A. CORN. CELSUS

DE

RE MEDICA.

ACCESSURUS

INDEX VOCABULORUM OMNIUM, et cujuscunque ad Rem pertinentis, More

DICTIONARII.

In usum MEDICINÆ et CHIRURGICÆ studiosorum.

PARS ALTERA.

GLASGUÆ:

Excudebat GULIELMUS BELL.

Veneunt apud FOULIS, GILMOUR, et DUNCAN: EDINBURGI, KINCAID et BELL, BALFOUR, FLEMING, DRUMMOND, et DONALDSON: LONDINI, apud Eundem, MILLAR, et WILSON.

MDCCLXVI.

INDEX CAPITUM.

CAP. Pag.

LIBER QUINTUS.

PROEMIUM. 177

I. De Simplicibus facultatibus quarumcunque rerum ex quibus medicamenta fiunt: et primo de his, quae ſanguinem ſupprimunt. 178

II. Quae vulnus glutinent. ibid.

III. Quae concoquunt, et movent pus. 179

IV. Quae aperiunt vulnera. ibid.

V. Quae purgant. ibid.

VI. Quae rodant. 180

VII. Quae exedant corpus. ibid.

VIII. Quae adurant. ibid.

IX. Quae cruſtas ulceribus inducant. 181

X. Quae cruſtas ulceribus reſolvant. ibid.

XI. Quae diſcutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt. ibid.

XII. Quae evocent, et educant. ibid.

XIII. Quae exaſperata laevent. 182

XIV. Quae carnem nutriant, et ulcus impleant. ibid.

XV. Quae molliant. ibid.

XVI. Quae cutem purgant. ibid.

XVII. De Miſturis ſimplicium rerum; et de ratione ponderum. ibid.

XVIII. De Malagmatis. 148

XIX. De emplaſtris. 191

XX. De Paſtillis. 196

XXI. De Peſſis. 198

XXII. De Medicamentis, quibus aridis utimur. 199

XXIII. De Antidotis et quibus malis opitulentur. 201

XXIV. De Acopis. 203

XXV. De Catapotiis. 204

XXVI. De Quinque generibus noxarum corporis. 207

XXVII. De vulneribus, quæ per morſus inferuntur, eorumque curationibus. 224

XXVIII. De interioribus ulceribus, quæ, aliqua corporum parte corrupta, naſcuntur. 230

LIBER SEXTUS.

I. De Vitiis ſingularum corporis partium. 250

II. De Porrigine, et ejus curatione. ibid.

III. De Sycosi, et ejus curatione. 251
IV. De Areis, et earum curationibus. 252
V. De Varis, et Lenticulis, et Ephelide, eorumque cura. ib.
VI. De oculorum morbis: et primo de his morbis qui lenibus medicamentis curantur. 253
VII. De Aurium morbis, et curationibus. 270
VIII. De Narium morbis, et curationibus. 276
IX. De Dentium dolore, et curationibus. 277
X. De Tonsillis, et earum cura. 279
XI. De Oris ulceribus, et curationibus, quæ et antheræ. 280
XII. De Linguæ ulceribus. 282
XIII. De Parodontidibus, et ulceribus gingivarum. ibid.
XIV. De Uvae morbo, et curatione. 283
XV. De Cancro oris. 284
XVI. De Parotidibus quæ sub auribus oriuntur. 285
XVII. De Umbilici prominentis curatione. ibid.
XVIII. De obscœnarum partium vitiis. 286
XIX. De Digitorum ulceribus. 293

LIBER SEPTIMUS.

De Chirurgica, et qui in ea claruerint, et qualis esse Chirurgicus debeat, et quid hoc in libro describatur. 295
I. De luxatis, et vexatis. 297
II. De his: quae per se intumescunt, quomodo incidenda, et curanda sint. ibid.
III. De bonis, malisve signis Suppurationum. 299
IV. De Fistulis. 300
V. De Telis e corpore extrahendis. 303
VI. De Gangliis, et Meliceride, et Atheromate, et Steatomate, capitis tuberculis. 305
VII. De Oculorum vitiis, quae manu curantur. 307
VIII. De Aurium morbis, qui manu curantur. 318
IX. Curta in auribus, labrisque ac naribus, quomodo sarciri et curari possint. 319
X. De Polypi curatione per ferrum. 321
XI. De Ozaena. ibid.
XII. De Dentibus et oris vitiis manu et ferro curandis. 322
XIII. De Cervicis vitiis, et curatione. 325
XIV. De Umbilici vitiis, et curatione. ibid.
XV. Quomodo Aqua hydropicis emittatur. 327
XVI. De Ventre ictu perforato et Intestinis vulneratis. 328

XVII. De Interiore membrana abdominis rupta. 330
XVIII. De Testiculorum natura, et morbis eorum. 331
XIX. De Testiculorum curationibus communibus: et primo de incisione et curatione Inguinis, vel Scroti. 334
XX. De Intestini in scrotum devoluti curatione. 337
XXI. De Omenti in scrotum prolapsi curatione. 338
XXII. De Ramicis curatione. 339
XXIII. De Carne, quae inter tunicas testiculorum concrevit, et de Nervo indurato. 341
XXIV. De Ramice inguinis. ibid.
XXV. Ad tegendum Glandem colis, si nuda est. ibid.
XXVI. De Urinae reddendae difficultate et curatione. 343
XXVII. De Cancro, qui excisa vesica nascitur. 351
XXVIII. Si Naturalia foeminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat. 353
XXIX. Qua curatione Partus emortuus ex utero excutiatur. 354
XXX. De Ani vitiis, et eorum curatione. 357
XXXI. De Varicum curatione. 358
XXXII. De Digitis cohaerentibus, et curvatis. 359
XXXIII. De Gangraenae curatione. 360

LIBER OCTAVUS.

I. De positu et figura Ossium totius humani corporis. 361
II. Ossa vitiata et corrupta quibus signis cognoscantur, et qua ratione curentur. 367
III. Quomodo os excidatur; et de Modiolo, et Terebra, ferramentis ad id paratis. 369
IV. De calvaria fracta, et curatione. 372
V. De narium fractarum curatione 377
VI. De Aurium fractarum curatione. 378
VII. De Maxilla fracta, et quibusdam ad omnia ossa pertinentibus. 379
VIII. De Juguli fracti curatione. 380
IX. De Costarum fractarum curatione. 382
X. De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulsorum, communibus curationibus. 384
XI. De Ossibus luxatis. 391

A. CORN. CELSUS

DE

MEDICINA.

LIBER QUINTUS.

PROOEMIUM.

DIXI de his malis coporis, quibus victus ratio maxime ſubvenit. Nunc tranſeundum eſt ad eam medicinae partem, quae magis medicamentis purgat. His multum antiqui auctores tribuerunt, et Eraſiſtratus, et hi qui ſe Empiricos nominaverunt, praecipue tamen Herophilus, deductique ab illo viri, adeo ut nullum morbi genus, ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriae prodiderunt, qualia ſunt vel Zenonis, vel Andreae, vel Apollonii, qui Mys cognominatus eſt. Horum autem uſum ex magna parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit: et cum omnia fere medicamenta ſtomachum laedant, malique ſucci ſint, ad ipſius victus rationem potius omnem curam ſuam tranſtulit. Verum ut illud in pleriſque morbis utilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt, quae ſine medicamentis ad ſanitatem pervenire non poſſunt. Illud ante omnia ſcire

convenit, quod omnes medicinae partes ita innexae ſunt, ut ex toto ſeparari non poſſint, ſed ab eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo ut illa quae victu curat, aliquando medicamentum adhibet, et illa quae praecipue medicamentis purgat, adhibere etiam rationem victus debet, quae multum admodum in omnibus malis corporis proficiat. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac ſaepe ſimplicia opitulentur, ſaepe miſta, non alienum videtur ante proponere et nomina, et vires, et miſturas eorum, quo minor ipſius curationis ex ſequentibus mora ſit.

CAP. I.

De ſimplicibus facultatibus quarumcunque rerum ex quibus medicamenta fiunt, et primo de his, quae ſanguinem ſupprimunt.

SAnguinem ſupprimunt, atramentum ſutorium, quod Græci χάλκανθον appellant, chalcitis, acacia, et ex aqua lycium, thus, aloe, gummi, plumbum combuſtum, porrum, herba ſanguinalis, creta vel cimolia vel figuralis, miſy, frigida aqua, vinum, acetum, alumen, melinum, ſquama et ferri, et aeris, atque hujus quoque duae ſpecies ſunt, alia tantum æris, alia rubri æris.

CAP. II.

Quae vulnus glutinent.

GLutinant vulnus, myrrha, thus, gummi, praecipueque acanthinum, pſyllium, tragacantha, cardamomum, bulbi lini ſemen, naſturtium, ovi album, gluten, ichthyocolla, vitis alba, contuſae cum teſtis ſuis cochleæ, mel coctum, ſpongia vel ex aqua frigida, vel ex vino, vel ex aceto expreſſa: ex iiſdem lana ſuccida, ſi levis plaga eſt; etiam aranea. Reprimunt alumen et ſciſſile, quod χιςὸν vocatur, et liquidum,

dum, melinum, auripigmentum, aerugo, chalcitis, atramentum ſutorium.

CAP. III.

Quae concoquunt et movent pus.

COncoquunt et movent pus, nardum, myrrha, coſtus, balſamum, galbanum, propolis, ſtyrax, thuris et fuligo et cortex, bitumen, pix, ſulphur, reſina, ſevum, adeps, oleum.

CAP. IV.

Quae aperiunt vulnera.

VUlnera aperiunt tanquam ora in corporibus, quod ἀναςομα Graece dicitur, cinnamomum, balſamum, panaces, juncus quadratus, pulegium, flos albae violae, bdellium, galbanum, reſina terebinthina et pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyrethrum, chamaepitys, uva taminia, ſulphur, alumen, rutae ſemen.

CAP. V.

Quae purgant.

PUrgant, aerugo, auripigmentum, quod ἀρσενικὸν a Graecis nominatur (huic autem et ſandarachæ in omnia eadem vis; ſed validior eſt) ſquama æris, pumex, iris, balſamum, ſtyrax, thus, thuris cortex, reſina, et pinea, et terebinthina liquida, œnanthe, lacerti ſtercus, ſanguis columbae, et palumbi, et hirundinis, ammoniacum, bdellium (quod in omnia idem, quod ammoniacum, poteſt; ſed valentius eſt) abrotanum, ficus arida, coccum Gnidium, ſcobis eboris, omphacium, radicula, coagulum, ſed maxime leporinum (cui eadem, quae caeteris coagulis, facultas, ſed ubique validior eſt) fel, vitellus crudus, cornu cervinum, gluten, mel crudum, miſyos, chalcitis, crocum, uva taminia, abrotanum, ſpuma argenti,

galla, ſquama aeris, lapis hæmatites, minium, coſtum, ſulphur, pix cruda, ſevum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, ervum.

CAP. VI.

Quae rodant.

RODUNT, alumen liquidum, ſed magis rotundum, aerugo, chalcitis, miſy, ſquama aeris, ſed magis rubri, aes combuſtum, ſandaracha, minium ſinopicum, galla, balſamum, myrrha, thuris cortex, galbanum, reſina terebinthina humida, piper utrumque, ſed rotundum magis, cardamomum, auripigmentum, calx, nitrum, et ſpuma ejus, apii ſemen, narciſſi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lentiſcus, ſquama ferri, fel taurinum, ſcammonia, uva taminia, cinnamomum, ſtyrax, cicutæ ſemen, reſina, narciſſi ſemen, fel, nuces amarae, oleumque earum, atramentum ſutorium, chryſocolla, veratrum, cinis.

CAP. VII.

Quae exedant corpus.

EXEDUNT corpus, acaciae ſuccus, hebenus, aerugo, ſquama aeris, chryſocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, ſpuma argenti, hypociſtis, diphryges, ſal, auripigmentum, ſulphur, cicuta, ſandaraca, ſalamandra, alcyonium, aeris flos, chalcitis, atramentum ſutorium, ochra, calx, acetum, galla, alcionium, alumen, lac caprifici, vel lactucae marinae, quae τιθύμαλλος a Græcis nominatur, fel, thuris fuligo, ſpodium, lenticula, mel, oleæ folia, marrubium, lapis, hæmatites, et Phryius, et Aſius, et ſciſſilis, miſy, vinum, acetum.

CAP. VIII.

Quae adurant.

ADURUNT, auripigmentum, atramentum ſutorium, chalcitis, miſy, aerugo, calx, charta combuſta, ſal, ſquama aeris, fex combuſtae, myrrha, ſtercus

ſtercus et lacerti, et columbae, et palumbi, et hirundinis, piper, coccum gnidium, allium, diphryges, lac utrumque (quod proximo capite ſupra comprehenſum eſt) veratrum et album et nigrum, cantharides, corallium, pyrethrum, thus, ſalamandra, eruca, ſandaracha, uva taminia, chryſocolla, ochra, alumen ſciſſile, ovillum ſtercus, oenanthe.

C A P. IX.

Quae cruſtas ulceribus inducant.

EADEM fere cruſtas ulceribus tanquam igne aduſtis inducunt, ſed praecipue chalcitis, utique ſi cocta eſt, flos aeris, aerugo, auripigmentum, miſy, et id quoque magis coctum.

C A P. X.

Quae cruſtas ulceribus reſolvat.

CRUSTAS vero has reſolvit, farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adjectum eſt.

C A P. XI.

Quae diſcutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt.

AD diſcutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime poſſunt, abrotanum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, ſanſucus, cyperus, lac, ſertula campana, ſerpyllum, cupreſſus, cedrus, iris, viola purpurea, narciſſus, roſa, crocum, paſſum; juncus quadratus, nardum, cinnamomum, caſſia, ammoniacum, cera, reſina, uva taminia, ſpuma argenti, ſtyrax, ficus arida, tragoriganus, lini et narciſſi ſemen, bitumen, ſordes ex gymnaſio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amarae nuces, ſulphur.

C A P. XII.

Quae evocant, et educunt.

EVOCAT et educit, ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini ſemen, omphacium, fel,

chalcitis,

chalcitis, bdellium, reſina terebinthina et pinea, propolis, ficus arida decocta, ſtercus columbae, pumex, farina lolii, croci in aqua cocti, elaterium, lauri baccae, nitrum, ſal.

CAP. XIII. *Quae exaſperata laevant.*

LÆVAT id, quod exaſperatum eſt, ſpondium, hebenus, gummi, ovi album, lac, tragacanthum.

CAP. XIV.

Quae carnem nutriunt, et ulcus implent.

CARNEM alit, et ulcus implet, reſina pinea, ochra Attice, mel, aſteriace, cera, butyrum.

CAP. XV. *Quae molliunt.*

MOlliunt, æs combuſtum, terra Eretria, nitrum, papaveris lachryma, ammoniacum, bdellium, cera, ſevum, adeps, oleum, ficus arida, ſeſamum, ſertula Campana, narciſſi et radix et ſemen, roſæ folia, coagulum, vitellus crudus, amarae nuces, medulla omnis, ſtibi, pix, cochlea cocta, cicutæ ſemen, plumbi recrementum, σκωρίαν μολύβδου Graeci vocant, panaces, cardamomum, galbanum, reſina, uva taminia, ſtyrax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur, butyrum, ruta.

CAP. XVI. *Quae cutem purgant.*

CUTEM purgat mel, ſed magis, ſi eſt cum galla, vel ervo, vel lenticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel aerugine.

CAP. XVII.

De miſturis ſimplicium rerum, et de ratione ponderum; et quid malagma, et emplaſtrum, et paſtillus inter ſe differant.

EXpoſitis ſimplicibus facultatibus, dicendum eſt, quemadmodum miſceantur, quae ex his fiant. Miſcentur autem varie, neque hujus ullus modus eſt, cum

cum ex ſimplicibus alia demantur, alia adjiciantur; iiſdemque ſervatis, ponderum ratio mutetur. Itaque, cum facultatum materia[1] non ita multiplex ſit, innumerabilia miſturarum genera ſunt; quae comprehendi ſi poſſent, tamen eſſet ſupervacuum. Nam et iidem effectus intra paucas compoſitiones ſunt, et mutare eas cuilibet, cognitis facultatibus, facile eſt. Itaque contentus his ero, quas accepi velut nobiliſſimas. In hoc autem volumine eas explicabo, quae vel deſiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam ſic, ut tamen, quae magis communia ſunt, ſimul jungam, Si qua ſingulis, vel etiam paucis commodata ſunt, in ipſorum locum differam.

Sed et antea ſcire volo, in uncia pondus denariorum ſeptem eſſe. Unius deinde denarii pondus divìdi a me in ſex partes, id eſt ſextantes, ut idem in ſextante denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ὀβολὸν appellant. Id ad noſtra pondera relatum paulo plus dimidio ſcrupulo facit.

Malagmata vero, atque emplaſtra, paſtillique, quos τροχίσκους Graeci vocant, cum plurima eadem habeant; differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus eorumque etiam ſurculis, emplaſtra paſtillique magis ex quibuſdam metallicis fiunt. Deinde malagmata contuſa abunde molleſcunt: nam ſuper integram cutem injiciuntur: laborioſe vero conteruntur ea: ex quibus emplaſtra paſtillique fiunt; ne laedant vulnera, cum impoſita ſunt. Inter emplaſtrum autem et paſtillum hoc intereſt, quod emplaſtrum utique liquati aliquid accipit: in paſtillo tantum arida medicamenta aliquo humore junguntur. Tum emplaſtrum hoc modo fit. Arida medicamenta per ſe teruntur: deinde miſtis his inſtillatur aut acetum, aut ſi quis alius non pinguis humor acceſſurus eſt; et ea rurſus ex eo teruntur. Ea vero, quae liquari poſſunt, ad ignem ſimul liquantur; et ſi quid olei miſceri debet, tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Ubi facta ſunt, quae

ſepa-

ſeparatim fieri debuerunt, in unum omnia miſcentur. At paſtilli haec ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore non pingui, aut vino vel aceto, coquuntur, et rurſus cocta, inareſcunt: atque, ubi utendum eſt, ejuſdem generis humore diluuntur. Tum emplaſtrum imponitur, paſtillus illinitur, aut alicui molliori, aut cerato miſcetur.

CAP. XVIII. *De Malagmatis.*

Malagma adverſus calidas podagras.

HIS cognitis, primum malagmata ſubjiciam; quae fere non ſunt refrigerandi; ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen, quod refrigerare poſſit; ad calidas podagras aptum. Habet gallae et immaturae et alterius, coriandri ſeminis, cicutae, lachrymae aridae, gummi, ſingulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod πεπλυμένον Graeci vocant, ſelibram. Reliqua fere calefaciunt. Sed quaedam digerunt materiam, quaedam extrahunt, quae ἐπισπαστικὰ vocantur: pleraque certis magis partibus membrorum accommodata ſunt.

Malagma ad materiam extrahendam.

Si materia extrahenda eſt, ut in hydropico, in lateris dolore, incipiente abſceſſu, in ſuppuratione quaque mediocri, aptum eſt, id habet reſinæ aridæ, nitri, ammoniaci, galbani, ſingulorum p. *. ceræ p. *. Aut in quo hæc ſunt: aeruginis raſae, thuris, ſingulorum p. ii. *. ammoniaci ſalis p. vi. *. ſquamæ æris, cerae, ſingulorum p. viii. *. reſinae aridae, p. xii. *. aceti cyathus. Idem præſtat cumini farina cum ſtruthio, melle p. ii. *.

Malagna ad jecur dolens.

Si jecur dolet, id in quo eſt balſami lachrymae p. xii.*. coſti, cinnamomi, caſſiae, corticis, myrrhae, croci, junci, rotundi: balſami ſeminis, iridis illyricae, cardamomi, amomi, nardi, ſingulorum. p. xvi.*. Quibus adjicitur nardinum unguentum, donec cerati craſſitudo ſit. Et hujus quidem recentis uſus eſt: ſi vero

ſi vero ſervandum eſt, reſinae terebinthinae p. xvi,*. cerae p. x.*. ex vino leni contunduntur, &c.

Malagma ad lienem.

At, ſi lienis torquet, glandis, quam βάλανον Graeci vocant, cortex et nitrum paribus portionibus contunduntur, reſperguntur que aceto quam acerrimo: ubi cerati craſſitudinem habet, linteo, antea in aqua frigida madefacto, illinitur, et ſic imponitur, ſupraque farina ordeacea injicitur: ſed manere ibi non amplius ſex horis debet, ne lienem conſumat: ſatiuſque eſt id bis, aut ter fieri.

Commune autem et jecinori, et lieni, et abſceſſibus, et ſtrumae, parotidibus, articulis, calcibus quoque ſuppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris, Lyſias compoſuit ex hyſſopi, panacis, ſtyracis, galbani, reſinae, ſingulorum p. ii. *. ammoniaci, bdellii, cerae, ſevi taurini, iridis aridae p. iiii.*. cachryos acetabulo, piperis granis quadraginta: quae contrita irino unguento temperantur.

Malagma ad laterum dolores.

Ad laterum autem dolores compoſitio eſt Apollophanis: in qua ſunt reſinae terebinthinae, thuris fuliginis, ſingulorum p. iv.*. bdellii, ammoniaci, iridis: ſevi vitulini, aut caprini a renibus, ſicci, ſingulorum p. iv.*. Haec autem eadem omnem dolorem levant dura emolliunt, mediocriter calefaciunt.

Ad idem latus Andreae quoque malagma, eſt quod etiam reſolvit, humorem educit, pus maturat, ubi id maturum eſt, cutem rumpit, et ad cicatricem perducit. Prodeſt impoſitum minutis majoribuſque abſceſſibus: item articulis, ideoque et coxis, et pedibus dolentibus: item, ſi quid in corpore colliſum eſt, reficit: praecordia quoque dura et inflata emollit: oſſa extrahit: ad omnia denique valet, quae adjuvare calor poteſt. Id habet cerae p. xi. *. viſci ſycamini, quam alias ſycomorum vocant, lachrymae, ſingulorum p. i.*. piperis et rotundi, et longi, ammoniaci thymiamatis, bdellii, iridis Illyricae, cardamomi, xylobalſami, thuris maſculi, myrrhae, reſinae

aridae, ſingulorum p. x. *. pyrethri, cocci Gnidii, ſpumae nitri, ſalis ammoniaci, radicis ariſtolochiae Creticae, ex cucumere agreſti, reſinae terebinthinae liquidae, ſingulorum p. xxv. *. quibus adjicitur unguenti irini, quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

Malagmata ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt; mollienda, quae dura ſunt; et digerenda, quae coeunt.

Praecipuum vero eſt ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt, mollienda, quae dura ſunt, digerenda, quae coeunt, id, quod ad Polyarchum auctorem refertur. Habet junci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, cerae, reſinae liquidae, pares portiones.

Aliud malagma ad eadem.

Aliud ad eadem Nilei: crocomagmatis, quod quaſi recrementum ejus eſt, p. iv.*. ammoniaci thymiamatis, cerae, ſingulorum p. xx.*. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cera cum roſa liquatur, et tum omnia junguntur.

Malagma Moſchi ad molliendum.

Proprie etiam dura mollit id, quod Moſchi eſſe dicitur. Habet galbani unciam, thuris fuliginis p. iii.*. cerae, ammoniaci thymiamatis trientes, picis aridae p. ii.*. aceti heminas tres.

Malagma Medi ad digerenda, quae coeunt.

Fertur etiam ad digerenda, quae coeunt, ſub auctore Medo: quod habet cerae p. iii. *. panacis p. *. ſemis, ſquamae aeris, aluminis rotundi, item ſciſſilis, ſingulorum p, i.*. plumbi combuſti p. i.*. et ſemis.

Malagma Panthemi ad eadem.

Ad eadem Panthemus utebatur, calcis. p.*. ſemis, ſinapis contriti, item foeni graeci, aluminis, ſingulorum p. i.*. ſevi bubuli p. ii.*. et ſemis.

Malagma ad ſtrumas.

Ad ſtrumam multa malagmata invenio. Credo autem, quo pejus id malum eſt, minuſque facile diſcutitur, eo plura eſſe tentata quae in perſonis varie reſponderunt. Andreas auctor eſt, ut haec miſceantur: urticae ſeminis p. i. *. piperis rotundi, bdellii,

gal-

galbani, ammoniaci thymiamatis, reſinae aridae, ſingulorum p. iv.*. reſinae, liquidae, cerae, pyrethri, piperis longi: lactucae marinae ſeminis, ſulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον vocatur.

Aliud Miconis ad idem.

Hoc autem Miconis eſt: fecis aridae, aceti, ſpumae nitri, ſalis ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis cucumeris ſilveſtris, reſinae, ſingulorum p. viii.*. Quae ex leni vino contunduntur.

Aliud Malagma ad idem valens.

Expeditius ad idem fit, quod habet viſci, felini ſtercoris, reſinae, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris p. i.*. lapidis, quem pyriten vocant, p. iv.*. cumini acetabulum. Item in quo eſt lapidis ejuſdem pars una, ſulphuris duae partes, reſinae terebinthinae partes tres.

Malagma ad ſtrumam, et phymata.

Arabis autem cujuſdam eſt ad ſtrumam, et orientia tubercula, quae φύματα vocantur, quod haec digerit. Habet myrrhae, ſalis ammoniaci, thuris, reſinae et liquidae et aridae, crocomagmatis, cerae, ſingulorum p. i. *. lapidis ejus, quem πυρίτην vocant, p. iv. *. quibus quidam adjiciunt ſulphuris p. ii. *.

Malagma ad ſtrumam, et tubera, et καρκινώδη.

Eſt etiam proficiens in ſtruma; et in his tuberibus quae difficulter concoquuntur; et in his, quae καρκινώδη vocantur, quod ex his conſtat: ſulphuris p. ii. *. nitri p. iv. *. myrrhae p. vi. *. fuliginis thuris p. *. ſemis, ſalis ammoniaci p. iii. *. cerae p. i. *.

Malagma Protarchi ad parotidas, et favum, et mala ulcera.

Protarchus autem ad παρωτίδας eaque tubercula, quae μελικηρίδες, id eſt favi, vel φύματα nominantur, item mala ulcera, pumicis, reſinae pineæ liquidae, thuris fuliginis, ſpumae nitri, iridis, ſingulorum p. viii. *. cum cerae p. ix. *. miſcebat, hiſque olei cyathum et dimidium adjiciebat.

Malagma adverſus panum, et phymata.

At adverſus panum, tum primum orientem quod phylethlon Graeci vocant, et omne tuberculum, quod

phyma nominatur, miſcetur ochra, quae Attice nominatur, cum duabus partibus ſimilae, hiſque, contunditur, ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo ſit.

Malagma adverſus phymata.

Diſcutit etiam omne tuberculum, quod phyma vocatur, id, quod habet calcis, ſpumae nitri, piperis rotundi, ſingulorum p. i. *. galbani p. ii. *. ſalis p. iv. *. quae excipiuntur cerato ex roſa facto.

Malagma ad ſupprimendum omne, quod abſcedit.

Supprimitque omne, quod abſcedit id, in quo eſt galbani, fabae freſae, ſingulorum p. i. *. myrrhae, thuris, ex radice capparis corticis, ſingulorum p. iv. *. Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, et bene contritus, aceto ſubinde adjecto.

Malagma ad ſanguinem ſupprimendum et phymata.

At, ſi ſatis ſanguis ſubit, recte imponitur, quod adverſus phymata quoque poteſt. Conſtat ex his: bdellii, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinae et aridae et liquidae pineæ: item ex lentiſci, thuris, iridis, ſingulorum p. ii. *.

Malagma ad carcinodas et phymata lenienda.

Carcinodoe vero et phymata commode his leniuntur: galbani, viſci, ammoniaci, reſinae terebinthinae, in ſingulis p. i. *. ſevi taurini p. *. ſemis, fecis combuſtae quam maxima portione, dum id ſiccius non faciat, quam eſſe malagma oportet.

Malagma ad faciei contuſae livorem.

Quod ſi facie contuſa livor ſubcruentus eſt, haec compoſitio nocte et die impoſita tollit. Ariſtolochiæ, thapſiae, ſingulorum p. ii. *. bdellii, ſtyracis, ammoniaci thymiamatis, galbani, reſinae aridae, et ex lentiſco liquidae, thuris maſculi, iridis Illyricae, cerae, ſingulorum p. iv. *. Item faba quoque impoſita proficit.

Malagmata ſtomachica ad aperiendum.

Sunt etiam quaedam malagmata, quae ἀναςομωτικὰ Graeci vocant, quoniam aperiendi vim habent. Quale eſt, quod ex his conſtat: piperis longi, ſpumae

nitri,

nitri, ſingulorum p. ii. *. eryſimi p. iv. *. quae cum melle miſcentur. Idoneaque etiam ſtrumae aperiendae ſunt. Ejus generis, vehementiuſque ex his eſt, id quod habet calcis p. iv. *. piperis grana ſex, nitri, cerae, ſingulorum p. x. *. mellis p. iii. *. olei heminam.

Miconis Malagma, ad reſolvendum aperiendumque ac purgandum.

Miconis quoque eſt, quod reſolvit, aperit, purgat. Habet alcyonium, ſulphur, nitrum, pumicem, paribus portionibus; quibus tantum picis, et cerae adjicitur, ut fiat cerati craſſitudo.

Malagma ad oſſa et nervos.

Ad oſſa autem Ariſtogenis, fit ex his; ſulphuris p. i. *. reſinae terebinthinae, nitri ſpumæ, et ex ſcilla partis interioris, plumbi eloti, ſingulorum p. ii. *. thuris fuliginis p. viii. *. ficus aridae quam pinguiſſimae, ſevi taurini, ſingulorum p. viii. *. cerae p. xi. *. iridis Macedonicae p. vi. *. ſeſami fricti acetabulum: maximeque nervis et articulis malagma convenit.

Malagma Euthyclei ad articulos et ad omnem dolorem.

Igitur Euthyclei eſt, et ad articulos, et ad omnem dolorem, et ad veſicae, et ad recenti cicatrice contractos articulos, quas agylas Graeci nominant, quod, habet fuliginis thuris acetabulum, reſinae tantundem, galbani ſine ſurculis ſeſcunciam, ammoniaci, bdellii, ſingulorum p. * iii. ſemis cerae p. *. ſemis. Aliud item fit, quod habet iridis, ammoniaci, galbani, nitri, ſingulorum p. xiv. *. reſinae liquidae p. vi. *. cerae p. xvi. *.

Malagma Soſagorae ad dolores articulorum.

Ad dolores articulorum Soſagorae: plumbi combuſti, papaveris lachrymae, corticis hyoſcyami, ſtyracis, peucedani, ſevi, reſinae, cerae pares portiones.

Chryſippi Malagma, ad idem valens.

Chryſippi reſinae liquidae, ſandaracae, piperis, ſingulorum p. xii. *. quibus cerae paulum adjicitur.

Cteſiphontis Malagma ad idem valens, et ad parotidas, et phymata, et ſtrumam.

Cteſiphontis: cerae Creticae, reſinae terebinthinæ, nitri

nitri quam ruberrimi, ſingulorum p. *. ſemis, olei cyathi tres. Sed id nitrum ante per triduum, inſtillata aqua, teritur, et cum ſextario ejus incoquitur, donec omnis humor conſumatur. Poteſt vero ea compoſitio etiam ad parotidas, phymata, ſtrumam, omnemque coitum humoris emolliendum.

Malagma ad articulos.

Ad articulos fici quoque aridi, partem nepetae miſtam; vel uvam taminiam ſine ſeminibus cum pulegio recte aliquis imponit.

Malagma Ariſtonis, adverſus podagras et recentia phymata, et omnes dolores.

Eadem podagrae praeſidio ſunt. Sed ad eam fit Ariſtonis quoque, quod habet nardi, cinnamomi, caſiae, chamaeleontis, junci rotundi, ſingulorum p. viii. *. ſevi caprini ex irino liquati p. xx. *. iridis p. i. *. quae in aceto quam acerrimo jacere per xx. dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloreſque omnes diſcutit.

Theoſeni Malagma ad pedum dolores.

At Theoſenus ad pedum dolores, ſevi a renibus partem tertiam, ſalis partes duas miſcebat, hiſque membranulam illitam imponebat; tum ſuperinjiciebat ammoniacum thymiama in aceto liquatum.

Numenii Malagma ad podagram, caeteroſque articulos induratos.

At Numenius podagram, caeteroſque articulos induratos hoc molliebat: abrotani, roſae aridae, papaveris lacrymae, ſingulorum p. iii. *. reſinae terebinthinae p. iv. *. thuris, ſpumae nitri, ſingulorum p. viii. *. iridis, ariſtolochiae, ſingulorum p. xii. *. cerae p. iii. *. quibus adjicitur cedriae cyathus unus, olei laurini cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

Devii Malagma, ſi quando callus in articulis increvit.

Si quando autem in articulis callus increvit, Dexius docuit imponere, calcis p. iv. *. ceruſſae p. viii. reſinae pineæ p. xx. *. piperis grana xx. cerae p. ii. *. Quibus, dum contunduntur, hemina vini lenis inſtillatur.

CAP.

CAP. XIX. *De Emplaſtris.*

EX emplaſtris autem nulla majorem uſum praeſtant, quam quae cruentis protinus vulneribus injiciuntur. ἔναιμα Graeci vocant. Haec enim reprimunt inflammationem, niſi magna vis eam cogit; atque illius quoque impetum minuunt, tum glutinant, vulnera, quae id patiuntur, cicatricem iiſdem inducunt. Conſtant autem ex medicamentis non pinguibus, ideoque alipenae nominantur.

Barbarum Emplaſtrum nigrum, quod cruentis protinus vulneribus injicitur.

Optimum ex his eſt, quod Barbarum nominatur. Habet aeruginis raſae p. xii. *. ſpumae argenti p. xx. *. aluminis, picis aridae, reſinae pineae, aridae, ſingulorum p. i. *. quibus adjiciuntur olei et aceti ſingulae heminae.

Chacon Emplaſtrum nigrum, ad idem valens.

Alterum ad idem, quod Choacon vocant, habet ſpumae argenti p. c. *. reſinae aridae tantundem, ſed ſpuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplaſtris color niger eſt, qui fere talis ſit, ex pice atque reſina: at ex bitumine nigerrimus; ex ærugine, aut æris ſquama, viridis; ex minio ruber; ex ceruſſa, albus.

Baſilicon Emplaſtrum nigrum ad idem.

Paucae admodum compoſitiones ſunt, in quibus aliquid miſturae varietas novat. Ergo id quoque nigrum eſt, quod βασιλικὸν nominatur. Habet panacis p. i. *. galbani p. ii. *. picis, et reſinae ſingulorum p. x. *. olei dimidium cyathum.

Smaragdinum Emplaſtrum ad idem.

At, quod perviride eſt, Smaragdinum appellatur, in quo ſunt reſinae pineæ p. iii. *. cerae p. i. *. æruginis, p. *. ſemis, thuris fuliginis p. ii. *. olei tantundem, et aceti, quo fuligo et aerugo in unum cogantur.

Emplaſtrum rufum ad idem.

Eſt etiam coloris fere ruſi, quod celeriter ad cicatricem

tricem vulnera perducere videtur. Habet thuris p. i. *. reſinae p. ii. *. ſquamae æris p. iii. *. ſpumae argenti p. xx. *. cerae p. c. *. olei heminam.

Parakolletikon Emplaſtrum ad idem.

Praeterea eſt, quod paracolleticon a glutinando vocant. Conſtant ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis p. iv. *. ſpumae argenti p. iv. *. et olei veteris hemina.

Cephalicum Emplaſtrum Philotae, capiti conveniens.

Praeterea ſunt quaedam generis ejuſdem, quae, quia capitibus fractis maxime conveniunt, κεφαλικα a Graecis nominantur. Philotae compoſitio habet terrae Eretriae, chalcitidis, ſingulorum p. iv. *. myrhae, æris combuſti, ſingulorum p. x. *. ichthyocollae p. vi. *. æruginis raſae, aluminis rotundi, miſyos crudi, ariſtolochiae, ſingulorum p. viii. *. ſquamae æris p. xx. thuris maſculi p. ii. *. cerae p. i. roſae, et olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum ſatis eſt, dum arida ex eo conteruntur.

Emplaſtrum viride ad idem valens.

Aliud ad idem viride. Æris combuſti, ſquamae æris, myrrhae, ichthyocollae, ſingulorum p. vi. *. miſyos crudi, aeruginis raſae, ariſtolochiae, aluminis rotundi, ſingulorum p. viii. *. cerae p. vi. olei hemina, aceti quod ſatis ſit.

Tetrapharmacum Emplaſtrum, ad pus movendum.

Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditiſſimum eſt, et tetrapharmacon a Graecis nominatur. Habet pares portiones cerae, picis, reſinae, ſevi taurinini; ſi id non eſt, vitulini.

Enneapharmacum Emplyſtrum ad pus movendum, et ad purgandum valens.

Alterum ad idem, enneapharmacon nominatur; quod magis purgat. Conſtat ex novem rebus, cera, melle, ſevo, reſina, myrrha, roſa, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula hyſopo, butyro. Quorum ipſorum quoque pondera paria miſcentur.

Sunt autem quaedam emplaſtra quibus utriuſque rei facultas eſt, quae ſi ſingula habenda ſunt, meliora ſunt;

ſunt; ſed in copia rejicienda ſunt; his potius adhibitis, quae id proprie, quod eo tempore opus eſt, conſequuntur. Exempli cauſa duo proponam.

Attalum Emplaſtrum ad vulnera.

Eſt igitur ad vulnera Attalum: quod habet ſquamæ æris p. xvi. *. fuliginis p. xv. *. ammoniaci tantundem, reſinæ terebinthinæ liquidæ p. xxv. *. ſevi taurini tantundem, aceti heminas tres, olei ſextarium.

Judaei Emplaſtrum, fracto capiti accommodatum.

At inter ea, quæ fracto capiti accommodantur, habent quidam id, quod ad authorem Judæum refertur. Conſtat ex his: ſalis p. iv. *. ſquamæ æris rubri, æris combuſti, ſingulorum p. xii. *. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, reſinae aridae, ſingulorum p. vi. *. reſinae Colophoniae, cerae, ſevi vitulini curati, ſingulorum p. xx. *. aceti ſeſquicyathum, olei minus cyathum. Tetherapeumena Græci appellant, quae curata vocant; cum ex ſevo puta omnes membranulæ diligenter exemptæ ſunt, ex alio medicamento.

Emplaſtra epiſpaſtica.

Sunt etiam quaedam emplaſtra nobilia ad extrahendum, quæ ipſa quoque epiſpaſtica nominantur. Quale eſt, quod lauri baccas habet, diadaphnidon appellatur. In eo eſt, reſinæ terebinthinæ p. x. *. nitri, cerae, picis aridae, baccarum lauri, ſingulorum p. xx. *. olei paulum. Quoties aut baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero, ſcire oportebit, antequam expendatur, ei ſummam pelliculam eſſe demendam.

Aliud diadaphnidon, ad extrahendum, et pus movendum.

Aliud eo nomine, quod puri quoque movendo eſt. Sevi vitulini, ammoniaci thyamiamatis, picis, cerae, nitri, baccarum lauri, reſinae, aridae, ariſtolohiae, pyrethri, pares portiones.

Philocrates Emplaſtrum, ad extrahendum, et pus movendum.

Praeter has eſt Philocratis: quod habet ſalis ammoniaci p. vii. *. ariſtolochiae p. viii. *. cerae, reſinæ terebinthinae, fuliginis thuris, ſingulorum p. xv. *.

ſpumae argenti p. xxxii. *. Quibus, ut pus quoque moveant, iridis p. iv. *. galbani p. vi. *. adjiciuntur.

Rhypodes Emplaſtrum, ad extrahendum.

Optimum tamen ad extrahendum eſt id quod a ſimilitudine ſordium ῥυπώδεις Graeci appellant. Habet myrrhae, croci, iridis, propolis, bdellii, capitulorum punici mali, aluminis et ſciſſilis et rotundi, miſyos, chalcitidis, atramenti ſutorii cocti, opopanacis, ſalis ammoniaci, viſci, ſingulorum p. iv. *. ariſtolochiae p. viii. *. ſquamae æris p. xvi. *. reſinae terebinthinae p. lxxv. *. cerae, et ſevi vel taurini vel hircini p. c. *.

Emplaſtrum Hecatei, ad extrahendum.

Hecatæo quoque authore emplaſtrum generis ejuſdem fit ex iis: galbani p. ii. *. fuliginis thuris p. iv. *. picis p. v. *. cerae, et reſinae terebinthinae, ſingulorum p. viii. *. quibus paulum irini unguenti miſcetur.

Alexandrinum Emplaſtrum viride, ad extrahendum.

Valenſque ad idem emplaſtrum viride Alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſilis p. viii. *. ſalis ammoniaci, p. vii. *. ſquamae æris p. xvi. *. myrrhae, thuris, ſingulorum p. xviii. *. cerae p. cl. *. reſinae Colophoniacae aut pinae p. cxc. *. olei heminam, aceti ſextarium.

De Emplaſtris exedentibus.

Quaedam autem ſunt emplaſtra exedentia, quae σηπτικὰ Graeci vocant, quale eſt id, quod habet reſinae terebinthinae, fuliginis thuris, ſingulorum p. ii. *. ſquamae æris p. i. *. ladani p. ii. *. aluminis tantundem, ſpumae argenti p. iv. *.

Emplaſtrum, quod exeſt corpus et oſſa reſolvit, et ſupercreſcentem carnem coercet.

Exeſt etiam vehementer corpus, atque oſſa quoque reſolvit, et ſupercreſcentem carnem coercet, id, quod habet ſpumae argenti, ſquamæ æris, uncias ſingulas; nitri ignem non experti, lapidis Aſii, ariſtolochiae p. ſextantes, ceræ, reſinæ terebinthinæ, thuris, olei veteris, atramenti ſutorii, ſalis ammoniaci p. ſemis

æruginis

æruginis raſæ p. beſſem, aceti ſcillitici heminam, vini aminæi tantundem.

Emplaſtra adverſus morſus, et alia recentiora vulnera.

Sunt etiam adverſus morſus quædam accommodata; quale eſt Diogenis nigrum: quod habet bituminis, ceræ, reſinæ pineæ aridæ, ſingulorum p. xx. *. ſpumæ argenti p. c. *. olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamæ æris p. iv. *. cerusſæ, et æruginis raſæ ſingulorum p. viii. *. ammoniaci p. xii. *. cerae, reſinae pineæ, ſingulorum p. xxv. *. ſpumae argenti p. c. *. olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamae æris p. xiv. *. galbani p. vi. *. ceruſſae, et aeruginis raſae, ſingulorum p. viii. *. ammoniaci p. xii. *. cerae, reſinae pineae, ſingulorum p. lv. *. ſpuma argenti concoquitur.

Epheſium Emplaſtrum rubrum, ad idem valens.

Rubrum quoque emplaſtrum, quod Epheſium vocatur, huc aptum eſt. Habet reſinae terebinthinae p. ii. *. galbani p. iv. *. minii ſinopici p. vi. *. thuris fuliginis p. vi. *. ceræ p. viii. *. ſpumae argenti p. lvi. *. olei veteris haeminam.

Aliud Emplaſtrum, ad idem valens.

Item id, quod ex his conſtat; ſquamae æris, thuris fuliginis, ſingulorum p. iv. *. galbani p. vi. *. ſalis ammoniaci p. xii. 3. *. cerae p. xxv. *. olei tribus heminis. Haec autem aliis quoque recentioribus vulneribus recte imponuntur.

Leuca Emplaſtra non gravibus vulneribus accommodata, et maxime ſenilibus.

Sunt etiam alba lenia, leuca Graeci vocant, fere non gravibus vulneribus accommodata, praecipueque ſenilibus. Quale eſt quod habet ceruſſae p. lii. *. ſevi vitulini curati, et cerae, ſingulorum p. lviii. *. olei heminas tres, ex quibus ea ceruſſa coquitur.

Elephantinum Emplaſtrum.

Aliud, quod habet ceruſſae p. x. *. cerae, p. liv. *. olei heminam, aquae ſextarium. Quae quoties adjiciunter ceruſſae vel ſpumae argenti, ſcire licet, illa ex his coquenda eſſe. Eſt autem ea percandida com-

poſitio, quae ſupra poſita eſt, ideoque elephantina nominatur.

Lenia Emplaſtra.

Lenia quoque quaedam emplaſtra ſunt, quas liptras fere Graeci nominant; ut id quod habet minii p. iv. *. ſpumae argenti p. xxv. *. cerae, et adipis ſuillae ſingulorum p. xxxvii. *. vitellos ovorum quatuor.

Emplaſtrum lene.

Alia compoſitio generis ejuſdem: cerae, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. vi. *. ceruſſae p. viii. *. ſpumae argenti, plumbi recrementi, (σκωρίαν μολύβδου Graeci vocant) ſingulorum p. x. *. cicini olei, et myrtei, ſingulorum heminae.

Archagathi Emplaſtrum lene.

Alia, quae ad auctorem Archagathum refertur: miſii cocti, æris combuſti, ſingulorum p. iv. *. ceruſſae coctae p. viii. *. reſinae terebinthinae p. x. *. ſpumae argenti p. vi. *.

Emplaſtra ejuſdem generis, ad leniendum apta.

Etiamnum generis ejuſdem: ſpumae argenti, ceræ, adipis ſuillae, ſingulorum p. xxvii. *. vitelli cocti quatuor roſae hemina. Aut cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis ſuillae pars quarta, paulum ex plumbi recremento. Aut ſpumae argenti ſelibra: ex olei hemina, et aquae marinae altera, cocta donec bullire deſierit, cui paulum cerae ſit adjectum. Aut pares portiones cerae, ſevi, ſtibii, ſpumae argenti, ceruſſae.

CAP. XX. *De Paſtillis.*

Et primo de his, qui ad recentia vulnera glutinanda, ſanandaque apti ſunt.

PAſtilli quoque facultates diverſas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda ſanandaque apti. Qualis eſt, qui habet chalcitis, miſiis, ſpumæ nitri, floris æris, gallae, aluminis ſciſſilis modice cocti, ſingulorum p. i. *. æris combuſti, capitulorum mali

mali punici, ſingulorum p iii. *. Hunc oportet diluere aceto, ſic, ubi vulnus glutinandum eſt, illinere. At, ſi nervoſus aut muſculoſus is locus eſt, commodius eſt cerato miſcere, ſic ut illius octo partes, nona hujus ſit.

Alius Paſtillus ad glutinanda vulnera.

Alius ad idem. Conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum, p. i. *. æris combuſti p. iv. *. ſpumae argenti, olei ſextario.

De Sphragide Paſtillo, quem Polybius confecit ad glutinandum vulnus.

Sed longe Polybii celeberrimus eſt: σφραγίς autem nominatur. Qui habet aluminis ſciſſilis p. iv. *. atramenti ſutorii p. ii. *. myrrhae p. v. *. aloes tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, ſingulorum p. vi. *. quae contrita vino auſtero excipiuntur.

Paſtillus ad ulcera ſordida, et nigritiem in auribus, naribus, et in obſcoenis partibus, inflammationeſque eorum.

Ad ulcera ſordida, et nigritiem in auribus, naribus, obſcoenis partibus, inflammationeſque eorum: chryſocollae p. i. *. atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. ii. *. halicacabi corticis p. iv. *. minii p. vi. *. ſpumae argenti p. xii. *. ceruſſae p. xvi. *. quæ ex aceto et coguntur, et, ubi utendum eſt, diluuntur.

Paſtillus Andronis ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia.

Andronis vero eſt ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia: gallæ, atramenti ſutorii, myrrhae, ſingulorum p. i. *. ariſtolochiae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. ii. *. capitulorum punici mali p. xxv. *. ex paſſo coactorum et cum uſus exigit, aceto vel vino dilutorum, prout valentius aut lenius vitium eſt, cui medendum eſt.

Paſtillus ad fiſſa ani, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum.

Proprie autem ad ani fiſſa, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum: aeruginis p. ii. *. myrrhæ

myrrhæ p. xv. *. ſtibis, lachrymæ papaveris, acaciæ, ſingulorum p. xvi. *. quae ex vino et teruntur, et in ipſo uſu deliquantur.

Paſtillus ad expellendum calculum cum urina.

Expellere autem ex veſica cum urina calculum videtur hæc compoſitio: caſſiæ, croci, myrrhæ, coſti, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balſami, hyperici pares portiones conteruntur; deinde vinum lene inſtillatur, et paſtilli fiunt, qui ſinguli habeant p. i. *. hique ſinguli quotidie mane jejuno dantur.

CAP. XXI. *De Peſſis.*

HÆC tria compoſitionum genera, id eſt, quæ in malagmatis, emplaſtris, paſtilliſque ſunt, maximum praecipueque varium uſum præſtant. Sed alia quoque utilia ſunt: ut ea quæ fœminis ſubjiciuntur, πεσσοὺς Græci vocant. Eorum haec proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.

Ad ſanguinem evocandum.

Ad ſanguinem autem evocandum, cuneis duabus adjicitur nitri p. i. *. aut allii ſemen conteritur, adjicitur myrrhæ paululum, et unguento ſuſino miſcetur. Aut cucumeris ſylveſtris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

Ad vulvam molliendam.

Ad vulvam molliendam, ovi vitellus, et foenum Græcum, et roſa, et crocum temperantur. Aut elaterii p. iii. *. ſalis tantundem, uvae taminiae p. vi. *. melle excipiuntur.

Alia Peſſi compoſitio, ad idem valens.

Aut Boetho auctore: croci, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. iv. *. myrrhae p. iii. *. roſae viii. i. *. ſevi vitulini p. iii. *. cerae p. ii. *. miſcentur.

Ad inflammationes vulvae, Numenii peſſus.

Optima autem adverſus inflammationes vulvae, Numenii compoſitio eſt, quæ habet croci p. iii. *. cerae p. i. *. butyri p. viii. *. adipis anſerini p. xii. *. vitellos coctos duos, roſae minus cyatho.

Ad ejiciendum e vulva infantem mortuum.

Si vero infans intus deceſſit, quo facilius ejiciatur, malicorium ex aqua terendum, eoque utendum eſt.

Si mulier vitio locorum concidit, qua curatione utendum ſit.

Si concidere vitio locorum mulier ſolet, cochleæ cum teſtis ſuis comburendae, conterendæque, deinde his mel adjiciendum eſt. Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

CAP. XXII. *De Medicamentis, quibus aridis utimur.*

Ad carnem ſupercreſcentem exedendam.

QUÆDAM miſturae medicamentorum ſunt, quibus aridis neque coactis utimur ſic, ut inſpergamus; aut cum aliquo liquido mixta illinamus: quale eſt, ad carnem ſupercreſcentem exedendam, quod habet ſquamae, fuliginis thuris, ſingulorum p. i. *, æruginis p. ii. *. Haec autem eadem cum melle purgant ulcera; cum cera, implent. Miſy quoque et galla, ſi paribus portionibus miſceantur, corpus conſumunt: eaque vel arida inſpergere licet, vel excepta cadmia illinire.

Ad putrem carnem continendam, ne ultra ſerpat, eamque leniter exedendam, plures compoſitiones

Putrem vero carnem continet, neque ultra ſerpere patitur, et leniter exeſt, mel vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cum oleae foliis, ante ex vino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta, deinde contrita. Aut calx cum cerato. Aut amarae nuces cum allio, ſic ut hujus pars tertia ſit, paulumque his croci adjiciatur. Aut quod habet ſpumae argenti p. vi, *. cornu bubuli combuſti p. xii. *. olei myrtei, et vini cyathos ternos. Aut quod ex his conſtat: floris punici mali, atramenti ſutorii, aloes, ſingulorum p. ii. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. iv. *. gallae p. viii. *. ariſtolochiae p. x. *. Vehementius idem facit, etiam adurendo, auripigmentum cum chalcitide, et aut nitro, aut calce,

aut charta combuſta. Item ſal cum aceto. Vel ea compoſitio, quae habet chalcitidis, capitulorum mali punici, aloes, ſingulorum p. ii. *. gallae p. viii. *. ariſtolochiae p. x. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cantharides p. i. *. ſulphuris, p. i. *. lolii p. iii. ɥ. quibus adjicitur picis liquidae quantum ſatis eſt ad jungendum. Vel chalcitis quoque cum reſina et ruta mixta: aut cum eadem reſina diphryges: aut uva taminia cum pice liquida. Idem vero poſſunt feces vini combuſtae, et calcis et nitri pares portiones. Vel aluminis ſciſſilis p. i. thuris, ſandarachae, nitri, ſingulornm p. i. *. gallae p. viii. *. ariſtolochiae p. x. *. mellis quantum ſatis eſt.

Hierae compoſitio.

Eſt etiam Hierae compoſitio, quae habet myrrhae, chalciditis, ſingulorum p. ii. *. aloes, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. iv. *. ariſtolochiae, gallae immaturae, ſingulorum p. viii. *. malicorii contriti p. xx. *.

Judaei compoſitio.

Eſt et Judaei: in qua ſunt calcis partes duae, nitri quam ruberrimi pars tertia: quae urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus eſt.

Jollae compoſitio.

At Jollas, chartae combuſtae, ſandarachae, ſingulorum p. i. *. calcis p. ii. p. auripigmenti tantundem miſcebat.

Ad ſanguinis profluvia vel ex membrana cerebri, vel aliis locis; et ad cancrum, et ad inducendam cicatricem, et ad coercendam carnem creſcentem.

Si vero ex membrana, quae ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus conbuſtus et contritus inſpergi debet. Si alio loco ſanguinis profluvium eſt, auripigmenti, ſquamae æris, ſingulorum p. i. *. ſandarachae p. i. *. marmoris cocti p iv. *. inſpergi debent. Eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſquamae æris, thuris fuliginis ſingulorum

lorum p. ii. *. calcis p. iv. *. Eadem increſcentem quoque carnem coercent.

Timaei compoſitio ad ignem ſacrum vel cancrum

Timaeus autem ad ignem ſacrum vel ad cancrum his utebatur: myrrhae p. ii. *. thuris, atramenti ſutorii, ſingulorum p. iii. *. ſandarachae, auripigmenti, ſquamae æris, ſingulorum p. iv. *. gallae p. vi. *. ceruſſae combuſtae p. viii. *. Eadem vel arida inſperſa, vel melle excepta idem praeſtant.

Ad ſternutamenta excitanda.

Sternutamenta vero et albo veratro, vel ſtruthio conjecto in nares excitantur, vel his miſtis: piperis, veratri albi, ſingulorum p. *. iii. caſtorei p. *. i. ſpumae nitri p. *. ii. ſtruthii p. *. iii.

Gargarizationes quibus fieri debeant.

Gargarizationes autem aut laevandi cauſa fiunt, aut reprimendi, aut evocandi. Laevant, lac, cremor vel ptiſanae, vel furfurum. Reprimit autem aqua, in qua vel lenticula, vel roſa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulae decoctae ſunt. Evocant, ſinapi, piper.

CAP. XXIII.

De Antidotis, et quibus malis opitulentur.

ANTIDOTA raro, ſed precipue interdum neceſſaria ſunt, quia graviſſimis caſibus opitulantur. Ea recte quidem dantur colliſis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viſcerum, laterum, faucium, interiorumque partium doloribus. Maxime autem deſideranda ſunt adverſus venena, vel per morſus, vel per cibos, aut potiones noſtris corporibus inſerta.

Compoſitio antidoti.

Unum eſt, quod habet lacrymae papaveris p. *. z. acori, malabathri p. v. *. iridis Illyricae, gummi, ſingulorum p. ii. *. aniſi p. iii. *. nardi Gallici, foliorum roſae aridorum, cardamomi, ſingulorum p. iv. *. petroſelini p. *. iii. z. trifolii p. v. *. caſiae nigrae,

grae, ſilis, bdellii, balſami, ſeminis piperis albi, ſingulorum p. *. z. ſtyracis p. *. v. z. myrrhae, opopanacis, nardi Syri, thuris maſculi, hypociſtidis ſucci, ſingulorum p. vi. *. caſtorei p. vi. *. coſti, piperis albi, galbani, reſinae terebinthinae, croci, floris junci rotundi, ſingulorum p. vi. *. z. dulcis radicis p. viii. *. z. quae melle vel paſſo excipiuntur.

Aliud antidotum, Ambroſia nominatum; quod Zopyrus Ptolemaeo regi compoſuit.

Alterum, quod Zopyrus regi Ptolemaeo dicitur compoſuiſſe, atque Ambroſiam nominaſſe, ex his conſtat: coſti, thuris maſculi, ſingulorum p. v. *. piperis albi p. *. z. floris junci rotundi p. ii. *. cinnamomi p. iii. *. caſiae nigrae p. iv. *. croci Cilicii p. *. iv. z. myrrhae quam ſtacten nominant, p. v. *. nardi Indici p. *. v. z. quae ſingula contrita melle cocto excipiuntur: deinde, ubi utendum eſt, id, quod Ægyptiae fabae magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

Antidotum Mithridatis.

Nobiliſſimum autem eſt Mithridatis, quod quotidie ſumendo rex ille dicitur adverſus venenorum pericula tutum corpus ſuum reddidiſſe. In quo haec ſunt: coſti p. *. z. acori p. v. *. hyperici, cumini, ſagapeni, acaciae ſucci, iridis Illyricae, cardamomi, ſingulorum p. ii. *. aniſi p. iii. *. nardi Gallici, gentianae radicis, aridorum roſae foliorum, ſingulorum p. iv. *. papaveris lachrymae, petroſelini, ſingulorum p. *. iv. z. caſiae, ſileris, lolii, piperis longi ſingulorum p. vi. *. ſtyracis p. *. v. z. caſtorei, thuris, hypociſtidis ſucci, myrrhae, opopanacis, ſingulorum p. vi. *. malabathri folii p. vi. *. floris junci rotundi, reſinae terebinthinae, galbani, dauci Cretici ſeminis, ſingulorum p. *. v. z. nardi, opobalſami, ſingulorum p. *. vi. z. thlaſpis p. *. vi. radicis Ponticae p. vii. *. croci, zinziberis, cinnamomi, ſingulorum p. *. viii. Haec contrita melle excipiuntur, et adverſus venenum, quod magnitudinem nucis Graecae impleat, ex vino datur. In caeteris autem affectibus corporis

pro

pro modo eorum vel quod Ægyptiae fabae vel ervi magnitudinem impleat, ſatis eſt.

CAP. XXIV. *De Acopis.*

Acopum nervis utile.

ACOPA quoque utilia nervis ſunt. Quale eſt, quod habet floris junci rotundi p. *. ii. zz. coſti, junci quadrati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, ſingulorum p. *. iv. z. myrrhae, æris combuſti, ſingulorum p. vii. *. iridis Illyricæ, ceræ, ſingulorum p. iv. *. Alexandrini calami, junci rotundi, aſpalathi, xylobalſami, ſingulorum p. xviii. *. ſevi p. i. *. unguenti irini cyathum.

Acopum Eleodes nervis utile.

Alterum, quod ἐλαιῶδες vocant, hoc modo fit: ceræ p. *. z. olei tantundem, reſinae terebinthinae ad nucis juglandis magnitudinem; ſimul incoquuntur: deinde infuſa in mortario teruntur, inſtillaturque ſubinde quam optimi mellis acetabulum, tum irini unguenti, et roſae terni cyathi.

Ἐγχριστα *ad ulcera purganda et implenda*

Ἐγχριστα autem Graeci vocant liquida, quae illinuntur. Quale eſt, quod fit ad ulcera purganda et inplenda, maxime inter nervos, paribus portionibus inter ſe mixtis, butyri, medullae vitulinae, ſevi vitulini, adipis anſerinae, cerae, mellis, reſinae terebinthinae, roſae, olei cicini. Quae ſeparatim omnia liquantur, deinde liquida miſcentur, et tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat: magis vero emollit, ſi pro roſa cyprus infunditur.

Ad ſacrum ignem.

Ad ſacrum ignem: ſpumae argenti p. vi. *. cornu bubuli combuſti p. ii. *. conteruntur, adjiciturque invicem vinum, et id, quod ſpecialiter ſic vocatur, et myrteum, donec utriuſque terni cyathi conficiantur.

CAP. XXV. *De Catapotiis.*

Catapotium ad ſomnum accerſendum, et levationem doloris, et ſimul ad coquendum.

Catapotia quoque multa ſunt, variiſque de cauſis fiunt. Anodyna vocant, quae ſomno dolorem levant quibus uti, niſi nimia neceſſitas urget, alienum eſt, ſunt enim ex vehementibus medicamentis, et ſtomacho alienis. Prodeſt tamen etiam ad concoquendum, quod habet papaveris lachrymæ, galbani, ſingulorum p. i. *. myrrhae, caſtorei, piperis, ſingulorum p. ii. *. Ex quibus, quod ervi magnitudinem habet, ſatis eſt devoraſſe.

Catapotium valentius ad ſomnum.

Alterum, ſtomacho pejus, ad ſomnum valentius, ex his fit: mandragorae p. *. z. apii ſeminis, item hyoſcyami ſeminis, ſingulorum p. iv. *. quae ex vino teruntur. Unum autem ejuſdem magnitudinis, quæ ſupra poſita eſt, abunde eſt ſumpſiſſe.

Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.

Sive autem capitis dolores, ſive ulcera, ſive lippitudo, vel dentes, ſive ſpiritus difficultas, ſive inteſtinorum tormenta, ſive inflammatio vulvae, ſive coxae eſt, ſive jecur, aut lienis, aut latus torquet, ſive vitio locorum aliqua prolabitur et obmuteſcit, occurrit dolori per quietem ejuſmodi catapotium. Silis, acori, rutae ſilveſtris ſeminis, ſingulorum p. ii. *. caſtorei, cinnamomi, ſingulorum p. ii. *. papaveris lachrymae, panacis radicis, mandragorae malorum aridorum, junci rotundi floris ſingulorum p ii. *. piperis grana L vi. Haec per ſe contrita, rurſus inſtillato ſubinde paſſo, ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulum aut devoratur, aut aqua diluitur, et potui datur.

Catapotium aliud ad multa valens.

Quinetiam ſilveſtris papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt, manipulus, qui manu comprehendi poteſt, in vas demittitur, et ſuper

per infunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur. Ubi jam bene manipulus is coctus eſt, ibidem expreſſus projicitur; et cum eo humore paſſi pari menſura miſceatur, inferveatque, donec craſſitudinem ſordium habeat. Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt, ad noſtrae fabae magnitudinem, habentque uſum multiplicem. Nam et ſomnum faciunt, vel per ſe aſſumpta, vel aqua data et aurium dolores levant, adjectis exiguo modo rutae ſucco, ac paſſo: et tormina ſupprimunt ex vino liquata: et inflammationem vulvae coercent, miſta cerato ex roſa facto, cum paululum his croci quoque acceſſit: et ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

Catapotium ad inducendum ſomnum, quod vulva dolens prohibuit.

Item, ſi vulva dolens ſomnum prohibuit, croci p. ii. *. aniſi, myrrhae, ſingulorum p. i. *. papaveris lacrymae p. iv. *. cicutae ſeminis p. viii. *. miſcentur, excipiunturque vino veteri et quod lupini magnitudinem habet, in tribus cyathis aquae diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

Ad jecur ſanandum.

Ad ſanandum jecur, nitri p. *. 3. croci, myrrhae, nardi Gallici, ſingulorum p. i. *. melle excipiuntur, daturque, quod Ægyptiae fabae magnitudinem habeat.

Ad finiendos dolores lateris.

Ad lateris dolores finiendos piperis, ariſtolochiae, nardi, myrrhae pares portiones.

Ad thoracis dolores finiendos.

Ad thoracis, nardi p. i. *. thuris, caſiae, ſingulorum p. iii. *. myrrhae, cinnamomi, ſingulorum p. vi. *. croci. p. viii. reſinae terebinthinae quadrans, mellis heminae tres.

Catapotium Athenionis ad tuſſim

Ad tuſſim, Athenionis: myrrhae, piperis, ſingulorum p. i. *. caſtorei, papaveris lacrymae, ſingulorum p. i. *. Quae ſeparatim contuſa poſtea jungun-

tur,

tur, et ad magnitudinem fabae noſtrae, bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

Catapotium Heraclidis Tarentini ad tuſſim et ſomnum.

Si tuſſis ſomnum prohibet, ad utrumque Heraclidis Tarentini: croci p. i. *. cinnamomi, caſtorei, papaveris lachrymae, ſingulorum p. i. *. myrrhae, piperis longi, coſti, galbani, ſingulorum p. *. z.

Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tuſſientibus.

Quod ſi purganda ſunt ulcera faucibus tuſſientibus, panacis, myrrhae, reſinae terebinthinæ, ſingulorum p. v. *. galbani p. *. z. hyſſopi p. *. z. conterenda ſunt, hiſque hemina mellis adjicienda, et quod digito excipi poteſt, devorandum eſt.

Colice Caſſii medici.

Colice vero Caſſii ex his conſtat: croci, aniſi, caſtorei, ſingulorum p. iii. *. petroſelini p. iv. *. piperis et longi et rotundi, ſingulorum p. v. *. papaveris lacrymæ, junci rotundi, myrrhae, nardi, ſingulorum p. vi. *. quae melle excipiuntur. Id autem et devorari poteſt, et ex aqua calida ſumi.

Ad infantem mortuum aut ſecundas expellendas.

Infantem vero mortuum, aut ſecundas expellit aquae potio, cui ſalis ammoniaci p. i. *. aut cui dictami cretici p. i. *. adjectum eſt.

Laborantibus ex partu quid dari debeat.

Ex partu laborantibus, eryſimum ex vino tepido jejunae dari debet.

Ad adjuvandum vocem.

Vocem adjuvat, thuris p. i. *. in duobus cyathis vini datum.

Adverſus difficultatem urinae.

Adverſus urinae difficultatem: piperis longi, caſtorei, myrrhae, galbani, papaveris lacrymae, croci, coſti, unciae ſingulae, ſtyracis, reſinae terebinthinae pondo ſextantes, mellis abſinthii cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabae Ægyptiæ et mane et cœnato dari debet.

Arteriaces compoſitio quomodo fiat.

Arteriace vero hoc modo ſit: caſiae, iridis, cinnamo-

namomi, nardi, myrrhae, thuris, singulorum p. i. *. croci p. i. *. piperis grana xxx. ex passi tribus sextariis decoquuntur, donec mellis crassitudo his fiat. Aut croci, myrrhae, thuris singulorum p. i. *. conjicitur in passi eundem modum, eodemque modo decoquuntur. Aut ejusdem passi heminae tres usque eo coquuntur, donec extracta inde gutta induresçat, et adjicitur tritae casiae p. i. *.

CAP. XXVI.

De quinque generibus noxarum corporis.

CUM facultates medicamentorum proposuerim; genera, in quibus noxa corpori est, proponam. Ea quinque sunt. Cum quid extrinsecus laesit, ut in vulneribus. Cum quid intra seipsum corruptum est, ut in cancro. Cum quid innatum est, ut in vesica calculus. Cum quid increvit, ut vena, quae intumescens in varicem convertitur. Cum quid deest, ut cum curta pars aliqua est. Ex his alia sunt, in quibus medicamenta, alia in quibus plus manus proficit. Ergo, dilatis his, quae praecipue scalpellum in manum postulant, nunc de his dicam, quae maxime medicamentis egent. Dividam autem hanc quoque curandi partem, sicut priorem; et ante dicam de his, quae in quamlibet partem corporis incidunt; tum de his, quae certas partes infestant. Incipiam a vulneribus.

De vulneribus, quae per tela inferuntur.

In his autem ante omnia scire medicus debet, quae insanabilia sint, et quæ difficilem curationem habeant, quae promptiorem. Est enim prudentis hominis, primum eum, qui servari non potest, non attingere, nec subire speciem ejus, ut occisi, quem sors ipsius peremit. Deinde, ubi gravis metus sine certa tamen desperatione est, indicare necessariis periclitantis, in difficili rem esse: ne, si victa ars malo fuerit, vel ignorasse, vel fefellisse videatur. Sed ut haec prudenti viro conveniunt: sic rursus histrionis est, parvam

vam rem attollere, quo plus praeſtitiſſe videatur. Obligareque aequum eſt confeſſione promptae rei, quo curioſius etiam circumſpiciat, ne, quod per ſe exiguum eſt, majus curantis negligentia fiat.

Quae vulnera inſanabilia ſint.

Servari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui jecinoris portae, cui in ſpina medulla percuſſa eſt; cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati ſunt; cuive circa fauces grandes venae, vel arteriae præciſae ſunt.

Quae vulnera difficilem curationem habeant.

Vix autem ad ſanitatem perveniunt, quibus ulla parte pulmo, aut jecinoris craſſum, aut membrana, quae continet cerebrum, aut lienis, aut vulva, aut veſica, aut ullum inteſtinum, aut ſeptum tranſverſum vulneratum eſt. Hi quoque in præcipiti ſunt, in quibus uſque ad grandes intuſque conditas venas in alis vel poplitibus mucro deſedit. Periculoſa etiam vulnera ſunt, ubicunque venae majores ſunt, quoniam exhaurire hominem profuſione ſanguinis poſſunt. Idque evenit non in alis tantum, atque poplitibus; ſed etiam in his venis, quae ad anum teſticuloſque perveniunt. Praeter haec malum vulnus eſt, quodcunque in alis vel feminibus, vel inanibus locis, vel in articulis vel inter digitos eſt. Item quodcunque muſculum, aut nervum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem laeſit.

Quae vulnera tutiorem curationem habeant.

Tutiſſimum omnium, quod in carne eſt. Et haec quidem loco vel pejora, vel meliora ſunt. Modo vero periculum facit, quodcunque magnum eſt.

Obſervationes in vulneris genere et figura.

Aliquid etiam in vulneris genere figuraque eſt. Nam pejus eſt, quod etiam colliſum, quam quod tantum diſciſſum eſt, adeo ut acuto quoque, quam retuſo telo, vulnerari commodius ſit. Pejus etiam vulnus eſt, ex quo aliquid exciſum eſt; ex quove caro alia parte abſciſſa, alia dependens. Peſſima quaeque plaga cur-

va

va eſt: tutiſſima, quae lineæ modo recta eſt. Quo deinde propius huic illive figurae vulnus eſt, eo vel deterius, vel tolerabilius eſt.

Aetatis obſervatio, et corporis, et vitae, et temporis.

Quin etiam confert aliquid et aetas, et corpus, et vitae propoſitum, et anni tempus quia facilius ſaneſcit puer vel adoleſcens, quam ſenior: valens, quam infirmus: neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam ſi alterum ex his eſt: integri habitus, quam corrupti: exercitatus, quam iners: ſobrius et temperans, quam vino venerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus vernum eſt; aut certe neque fervens, neque frigidum; ſiquidem vulnera et nimius calor et nimium frigus infeſtant; maxime tamen horum varietas: ideoque pernicioſiſſimus autumnus eſt.

Signa eorum, quae intus laeſa ſunt.

Sed pleraque ex vulneribus oculis ſubjecta ſunt: quorundam ipſae ſedes indices ſunt, quas alio loco demonſtravimus, cum poſitus interiorum partium oſtendimus. Veruntamen, quia quædam vicina ſunt, intereſtque, vulnus in ſumma parte ſit, an penitus penetraverit, neceſſarium eſt notas ſubjicere, per quas quid intus actum ſit, ſcire poſſimus; et ex quibus vel ſpes, vel deſperatio oritur.

Signa percuſſi cordis.

Igitur corde percuſſo, ſanguis multus fertur, venae langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, malique odoris, tanquam in ægrotato corpore oriuntur: : extremiſque partibus frigidis matura mors ſequitur.

Signa pulmonis icti.

Pulmone icto, ſpirandi difficultas eſt: ſanguis ex ore ſpumans, ex plaga rubens, ſimulque etiam ſpiritus cum ſono fertur: in vulnus inclinari juvat: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi ſi in ipſum vulnus inclinati ſunt, loquuntur: ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

Signa jecinoris vulnerati.

Jecinoris autem vulnerati notae ſunt: multus ſub dextra parte praecordiorum profuſus ſanguis: ad ſpinam reducta praecordia; in ventrem cubandi dulcedo; punctiones, doloreſque uſque ad jugulum, junctumque ei latus ſcapularum, os intentum: quibus nonnunquam etiam bilioſus vomitus accedit.

Signa percuſſorum renum.

Renibus vero percuſſis, dolor ad inguina teſticuloſque deſcendit: difficulter urina redditur; eaque aut eſt cruenta, aut cruor fertur.

Signa vulnerati lienis.

At, liene icto, ſanguis niger a ſiniſtra parte prorumpit: praecordia cum ventriculo ab eadem parte indureſcunt, ſitis ingens oritur: dolor ad jugulum, ſicut jecinore vulnerato, venit.

Signa percuſſae vulvae

At, cum vulva percuſſa eſt, dolor inguinibus, et coxis, et femoribus eſt: ſanguinis pars per vulnus, pars per naturale deſcendit: vomitus bilis inſequitur. Quaedam, obmuteſcunt: quaedam mente labuntur; quaedam, ſui compotes, nervorum oculorumque dolore urgeri ſe confitentur; morienteſque tandem, eadem quae corde vulnerato patiuntur.

Signa percuſſi cerebri, vel membranae ejus.

Sin cerebrum membranave ejus vulnus accepit, ſanguis per nares, quibuſdam etiam per aures exit; fereque bilis vomitus inſequitur: quorundam ſenſus obtunduntur, appellatique ignorant: quorundam trux vultus eſt: quorundam oculi, quaſi reſoluti, huc atque illuc moventur; fereque tertio, vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nervi diſtenduntur. Ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput diligatum eſt, lacerant, ac nudum vulnus frigori objiciunt.

Signa ſtomachi percuſſi.

Ubi ſtomachus autem percuſſus eſt, ſingultus, et bilis vomitus inſequitur: ſi quid cibi vel potionis aſſumptum eſt, id redditur cito: venarum motus elangue-

guefcunt: fudores tenues oriuntur; per quos extremae partes frigefcunt.

Signa jejuni inteftini, et ventriculi vulnerati, et aliorum inteftinorum.

Communes vero jejuni inteftini et ventriculi vulnerati notae funt. Nam cibus et potio per vulnus exeunt: praecordia indurefcunt: nonnunquam bilis per os redditur. Inteftino tantum fedes inferior eft. Caetera inteftina icta vel ftercus, vel odorem ejus exhibent.

Signa percuffae medullae quae in fpina eft.

Medulla vero, quae in fpina eft, difcuffa, nervi refolvuntur, aut diftenduntur: fenfus intercidit: interpofito tempore aliquo fine voluntate inferiores partes vel femen, vel urinam, vel etiam ftercus excernunt.

Signa fepti tranfverfi percuffi.

At, fi feptum tranfverfum percuffum eft, praecordia furfum contrahuntur, fpina dolet, fpiritus rarus eft, fanguis fpumans fertur.

Signa veficae vulneratae.

Vefica vero vulnerata, dolent inguina: quod fuper pubem eft, intenditur: pro urina, fanguis; aut ex ipfo vulnere urina defcendit: ftomachus afficitur: itaque aut bilem vomunt, aut fingultiunt: frigus, et ex eo mors fequitur.

De fanguine, et fanie, et pure, et eorum fpeciebus: quandoque meliora, deteriorave fint.

His cognitis, etiamnum quaedam alia nofcenda funt, ad omnia vulnera ulceraque, de quibus dicturi fumus, pertinentia. Ex his autem exit fanguis, fanies, pus. Sanguis omnibus notus eft. Sanies eft tenuior hoc, varie craffa, et glutinofa, et colorata. Pus craffiffimum albiffimumque, glutinofius et fanguine et fanie. Exit autem fanguis ex vulnere recenti, aut jam fanefcente. Sanies eft inter utrumque tempus. Pus ex vulnere jam ad fanitatem fpectante. Rurfus et fanies et pus quafdam fpecies Graecis nominibus diftinctas habent. Eft enim quaedam

ſanies, quae vel ἰχὼρ, vel μελίκηρα nominatur. Eſt pus, quod ἐλαιῶδες appellatur. Ἰχὼρ tenuis, ſubalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi, nervo laeſo, inflammatio ſecuta eſt. Μελίκηρα craſſior, et glutinoſior, et ſubalbida, mellique albo ſubſimilis. Fertur haec quoque ex malis ulceribus, ubi nervi circa articulos laeſi ſunt; et inter haec loca, maxime ex genibus. Ἐλαιῶδες tenue, ſubalbidum, quaſi unctum colore. atque pinguitudine oleo albo non diſſimile apparet in magnis ulceribus ſaneſcentibus. Malus eſt autem ſanguis, nimium aut tenuis, aut craſſus; colore vel lividus, vel niger; aut pituita miſtus, aut varius. Optimus calidus, rubens, modice craſſus, non glutinoſus. Itaque protinus ejus vulneris expedita magis curatio eſt, ex quo ſanguis bonus fluxit. Itemque poſtea ſpes in his major eſt, ex quibus melioris generis quaeque proveniunt, Sanies igitur mala eſt, multa, nimis tenuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut glutinoſa, aut mali odoris, aut quae et ipſum ulcus, et junctam ei cutem erodit. Melior non multa, modice craſſa, ſubrubicunda, aut ſubalbida. Ἰχὼρ autem pejor eſt multus, craſſus, ſublividus aut ſubpallidus, glutinoſus, ater, calidus, mali odoris. Tolerabilior eſt ſubalbidus, qui caetera omnia contraria prioribus habet. Melicera autem mala eſt, multa, et percraſſa: melior, quae et tenuior, et minus copioſa eſt. Pus inter haec optimum eſt. Sed id quoque pejus eſt, multum, tenue, dilutum; magiſque, ſi ab initio tale eſt; itemque, ſi colore ſero ſimile, ſi pallidum, ſi lividum, ſi foeculentum eſt, praeter haec, ſi male olet; niſi tamen locus hunc odorem excitat. Melius eſt, quo minus eſt, quo craſſius, quo albidius: itemque, ſi laeve eſt, ſi nihil olet, ſi aequale eſt. Modo tamen, convenire et magnitudini vulneris, et tempori debet. Nam plus ex majore, plus nondum ſolutis inflammationibus naturaliter fertur. Ἐλαιῶδες quoque pejus eſt multum, et parum pingue: quo minus etiam, quoque id ipſum pinguius, eo melius eſt.

Cura-

Curatio adversus profusionem sanguinis in vulneribus.

Quibus exploratis, ubi aliquis ictus est, qui servari potest, protinus prospicienda duo sunt: ne sanguinis sit profusio, neve inflammatio. Si profusionem timemus (quod ex sede vulneris, et magnitudine ejus ex impetu ruentis sanguinis intelligi potest) siccis linamentis vulnus implendum est, supraque imponenda spongia ex aqua frigida expressa, ac manu super comprimenda. Si parum sic sanguis conquiescit, saepius linamenta mutanda sunt. Et, si sicca parum valent, aceto madefacienda sunt. Id vehemens ad sanguinem supprimendum est: ideoque quidam id vulneri infundunt. Sed alius rursus metus subest; ne, nimis valenter ibi retenta materia, magnam inflammationem postea moveat. Quae res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, et ob id ipsum inducentibus crustam, (quamvis pleraque ex his sanguinem supprimunt) sit utendum: sed, si semel ad ea decurritur, potius quae mitius idem efficiunt. Quod si illa quoque profluvio vincuntur, venae, quæ sanguinem fundunt, apprehendendae, circaque id, quod ictum est, duobus locis deligandae intercidendaeque sunt, ut et in se ipsae coeant, et nihilominus ora praeclusa habeant. Ubi ne id quidem res patitur, possunt ferro candenti aduri. Sed etiam satis multo sanguine effuso ex eo loco, quo neque nervus, neque musculus est, utputa in fronte, vel superiore capitis parte, commodissimum tamen est, cucurbitulam admovere a diversa parte, ut illuc sanguinis cursus revocetur.

Curationes adversus vulnerum inflammationem.

Et adversus profusionem quidem in his auxilium est: adversus inflammationem autem, in ipso sanguinis cursu, eaque timeri potest, ubi laesum est vel os, vel nervus, vel cartilago, vel musculus, aut ubi parum sanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, sanguinem mature supprimere non oportebit; sed pati fluere, dum tutum erit, adeo ut, si parum fluxisse videbitur, mitti quoque ex brachio debeat;

debeat; utique, ſi corpus juvenile, et robuſtum, et exercitatum eſt: multoque magis, ſi id vulnus ebrietas praeceſſit. Quod ſi muſculus laeſus videbitur, praecidendus erit, nam percuſſus, mortiferus eſt: praeciſus, ſanitatem recipit.

De glutinatione vulnerum.

Sanguine autem vel ſuppreſſo, ſi nimius erumpit; vel exhauſto, ſi per ſe parum fluxit; longe optimum eſt, vulnus glutinari. Poteſt autem id, quod vel in cute, vel etiam in carne eſt; ſi nihil ei praeterea mali accedit. Poteſt caro, alia parte dependens, alia inhærens: ſi tamen etiamnum integra eſt, et conjunctione corporis fovetur.

In his vero, quæ glutinantur, duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte, ſui debet: maximeque, ſi diſcuſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis, vel venter. Si vero in carne vulnus eſt, hiatque, neque in unum orae facile attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt: imponendae vero fibulae ſunt (ἀγκτῆρας Graeci nominant) quae oras, paulum tamen, contrahant; quo minus lata poſtea cicatrix ſit.

Ex his autem colligi poteſt, id quoque, quod alia parte dependens, alia inhaerebit, ſi alienatum adhuc non eſt, ſuturam, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quam intus vulnus purgatum eſt: ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim et in pus vertitur, et inflammationem movet, et glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt, inibi relinquendum eſt, nam id quoque inflammat. Comprehendi vero ſutura, vel fibula, non cutem tantum, ſed etiam aliquid ex carne, ubi ſuberit haec, oportebit, quo valentius haereat, neque cutem abrumpat. Utraque optima eſt ex acia molli, non nimis torta, quo mitius corpori incidat. Utraque neque nimis rara, neque nimis crebra injicienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet; ſi nimis crebra eſt, vehementer afficit; quia, quo ſaepius acus corpus

tranſivit,

tranſivit, quoque plura loca injectum vinculum mordet, eo majores inflammationes oriuntur; magiſque aeſtate. Neutra etiam vim ullam deſiderat: ſed ea hactenus utilis eſt, qua cutis ducentem quaſi ſua ſponte ſubſequitur. Fere etiam fibulae latius vulnus eſſe patiuntur: ſutura oras jungit, quae ne ipſae quidem inter ſe contingere ex toto debent: ut ſi quod intus humoris concreverit; ſit qua emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet. Deinde omni vulneri primo imponenda eſt ſpongia ex aceto expreſſa. Si ſuſtinere aliquis aceti vim non poteſt, vino utendum eſt. Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur. Sed ea, quocunque modo impoſita eſt, dum madet, prodeſt: itaque, ut inareſcat, non eſt committendum. Licetque ſine peregrinis, et conquiſitis, et compoſitis medicamentis vulnus curare. Sed ſi quis huic parum confidit, imponere medicamentum debet, quod ſine ſevo compoſitum ſit ex his, quae cruentis vulneribus apta eſſe propoſui: maximeque ſi caro eſt, Barbarum: ſi nervi, vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, quales aures, vel labra ſunt, Polybi ſphragidem. Alexandrinum quoque viride nervis idoneum eſt: eminentibuſque partibus ea, quam Graeci ῥύπτουσαι vocant. Solet etiam, colliſo corpore, exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit, non alienum eſt, ſcalpello latius aperire; niſi muſculi, nervique juxta ſint, quos incidi non expedit, ubi ſatis diductum eſt, medicamentum imponendum eſt. At, ſi id, quod colliſum eſt, quamvis parum diductum eſt, latius tamen aperiri propter nervos aut muſculos non licet; adhibenda ſunt ea, quae humorem leniter extrahant; praecipueque ex his, id, quod ῥυπῶδες vocari propoſui. Non alienum eſt etiam, ubicunque vulnus eſt grave, impoſitum, quo id juvetur, inſuper circumdare lanam ſuccidam ex aceto et oleo: vel cataplaſma, ſi mollis is locus eſt, quod leniter reprimat; ſi nervoſus, aut muſculoſus, quod emolliat.

Quomodo

Quomodo vulnus ligari conveniat.

Fascia vero ad vulnus diligandum lintea aptissima est: eaque lata esse debet, ut semel injecta non vulnus tantum, sed paulum utrinque etiam oras ejus comprehendat. Si ab altera parte caro magis recessit, ab ea melius attrahitur: si æque ab utraque, transversa comprehendere oras debet: aut si id vulneris ratio non patitur, media primum injicienda est, ut tum in utramque partem ducatur. Sic autem diligenda est, ut et contineat, neque adstringat, quod non continetur, elabitur: quod nimis adstrictum est, cancro periclitatur. Hieme sæpius fascia circuire debet: æstate, quoties necesse est. Tum extrema pars ejus inferioribus acu assuenda est; nam nodus vulnus lædit; nisi tamen longe est. Porro neminem decipi decet, ut propriam viscerum curationem requirat aliis quibus supra posui. Nam plaga ipsa curanda extrinsecus, vel sutura, vel alio medicinæ genere est. In visceribus nihil movendum est; nisi, si quid aut ex jecinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependeat, præcidatur. Alioquin vulnus interius ea victus ratio eaque medicamenta sanabunt, quæ cuique visceri convenire superiore libro proposui.

De ratione victus et notis vulnerum curationibusque eorum.

His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus est: isque si grave vulnus est, abstinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem a cibo debet: bibere, donec sitim finiat, aquam calidam, vel, si æstas est, neque febris, neque dolor est, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpetuum est, sed semper pro viribus corporis æstimandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit; tenuem scilicet, et exiguum, qui tantum sustineat. Multique etiam ex profluvio sanguinis intermorientes ante ullam curationem vino reficiendi sunt; quod alioqui inimicissimum vulneri est. Nimis vero intumescere vulnus, periculosum: nihil intumescere, periculosissimum est, illud indicium est magnae inflammationis, hoc emortui corporis. Protinusque si mens

mens homini conſiſtit, ſi nulla febris acceſſit, ſcire licet, mature vulnus ſanum fore. Ac ne febris quidem terrere debet, ſi in magno vulnere, dum inflammatio eſt, permanet. Illa perniciofa eſt, quae vel levi vulneri ſupervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet: vel ſi nervorum rigor aut diſtentio, quæ ex vulnere orta eſt, eam non finit. Vomitus quoque biliofus non voluntarius, vel protinus ut percuſſus eſt aliquis, vel dum inflammatio manet, malum ſignum eſt in his duntaxat, quorum vel nervi, vel etiam nervoſi loci vulnerati ſunt. Sponte tamen vomere, non alienum eſt, præcipue his, quibus in conſuctudine fuit: ſed neque protinus poſt cibum, neque jam inflammatione orta, neque cum in ſuperioribus partibus plaga eſt. Biduo ſic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergendaque ſanies ex aqua frigida eſt, eademque rurſus injicienda ſunt. Quinto jam die, quanta inflammatio futura eſt, ſe oſtendit. Quo die rurſus detecto vulnere, conſiderandus color eſt. Quod ſi lividus, aut pallidus, aut varius, aut niger eſt; ſcire licet, malum vulnus eſſe, idque, quandocunqne animadverſum eſt, terrere nos poteſt. Album, aut rubicundum eſſe ulcus, commodiſſimum eſt. Item cutis dura, craſſa, dolens, periculum oſtendit. Bona ſigna ſunt, ubi hæc ſine dolore, tenuis, et mollis eſt. Sed ſi glutinatur vulnus, aut leviter intumuit, eadem ſunt imponenda, quae primo fuerunt. Si gravis inflammatio eſt, neque glutinandi ſpes eſt, eaque pus moveat, aquae quoque calidae neceſſarius uſus eſt, ut et materiam digerat; et duritiam emolliat, et pus citet. Ea ſic temperanda eſt, ut manu contingenti jocunda ſit, uſque eo adhibenda, donec aliquid minuiſſe ex tumore, caloremque ulceri magis naturalem reddidiſſe videatur. Maximeque, ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, ῥυπώδης. Poſt id fomentum, ſi lata plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet, et ſi latius hiat, illud emplaſtrum liquari ex irino unguento

oportet, eoque illita linamenta disponi per plagam: deinde emplastrum supra dari, et super id lanam succidam; minusque etiam, quam primo, fasciae adstringendae sunt.

Curationes propriae articulorum.

Proprie quaedam in articulis visenda sunt, in quibus si præcisi nervi sunt, qui continebant, debilitas ejus partis sequitur. Si id dubium est, et ex acuto telo plaga est, ea transversa, commodior est: et si ex retuso et gravi est, nullum in figura discrimen est: at visendum est, pus supra articulum, an infra nascatur. Si sub eo nascitur, albumque et crassum diu fertur, nervum præcisum esse credibile est: magis quoque, majores dolores inflammationesque, quo maturius excitatae sunt. Quamvis autem non abscissus nervus est; tamen, si circa durus tumor diu permanet, necesse est, et diuturnum ulcus esse, et sano quoque eo, tumorem permanere: futurumque est, ut tarde membrum id extendatur, vel contrahatur. Major tamen in extendendo mora est, ubi recurvato articulo curatio adhibita est; quam in recurvando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum, quod ictum est, ratione certa debet. Si glutinandum est, ut superius sit: si in inflammatione est, ut in neutram partem inclinatum sit: si jam pus profluit, ut devexum sit. Optimum etiam medicamentum, quies est. Moveri, et ambulare, nisi sanis, alienum est. Minus tamen periculosum his est, qui in capite vel in brachiis, quam qui in inferioribus partibus vulnerati sunt. Minimeque ambulatio convenit, femine, aut crure, aut pede laborante. Locus, in quo cubabit, tepidus esse debebit. Balneum quoque, dum parum vulnus purum est, inter res infestissimas est. Nam id et humidum et sordidum reddit. Ex quibus ad cancrum transitus esse consuevit. Levis frictio recte adhibetur; sed his partibus, quae longius absunt a vulnere.

Vulnus quomodo purgandum est.

Inflammatione finita, vulnus purgandum est. Id optime

optime faciunt tincta in melle linamenta: ſupraque id emplaſtrum, vel ἐννεαφάρμακον dandum eſt. Tum demum vero purum ulcus eſt, cum rubet, ac nimium neque ſiccum, neque humidum eſt. Ac quodcunque ſenſu caret, quod non naturaliter ſentit; quod nimium aut aridum aut humidum eſt; quod aut pallidum, aut albidum, aut lividum, aut nigrum eſt; id purum non eſt.

Quomodo vulnus implendum eſt.

Purgato, ſequitur ut impleatur; jamque calida aqua eatenus neceſſaria eſt, ut ſanies removeatur. Lanae ſuccidae ſupervacuus uſus eſt: lota melius circumdatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua: itaque ea adhiberi non alienum eſt; ut butyrum cum roſa, is exigua mellis parte; aut cum eadem parte aut cum eadem roſa, τετραφάρμακον; aut ex roſa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci; vitatis omnibus acribus, ſed jam plenioribus, nam et avis, et venatio, et ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus, dum febris, dum inflammatio eſt, alienum eſt: itemque uſque ad cicatricem, ſi nervi, muſculive vulnerati ſunt; etiam, ſi alte caro. At, ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt, poteſt non pervetus, modice tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum eſt, quod in nervoſis locis, muſculoſiſque neceſſarium eſt, cerato quoque ſuper vulnus utendum eſt. At, ſi caro ſupercrevit, modice reprimit ſiccum linamentum; vehementius, ſquama æris. Si plus eſt, quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnum vehementiora, quæ corpus exedant. Cicatricem, poſt omnia haec, commode inducit lycium ex paſſo aut lacte dilutum; vel etiam per ſe impoſitum ſiccum linamentum.

De ulceribus, quae extrinſecus per vulnera incidunt, curationibúſque eorum.

Hic ordo felicis curationis eſt. Sed quaedam tamen periculoſa incidere conſuerunt. Interdum enim vetuſtas ulcus occupat, induciturque ei callus, et cir-

cum orae craſſae livent. Poſt quae, quicquid medicamentorum ingeritur, parum proficit; quod fere negligenter curato ulceri ſupervenit.

Interdum vel ex nimia inflammatione, vel ob aeſtus immodicos, vel ob nimia frigora, vel quia nimis vulnus adſtrictum eſt, vel quia corpus aut ſenile, aut mali habitus eſt, cancer occupat. Id genus a Græcis diductum in ſpecies eſt, noſtris vocabulis non eſt. Omnis autem cancer non ſolum id corrumpit, quod occupavit; ſed etiam ſerpit: deinde aliis aliiſque ſignis diſcernitur. Nam modo ſuper inflammationem rubor ulcus ambit, iſque cum dolore procedit: ἐρυσίπελας Graeci nominant: modo ulcus nigrum eſt, quia caro ejus corrupta eſt, idque vehementius; etiam putreſcendo intenditur, ubi vulnus humidum eſt, et ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt, et carunculae corruptae: interdum etiam nervi ac membranae reſolvuntur, ſpecillumque demiſſum deſcendit aut in latus, aut deorſum, eoque vitio nonnunquam quoque os afficitur: modo oritur ea, quam Græci γάγγραιναν appellant.

Priores in qualibet parte corporis fiunt: hoc in prominentibus membris, id eſt inter ungues, et alas, vel inguina; fereque in ſenibus, vel in his, quorum corpus mali habitus eſt. Caro in ulcere vel nigra, vel livida eſt; ſed ſicca et arida, proximaque cutis, plerumque ſubnigris puſtulis impletur; deinde ei proxima, vel pallida, vel livida fereque rugoſa et ſine ſenſu eſt. Ulterior in inflammatione eſt, omniaque ea ſimul ſerpunt: ulcus, in locum puſtuloſum: puſtulae, in eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor, in id quod inflammatum eſt: inflammatio, in id quod integrum eſt, tranſit. Inter haec deinde febris acuta oritur, ingenſque ſitis: quibuſdam etiam delirium accedit: alii, quamvis mentis ſuae compotes ſunt, balbutiendo tamen vix ſenſus ſuos ore explicant, incipit affici ſtomachus: fit fœdi ſpiritus ipſe odoris. Atque initium ejus quidem mali recipit curationem:

ubi

ubi vero penitus inſedit, inſanabile eſt; plurimique ſub frigido ſudore moriuntur.

Curatio ulceris.

Ac pericula quidem vulnerum haec ſunt. Vetus autem ulcus ſcalpello circumcidendum eſt, excidendaeque ejus orae, et, quicquid ſuper eas livet, æque incidendum. Si varicula intus eſt, quae his ſanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde, ubi ſanguis emiſſus, novatumque vulnus eſt, eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneribus expoſita eſt. Si ſcalpello aliquis uti non vult, poteſt ſanare id emplaſtrum, quod ex ladano fit: et, cum ulcus ſub eo exeſum eſt, id, quo cicatrix inducitur.

Curatio Eryſipelatum.

Id autem, quod ἐρυσίπελας vocari dixi, non ſolum vulneri ſupervenire, ſed ſine hoc quoque oriri conſuevit: atque interdum periculum majus adfert; utique, ſi circa cervices aut caput conſtitit.

Oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere: deinde imponere ſimul reprimentia et refrigerantia; maximeque ceruſſam ſolani ſucco, aut cimoliam cretam aqua pluviatili exceptam; aut ex eadem aqua ſubactam farinam cupreſſo adjecta, aut, ſi tenerius corpus eſt, lenticulam. Quicquid impoſitum eſt, betae folio contegendum eſt, et ſuper linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per ſe refrigerantia parum proderunt, miſcenda erunt hoc modo: ſulphuris p. x. *. ceruſſae, croci, ſingulorum p. x. *. eaque cum vino conterenda ſunt, et id his illinendum: aut, ſi durior locus eſt, ſolani folia contrita ſuillae adipi miſcenda ſunt, et illita linteolo ſuperinjicienda.

At, ſi nigrities eſt, neque dum ſerpit imponenda ſunt, quae carnem putrem lenius exedunt; repurgatumque ulcus ſic, ut caetera, nutriendum eſt. Si magis putre eſt, jamque procedit ac ſerpit, opus eſt vehementius erodentibus. Si ne haec quidem evincunt, aduri locus debet, donec nullus ex eo humor feratur: nam quod ſanum eſt, ſiccum eſt, cum aduritur.

ritur. Poſt uſtionem putris ulceris, ſuperponenda ſunt, quae cruſtas a vivo reſolvant: eas eſcharas vocant. Ubi exciderunt, purgandum ulcus, maxime melle et reſina eſt. Sed aliis quoque purgari poteſt, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad ſanitatem perducendum eſt.

Curatio Gangraenae.

Gangraenam vero, ſi nondum plane tenet, ſed adhuc incipit, curare non difficillimum eſt; utique in corpore juvenili: et magis etiam, ſi muſculi integri ſunt; ſi nervi vel laeſi non ſunt, vel leviter affecti ſunt; neque ullus magnus articulus nudatus eſt; aut carnis in eo loco paulum eſt, ideoque non multum, quod putreſceret, fuit; conſiſtitque eo loco vitium; quod maxime fieri in digito poteſt. In ejuſmodi caſu primum eſt, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere. Deinde, quicquid aridum eſt, et intentione quadam proximum quoque locum male habet, uſque ad ſanum corpus concidere.

Medicamenta vero, dum malum ſerpit, adhibenda nulla ſunt, quae pus movere conſuerunt; ideoque ne aqua quidem calida. Gravia quoque, quamvis reprimentia, aliena ſunt; ſed his quam leviſſimis opus eſt: ſuperque ea, quæ inflammata ſunt, utendum eſt refrigerantibus. Si nihilo magis malum conſtitit, uri id, quod eſt inter integrum ac vitiatum locum, debet.

Praecipueque in hoc caſu petendum, non a medicamentis ſolum, ſed etiam a victus ratione praeſidium eſt. Neque enim id malum, niſi corrupti vitioſique corporis eſt. Ergo primo, niſi imbecillitas prohibet, abſtinentia utendum. Deinde danda, quae per cibum potionemque alvum, ideoque etiam corpus adſtringant; ſed ea levia. Poſtea, ſi vitium conſtitit, imponi ſuper vulnus eadem debent, quæ in putri ulcere praeſcripta ſunt. Ac tum quoque plenioribus cibis uti licebit ex media materia; ſic tamen non niſi alvum, corpuſque ſiccantibus: aqua vero pluviali frigida. Balneum, niſi jam certa fiducia red-

redditae ſanitatis eſt, alienum eſt; ſiquidem emollitum in eo vulnus cito rurſus eodem malo afficitur. Solent vero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus ſerpere his cancer. Inter quae miſerum, ſed unicum, auxilium eſt, ut caetera pars corporis tuta ſit, membrum, quod paulatim emoritur, abſcindere.

Hae graviſſimorum vulnerum curationes ſunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi integra cute eſt interior pars colliſa; aut ubi deraſum, attritumve aliquid eſt; aut ubi ſurculus corpori infixus eſt; aut ubi tenue, ſed altum vulnus inſedit.

In primo caſu commodiſſimum eſt malicorium ex vino coquere interioremque ejus partem conterere, et cerato miſcere ex roſa facto, idque ſupponere: deinde, ubi cutis ipſa exaſperata eſt, inducere lene medicamentum, quale λιπαρα eſt.

Deraſo vero, detritoque, imponendum eſt emplaſtrum τετραφάρμακον, minuenduſque cibus et vinum ſubtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit: ſiquidem ex ejuſmodi caſibus ſaepe cancri fiunt. Quod ſi levius id erit, et in parte exigua, contenti eſſe poterimus eodem leni medicamento.

Surculum vero, ſi fieri poteſt, oportet vel manu, vel etiam ferramento ejicere. Si vel præfractus eſt, vel altius deſcendit, quam ut ita fieri poſſit, medicamento evocandus eſt. Optime autem educit ſuperimpoſita arundinis radix, ſi tenera eſt, protinus contrita; ſi jam durior, ante in mulſo decocta; cui ſemper mel adjiciendum eſt aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſima ex ſurculis, arundo eſt; quia aſpera eſt. Eademque offenſa etiam in ſilice eſt. Sed uſu cognitum eſt, utramque adverſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ſuperimpoſita eſt. Facit autem idem in omnibus ſurculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibuſque vulneribus aptiſſimum eſt. Priori rei Philocratis: huic Hecatæi emplaſtrum maxime convenit.

Quo-

Quomodo cicatrix vulneri inducenda, purgandaque ſit.

Ubi vero in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem eſt (quod perpurgatis jam, repletiſque ulceribus neceſſarium eſt) primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur: deinde cum jam continenda eſt, ſiccum imponendum eſt, donec cicatrix inducatur: tum deligari ſuper album plumbum oportet, quo et reprimitur cicatrix, et colorem maxime ſano corpori ſimilem accipit. Idem radix ſilveſtris cucumeris praeſtat. Idem compoſitio, quae habet elaterii p. i. *. ſpumae argenti p. ii. *. unguenti pondo iv. *. quæ excipiuntur reſina terebinthina, donec emplaſtri craſſitudo ex omnibus fiat. Ac nigras quoque cicatrices leniter purgant, paribus portionibus mixta, ærugo, plumbum elotum, eademque roſa cocta; ſive ungitur cicatrix, quod in facie fieri poteſt; ſive id ut emplaſtrum imponitur, quod in aliis partibus commodius eſt.

At ſi vel excrevit cicatrix, vel concava eſt, ſtultum eſt decoris cauſa rurſus, et dolorem et medicinam ſuſtinere. Alioqui res utrique ſuccurri patitur. Siquidem utraque cicatrix exulcerari ſcalpello poteſt. Si medicamentum aliquis mavult, idem efficiunt compoſitiones hae, quae corpus exedunt. Cute exulcerata, ſuper eminentem carnem exedentia medicamenta conjicienda ſunt: ſuper concavam implentia, donec utrumque ulcus ſanae cuti aequetur, et tum cicatrix inducatur.

C A P. XXVII.

De vulneribus, quae per morſus inferuntur eorumque curationibus.

DIXI de his vulneribus, quae maxime, per tela inferuntur. Sequitur, ut de his dicam, quae morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiæ, ſæpe canis, nonnunquam ferorum, aut aliorum animalium, aut ſerpentium. Omnis autem feræ morſus habent quoddam virus.

Itaque,

Itaque, ſi vehemens vulnus eſt, cucurbitula admovenda eſt: ſi levius, protinus emplaſtrum injiciendum, praecipueque Diogeſi; ſi id non eſt, quodlibet ex his, quæ adverſus morſus propoſui; ſi ea non ſunt, viride Alexandrinum; ſi ne id quidem eſt, quodlibet non pingue ex his, quae recentibus vulneribus accommodantur. Sal quoque his praecipueque ei, quod canis fecit, medicamentum eſt, ſi manus vulneri imponitur, ſuperque id duobus digitis verberatur, exſaniat enim. Ac ſalſamentum quoque recte ſuper id vulnus deligatur.

Curatio adverſus rabioſi canis morſum.

Utique autem, ſi rabioſus canis fuit, cucurbitula virus ejus extrahendum eſt. Deinde, ſi locus neque nervoſus, neque muſculoſus eſt, vulnus id adurendum eſt. Si uri non poteſt, ſanguinem homini mitti non alienum eſt. Tum uſto quidem vulneri ſuperimponenda, quae caeteris uſtis ſunt. Ei vero, quod expertum ignem non eſt, ea medicamenta, quae vehementer exedunt. Poſt quae nullo novo magiſterio, ſed jam ſupraposito ulcus erit implendum, et ad ſanitatem perducendum. Quidam poſt rabioſi canis morſum protinus in balneum mittunt; ibique patiuntur deſudare, dum vires corporis ſinunt, ulcere adaperto; quo magis ex eo quoque virus diſtillet: deinde multo meracoque vino excipiunt; quod omnibus venenis contrarium eſt. Idque cum ita per triduum factum eſt, tutus eſſe homo a periculo videtur. Solet autem ex eo vulnere, ubi parum occurſum eſt, aquae timor naſci, ὑδροφοβίαν Graeci appellant. Miſerrimum genus morbi: in quo ſimul aeger et ſiti et aquae metu cruciatur; quo oppreſſis in anguſto ſpes eſt. Sed unicum tamen remedium eſt, nec opinantem in piſcinam non ante ei proviſam projicere, et, ſi natandi ſcientiam non habet, modo merſum bibere pati, modo attollere; ſi habet, interdum deprimere, ut invitus quoque aqua ſatietur; ſic enim ſimul et ſitis, et aquae metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexa-

tum, nervorum diſtentio abſumat. Id ne incidat, a piſcina protinus in oleum calidum demittendus eſt. Antidotum autem (praecipue id, quod primo loco poſui; ubi id non eſt, aliud) ſi nondum æger aquam horret, potui ex aqua dandum eſt: et, ſi amaritudine offenditur, mel adjiciendum eſt: at, ſi jam is morbus occupavit, per catapotia ſumi poteſt.

Curationes communes adverſus omnes morſus ſerpentium.

Serpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant: quamvis in ea multum antiqui variarunt; ut in ſingula anguium genera ſingula medendi genera praeciperent; atque aliis alia; ſed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis ſuper vulnus id membrum deligandum eſt: non tamen nimium vehementer, ne torpeat, Dein venenum extrahendum eſt. Id cucurbitula optime facit. Neque alienum eſt, ante ſcalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati jam ſanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eſt, (quod tamen vix incidere poteſt) tum quodlibet ſimile vas, quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo adhibendus eſt, qui vulnus exſugat.

Neque hercule ſcientiam praecipuam habent hi, qui Pſylli nominantur; ſed audaciam uſu ipſo confirmatam. Nam venenum ſerpentis, ut quædam etiam venatoria venena, quibus Galli praecipue utuntur, non guſtu, ſed in vulnere nocent. Ideoque colubra ipſa tuto eſtur: ictus ejus occidit, et, ſi ſtupente ea (quod per quaedam medicamenta circulatores faciunt) in os digitum quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ea ſaliva noxa eſt. Ergo quiſquis, exemplum Pſylli ſecutus, id vulnus exſuxerit, et ipſe tutus erit, et tutum hominem praeſtabit. Illud ne intereat ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliave parte oris ulcus habeat. Poſt hæc is homo loco calido collocandus eſt, ſic, ut id, quod percuſſum erit, in inferiorem partem inclinetur.

Si neque qui exſugat, neque cucurbitula eſt, ſorbere oportet jus anſerinum, vel ovillum, vel vitulinum, et vomere. Vivum autem gallinaceum pullum per

per medium dividere, et protinus calidum ſuper vulnus imponere ſic, ut pars interior corpori jungatur. Facit id etiam hœdus agnuſve diſciſſus, et calida ejus caro ſtatim ſuper vulnus impoſita. Emplaſtra quoque, quæ ſupra comprehenſa ſunt. Aptiſſimumque eſt, vel Epheſium, vel id quod ei ſubjectum eſt. Præſenſque in aliquo antidoto praeſidium eſt. Sin id non eſt, neceſſarium eſt exſorbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quo calor movendus eſt, ne humorem intus coire patiatur, nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia ſunt.

Speciales curationes adverſus ictus ſerpentium: et primo adverſus ictum Aſpidis.

Haec adverſus omnes ictus ſunt communia: uſus tamen ipſe docuit, eum, quem Aſpis percuſſit, acetum potius bibere debere. Quod demonſtraſſe dicitur caſus cujuſdam pueri, qui cum ab hac ictus eſſet, et partim ob ipſum vulnus, partim ob immodicos æſtus ſiti premeretur, ac locis ſiccis alium humorem non reperiret, acetum, quod forte ſecum habebat, ebibit, et liberatus eſt. Credo quoniam id, quamvis refrigerandi vim habet, tamen habet etiam diſſipandi. Quo fit, ut terra reſperſa eo ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt, ſpiſſeſcentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, et ſic dari ſanitatem.

Adverſus ictum Scorpionis.

In quibuſdam etiam aliis ſerpentibus certa quædam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ſibi ipſe pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum vino bibunt. Quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt. Quidam ſuper prunam eo impoſito, vulnus ſuffumigant, undique veſte circundata, ne is fumus dilabatur; tum carbonem ejus ſuper vulnus deligant. Bibere autem oportet herbae ſolaris (quam ἡλιοτρόπιον Graeci vocant) ſemen, vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto, vel ruta ſilvatica recte imponitur, vel

cum melle ſal toſtus. Cognovi tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt.

Adverſus Aranei et ſcorpionis ictum.

Ad ſcorpionis etiam, et ad aranei ictum, allium cum ruta recte miſcetur, ex oleoque contritum ſuperimponitur.

Adverſus Ceraſtes, et Dipſadis, et Haemorrhoidis ictum.

At, ſi ceraſtes, aut dipſas, aut haemorrhois percuſſit, aſphodeli, quod Ægyptiae fabae magnitudinem aequet, arefactum, in duas potiones dividendum eſt ſic, ut ei rutae paulum adjiciatur. Trifolium quoque et mentaſtrum, et cum aceto panaces aeque proficiunt. Coſtumque, et caſia, et cinnamomum recte per potionem aſſumuntur.

Adverſus Cherſydri ictum et Ceraſtis.

Adverſus Cherſydri vero ictum, panaces, aut laſer, quod ſit ſcrupulorum p. ii. *. vel porri ſuccus cum hemina vini ſumendus eſt, et edenda multa ſatureia. Imponendum autem ſuper vulnus ſtercus caprinum ex aceto coctum: aut ex eodem hordeacea farina; aut ruta, vel nepeta, cum ſale contrita, melle adjecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraſtes fecit, aeque valet.

Adverſus Phalangii ictum.

Ubi vero phalangium nocuit, praeter eam curationem, quae manu redditur, ſaepe homo demittendus in ſolium eſt, danduſque ei myrrhae et uvae taminiæ par modus ex paſſi hemina; vel radiculae ſemen, aut lolii radix ex vino; et ſuper vulnus furfures ex aceto cocti, imperandumque, ut is conquieſcat.

Adverſus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis ſunt.

Verum haec genera ſerpentium et peregrina, et aliquanto magis, peſtifera ſunt; maximeque, æſtuoſis gignuntur locis. Italia frigidioreſque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Adverſus quos ſatis proficit herba betonica, vel cantabrica, vel centaurion, vel agrimonia,

agrimonia, vel trixago, vel perſonina, vel marinæ paſtinacae ſingulae binaeve tritae, et potui datae cum vino, et ſuper vulnus impoſitae. Illud ignorari non oportet, omnis ſerpentis ictum et jejuni et jejuno magis nocere, ideoque pernicioſiſſimi ſunt, cum incubant: utiliſſimumque eſt, ubi ex anguibus metus eſt, non ante progredi, quam quis aliquid aſſumpſit.

Remedium generale adverſus omnia venena, vel in cibo, vel in potione aſſumpta.

Non tam facile his opitulari eſt, qui venenum, vel in cibo, vel in potione ſumpſerunt. Primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab angue icti: ita ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt. Deinde quia noxa non a cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen, ubi primum ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere. Deinde ubi præcordia exhauſit, bibere antidotum: ſi id non eſt, vel merum vinum.

Specialia remedia adverſus quaedam venena: et primo adverſus Cantharidas.

Sunt tamen quædam remedia propria adverſus quaedam venena, maximeque leviora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte contuſa, vel galbano, vino adjecto dari, vel lac per ſe debet.

Adverſus Cicutam.

Si cicuta, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum eſt; deinde is vomere cogendus: poſteaque laſer ex vino dandum. Iſque ſi febre vacat, in calidum balneum mittendus: ſi non vacat, ungendus ex calefacientibus eſt. Poſt quae quies ei neceſſaria eſt.

Adverſus Hyoſcyamum.

Si hyoſcyamum, fervens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac, maxime tamen aſininum.

Adverſus Ceruſſam.

Si ceruſſam, jus malvae, vel jus glandis ex vino contritae, maxime proſunt.

Adverſus Sanguiſugam, ſi epota eſt, et lac, quod intus coiit.

Si ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum

dum est. Si lac intus coiit, aut passum coagulum, aut cum aceto laser.

Adversus Fungos inutiles.

Si fungos inutiles quis assumpserit, radicula aut epota, aut cum sale et aceto edenda est. Ipsi vero hi et specie quidem discerni possunt ab utilibus, et cocturae genere idonei fieri. Nam sive ex oleo inferbuerunt, sive piri surculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

De adustis corporis locis, et quomodo curare debeant.

Adustis quoque locis extrinsecus vis infertur; itaque sequi videtur ut de his dicam. Haec autem optime curantur foliis aut lilii aut linguae caninae, aut betae in vetere vino oleoque decoctis. Quorum quidlibet protinus impositum ad sanitatem perducit.

Sed dividi quoque curatio potest in ea, quae mediocriter exedentia reprimentiaque, primo et pustulas prohibeant, et summam pelliculam exasperent: deinde ea, quae lenia ad sanitatem perducant. Ex prioribus est lenticulae cum melle farina: vel myrrha vel vino; creta cimolia cum thuris cortice contrita, et aqua coacta, atque, ubi usus necessitas incidit; aceto diluta. Ex insequentibus, quaelibet λιπαρά. Sed idonea maxime est, quae vel plumbi recrementum, vel vitellos habet.

Est etiam illa adustorum curatio, dum inflammatio est, impositam habere cum melle lenticulam: ubi ea declinavit, farina cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec crustae cadant, tum ervum cum melle, aut irim, aut resinam terebinthinam, donec ulcus purum sit: novissime siccum linamentum.

CAP. XXVIII. *De interioribns ulceribus, quae aliqua corporum parte corrupta, nascuntur.*

De CARBUNCULO, *et ejus curatione.*

AB his, quae extrinsecus incidunt, ad ea veniendum est, quae interius, corrupta aliqua corporum parte, nascuntur. Ex quibus non aliud carbunculo

bunculo pejus. Ejus hae notae ſunt. Rubor eſt, ſuperque eum non nimium puſtulæ eminet, maxime nigrae, interdum ſublividae, aut pallidae, in his ſanies eſſe videtur, infra color niger eſt, ipſum corpus aridum, et durius, quam naturaliter oportet, circa quem quaſi cruſta eſt, eaque inflammatione cingitur, neque in eo loco levari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Somnus urget, nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrumque. Idque vitium ſubteractis quaſi quibuſdam radicibus ſerpet, interdum celerius, interdum tardius. Supra quoque, procedens inalbeſcit, dein lividum fit, circumque exiguae puſtulae oriuntur. Et ſi circa ſtomachum fauceſve incidit, ſubito ſpiritum ſaepe elidit,

Nihil melius eſt, quam protinus adurere, neque id grave eſt, nam non ſentit, quoniam ea caro mortua eſt, finiſque adurendi eſt, dum ex omni parte ſenſus doloris eſt. Tum deinde vulnus, ſicut caetera aduſta, curandum eſt. Sequitur enim ſub medicamentis erodentibus cruſta: quae undique a viva carne diducta, trahit ſecum, quicquid corruptum erat, puruſque jam ſinus curari poteſt implentibus. At, ſi in ſumma cute vitium eſt, poſſunt ſuccurrere quaedam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda eſt. Quodcunque vero medicamentum poſitum eſt, ſi ſatis proficiet, protinus a viva corruptam partem reſolvit. Certaque eſſe fiducia poteſt fere, ut undique vitioſa caro excedat, qua hujuſcemodi medicamen exeſt; ſi id non ſit, medicamentumque malo vincitur, utique ad uſtionem properandum eſt. Sed in ejuſmodi caſu abſtinendum a cibo, a vino eſt, aquam liberaliter bibere expedit, magiſque ea ſervanda ſunt, ſi febricula quoque acceſſit.

De Carcinomate, et ejus curatione.

Non idem periculum καρκίνωμα affert, niſi imprudentia curantis agitatum eſt. Id vitium fit maxime in ſuperioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammas fœminarum, et in jecore, autem aut ſplene hoc naſcitur. Circa locum aliqua quaſi puncta

ſenti-

ſentiuntur: iſque immobilis, inæqualis tumet: interdum etiam torpet. Circa eum inflatae venae quaſi recurvantur: hæque pallent, aut livent: nonnunquam etiam in quibuſdam deliteſcunt. Tactuſque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet. Et nonnunquam ſine ulcere durior aut mollior eſt, quam eſſe naturaliter debet: nonnunquam iiſdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem: interdum ſimile his eſt, quae vocant Graeci κονδυλώματα; aſpredine quadam et magnitudine ſua. Colorque ejus ruber eſt, aut lenticulae ſimilis. Neque tuto fertur, nam protinus aut reſolutio nervorum, aut diſtentio inſequitur. Saepe homo ictus obmuteſcit, atque ejus anima deficit. Quibuſdam etiam, ſi idipſum preſſum eſt, quae circa ſunt, intenduntur, et intumeſcit, namque peſſimum id genus eſt, fereque primum id fit, quod cacoethes a Graecis nominatur. Deinde ex eo id carkinoma, quod ſine ulcere eſt. Deinde ulcus; ex eo, thymium.

Tolli nihil, niſi cacoethes, poteſt: reliqua curationibus irritantur, et quo major vis adhibita eſt, eo magis. Quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus, quidam ferro aduſſerunt, quidam ſcalpello exciderunt. Neque ulli unquam medicina proficit; ſed aduſta, protinus concitata ſunt, et increverunt, donec occiderent. Exciſa etiam poſt inductam cicatricem tamen reverterunt, et cauſam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent; ſed imponendo tantum lenia medicamenta, quæ quaſi blandiantur, quo minus ad ultimam ſenectutem perveniant, non prohibentur. Diſcernere autem cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo ſcire poteſt, niſi tempore et experimento.

Ergo, ubi primum id vitium notatum eſt, imponi debent medicamenta adurentia. Si levatur malum, minuunturque ejus indicia, procedere curatio poteſt et ad ſcalpellum, et ad uſtionem. Si protinus irritatum eſt, ſcire licet. jam carcinoma eſſe; removendaque

ſunt

ſunt omnia acria, omnia vehementia. Sed, ſi ſine ulcere is locus durus eſt, imponi ficum quam pinguiſſimam, aut rhypodes emplaſtrum ſatis eſt. Si ulcus aequale eſt, ceratum ex roſa injiciendum eſt, adjicienduſque ei pulvis ex contrita teſta ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. Sed ſi id nimium ſupercrevit, tentanda ſquama æris eſt (quae leniſſima ex adurentibus eſt) eatenus ne quid eminere patiatur: ſed ita, ſi nihil exacerbavit: ſi minus, eodem cerato contenti eſſe debebimus.

De Theriomate et ejus curatione.

Eſt etiam ulcus, quod θηρίωμα Graeci vocant. Id et per ſe naſcitur, et interdum ulceri ex alia cauſa facto ſupervenit. Color eſt vel lividus, vel niger: odor foedus: multus, et mucco ſimilis humor. Idipſum ulcus neque tactum, neque medicamentum ſentit: prurigine tantum movetur. At circa dolor eſt, et inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere ſanguis erumpit. At id quoque malum ſerpit. Quae omnia ſaepe intenduntur. Fitque ex his ulcus, quod herpetha eſtiomenon Graeci vocant; quia celeriter ſerpendo, penetrandoque uſque oſſa, corpus vorat. Id ulcus inaequale eſt, coeno ſimile; ineſtque multus humor glutinoſus, odor intolerabilis; majorque, quam pro modo ulceris inflammatio. Utrumque, ſicut omnis cancer, fit maxime in ſenibus; vel his, quorum corpora mali habitus ſunt.

Curatio utriuſque eadem eſt: ſed in majore malo magis neceſſaria. Ac primum, a victus ratione ordinandus eſt: ut quieſcat in lectulo: ut primis diebus a cibo abſtineat: aquam quamplurimam aſſumat. Alvus quoque ei ducatur. Dein, poſt inflammationem, cibum boni ſucci capiat; vitatis omnibus acribus: potionis quantum volet, ſic, ut interdiu quidem aqua contentus ſit: in coena etiam vini auſteri aliquid bibat. Non aeque tamen fame in his, quos herpes urgebit, atque in his, qui therioma adhuc

habebunt, utendum erit. Et victus quidem talis neceffarius eft.

Super ulcus vero infpergenda arida aloe oenanthe, et, fi parum proficiet, chalcitis. Ac, fi quis nervus, exefa carne, nudatus eft, contegendus ante linteolo eft, ne fub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiamnum remediis opus eft, ad eas compofitiones veniendum eft, quæ vehementius adurunt. Quicquid autem infpergitur, averfo fpecillo infundi debet. Superdanda cum melle funt vel linamenta, vel oleæ folia ex vino decocta, vel marrubium: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreffo. Circaque, qua tumor ex inflammatione eft, imponenda, quae reprimant, cataplafmata, Si fub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet; diligenter nervis, fi qui apparent, ante contectis. Aduftum vel medicamentis vel ferro corpus, primum purgandum, deinde implendum effe, apparere cuilibet ex prioribus poteft.

De Sacro igne, et ejus curatione.

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Ejus duae fpecies funt. Alterum eft fubrubicundum, aut miftum rubore atque pallore; exafperatumque per puftulas continuas, quarum nulla altera major eft, fed plurimae perexiguae. In his femper fere pus, et faepe rubor cum calore eft: ferpitque id nonnunquam fanefcente eo, quod primum vitiatum eft: nonnunquam etiam exulcerato, ubi, ruptis puftulis, ulcus continuatur, humorque exit, qui effe inter faniem et pus videri poteft. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, præcipueque in plantis. Alterum autem eft in fummae cutis exulceratione, fed fine altitudine, latum, fublividum, inaequaliter tamen; mediumque fanefcit, extremis procedentibus: ac faepe id, quod jam fanum videbitur, iterum exulceratur. At circa, proxima cutis, quae vitium receptura eft, tumidior et durior eft, coloremque habet ex rubro fubnigrum. Atque

hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quae mali habitus ſunt; ſed in cruribus maxime.

Omnis autem ſacer ignis, ut minimum periculum habet ex his, quae ſerpunt; ſic prope difficillime tollitur. Medicamentum ejus fortuitum eſt, uno die febris, quae humorem noxium abſumat. Cujus, quo craſſius et albidius eſt, eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra os ulcerum laedi, quo plus puris exeat; et id, quod ibi corruptum corpus eſt, extrahat. Sed tamen, ſi febricula acceſſit, abſtinentia, lectulo, alvi ductione opus eſt. In omni vero ſacro igni, neque lenibus et glutinoſis cibis, neque ſalſis et acribus utendum eſt; ſed his, quae inter utrumque ſunt: qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hœdus, aves, exceptoque apro, omnis fere venatio. Si non eſt febricula, et geſtatio utilis eſt, et ambulatio, et vinum auſterum, et balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe, quam cibus, debet. Ipſa autem ulcera, ſi mediocriter ſerpunt, aqua calida: ſi vehementius, vino calido fovenda ſunt. Deinde acu puſtulae, quaecunque ſunt, aperiendae. Tum imponenda ea, quae putrem carnem exedant. Ubi inflammatio ſublata, ulcuſque purgatum eſt, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere, poſſunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque contrita: poteſt emplaſtrum vel Hierae, vel tetrapharmacon; cui quinta pars thuris adjecta ſit; poteſt nigra hedera ex vino auſtero cocta, ac ſi celeriter malum ſerpit, non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

De Chironio ulcere, et ejus curatione.

Chironium autem ulcus appellatur, quod et magnum eſt, et habet oras duas, calloſas, tumentes. Exit ſanies non multa, ſed tenuis: odor malus; neque in ulcere, neque in ejus tumore eſt nulla inflammatio: dolor modicus eſt. Nihil ſerpit, ideoque nullum periculum adfert; ſed non facile ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ul-

cuſque renovatur. Fit maxime in pedibus et cruribus. Super id imponi debet, quod et lene aliquid, et vehemens, et reprimens habeat. Quale ejus rei cauſa ſit ex his: ſquamæ æris, plumbi eloti combuſti, ſingulorum p. iv. *. cadmiae, cerae, ſingulorum p. viii. *. roſae quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

De ulceribus, quae ex frigore in pedibus et manibus oriuntur: et eorum curationibus.

Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera, maxime in pueris, et praecipue pedibus, digitiſque eorum, nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulae oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus: prurigo major eſt. Nonnunquam humor exit, ſed non multus; qui referre vel pus, vel ſaniem videtur. In primis multa calida aqua fovendum eſt, in qua rapa decocta; aut ſi ea non ſunt, aliquae verbenae ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus eſt, æs, quam maxime calidum quis pati poteſt, admovendum eſt. Si jam exulceratio eſt, imponi debet alumen, aequa portione cum thure contritum, cum vino adjecto; aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

De Struma et ejus curatione.

Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quaedam ex pure et ſanguine quaſi glandulae oriuntur. Quae vel praecipue fatigare medicos ſolent, quoniam et febres movent, nec unquam facile matureſcunt; et, ſive ferro, ſive medicamentis curantur, plerumque iterum juxta cicatrices ipſas reſurgunt; multoque poſt medicamenta eſt opus. quibus id quoque accedit, quod longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in cervice; ſed etiam in alis, et inguinibus, et in lateribus. In mammis quoque foeminarum ſe reperiſſe, chirurgicus Meges auctor eſt. Propter haec et album veratrum recte datur, atque etiam ſaepius, donec ea digerantur. Et

medi-

medicamenta imponuntur, quae humorem vel educant, vel diſſipent; quorum ſupra mentio facta eſt. Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedunt, cruſtaque eum locum adſtringunt: tunc vero ut ulcus curant. Quaecunque autem ratio curandi eſt, corpus, puro ulcere, exercendum atque alendum eſt, donec ad cicatricem perveniat. Quae cum medici doceant: quorundam ruſticorum experimento cognitum, quem ſtruma male habet, eum, ſi anguem edit, liberari.

De Furunculo, et ejus curatione.

Furunculus vero, eſt tuberculum acutum cum inflatione, et dolore; maximeque ubi jam in pus vertitur. Qui ubi adapertus eſt, et exiit, ſuper apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta ſubalbida, ſubrubra; quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiamſi nulla curatio adhibeatur: matureſcit enim per ſe, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina ſit, quae maturius liberet.

Proprium ejus medicamentum galbanum eſt, ſed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt. Si caetera deſunt, imponi debet, primum, non pingue emplaſtrum, ut id reprimat: deinde. ſi non repreſſit, quodlibet puri movendo accommodatum, ſi ne id quidem eſt, vel reſina, vel fermentum. Expreſſo pure, nulla ultra curatio neceſſaria eſt.

De Phymate, et ejus curatione.

Phyma vero nominatur tuberculum furunculo ſimile, ſed rotundius et planius, ſaepe etiam majus. Nam furunculus ovi dimidii magnitudinem raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere conſuevit: ſed inflammatio dolorque ſub eo minores ſunt. Ubi evulſum eſt, pus eodem modo apparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur: verum omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris et ſaepius naſcitur, et facilius tollitur: in juvenibus rarius oritur, et difficilius curatur. Ubi aetas induravit, ne naſcitur quidem. Quibus vero

medicamentis diſcuteretur, ſupra propoſitum eſt.

De Phygethlo, et ejus curatione.

φυγεθλον autem eſt tumor, non altus, ſed latus, in quo quiddam puſtulæ ſimile eſt. Dolor diſtentioque vehemens eſt, et major quam pro magnitudine tumoris: interdum etiam febricula. Idque tarde matureſcit, neque magnopere in pus convertitur. Fit maxime aut in vertice, aut in alis, aut in inguinibus. Panem, ad ſimilitudinem figurae, noſtri vocant. Atque idipſum quo medicamento tolleretur, ſupra demonſtravi.

Sed cum omnes hi nihil niſi minuti abſceſſus ſint, generale nomen trahit latius vitium ad ſuppurationem ſpectans. Idque fere fit aut poſt febres, aut poſt dolores partis alicujus, maximeque eos, qui ventrem infeſtarunt. Saepiuſque oculis expoſitum eſt, ſiquidem latius aliquid intumeſcit ad ſimilitudinem ejus, quod φυμα vocari propoſui, rubetque cum calore, et paulo poſt etiam cum duritia, magiſque innocenter indoleſcit, et ſitim vigiliamque exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi poteſt: maximeque, ubi altius pus movetur: ſed cum ſiti vigiliaque ſentiuntur intus aliquae punctiones. Et, quod de ſubito durius non eſt, melius eſt: et quamvis non rubet, coloris tamen aliter mutati eſt, quae ſigna jam pure oriente naſcuntur: tumor ruborque multo ante incipiunt.

Sed, ſi locus mollis eſt, avertendus is materiae aditus eſt per cataplaſmata, quæ ſimul et reprimunt, et refrigerant: qualia et alias et paulo ante in eryſipelate propoſui. Si jam durior eſt, ad ea veniendum eſt, quae digerant, et reſolvant: qualis eſt ficus arida contuſa: aut fex miſta cum cerato, quod ex adipe ſuilla coactum ſit; aut cucumeris radix, cui ex farina duae partes adjectae ſint, ante ex mulſo decoctæ. Licet etiam miſcere aequis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viſcum, ponduſque adjicere myrrhae dimidio minus, quam in prioribus ſingulis erit. Atque emplaſtra quoque et malagmata idem effici-

efficiunt, quae ſupra explicui. Quod per haec diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt, matureſcat. Idque quo celerius fiat, imponenda eſt farina hordeacea, ex aqua cocta, recte miſcetur. Eadem autem haec in minoribus quoque abſceſſibus, quorum nomina proprietateſque ſupra reddidi, recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantum modo diſtat. Crudum eſt autem, in quo magis quaſi venarum motus eſt, et gravitas, et ardor, et diſtentio, et dolor, et rubor, et durities: et ſi major abſceſſus eſt, horror, ut etiam febricula permanet: penitus condita ſuppuratio ſi pro his, quæ alioqui cutis oſtendit, punctiones ſunt, ubi iſta ſe remiſerunt, jamque cutis prurit, et aut ſublivida, aut ſubalbida eſt, matura ſuppuratio eſt. Eaque, ubi vel per ipſa medicamenta, vel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum, ſi qua in alis, vel inguinibus ſunt, ſine linamento nutrienda ſunt. In cæteris quoque partibus, ſi una plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non alte penetravit, ſi febris non eſt, ſi valet corpus, aeque linamenta ſupervacua ſunt. In reliquis, parce tamen, nec, niſi plaga eſt, imponi debent. Commode vero mel ſuper linamenta, vel ſine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex vino coctum quae et per ſe et miſta idonea ſunt.

Si qua circa duriora ſunt, ad ea mollienda, vel malva contrita, vel fœni Græci linive ſemen ex paſſo coctum ſuperdandum eſt. Quicquid deinde impoſitum eſt, non adſtringi, ſed modice deligari debet, illo neminem decipi decet. Ut in hoc genere cerato utatur, caetera quae pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conveniuntque in vulneribus, expoſita ſunt.

De Fiſtulis, earum generibus et curationibus.

Nonnunquam autem ex ejuſmodi abſceſſibus, et ex aliis ulcerum generibus, fiſtulae oriuntur. Id nomen eſt ulceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni fere parte corporis: habetque quaedam in ſingulis locis propria. Prius de communibus dicam. Genera

igitur

igitur fiſtularum plura ſunt, ſiquidem aliae breves ſunt, aliae altius penetrant: aliae recte intus feruntur, aliæ multoque plures tranſverſae: aliæ ſimplices ſunt, aliae duplices tripliceſve; ab uno ore intus orſae quæ tres fiunt, aut etiam in plures ſinus dividuntur: aliæ rectæ, aliæ flexæ, et tortuoſae ſunt: aliae intra carnem deſinunt, aliæ ad oſſa aut cartilaginem penetrant; aut, ubi neutrum horum ſubeſt, ad interiora perveniunt: aliae deinde facile, aliae cum difficultate curantur, atque etiam quaedam inſanabiles reperiuntur.

Expedita curatio eſt in fiſtula ſimplici, recenti, intra carnem. Adjuvatque ipſum corpus ſi juvenile, ſi firmum eſt. Inimica contraria his ſunt: itemque, ſi fiſtula os, vel cartilaginem, vel nervum, vel muſculos laeſit; ſi articulum occupavit; ſi vel ad veſicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel ad grandes venas arteriaſve, vel ad inania, ut guttur, ſtomachum, thoracem penetravit. Ad inteſtina quoque eam tendere ſemper periculoſum, ſaepe peſtiferum eſt. Quibus multum mali accedit, ſi corpus vel aegrum, vel ſenile, vel mali habitus eſt.

Ante omnia autem demitti ſpecillum in fiſtulam convenit; ut, quo tendat, et quam alte perveniat, ſcire poſſimus. Simul etiam, protinus humida, an ſiccior ſit: quod extracto ſpecillo patet. Id quoque dici poteſt, in oſſe vitium ſit, necne: et, ſi jam eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit. Nam, ſi molle eſt, quod ultimo ſpecillo contingitur, intra carnem adhuc vitium eſt: ſi magis id renititur, ad os ventum eſt. Ibi deinde ſi elabitur ſpecillum, nondum caries eſt: ſi non labitur ſed equali innititur, caries quidem, verum adhuc levis eſt: ſi inaequale quoque et aſperum ſubeſt, vehementius os exeſum eſt. At cartilago ubi ſubhaeſit, ipſa ſedes docet: perventumque eſſe ad eam, ex renixu patet. Sed ex his quidem colliguntur fiſtularum ſedes, ſpatia, noxae. Simplices vero hae ſint, an in plures partes diducantur, cognoſci poteſt ex modo puris, cujus ſi plus fertur, quam quod ſimplici ſpatio convenit, plures

ſinus

ſinus eſſe manifeſtum eſt. Cumque fere juxta ſint caro, et nervus, et aliqua nervoſa, quales fere tunicae membranaeque ſunt, genus quoque puris docebit, num plures ſinus intus diverſa corporis genera perroſerint. Siquidem ex carne pus laeve, album copioſius fertur: at ex nervoſo loco, coloris quidem ejuſdem, ſed tenuis et minus: ex nervo, pingue et oleo non diſſimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fiſtulae penetrarint, quia ſaepe, cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocavit, pus ferri, quod jam deſierat, incipit; teſtaturque, non ſolum alium ſinum eſſe, ex quo deſcendat, ſed etiam in aliam corporis partem eum tendere. Sed ſi et in carne et ſi recens et ſimplex eſt; ac neque rugoſa neque cava ſede; neque in articulo, ſed in eo membro, quod per ſe immobile, non niſi cum toto corpore movetur, ſatis proficiet emplaſtrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dum habeat vel ſalem vel alumen, vel ſquamam æris, vel æruginem, ex metallicis aliquid. Exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte, qua tenuius eſt, altera antecedente demitti oportet in fiſtulam, donec ſanguis purus ſe oſtendat: quae in omnibus fiſtularum collyriis perpetua ſunt. Idem deinde emplaſtrum in linteolo ſuperimponendum; ſupraque injicienda ſpongia, in acetum ante demiſſa: ſolvique quinto die ſatis eſt. Genuſque victus adhibendum eſt, quo carnem ali docui. Ac, ſi longius a præcordiis fiſtula eſt, ex intervallo jejunum radiculas ediſſe, deinde vomere, neceſſarium eſt. Vetuſtate calloſa fit fiſtula (callus autem neminem fallit, quia durus eſt, et aut albus, aut pallidus) ſed tum validioribus medicamentis opus eſt. Quale eſt, quod habet papaveris lachrymae p. i. *. gummi p. iii. *. cadmiae p. iiii. *. atramenti ſutorii p. viii. *. ex quibus aqua coactis collyrium fit. Aut in quo ſunt gallae p. i. *. æruginis, ſandarachae, aluminis Ægyptii ſingulorum p. i. *. atramenti ſutorii combuſti p. ii. *.

Aut quod conſtat ex chalcitide, et ſaxo calcis; quibus auripigmenti dimidio minus, quam in ſingulis prioribus eſt, adjicitur, eaque melle cocto excipiuntur. Expeditiſſimum autem eſt ex praecepto Megetis, æruginis raſae p. ii. *. conterere, deinde ammoniaci, thymiamatis p. ii. *. aceto liquare, eoque infuſo ex ærugine colligere. Idque ex primis medicamentis eſt. Sed, ut haec maximi effectus ſunt, ſi cui iſta non adſunt, facile tamen eſt callum quibuslibet adurentibus medicamentis prodere: aut quibus haec maxime ineffectu ſunt erodere. Satiuſque eſt vel papyrum intortum, vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adſtrictum eo illinere. Scilla quoque cocta et miſta cum calce, callum exeſt. Si quando vero longior et tranſverſa fiſtula eſt, demiſſo ſpecillo, contra principium hujus incidi commodiſſimum eſt, et collyrium utrumque demitti. At ſi duplicem eſſe fiſtulam aut multiplicem exiſtimamus, ſic tamen ut brevis, intraque carnem ſit, collyrio uti non debemus; quod unam partem curet, reliquas omittat: ſed eadem medicamenta arida in calamum ſcriptorium conjicienda ſunt, iſque ori fiſtulae aptandus, inſpirandumque, ut ea medicamenta intus compellantur. Aut eadem ex vino liquanda; vel, ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo; ſi calloſior, ex aceto ſunt; atque intus infundendum, quicquid inditum eſt. Superponenda ſunt, quae refrigerent et reprimant: nam fere, quae circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum eſt, ubi quis reſolverit, antequam rurſus alia medicamenta conjiciat, per oricularium clyſterem fiſtulam eluere; ſi plus puris fertur, vino; ſi callus durior eſt, aceto; ſi jam purgatur, mulſo, vel aqua, in qua ervum coctum ſit, ſic ut huic quoque mellis paulum adjiciatur. Fere vero fit, ut ea tunica, quæ inter ferramentum et integram carnem eſt, victa medicamentis tota exeat, infraque ulcus purum ſit. Quod ubi contigit, imponenda glutinantia ſunt; praecipueque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro, multis placuiſſe linamentum in modum collyrii compoſitum

poſitum tinctum melle, demitti: ſed celerius id glutinatur, quam impletur. Neque verendum eſt, ne purum corpus puro corpori junctum non coeat, adjectis quoque medicamentis ad id efficacibus; cum ſaepe exulceratio digitorum, niſi magna cura proſpeximus, ſaneſcendo in unum os jungat.

De ulceris genere, quod κηρίον nominatur.

Eſt etiam ulceris genus, quod a favi ſimilitudine μελικηρία a Graecis nominatur. Idque duas ſpecies habet. Alterum ſubalbidum, furunculo ſimile; ſed majus, et cum dolore majore. Quod, ubi, matureſcit, habet foramina; per quae fertur humor glutinoſus, et purulentus; nec tamen ad juſtam maturitatem pervenit. Si diviſum eſt, multo plus intus corrupti, quam in furunculo, apparet, altiuſque deſcendit. Raro fit niſi in ſcapulis. Alterum eſt minus, ſuper corpus eminens, durum, latum, ſubviride, ſubpallidum, magis exulceratum: ſiquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt, per quae fertur humor glutinoſus, ſubpallidus, craſſitudinem mellis, aut viſci referens, interdum olei: ſi inciditur, viridis intra caro apparet. Dolor autem, et inflammatio ingens eſt, adeo ut acutam quoque febrem movere conſuerit. Super id, quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt, recte imponitur et ficus arida, et lini ſemen in mulſo coctum, et emplaſtra ac malagmata materiam educentia, aut quae proprie huc pertinentia ſupra poſui. Super alterum, et ea medicamenta, et farina ex mulſo cocta, ſic ut ei dimidium reſinae terebinthinae miſceatur; et ficus in mulſo decocta, cui paulum hyſſopi contriti ſit adjectum; et uvae taminiae pars quarta fico adjecta. Quod ſi parum in utrolibet genere medicamenta proficiunt; totum ulcus uſque ad ſanam carnem excidi oportet. Et ulcere ablato, ſuper plagam medicamenta danda ſunt; primum, quae pus citent; deinde, quae purgent, tum, quae impleant.

De Acrochordone, et Thymio, et Myrmeciis, et Clavo.

Sunt quaedam vero verrucis ſimilia; quorum diverſa nomina, ut vitia ſunt. Ἀκροχορδόνα Graeci vocant, ubi ſub cute coit aliquid durius, et interdum paulo aſperius, coloris ejuſdem; infra tenue, ad cutem latius. Idque modicum eſt, quia raro fabae magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore naſcitur; ſed fere plura, maximeque in pueris: eaque nonnunquam ſubito deſinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant: ſunt, quae etiam in pus convertuntur.

Ac thymion nominatur, quod ſuper corpus quaſi verrucula eminet, ad cutem tenue, ſupra latius, ſubdurum, et in ſummo peraſperum. Idque ſummum colorem floris thymi repraeſentat; unde ei nomen eſt; ibique facile finditur, et cruentatur; nonnunquam aliquantum ſanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabae Ægyptiae eſt, raro majus, interdum perexiguum. Modo unum modo autem, plura naſcuntur, vel in talis vel in palmis, vel in inferioribus pedum partibus: peſſima tamen in obſcœnis ſunt; maximeque ibi ſanguinem fundunt. Μυρμηκία autem vocantur humiliora thymio durioraque: quæ radices altius exigunt, majoremque dolorem movent, infra lata, ſuper autem tenuia, minus ſanguinis mittunt: magnitudine vix unquam lupini modum excedunt. Naſcuntur ea quoque aut in palmis aut in inferioribus partibus pedum.

Clavus autem nonnunquam quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, praecipue tamen ex contuſo, quamvis interdum aliter: doloremque, etiamſi non alias, tamen ingredienti movet.

Ex his Acrochordon ſive thymium ſaepe etiam per ſe finiuntur, et, quo minora ſunt, eo magis. Myrmecia et clavi ſine curatione vix unquam deſinunt. Acrochordon, ſi excifa eſt, nullam radiculam relinquit, ideoque ne renaſcitur quidem. Thymio clavoque excifis, ſubterrotunda radicula naſcitur, quae penitus deſcendit ad carnem: eaque relicta, idem

rurſus exigit. Myrmecia latiſſimis radicibus inhaerent: ideoque ne excidi quidem ſine magna exulceratione poſſunt. Clavum ſubinde deradere, commodiſſimum eſt, nam ſine ulla vi ſic emolleſcit, ac ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſæpe emoritur. Tollitur etiam, ſi quis eum circumpurgat, deinde imponit reſinam, cui miſcuit pulveris paulum, quem ex lapide molari contrito fecit. Caetera vero genera medicamentis adurenda ſunt. Aliiſque id, quod ex fece vini: myrmeciis id, quod ex alumine et ſandaracha fit, aptiſſimum. Sed ea, quae circa ſunt, foliis contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur: deinde poſtea lenticula imponi ſolet. Tollit thymium etiam ficus in aqua cocta.

De Puſtularum generibus, et eorum curationibus.

At puſtulae maxime vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſpredo quaedam fit, ſimilis his puſtulis, quae ex urtica, vel ex ſudore naſcuntur: ἐξανθήματα Graeci vocant, eaque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures, ſimiles varis oriuntur, nonnunquam majores Puſtulae, lividae, aut pallidae, aut nigrae, aut aliter naturali colore mutato: ſubeſtque his humor. Ubi hae ruptae ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet. ἑλκώδεις Græce nominatur. Fiunt vel ex frigore, vel ex igni, vel ex medicamentis. φλυζάκιον autem paulo durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta, ex qua ipſa quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis vero nonnunquam etiam ulcuſcula ſunt, aut aridiora, aut humidiora: et modo tantum cum prurigine: modo etiam cum inflammatione aut dolore, exitque aut pus, aut ſanies, aut utrumque. Maximeque id evenit in aetate puerili: raro, in medio corpore: ſaepe, in eminentibus partibus. Peſſima puſtula eſt, quæ ἐπινυκτὶς vocatur. Eo colore vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſuevit. Circa hanc autem vehemens inflammatio eſt; et, cum adaperta eſt, reperitur intus exulceratio mucoſa, color eſt humori ſuo ſimilis. Dolor

lor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt: neque enim ea faba major eſt. Atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus, et fere noctu, unde nomen quoque a Græcis ei ἐπινυκτὶς impoſitum eſt. In omni vero puſtularum curatione primum eſt, multum ambulare, atque exerceri: ſi quid iſta prohibet, geſtari. Secundum eſt, cibum minuere: abſtinere ab omnibus acribus et extenuantibus, eademque nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Praeter hæc, is, qui jam robuſtus eſt, ſi puſtulae minutae ſunt, deſudare in balneo debet; ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere; oleoque vinum miſcere, et ſic ungi; tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi magis puſtularum genus occupavit, imponenda lenticula eſt; detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia tranſeundum. Ἐπινυκτὶς poſt lenticulam, recte herba, quoque ſanguinali, vel viridi coriandro curatur. Ulcera ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine fœni Græci mixta, ſic, ut his invicem roſa atque intubi ſuccus adjiciatur, donec mellis craſſitudo fiat. Proprie ad eas puſtulas, quæ infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην vocant. p. viii. *. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adjiciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulae debent, tum hoc illini.

De Scabie, et ejus curatione.

Scabies vero eſt durior cutis rubicundior, ex qua puſtulae oriuntur, quaedam humidiores, quaedam ſicciores. Exit in quibuſdam ſanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens; ſerpitque in quibuſdam cito. Atque in aliis quidem ex toto deſinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque eam, quae talis eſt, ἀγρίαν id eſt feram, Græci appellant. In hanc quoque victus ratio eadem, quae ſupra neceſſaria eſt. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum eſt; quod fit ex ſpodii, croci, æruginis, ſingulorum p. i. *. piperis albi, omphacii, ſingulorum p. i. *. cadmiæ p. viii. *. Aut, ubi jam exul-

exulcerato eſt, id, quod fit ex ſulphuris p. i. *. ceræ p. iv. *. picis liquidae hemina, olei ſextariis duobus, quae ſimul incoquuntur dum craſſitudo mellis fiat. Eſt etiam, quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet hoc farinae lupinorum ſextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidae heminam, reſinae humidae ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque, lycium, ærugo, myrrha, cinis, æquis portionibus recte miſcentur, et ex paſſo coquuntur. Idque omnem pituitam ubique ſuſtinet. At, ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, vel ſulphur pice liquida miſtum, ſicut in pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

De impetiginis ſpeciebus, et curationibus.

Impetiginis vero ſpecies ſunt quatuor. Minime mala eſt, quæ ſimilitudine ſcabiem repræſentat, nam et rubet, et durior eſt, et exulcerata eſt, et roditur. Diſtat autem ab ea, quia magis exulcerata eſt, et varis ſimiles puſtulas habet; videnturque eſſe in ea quaſi bullulae quaedam, ex quibus interpoſito tempore ſquamulae reſolvuntur, certioribuſque hoc temporibus revertitur. Alterum genus pejus eſt ſimile papulae fere, ſed aſperius rubicundiuſque, figuras varias habens: ſquamulæ ex ſumma cute diſcedunt, roſio major eſt, celerius et latius procedit, certioribuſque etiam nonnunquam prior temporibus et fit, et deſinit. Rubrica cognominatur. Tertia etiamnum deterior eſt, nam et craſſior eſt, et durior, et magis tumet; in ſumma cute finditur, et vehementius rodit. Ipſa quoque ſquamoſa, ſed nigra procedit et late, et tarde, eminus ſerpit in temporibus, aut oritur, aut deſinit, neque ex toto tollitur. Nigrae cognomen eſt. Quartum genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore, nam ſubalbidum eſt, et recenti cicatrici ſimile; ſquamulaſque habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulae ſimiles: quibus demptis, profluit ſanguis nonnunquam. Alioqui vero humor ejus albidus eſt, cutis dura atque fiſſa eſt, proceditque latius. Haec vero omnia

genera

genera maxime oriuntur in pedibus, et manibus; atque ungues quoque infeſtant. Medicamentum non aliud valentius eſt, quam quod ad ſcabiem quoque pertinere ſub auctore Protarcho retuli. Serapion autem, nitri p. ii. *. ſulphuris p. iv. excipiebat reſina copioſa, eoque utebatur.

De papulis, et earum curatione.

Papularum vero duo genera ſunt. Altera eſt, in qua per minimas puſtulas cutis exaſperatur, et rubet, leviterque roditur, medium habet pauxillo levius: tarde ſerpit idque vitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem procedit. Altera autem eſt, quam ἀγρίαν i. e. feram Graeci appellant. In qua ſimiliter quidem, ſed magis cutis exaſperatur, exulceraturque, ac vehementius et roditur, et rubet, interdum etiam pilos remittit. Quae minus rotunda eſt, difficilius ſaneſcit: niſi ſublata eſt, in impetiginem vertitur. Sed levis papula etiam, ſi jejuna ſaliva quotidie defricatur, ſaneſcit. Major, commodiſſime murali herba tollitur, ſi ſub ea detrita eſt. Ut vero ad compoſita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his eſt, quanto minus in his vitii eſt. Alterum ad idem, Mironis; nitri rubri, thuris, ſingulorum p. i. *. cantharidum purgatarum p. ii. *. ſulphuris ignem non experti tantundem. reſinæ terebinthinae liquidae p. xx. *. farinae lolii ſemis git cyathos tres, picis crudae unum.

De Vitiliginis ſpeciebus, id eſt, de Alpho, et Melane, et Leuce, et earum curatione.

Vitiligo quoque, quamvis per ſe nullum periculum adfert: tamen fœda eſt, et ex malo corporis habitu fit. Ejus tres ſpecies ſunt. Ἄλφος vocatur, ubi color albus eſt, fere ſubaſper et non continuus, ut quædam quaſi guttae diſperſae eſſe videantur. Interdum etiam latius, et cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Μέλας colore ab hoc differt, quia niger eſt, et umbræ ſimilis. Cætera eadem ſunt. Λευκη habet quiddam ſimile alpho, ſed magis albida eſt, altius deſcendit; in eaque albi pili ſunt, et lanugini ſimiles. Omnia hæc ſerpunt:

ſerpunt: ſed in aliis celerius, in aliis tardius. Alphos et Melas in quibuſdam variis temporibus et oriuntur et deſinunt. Leuce, quem occupavit, non facile demittit.

Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum vix unquam ſaneſcit; ac, ſi quid ei vitiò demptum eſt, tamen non ex toto ſanus color redditur. Utrum autem aliquod horum ſanabile ſit, an non ſit, experimentò facile colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi, ſi ſanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus eſt: ſi humor albidus, ſanari non poteſt. Itaque ab hoc quidem abſtinendum eſt.

Super id vero, quod curationem recipit, imponenda lenticula miſta cum ſulphure et thure, ſic, ut ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem, quod ad Irenaeum auctorem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum, fici folia arida paribus portionibus contunduntur, adjecto aceto. His in ſole vitiligo perungitur: deinde non ita multo poſt, ne nimis erodatur, eluitur. Proprie quidem, Mirone auctore, eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt: ſulphuris p. ii. *. nitri p. iv. *. myrrhae aridae, contritae acetabulum miſcent, deinde in balneo ſuper vitiliginem inſpergunt farinam ex faba, tum haec inducunt. Hi vero, quos Melanas vocari dixi, curantur, cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba, ſine oleo, in balneo ante ſudorem inſperguntur, tum genus id vitiliginis defricatur.

A. CORN. CELSUS

DE

MEDICINA.

LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

De Vitiis ſingularum corporis partium.

DIXI de his vitiis, quae per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia deſiderant: nunc ad ea veniam, quae non niſi in ſingulis partibus incidere conſuerunt, orſus a capite.

De Capillis fluentibus.

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem ſaepe radendo ſuccurritur. Adjicit enim vim quandam ad continendum, ladanum cum oleo miſtum. Nunc de his capillis loquor, qui poſt morbum fere fluunt. Nam, quo minus caput quibuſdam aetate nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt.

CAP. II. *De Porrigine, et ejus curatione.*

POrrigo autem eſt, ubi inter pilos quaedam quaſi ſquamulae ſurgunt, eæque a cute reſolvuntur; et interdum madent, multo ſaepius ſiccae ſunt. Id-

que

que evenit, modo ſine ulcere, modo exulcerato loco. Huic quoque modo malo odore, modo nullo accidente. Fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiam in ſupercilio. Ac neque ſine aliquo corporis vitio naſcitur, neque ex toto inutile eſt. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium eſt, non incommodum eſt, ſummam cutem potius ſubinde corrumpi, quam id, quod nocet, in aliam partem magis neceſſariam verti.

Commodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium offendit (quod humore ſequente fieri poteſt, magiſque, ſi id etiam mali odoris eſt) caput ſaepe radendum eſt; dein id ſuper adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus; quale eſt nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per haec proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut ſciamus, utique in recenti vitio id inutile eſſe.

CAP. III.

De Sycoſi, et ejus curatione.

EST etiam ulcus, quod a fici ſimilitudine σύκωσις a Graecis nominatur, caro excreſcit: et id quidem generale eſt. Sub eo vero duae ſpecies ſunt. Alterum, ulcus durum et rotundum eſt: alterum, humidum et inaequale. Ex duro exiguum quiddam et glutinoſum exit: ex humido plus, et mali odoris. Fit vero utrunque in iis partibus, quae pilis conteguntur: ſed, id quidem quod calloſum et rotundum eſt, maxime in barba; id vero, quod humidum, præcipue eſt in capillo. Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini ſemen contritum et aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

CAP. IV.

De Areis et eorum curationibus.

AREARUM quoque duo genera ſunt. Commune utrique eſt, quod, emortua ſumma pellicula, pili primum extenuantur; deinde excidunt: ac, ſi ictus is locus eſt, ſanguis exit liquidus, et mali odoris: increſcitque utrunque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus eſt, quod denſam cutem, et ſubpinguem, et ex toto glabram fecit. Sed ea, quae ἀλωπεκία nominatur, ſub qualibet figura dilatatur. Fit et in capillo, et in barba. Id vero, quod a ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit; quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet aetate eſt: hoc fere infantibus. Illud vix unquam ſine curatione: hoc per ſe ſaepe finitur. Quidam haec genera arearum ſcalpello exaſperant, quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combuſtam, quidam reſinam terebinthinam cum thapſia inducunt. Sed nihil melius eſt, quam novacula quotidie radere: qua, cum paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculae. Neque ante oportet deſiſtere, quam frequentem pilum naſci apparuerit. Id autem, quod ſubinde raditur, illini atramento ſcriptorio ſatis eſt.

CAP. V.

De Varis, et Lenticulis, et Ephelide: et eorum curationibus.

PENE ineptiae ſunt, curare varos, et lenticulas, et ephelidas: ſed eripi tamen foeminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem, quas ſupra poſui, vari lenticulaeque vulgo notae ſunt; quamvis rarior ea ſpecies eſt, quam Xenion Graeci vocant, cum

cum ſit ea lenticula rubicundior, et inaequalior 'Εφηλίς vero a pleriſque ignoratur: quae nihil eſt, niſi aſperitas quaedam et durities mali coloris. Caetera non niſi in facie: lenticulae etiam in alia parte nonnunquam naſci ſolent, de qua per ſe ſcribere alio loco, viſum operae pretium non eſt. Sed vari commodiſſime tolluntur impoſita reſina, cui non minus quam ipſa eſt, aluminis ſciſſilis, et paulum mellis adjectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum et nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem venerint. His corpus illinendum, et interpoſitis pluribus horis, mane eluendum eſt, oleoque leviter unguendum. Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis et paulum mellis adjectum eſt. Ad omnia vero iſta atque etiam ad colorandas cicatrices, poteſt ea compoſitio, quae ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones ſunt myrobalani, magmatis, cretae cimoliae ſubceruleae, nucum amararum, farinae hordei atque ervi, ſtruthii albi, ſertulæ campanæ ſeminis, quæ omnia contrita, melle quam amariſſimo coquuntur, illitumque a veſpere uſque mane eluitur.

CAP. VI.

De oculorum morbis: et primo de his morbis qui lenibus medicamentis curantur.

SED haec quidem mediocria ſunt. Ingentibus vero et variis caſibus oculi noſtri patent. Qui cum magnam partem ad vitae ſimul et uſum et dulcedinem conferant, ſumma cura tuendi ſunt.

Protinus autem orta lippitudine, quædam notæ ſunt, ex quibus, quid eventurum ſit, colligere poſſimus. Nam ſimul ac lachryma et tumor et craſſa pituita cœperint; ſi ea pituita lachrymae miſta eſt, et ea lachryma calida eſt, pituita vero alba et mollis, tumor non durus, longæ valetudinis metus non eſt. At ſi lachryma multa et calida, pituitae paulum, tumor modicus, idque in

uno oculo eſt, longum id ſed ſine periculo, futurum eſt. Idque lippitudinis genus minime cum dolore eſt; ſed vix ante vigeſimum diem tollitur; nonnunquam per duos menſes durat; ſed quandoque finitur. Si pituita alba et mollis eſſe incipit; lachrymaeque miſcentur, aut, ſi ſimul hæ utrumque oculum invaſerunt, poteſt eſſe brevior, ſed periculum ulcerum eſt. Pituita autem ſicca et arida dolorem quidem movet, ſed maturius deſinit; niſi quid exulceravit.

Tumor magnus ſi ſine dolore eſt, et ſiccus, ſine ullo periculo eſt: ſi ſiccus quidem, ſed cum dolore eſt, fere exulcerat: et nonnunquam ex eo caſu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Ejuſdem exulcerationis timor in palpebris pupilliſve eſt; ubi ſuper magnum dolorem, lachrymae ſalſae calidaeque eunt, aut etiam, ſi tumore infinito, diu lachryma cum pituita profluit.

Pejus etiamnum eſt, ubi pituita calida aut livida eſt, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad oculos dolor pervenit, nocturna vigilia urget, ſiquidem ſub his oculus plerumque rumpitur, votumque eſt, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, ſine auxilio eſt. Si de nigro aliquid albidum factum eſt, diu manet. At ſi aſperum, craſſum eſt, etiam poſt curationem veſtigium aliquod relinquit. Curari vero oculos ſanguinis detractione, medicamento, balneo, vino, vetuſtiſſimus auctor Hippocrates memoriae prodidit. Sed eorum tempora et cauſas parum explicuit: in quibus Medicinæ ſumma eſt. Neque minus in abſtinentia et alvi ductione ſaepe auxilii eſt. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor eſt; ſequiturque pituitae curſus nonnunquam copioſior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In ejuſmodi caſu prima omnium ſunt quies et abſtinentia. Ergo primo die, loco obſcuro cubare debet ſic, ut a ſermone, quoque abſtineat: nullum cibum aſſumere,

assumere; si fieri potest, ne aquam quidem; sin minus, certe quam minimum ejus.

Quod si graves dolores sunt, commodius secundo die; si tamen res urget, etiam primo sanguis mittendus est; utique si in fronte venae tument, si firmo corpori materia superest: si vero minor impetus, minus acrem curationem requirit. Alvum sed non nisi secundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium desiderat: satisque est, uti quiete et abstinentia.

Neque tamen in lippientibus longum jejunium necessarium est, ne pituita tenuior atque acrior fiat: sed secundo die dari debet id, quod levissimum videri potest ex iis, quae pituitam faciunt crassiorem; qualia sunt ova sorbilia: si minor vis urget, pulticula quoque, aut panis ex lacte. In sequentibus diebus, quantum inflammationi detrahetur, tantum adjici cibis poterit; sed generis ejusdem: utique ut nihil salsum, nihil acre, nihil ex his quæ extenuant, sumatur; nihil potui praeter aquam. Et victus quidem ratio talis maxime necessaria est.

Protinus autem primo die, croci p. i. *. et farinæ candidae quam tenuissimae p. ii. *. excipere oportet ovi albo, donec mellis crassitudinem habeat: idque in linteolum illinere, et fronti agglutinare, ut compressis venis, pituitae impetum cohibeat. Si crocum non est, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil interest. Superinungi vero oculi debent, si ut croci quantum tribus digitis comprehendi potest, sumatur, myrrhae ad fabae, papaveris lachrymae ad lenticulae magnitudinem, eaque cum passo conterantur, et specillo super oculos inducantur. Aliud id idem: myrrhae p. i. *. mandragorae succi p. ii. *. papaveris lachrymae p. ii. *. foliorum rosae, cicutae seminis, singulorum p. iv. *. acaciae p. iv. *. gummi p. viii. *. Et haec quidem interdiu: noctu vero, quo commodior quies veniat, non alienum est, superimponere candidi panis interiorem partem ex vino subactam, nam et pituitam reprimat, et, si quid lachry-

lachrymae proceſſit, abſorbet, et oculum glutinari non patitur.

Si grave id et durum, propter magnum oculorum dolorem, videtur, ovi et album et vitellus in vas defundendum eſt; adjiciendumqne eo mulſi paulum, idque digito permiſcendum; ubi facta unitas eſt, demitti debet lana mollis bene carpta, quae id excipiat, ſuperque oculos imponi. Ea res et levis eſt, et refrigerando pituitam coercet, et non exareſcit, et glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, et cum malo cotoneo cocto miſta commode imponitur. Neque ab ratione abhorret, etiam penicillo potiſſimum uti expreſſo, ſi levior impetus eſt, ex aqua; ſi major, ex poſca. Priora faſcia deliganda ſunt, ne per ſomnum cadant: et hoc ſuperimponi ſatis eſt, quia et reponi ab ipſo commode poteſt: et cum inaruit, iterum madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt, ut ſomnum diu prohibeat, eorum aliquid dandum eſt, quae ἀνγὴωυνα Graeci vocant: ſatiſque eſt puero, quod ervi; viro, quod fabae magnitudinem impleat. In ipſum vero oculum primo die, niſi immodica inflammatio eſt, nihil recte conjicitur: ſaepe enim potius concitatur eo pituita, quam minuitur. A ſecundo die, gravi quoque lippitudine per indita medicamenta recte ſuccurritur, ubi vel jam ſanguis miſſus, vel alvus ducta eſt; aut ubi neutrum neceſſarium eſſe, manifeſtum eſt.

De diverſis oculorum collyriis.

Multa autem multorumque auctorum collyria ad id apta ſunt; noviſque etiam nunc miſturis temperari poſſunt; cum lenia medicamenta, et modice reprimentia, facile et varie miſceantur. Ergo nobiliſſima exequar.

Philonis collyrium.

Eſt igitur Philonis, quod habet ceruſſae elotae, ſpodii, gummi, ſingulorum p. i. *. papaveris lachrymae combuſtae p. i. *. Illud ſcire oportet, hic quoque omnia medicamenta, ſingula primum per ſe teri, deinde miſta iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio

alio humore. Gummi cum quaſdam alias facultates habeat, hoc maxime praeſtare, ut, ubi collyria facta inaruerunt, glutinata ſint, neque frientur.

Dionyſii collyrium.

Dionyſii vero collyrium eſt: papaveris lachrymae combuſtae, donec tenereſcat p. i. *. thuris combuſti, gummi, ſingulorum p. ii. *. ſpodii p. iv. *.

Cleonis collyrium.

Cleonis nobile admodum: papaveris lachrymae frictae p. i. *. croci p. i. *. gummi p. i. *. quibus, cum teruntur, adjicitur roſae ſuccus. Aliud ejuſdem valentius, ſquamae æris, quod ςόμωμα appellant, p. i. *. croci p. ii. *. ſpodii p. iv. *. plumbi et eloti, et combuſti p. vi. *. gummi tantundem. Ejus aliud quoque ad idem eſt, maxime ubi multa pituita profluit: caſtorei p. *. aloes p. *. 3. croci p. *. xx. myrrhæ p. *. ii. cadmiæ curatæ p. viii. *. lycii p. *. iii. ſtibis tantundem, acaciæ ſucci p. xii. *. quod, cum gummi miſcuit, liquidum in pixidula ſervatur. Theodotus vero huic compoſitioni adjecit papaveris lacrymæ combuſtae p. *. i. æris combuſti et eloti p. ii. *. nucleorum palmarum combuſtorum p. x. *. gummi p. xii. *.

Theodoti collyrium, Achariſtum appellatum.

At ipſius Theodoti, quod a quibuſdam ἀχάριςον nominatur, ejuſmodi eſt: caſtorei, nardi Indici, ſingulorum p. i. *. lycii p. *. papaveris lacrymae tantundem, myrrhae p. ii. *. croci, ceruſſae elotae, aloes, ſingulorum p. iii. *. cadmiae botyritodis elotae, æris combuſti, ſingulorum p. viii. *. gummi p. viii. *. acaciae ſucci p. xx. *. ſtibis tantundem; quibus aqua pluvialis adjicitur.

Cythion vel Tephrion collyrium.

Praeter haec, ex frequentiſſimis collyriis eſt id, quod quidam Cythion, quidam a cinereo colore Tephrion appellant. Habet amyli, tragacanthae, acaciae ſucci, gummi, ſingulorum p. i. *. papaveris lachrymae p. ii. *. ceruſſae elotae p. iv. *. ſpumae argenti elotae p. viii. quae aeque ex aqua pluviali conteruntur.

Euelpidis collyrium, Trygodes nominatum.

Euelpides autem, qui aetate noſtra maximus fuit ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat; et τρυγώδης nominabat, caſtorei p. ii. *. lycii, nardi, papaveris lacrymae, ſingulorum p. i. *. croci, myrrhae, aloes, ſingulorum p. iv. *. æris combuſti p. viii. *. cadmiae, et ſtibis, ſingulorum p. xii. *. acaciae ſucci p. xxvi. *. gummi tantundem.

Quo gravior vero quaeque inflammatio eſt, eo magis leniri medicamentum debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At, ſi neque medicus, neque medicamentum praeſto eſt, ſaepius utrumlibet horum in oculos penicillo ad ipſum facto infuſum, id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus eſt, jamque curſus pituitae conſtitit, reliquias fortaſſe leniores futuras diſcutiunt balneum et vinum, igitur lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus, diutiuſque in cruribus et feminibus; multaque calida aqua fovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere ne quo frigore afflatuve laedatur: poſthaec cibo paulo pleniore, quam ex eorum dierum conſuetudine, uti; vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus: vinum bibere lene, ſubauſterum, modice vetus; neque effuſe, neque timide; ut neque cruditas ex eo, et tamen ſomnus fiat, lenianturque intus latentia acria. Sed, ſi quis in balneo ſenſit majorem oculorum perturbationem, quam attulerat (quod incidere his ſolet, qui, manente adhuc pituitae curſu, feſtinarunt) quamprimum diſcedere debet: nihil eo die vini aſſumere; cibi minus etiam, quam pridie, deinde cum primum ſatis pituita ſubſtitit, iterum ad uſum balnei redire. Solet tamen evenire nonnunquam, ſive tempeſtatum vitio, ſive corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, et minime pituitae curſus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipſa vetuſtate res matura eſt, ab his eiſdem auxilium petendum eſt, id eſt balneo ac vino. Haec enim ut in recentibus malis aliena ſunt; quia concitare ea poſſunt, et accendere: ſic in

in veteribus, quae nullis aliis auxiliis ceſſerunt, admodum efficacia eſſe conſuerunt, videlicet hic quoque, ut alibi, cum ſecunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. Sed ante tonderi ad cutem convenit; deinde in balneo aqua calida quam plurima caput atque oculos fovere: tum utrumque penicillo detergere, et ungere caput irino unguento: continereque in lectulo ſe; donec omnis calor, qui conceptus eſt, finiatur; deſinatque ſudor, qui neceſſario in capite collectus eſt. Tum ad idem cibi vinique genus veniendum eſt, ſic, uti potiones meracae ſint; obtegendumque caput, et quieſcendum. Saepe enim poſthaec gravis ſomnus, ſaepe ſudor, ſaepe alvi dejectio pituitae curſum finit. Si levatum malum eſt (quod aliquando ſepius ſit) per plures dies idem fieri oportet donec ex toto ſanitas reſtituatur. Si diebus eiſdem alvus nihil reddit, ducenda eſt; quo magis ſuperiores partes leventur. Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos ſua ſede propellat. πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt, Graeci appellant. His utique, ſi vires patiuntur, ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, alvum duci, longioremque inediam indici, neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt. Ideoque Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur. Sed optimum eſt Nilei: neque de ullo magis inter omnes auctores convenit.

Nilei collyrium, omnium optimum.

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymae, ſingulorum p. i *. gummi p. i. *. croci p. ii. *. foliorum roſae recentium p. iv. *. quae vel aqua pluviatili, vel vino leni ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt, malicorium, vel ſertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſae foliis miſcere: aut hyoſcyami folia cum ovi cocti vitello cocta: aut farinam cum acaciae ſucco, vel paſſo, aut mulſo. Quibus ſi folia quoque papvaeris adjiciuntur, aliquanto valentiora ſunt. Horum aliquo praeparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua

calida expreſſo, in qua ante vel myrti vel roſae folia decocta ſint: deinde, ex illis aliquid imponi. Praeter haec, ab occipitio inciſa cute, cucurbitula admovenda eſt. Quod ſi per haec reſtitutus oculus in ſedem ſuam non eſt, eodemque modo prolapſus permanet, ſcire oportet, lumen eſſe amiſſum: deinde futurum, ut indureſcat is, aut in pus vertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo, qui propior tempori eſt, incidi oculus debet; ut, effuſo pure, et inflammatio ac dolor ſiniatur, et intus tunicae reſidant, quo minus foeda poſtea facies ſit. Utendum deinde vel iiſdem collyriis eſt, ex lacte aut ovo; vel croco cui album ovi miſceatur. Ac, ſi induruit, et ſic emortuus eſt, ne in pus verteretur; quatenus fœde prominebit, excidendum erit ſic, ut hamo ſumma tunica apprehendatur, infra id deinde ſcalpellus incidat: tantundem medicamenta erunt conjicienda, donec omnis dolor finiatur. Iiſdem medicamentis in eo quoque oculo utendum eſt, qui primum procidit, deinde per plura loca fiſſus eſt.

De Carbunculis oculorum et eorum curatione.

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci, nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: et in ipſis oculis, modo ab interiore, modo ab exteriore. In hoc caſu alvus ducenda eſt: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quae laeſerunt, leniantur. Quod ad cataplaſmata et medicamenta pertinet, his utendum, quae adverſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei Collyrium optimum eſt. Si tamen carbunculus in exteriore palpebrae parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum; aut, ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

De Puſtulis oculorum et curatione earum.

Puſtulae quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod ſi inter initia protinus incidit, magis etiam ſervanda ſunt, quae de ſanguine et quiete ſupra poſui; ſin ſerius, quam ut ſanguis mitti poſſit, alvus tamen ducenda eſt. Si id quoque aliqua res inhibet,

hibet, utique victus ratio ſervanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt; quale Nilei, quale Cleonis eſt.

Philetis collyrium ad puſtulas oculorum.

Id quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum eſt. Myrrhae, papaveris lachrymae, ſingulorum p. i. *. plumbi eloti, terrae Samiae, quae ἀστὴρ vocatur, tragacanthae, ſingulorum p. iv. *. ſtibis cocti, amyli, ſingulorum p. xvi. *. ſpodii eloti, ceruſſae elotae, ſingulorum p. viii. *. quae aqua pluviatili excipiuntur. Uſus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte eſt.

De Ulceribus oculorum, et eorum curatione et de διαβαλανου collyrio.

Ex puſtulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia aeque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, et iiſdem fere, quae ſupra in puſtulis poſui. Fit quoque proprie ad haec, quod diabalany vocatur. Habet æris combuſti, et eloti, papaveris lachrymae frictae ſingulorum p. i. *. ſpodii eloti, thuris, ſtibis combuſti et eloti, myrrhae, gummi, ſingulorum p. ii. *.

Curatio aliquo caſu imminutorum oculorum.

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel ſinguli, minores fiant, quam eſſe naturaliter debeant. Idque et acer pituitae curſus in lippitudine efficit, et continuati fletus, et ictus parum bene curati. In his quoque iiſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum eſt: cibis vero his, qui maxime corpus alere, et implere conſuerunt: vitandaque omni modo cauſa, quae lachrymas excitet, et cura domeſticorum, quorum etiam, ſi quid tale incidit, ejus notitiae ſubtrahendum: atque acria quoque medicamenta, et acres cibi non alio magis nomine his nocent, quam quod lachrymas movent.

De Pediculis palpebrarum.

Genus quoque vitii eſt, qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur. id φθειρίασιν Graeci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: ſed fere, tempore interpoſito, pituitae curſus acerrimus ſequitur; exulceratiſque

ve-

vehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit. His alvus ducenda caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His ambulationibus aliiſque exercitationibus diligenter utendum: gargarizandumque ex mulſo, in quo nepeta et pinguis ficus decocta ſit: ſaepe in balneo multa calida aqua fovendum caput: vitandi acres cibi; lacte vinoque pingui utendum: bibendumque liberalius, quam edendum, lenia danda ſunt: ne acriorem pituitam concitent: ſuper ipſos vero pediculos alia, quae necare eos, et prohibere, ne ſimiles naſcantur, poſſint. Ad idipſum ſpumae nitri p. i. *. ſandarachae p. i. *. uvae taminiae, p. *. i. ſimul teruntur, adjiciturque vetus oleum pari portione, atque acetum, donec ei mellis craſſitudo ſit.

De Oculorum gravioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur, et validioribus medicamentis curantur, et de Andreae collyrio, et de διακέρατος.

Hactenus oculorum morbi, lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia ſunt, quae diverſam curationem deſiderant; fereque ex inflammationibus nata ſunt ſed finitis quoque his manentia, atque imprimis in quibuſdam perſeverat tenuis pituitae curſus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda eſt, demendum aliquid ex cibo. Neque alienum eſt, illini frontem compoſitione Andreae. Quae habet gummi p. i. *. ceruſſae, ſtibis, ſingulorum p. ii. *. ſpumæ argenti et coctæ et elotæ p. iv. *. ſed ea ſpuma ex aqua pluviatili coquitur; et arida haec medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte, cataplaſma quoque ſuperinjiciendum eſt ex farina, quae frigida aqua coacta ſit, cuique aut acaciae ſuccus, aut cupreſſus adjecta ſit. Cucurbitula quoque, inciſo vertice, recte accommodatur: aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi vero eo debet, quod habet ſquamae æris, papaveris lachrymae; ſingulorum p. *. cervini cornu combuſti et eloti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum p. iv. *. thuris p. xii. Hoc vero collyrium quia cornu habet, διὰ κέρατος nominatur.

tur. Quotiescunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum sit, aquam intelligi volo.

Μεμιγμένον, Euelpidis collyrium.

Ad idem Euelpidis, quod μεμιγμένον nominabat, in eo papaveris lachrymae, et albi piperis, singulae unciae sunt, gummi libra, æris combusti p. i. *. Inter has autem curationes, post intermissionem aliquam, prosunt balneum et vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi sunt, qui extenuant; tum præcipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod si jam fastidium est eorum, quae pituitam crassiorem reddunt, sicut in hoc genere materiae maxime promptum est; confugiendum est ad ea, quae, quia ventrem, corpus quoque adstringunt.

De Oculorum ulceribus supercrescentibus, sordidis, cavis, veteribus: et de curationibus singulorum.

At ulcera, si cum inflammatione finita non sunt, aut supercrescentia, aut sordida, aut cava aut certe vetera esse consuerunt. Ex his supercrescentia collyrio, quod μεμιγμένον vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur et eodem, et eo, quod Smilion nominatur.

Smilion collyrium.

Habet æruginis p. iii. *. gummi tantundem, ammoniaci, minii sinopici, singulorum p. xvi. *. quæ quidam ex aqua; quidam, quo vehementiora sint, ex aceto terunt.

Phynon collyrium Euelpidis.

Id quoque Euelpidis, quod Phynon appellabat, huic utile est: croci p. i. *. papaveris lachrymæ, gummi, singulorum p. ii. *. æris combusti et eloti, myrrhae, singulorum p. iv. *. piperis albi p. vi. *. Sed ante linitum, hoc fingendum est.

Sphaerion collyrium Euelpidis.

Id quoque ejusdem, quod Sphaerion nominabat, eodem valet. Lapidis hæmatitis eloti p. ii. *. piperis grana sex, cadmiae elotae, myrrhae, papaveris lachrymae, singulorum p. iii. *. croci p. iv. *. gummi p. viii. *. quae cum vino aminaeo conteruntur.

Liqui-

Liquidum Euelpidis collyrium.

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat; in quo erant hæc: æruginis p. *. minii combuſti, atramenti ſutorii, cinnamomi, ſingulorum p. iii. *. croci, nardi, papaveris lachrymae, ſingulorum p. i. *. myrrhae p. ii. *. æris combuſti p. iii. *. cineris ex odoribus p. iv. *. piperis grana xv. Haec ex vino auſtero teruntur: deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur, donec corpus unum ſit. Idque medicamentum vetuſtate efficacius ſit.

De cavis oculorum ulceribus, et curationibus.

Cava vero ulcera commodiſſime implent ex his, quae ſupra poſita ſunt, Sphærion, et id quod Philetos vocatur. Idem Sphærion vetuſtis ulceribus et vix ad cicatricem venientibus optime ſuccurrit.

Hermonis collyrium.

Eſt etiam collyrium, quod cum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad Hermonem auctorem. Habet piperis longi p. i. 3. *. albi p. *. cinnamomi, coſti, ſingulorum p. i. *. atramenti ſutorii, nardi, caſiae, caſtorei, ſingulorum p. ii. *. gallae p. v. *. myrrhae, croci, thuris, lycii, ceruſſae, ſingulorum p. viii. *. papaveris lachrymae p. xii. *. aloes, æris combuſti, cadmiae, ſingulorum p. xvi. *. acaciae, ſtibis, gummi, ſingulorum p. xxv. *.

De cicatricibus oculorum, quae ex ulceribus factae ſunt, et quomodo curari debeant, et de Aſclepia, et Canopite, et Pyxino, collyriis.

Factae vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavae, aut craſſae ſint. Si cavæ ſunt, poteſt eas implere id, quod Sphaerion vocari dixi; vel id, quod Aſclepias nominatur. Habet papaveris lachrymae p. ii. *. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum p. iii. *. æruginis p. iv. *. gummi p. viii. *. piperis p. xii. *. cadmiae elotae, ceruſſæ, ſingulorum p. xvi. *. At, ſi craſſae cicatrices ſunt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium, quod habet cinnamomi, acaciae, ſingulorum p. i. *. cadmiæ elotæ, croci.

croci, myrrhae, papaveris lachrymae, gummi, singulorum p. ii. *. piperis albi, thuris, singulorum p. iii. *. æris combusti p. ix. *. cum aqua pluviatili. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his constat: salis fossilis p. iv. *. ammoniaci thymiamatis p. viii. *. papaveris lacrymae p. xii. *. cerussae p. xv. *. piperis albi, croci Cilicii, singulorum p. lii. *. gummi p. xiii. *. cadmiae elotae p. ix. *. Maxime tollere cicatricem videtur, id quod habet gummi p. iii. *. æruginis p. i. *. crocomagmatis p. iv. *.

De alio genere Inflammationis oculorum.

Est etiam genus inflammationis, in qua, si cui tument ac distenduntur cum dolore oculi, sanguinem ex fronte emitti necessarium: multaque aqua calida caput atque oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore: inungi acribus medicamentis, quae supra comprehensa sunt; maximeque eo, quod Sphaerion nominatur, quod lapidem haematiten habet. Atque alia quoque utilia sunt, quae ad extenuandam aspritudinem fiunt; de qua protinus dicam. Hanc autem inflammatio oculorum fere sequitur; interdum major, interdum lenior. Nonnunquam etiam ex aspritudine lippitudo fit deinde aspritudinem ipsam auget, sitque ea in aliis brevis, in aliis longa, et quae vix unquam finiatur. In hoc genere valetudinis quidam crassas, durasque palpebras, et ficulneo folio, et asperato specillo, et interdum scalpello eradunt; versasque quotidie medicamentis suffricant. Quæ neque nisi in magna vetustaque aspritudine, neque saepe facienda sunt. Nam melius eodem ratione victus et idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, et balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibos autem sumemus acres et extenuantes.

Caesarianum collyrium.

At medicamentum id, quod Caesarianum vocatur, habet atramenti sutorii p. i. *. misyos p. *. piperis albi p. v. *. papaveris lacrymae, gummi, singulorum p. ii. *. cadmiae lotae p. iii. *. stibis p. vi. *. Satis-

tiſque conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe; exceptis his, quae lenibus nutriuntur.

Hieracis collyrium.

Id quoque, quod Hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt. Habet myrrhae p. i. *. ammoniaci thymiamatis p. ii. *. aeruginis raſae p. iv. *. cum aqua pluviatili. Ad idem idoneum eſt etiam id, quod Canopite eſt, et id quod Smilion vocatur, et id quod Pyxinum, et id quod Sphaerion. Si compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quam optimo melle ſatis commode aſpritudo curatur.

De Syrophthalmia genere aridae lippitudinis.

Eſt etiam genus aridae lippitudinis, ζηροφθαλμίαν Graeci appellant. Neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, et cum dolore quodam graveſcunt, et palpebrae citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inaleſcunt: quantoque minor generis hujus impetus, tanto finis minus expeditus eſt. In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari ſaepe, ibique deſudare, multaque frictione uti neceſſarium eſt. Cibi neque qui implent, neque nimium acres, apti ſunt, ſed inter hos medii. Mane, ubi concoxiſſe manifeſtum eſt, non eſt alienum ex ſinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius perfricare.

Rhinion collyrium.

Collyrium vero hoc aptiſſimum eſt, quod Rhinion vocatur. Habet myrrhae, p. i. *. papaveris lacrymae, acaciae ſucci, piperis, gummi, ſingulorum p. i. *. lapidis haematitis, lapidis Phrygii, Lycii, lapidis ſciſſilis, ſingulorum p. ii. *. æris combuſti p. iv. *. Ac Pyxinum quoque eodem accommodatum eſt.

Ad oculos ſcabros collyria.

Si vero ſcabri oculi ſunt, quod maxime in angulis eſſe conſuevit, poteſt prodeſſe Rhinion, id quod ſupra poſitum eſt. Poteſt ſimiliter prodeſſe id, quod habet aeruginis raſae, piperis longi, papaveris lacrymae, ſingulorum p. ii. *. piperis albi, gummi, ſingulo-

lorum p. iv. *. cadmiae lotae, cerussae, singulorum p. vi. *. Nullum tamen melius est, quam Euelpidis, quod βασιλικὸν nominabat. Habet papaveris lacrymæ, cerussae, lapidis Asii, singulorum p. ii. *. gummi p. xiii. *. piperis albi p. iv. *. croci p. vi. *. psorici p. xiii. *. Nulla autem per se materia est, quae Psoricum nominatur; sed chalcitidis aliquid, et cadmiae dimidio plus ex aceto simul conteruntur, idque in vas fictile additum, et contectum ficulneis foliis sub terra reponitur sublatumque post dies viginti rursus teritur, et sic appellatur. Verum in basilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id esse idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur. Ubi non sunt autem medicamenta composita, scabros angulos laevant et mel et vinum. Succurritque et his et aridae lippitudini, si quis panem ex vino subactum super oculum imponit. Nam, cum fere sit humor aliquis, qui modo ipsum oculum, modo angulos, aut palpebras exasperat, sic, et si quid prodit humoris, extrahitur; et si quid juxta est repellitur.

Ad Caliginem quae oculorum propter lippitudinem oritur remedia et collyria.

Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam sine hac, propter senectutem, imbecillitatemve aliam, consueverunt. Si ex reliquis lippitudinis id vitium est, adjuvat collyrium, quod Asclepias nominatur. Adjuvat et id, quod ex crocomagmate fit.

διὰ κρόκου collyrium

Proprie etiam ad id componitur, quod διὰ κρόκου vocant. Habet piperis p. i. *. croci Cilicii, papaveris lacrymae, cerussae, singulorum p. ii. *. psorici, gummi, singulorum p. iv. *.

Ad Caliginem oculorum quae propter senectutem, aut aliam imbecillitatem fit.

At, si ex senectute aliave imbecillitate id est, recte inungi potest, et melle quam optimo, et cyprino, et oleo vetere. Commodissimum tamen est, balsami

partem unam, et olei veteris, aut cyprini partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miſcere. Utilia quoque huic medicamenta ſunt, quae ad caliginem próxime, quaeque ad extenuandas cicatrices ſupra comprehenſa ſunt. Cuicunque vero oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione, atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum eſt, praecipue tamen caput et quidem irino, donec inſudet; velandumque poſtea, nec detegendum, antequam ſudor et calor domi conquierint. Tum cibis utendum acribus, et extenuantibus: interpoſitiſque aliquibus diebus, ex ſinapi gargarizandum.

De Suffuſione oculorum.

Suffuſio quoque, quam Graeci ὑπόχυσιν nominant, interdum oculi potentiae, qua cernit, ſe opponit. Quod ſi inveteraverit, manu curandum eſt. Inter initia nonnunquam etiam certis obſervationibus diſcutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; ſuffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus eſt, qui pituitam extenuat.

De reſolutione oculorum quae paralyſis dicitur.

Ac ne reſolutio quidem oculorum (quam παράλυσιν Graeci nominant) alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda eſt. Expoſuiſſe tantum genus vitii ſatis eſt. Igitur interdum evenit, modo in altero oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex diſtentione nervorum, qua vehementer oculus ipſe concuſſus eſt, ut is neque quoquam intendi poſſit, nec omnino conſiſtat; ſed huc illucve ſine ratione moveatur, ideoque ne conſpectum quidem rerum praeſtet.

De Mydriaſi oculorum.

Non multum ab hoc malo diſtat id, quod μυδρίασιν Graeci vocant. Pupilla effunditur et dilatatur, acieſque ejus hebeſcit; ac pene difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id eſt et paralyſi

et

et mydriasi, pugnandum est per eadem omnia, quae in caligine oculorum praecepta sunt, paucis tantum mutatis: siquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum est; melle inungi satis est. Quidam in posteriore vitio calidis aquis usi relevatique: quidam sine ulla manifesta causa subito obcæcati sunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidissent, repentina profusione alvi, lumen receperunt. Quo minus alienum videtur, ex recenti re et interposito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

De imbecillitate oculorum.

Præter hæc imbecillitas oculorum est, ex qua quidem interdiu satis, noctu nihil cernunt; quod in fœminam bene respondentibus menstruis non cadit. Sed sic laborantes inungi oportet sanguine jecinoris (maxime hircini; sin minus, caprini) ubi id assum coquitur, excepto: atque edi quoque ipsum jecur debet. Licet tamen etiam iisdem medicamentis non inutiliter uti, quae vel cicatrices, vel aspritudinem extenuant. Quidam contrito semine portulacae mel adjiciunt, eatenus, ne id ex specillo distillet, eoque inungunt. Exercitationibus, balneo, frictionibus, gargarizationibus iisdem, his quoque utendum est.

Ad oculos, qui extrinsecus offenduntur, cum sanguine suffusi sunt.

Et haec quidem in ipsis corporibus oriuntur. Extrinsecus vero interdum si ictus oculum laedit, ut sanguis in eo suffundatur. Nihil commodius est, quam sanguine vel columbæ, vel palumbi, vel hirundinis inungere. Neque id sine causa fit; cum horum acies extrinsecus læsa, interposito tempore in antiquum statum redeat, celeberrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulae factus est, aut per parentes aut id herba chelidonia restitui, quod per se sanescit. Eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissime tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbi, minime efficax columbae, et illi ipsi,

ipſi, et nobis. Supra percuſſum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non eſt alienum imponere etiam cataplaſmata. Sed ſal ammoniacus, vel quilibet alius quam optimus teri debet, ſic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat. Id deinde miſcendum eſt cum hordeacea farina, quae ex mulſo decocta ſit. Facile autem, recognitis omnibus, quae medici quoque prodiderunt, apparere cuilibet poteſt, vix ullam ex iis, quae ſupra comprehenſa ſunt, oculi vitium eſſe, quod non ſimplicibus quoque, et promptis remediis ſubmovere poſſit.

CAP. VII.

De aurium morbis, et curationibus.

HACTENUS in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum poſſint: ideoque ad aures tranſeundum eſt; quarum uſum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum eſt, nam vitia oculorum intra ipſos nocent: aurium inflammationes doloreſque, interdum etiam ad dementiam mortemque praecipitant. Quo magis inter initia protinus ſuccurrendum eſt, ne majori periculo locus ſit. Ergo, ubi primum dolorem aliquis ſenſit, abſtinere et continere ſe debet. Poſtero die, ſi vehementius malum eſt, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, et operire. At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut ſanguis quoque mittatur. Si id aliquae cauſae prohibent, alvus ſolvenda eſt. Cataplaſmata quoque calida, ſubinde mutata proficiunt; ſive fœni graeci, ſivi lini, ſive alia farina ex mulſo decocta eſt. Recte etiam ſubinde admoventur ſpongiae, ex aqua calida expreſſæ. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibuſdam tamen melius, quod ex roſa factum eſt, proficit. Si vehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet, adjici cataplaſmati debent papaveris cortices fricti atque contriti

ſic,

fic, ut ex his pars dimidia fit; eaque tum fimul ex paffo mifto decoquatur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet: quod femper ante tepefieri convenit, commodiffimeque per ftrigilem inftillatur, ubi auris repleta eft, fuper lana mollis addenda eft, quae humorem intus contineat. Et haec quidem communia funt. Medicamentum vero eft et rofae, et radicum arundinum fuccus, et oleum, in quo lumbrici cocti funt, et humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali Perfici expreffus. Compofita vero ad inflammationem doloremque leniendum hæc fere funt: caftorei, papaveris lacrymae, pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paffum. Vel papaveris lacrymae, croci, myrrhae par modus fic teritur, ut invicem modo rofa, modo paffum inftilletur. Vel id, quod amarum in Ægyptia faba eft, conteritur, rofa adjecta. Quibus myrrhae quoque paulum a quibufdam mifcetur, vel papaveris lacrymae, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nucum cum rofæ fucco. Vel caftorei, myrrhae, papaveris lacrymae pares portiones cum paffo. Vel croci p. i. *. myrrhae, aluminis sciffilis, fingulorum p. iii. *. quibus, cum teruntur, paulatim mifcentur paffi cyathi tres, mellis minus cyatho. Idque ex primis medicamentis eft. Vel papaveris lacryma ex aceto. Licet etiam compofitione uti Themifonis; quae habet caftorei, opopanacis, papaveris lacrymae ex aceto, fingulorum p. ii. *. fpumae lycii p. iv. *. quae contrita paffo excipiuntur, donec cerati craffitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi ufus requiritur; rurfus idem medicamentum, adjecto fpecillo paffo, teritur. Illud perpetuum eft, quotiefcunque craffius medicamentum eft, quam ut in aurem inftillari poffit, adjiciendum eum effe humorem, ex quo id componi debet, donec fatis liquidum fit.

Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per fe infunditur; aut irinum unguentum; aut porri fuccus cum melle; aut centaureæ fuccus cum paffo; aut punici mali dulcis fuccus in ipfius cortice tepefactus, adjecta

adjecta myrrhae exigua parte. Recte etiam miſcentur myrrhae, quam στακτὴν cognominant, p. i. *. croci tantundem, nuces amarae xv. mellis ſeſquicyathus; quae contrita, cum utendum eſt, in cortice mali punici tepefiant. Ea quoque medicamenta, quae oris exulcerati cauſa componuntur, aeque ulcera aurium ſanant. Quae ſi vetuſtiora ſunt, et multa ſanies fluit, apta compoſitio eſt, quae ad auctorem Eraſiſtratum refertur; piperis, croci, ſingulorum p. i. *. myrrhae, miſyos cocti, ſingulorum p. ii. *. æris combuſti p. ii. *. haec ex vino teruntur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur paſſi heminae tres, et ſimul coquuntur. Cum utendum eſt, adjicitur his mel et vinum. Eſt etiam Ptolemæi chirurgici medicamentum, quod habet lentiſci, gallae, ſingulorum p. i. *. omphacii p. i. *. ſuccum punici mali. Eſt Menophili validum admodum, quod ex his conſtat: piperis longi p. i. *. caſtorei p. ii. *. myrrhae, croci, papaveris lacrymae, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Ægyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quam optimi, ſingulorum p. iv. *. Quibus, cum teruntur, adjicitur acetum, quam acerrimum, donec craſſitudo in his paſſi fiat. Eſt Cratonis: cinnamomi, caſiae, ſingulorum p. i. *. nardi, lycii myrrhae, ſingulorum p. i. * aloes p. ii. *. mellis cyathi tres, vini ſextarius. Ex quibus vinum cum lycio decoquitur; deinde his alia miſcentur. At ſi multum puris, maluſque odor eſt, æruginis raſae, thuris, ſingulorum p. ii. *, mellis cyathi duo, aceti quatuor ſimul incoquuntur; ubi utendum eſt, dulce vinum miſcetur. Aut aluminis ſciſſilis, papaveris lacrymae, acaciae ſucci par pondus miſcetur, hiſque adjicitur hyoſcyami ſucci dimidio minor, quam unius ex ſuperioribus, portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per ſe quoque hyoſcyami ſuccus ſatis proficit. Commune vero auxilium adverſus omnes aurium caſus, jamque uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiæ, ſingulorum p. i. *. floris junci rotundi, caſtorei, piperis albi, longi, amomi, myrobalani, ſingulorum ſcrupuli

duo.

duo, thuris maſculi, nardi Syriaci, myrrhae pinguis, croci, ſpumae nitri, ſingulorum p. ii. *. Quae ſeparatim contrita, rurſus miſta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt Polybii ſphragis ex dulci vino liquata. Quae compoſitio priori libello continetur. Quod ſi et ſanies profluit, et tumor eſt, non alienum eſt, miſto vino per oricularium clyſterem eluere; et tum infundere vinum auſterum cum roſa mixtum, cui ſpodii paululum ſit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbae ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccum cum exigua parte myrrhae. Si ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur; et tum aliquod ex his, quae ſupra ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, et caput utique tondendum eſt, et multa calida aqua perfundendum, et gargarizandum; et uſque ad laſſitudinem ambulandum, et cibo modico utendum eſt. Si cruor quoque ex ulceribus apparuit, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua roſa decocta ſit, ſucco; aut herbae ſanguinalis, aut acaciae adjecto. Quod ſi ſuper ulcera caro increvit, eaque mali odoris, ſanguinem fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure et ærugine, et aceto, et melle fit, aut mel cum ærugine incoctum. Squama quoque æris cum ſandaracha contrita per fiſtulam recte inſtillatur.

Adverſus aurium Vermes.

Ubi vero vermes orti ſunt, ſi juxta ſunt, protrahendi oriculario ſpecillo ſunt: ſi longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne poſtea naſcantur. Ad utrunque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum ſit. Sic emortui vermes in primam auris partem provocabuntur, unde facillime educi poſſunt.

Ad compreſſa aurium foramina.

Sin foramen auris compreſſum eſt, et intus craſſa ſanies ſubeſt, mel quam optimum addendum eſt. Si

id parum proficit, mellis cyatho et dimidio, æruginis rafae p. ii. *. adjiciendum eft, incoquendumque, et eo utendum. Iris quoque cum melle idem proficit. Item mellis et rofae fcrupuli duo. Item galbani p. ii. *. myrrhae cum melle, et fellis taurini, fingulorum p. ii. *. vini quantum fatis eft ad myrrham diluendam.

Ad Gravem auditum.

Ubi vero gravius aliquis audire cœpit (quod maxime poft longos capitis dolores evenire confuevit) in primis aurem ipfam confiderare oportet. Apparebit enim, aut crufta, qualis fuper ulcera innafcitur, aut fordium coitus. Si crufta eft, infundendum eft aut oleum calidum, aut cum melle ærugo, vel porri fuccus aut cum mulfo nitri paulum. Atque, ubi crufta a corpore jam recedit, eluenda auris eft aqua tepida; quo facilius ea per fe diducta oriculario fpecillo protrahatur. Si fordes eæque molles funt, eodem fpecillo eximendae funt. At, fi durae funt, acetum et cum eo nitri paululum cojiciendum eft; cumque emollitæ funt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet. Quod fi capitis gravitas manet, attondendum idem; et leniter, fed diu perfricandum eft, adjecto vel irino vel laureo oleo, fic ut utrilibet paulum aceti mifceatur: tum diu ambulandum, leniterque poft unctionem aqua calida caput fovendum: cibifque utendum ex imbecilliffima et media materia; magifque affumendæ dilutæ potiones: nonnunquam gargarizandum eft. Infundendum autem in aures caftoreum cum aceto et laureo oleo et fucco radiculae corticis: aut cucumeris agreftis fuccus, adjectae rofae foliis contritis. Immaturae quoque uvæ fuccus cum rofa inftillatus, adverfus furditatem fatis proficit.

Ad Sonitum aurium intra feipfas.

Aliud vitii genus eft, ubi aures intra feipfas fonant. Atque hoc quoque fit, ne externum fonum accipiant. Leviffimum eft, ubi id ex gravedine eft: pejus, ubi ex morbis, capitifve longis doloribus incidit: peffimum, ubi, magnis morbis venientibus, maxi-

maximeque comitiali, provenit. Si ex gravedine eſt, purgare aurem oportet, et ſpiritum continere, donec, inde humor aliquis exſpumet. Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, frictionem, perfuſionem, gargarizationemque pertinet, eadem facienda ſunt: cibis non utendum niſi extenuantibus: in aurem dandus radiculæ ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti, vel caſtoreum ex aceto, et laureo oleo. Veratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, et deinde collyrium factum in aurem demittitur. Si ſine his coepit, ideoque novo metu terret, in aurem dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino, vel laureo oleo; aut huic miſtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum; aut myrrha et nitrum cum roſa et aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio: eademque facienda ſunt, quæ ſupra comprehendi, cum majore quoque diligentia: et præterea, donec is ſonus finiatur, a vino abſtinendum. Quod ſi ſimul et ſonus, et inflammatio eſt, laureum oleum conjeciſſe abunde eſt aut id, quod ex amaris nucibus exprimitur; quibus quidam vel caſtoreum, vel myrrham miſcent,

Ad ea, quae in aurem inciderunt, extrahenda.

Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere, ut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus eſt, compellendum eo lanae paulum eſt; quod ipſe is ſubit, et ſimul extrahitur. Si non eſt ſecutus, aliudve animal eſt, ſpecillum lana involutum in reſinam quam glutinoſiſſimam, maximeque terebinthinam demittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum eſt, utique enim comprehendet et eximet. Sin aliquid exanime eſt, ſpecillo oriculario protrahendum eſt, aut hamulo retuſo paulum recurvato. Si iſta nihil proficiunt, poteſt eodem modo reſina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commode elidunt, aut oriculario clyſtere aqua vehementer intus compulſa. Tabula quoque collocatur media inhaerens capitibus utrinque pendentibus, ſuperque eam homo deligatur in id latus verſus, cujus auris

eo modo laborat, ſic ut extra tabulam emineat: tum malleo caput tabulae, quod a pedibus eſt, feritur; atque ita concuſſa aure, id quod ineſt, excidit.

CAP. VIII.

De Narium morbis et curationibus.

NARES vero intus exulceratas fovere oportet vapore aquae calidae. Id eſt ſpongia expreſſa atque admota, fit et ſubjecto vaſe oris anguſti calida aqua repleto. Poſt id fomentum, illinenda ulcera ſunt, aut plumbi recremento, aut ceruſſa, aut argenti ſpumam cum quolibet horum aliquis conterit, eique dum teritur invicem vinum et oleum myrteum adjicit donec mellis craſſitudinem fecerit. Sin autem ea ulcera circa nares ſunt, pluresque cruſtas et odorem fœdum habent, quod genus Graeci ὄζιναν appellant; ſciri quidem debet, vix ei malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen haec tentari poſſunt; ut caput ad cutem tondeatur, aſſidueque vehementer perfricetur, multa calida aqua perfundatur: multa ei ambulatio fit; cibus modicus, neque acer, neque valentiſſimus. Tum in narem ipſam, mel cum exiguo modo reſinae terebinthinae conjiciatur (quod ſpecillo quoque involuto lana fit) attrahaturque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſtus ejus ſentiatur. Sub his enim cruſtae reſolvuntur, quæ tum per ſternutamenta elidi debent. Puris ulceribus vapor aquae calidæ ſubjiciendus eſt: deinde adhibendum aut lycium ex vino dilutum, aut amurca, aut omphacium, aut menthæ, aut marrubii ſuccus; aut atramentum ſutorium, quod candens factum, deinde contritum ſit; aut interior ſcillæ pars contrita; ſic ut horum cuilibet mel adjiciatur. Cujus in caeteris admodum exigua pars eſſe debet; in atramento ſutorio tanta, ut ea miſtura liquida fiat; cum ſcilla utique pars major; involvendumque lana ſpecillum eſt, et in eo medicamen intingendum, eoque ulcera implenda ſunt. Rurſuſque linamentum involutum et oblongum eodem medicamento

mento illinendum, demittendumque in narem eſt, et ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem et ver bis die; per aeſtatem et autumnum, ter die fieri debet. Interdum vero etiam in naribus carunculae quaedam ſimiles muliebribus mammis naſcuntur, haeque imis partibus, quae carnoſiſſimæ ſunt, inhaerent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; ſub quibus ex toto conſumuntur. Polypus vero eſt caruncula, modo alba, modo ſubrubra, quae narium oſſi inhaeret; et modo ad labra pendens narem implet, modo retro per id foramen, quo ſpiritus a naribus ad fauces deſcendit, adeo increſcit, uti poſt uvam conſpici poſſit; ſtrangulatque hominem, maxime auſtro aut euro flante; fereque mollis eſt, raro dura; eaque magis ſpiritum impedit, et nares dilatat; quae fere καρκινώδης eſt, itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inareſcit; ſi addita in narem per linamentum aut penicillum ea compoſitio eſt, quae habet minii ſinopici, chalcitidis, calcis, ſandarachae, ſingulorum p. i. *. atramenti ſutorii p. ii. *.

C A P. IX.

De Dentium dolore, et curationibus.

IN dentium autem dolore, qui ipſe quoque maximis tormentis annumerari poteſt, vinum ex toto circumcidendum eſt: cibo quoque primo abſtinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis dentes irritet: tum extrinſecus admovendus per ſpongiam vapor aquae calidae; imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanaque id comprehendendum, caputque velandum eſt. Quod ſi gravior is dolor eſt, utiliter et alvus ducitur, et calida cataplaſmata ſuper maxillas injiciuntur, et ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur, ſaepiuſque mutatur. Cujus rei cauſa et quinquefolii radix in vino miſto coquitur; et hyoſcyami radix

radix vel in poſca, vel in vino mixto coquitur ſic, ut paulum his ſalis adjiciatur; et papaveris non nimium aridi cortices, et mandragorae radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum eſt, ne, quod hauſtum erit, devoretur. Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc uſum in vino mixto recte coquitur, et in aceto cornu cervinum raſum et nepeta cum teda pingui: ac item ficus pinguis vel in mulſo, vel in aceto et melle, ex quibus cum ficus decocta eſt, is humor percolatur. Specillum quoque lana involutum in calidum oleum demittitur, eoque ipſo dens fovetur. Quinetiam quaedam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum illinuntur, in quem uſum ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione et gallae et pinei corticis conteritur, miſceturque his minium: eaque contrita aqua pluviatili coquuntur: aut panacis, papaveris lacrymae, peucedani, uvae tamineae ſine ſeminibus pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaveris lacrymae pars quarta. Quicquid dentibus admotum eſt, nihilominus ſupra maxillam ceratum (quale ſupra poſui) eſſe debet lana obtectum. Quidam etiam myrrhae, cardamomi, ſingulorum p. i. *, croci, pyrethri, ficorum, piperis, ſingulorum p. iv. *. ſinapis p. viii. *. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis ejus, qua dens dolet; ſi is ſuperior eſt, a ſcapulis; ſi inferior, a pectore: idque dolorem levat, et cum levavit, protinus ſubmovendum eſt. Si vero exeſus eſt dens, feſtinare ad eximendum eum, niſi res coegit, non eſt neceſſe: ſed cum omnibus fomentis, quae ſupra poſita ſunt, adjiciendae quaedam valentiores compoſitiones ſunt, quae dolorem levant, quales hæ ſunt, habet autem papaveris lacrymæ p. i. *. piperis p. ii. *. pſoreos p. x. *. quæ contrito galbano excipiuntur, idque circumdatur: aut Menemachi, maxime ad maxillares dentes, in qua ſunt, croci p. i. *. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum parvorum, pyrethri, ſingulorum p. iv. *. ſinapi p. viii. *. Quidam autem immiſcent pyrethri, piperis,

elaterii

elaterii, ſingulorum p. i. *. aluminis ſciſſilis, papaveris lacrymae, uvae tamineae, ſulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, ſinapis, ſingulorum p. ii. *. Quod ſi dolor eximi eum cogit, et piperis ſemen cortice liberatum, et eodem modo bacca hederae conjecta in id foramen, dentem findit, iſque forte ſtans excidet. Et plani piſcis (quam nos paſtinacam, Graeci τρυγόνα vocant) aculeus torretur, deinde conteritur, reſinaque excipitur, quae denti circumdata hunc ſolvit. Et alumen ſciſſile in id foramen contectum dentem citat. Sed id tum canna involutum in lanula demitti commodius eſt; quia ſic dente ſervato, et dolorem levat. Hæc a Medicis accepta ſunt, ſed agreſtium experimento cognitum eſt, cum dens dolet, herbam mentaſtrum cum ſuis radicibus velli debere, et in pelvem conjici, ſupraque aquam infundi, collocarique juxta ſedentem hominem undique veſte contectum; tum in pelvem candentes ſilices demitti, ſic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut ſupra dictum eſt, undique incluſum. Nam et ſudor plurimus ſequitur, et per os continens pituita defluit; idque ſaepe longiorem, ſaepe annuam valetudinem bonam præſtat.

CAP. X.

De Tonſillis, et earum cura.

SI vero tonſillae ſine exulceratione per inflammationem intumuerunt, caput velandum eſt, extrinſecus is locus vapore calido fovendus; multa ambulatione utendum; caput in lecto ſublime habendum; gargarizandumque eſt ex reprimentibus. Radix quoque ea, quam dulcem appellant, contuſa et in paſſo mulſove decocta, idem praeſtat. Leniterque quibuſdam medicamentis eas illini non alienum eſt; quae hoc modo fiunt. Ex malo punico dulci ſuccus exprimitur, et ejus ſextarius in leni igne coquitur, donec ei mellis craſſitudo ſit; tum croci, myrrhae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. ii. *. per

ſe

ſe conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priori ſucco iſta miſcentur, et rurſus leniter incoquuntur: aut ejuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita ei adjiciuntur haec; nardi p. *. omphacii p. i. *. cinnamomi, myrrhae, caſiae, ſingulorum p. i. *. Eadem autem haec et auribus et naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus quoque in hac valetudine lenis eſſe debet, ne exaſperet.

Quod ſi tanta inflammatio eſt, ut ſpiritum impediat, in lecto conquieſcendum: a cibo abſtinendum, neque aſſumendum quicquam praeter aquam calidam eſt: alvus quoque ducenda eſt: gargarizandum ex fico et mulſo: illinendum mel cum omphacio, intrinſecus admovendus, ſed aliquanto diutius, vapor aquæ calidae, donec ea ſuppurent, et per ſe aperiantur. Si pure ſubſtante non rumpuntur hi tumores, incidendi ſunt, deinde ex mulſo calido gargarizandum ex fico. At, ſi modicus quidem tumor, et exulceratio eſt, furfurum cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum eſt, illinendaque ulcera hoc medicamento: paſſi quam dulciſſimi tres heminae ad unam coquuntur; tum adjicitur thuris p. i. *. croci, myrrhæ, ſingulorum, p. i. *. leniterque omnia rurſus ferveſcunt. Ubi pura ulcera ſunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum eſt. Atque hic quoque cibis lenibus opus eſt; quibus adjici dulce vinum poteſt.

CAP. XI.

De Oris Ulceribus, et curationibus et quae antherae ſunt.

ULCERA autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, et parum pura ac rubicunda ſunt, optime his medicamentis curantur, quae ſuprapoſita ex malis punicis fiunt. Continenduſque ſaepe ore reprimens cremor eſt, cui paulum mellis ſit adjectum: utendum ambulationibus, et non acri cibo. Simul atque vero pura ulcera eſſe cœperunt, lenis humor, interdum

interdum etiam quam optima aqua ore continenda eſt. Prodeſtque aſſumptum purum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet: inſpergique ulcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallae immaturae ſit adjectum. Si jam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendae ſunt hæ compoſitiones, quas Graeci ἀνθηρὰς nominant. Junci quadrati, myrrhae, ſandarachae, aluminis, pares portiones: aut croci, myrrhae, ſingulorum p. ii. *. iridis, aluminis ſciſſilis, ſandarachae, ſingulorum p. iv. *. junci quadrati p. viii. *. aut gallae, myrrhae, ſingulorum p. ii. *. aluminis ſciſſilis p. ii. *. roſae foliorum p. iv. *. Quidam autem croci p. *. aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingulorum p. i. *. ſandarachae p. ii. *. junci quadrati p. iv. *. miſcent. Priora arida inſperguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis. Verum ea longe periculoſiſſima ſunt ulcera, quas ἄφθας Graeci appellant; ſed in pueris, hos enim ſaepe conſumunt, in viris et mulieribus idem periculum non eſt. Haec ulcera a gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque deſcendunt, quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat, ac miſerius etiam eſt, ſi lactens adhuc infans eſt, quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed imprimis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus hiſque operibus, quae ſuperiores partes movent: mittenda in balneum, jubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, et his qui non facile corrumpuntur: potiones, ſi febricitat puer, aquae: ſi ſine febre eſt, vini diluti, ac, ſi alvus nutrici ſubſiſtit, ducenda eſt. Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui rhos quem Syriacum vocant, aut amaræ nuces adjectæ ſunt: vel miſtis inter ſe roſae foliis aridis, nucleis pineis, menthae coliculo, melle, vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorum ſuccus eodem modo, quo punici mali, ad mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum,

num, et mel miſcetur. Neque quicquam dandum, ad quod humor evocari poſſit. Si vero jam firmior puer eſt: gargarizare debet his fere, quæ ſupra comprehenſa ſunt. At, ſi lenia medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quae adurendo cruſtas ulceribus inducant. Quale eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium. Prodeſt etiam fames et abſtinentia, quanta maxima imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera, interdum caſeus ex melle recte datur.

CAP. XII.

De Linguae ulceribus.

LINGUÆ quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quae prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quae in latere ejus naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumque eſt, num contra dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſaepe ulcus eo loco non ſinit, ideoque limandus eſt.

CAP. XIII.

De Parodontidibus, gingivarum tuberculis, deque aliis, ulceribus gingivarum.

SOLENT etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia; παροδοντίδας Graeci appellant. Haec initio leniter ſale contrito perfricare oportet; aut inter ſe mixtis ſale foſſili combuſto, cupreſſo, nepeta; deinde eluere os cremore lenticulae, et inter haec hiare, donec pituitae ſatis profluat. In majore vero inflammatione iiſdem medicamentis utendum eſt, quae ad ulcera oris ſuprapoſita ſunt: et mollis linamenti paulum involvendum aliqua compoſitione ex his, quas ανθηρας vocari dixi: demittendumque id inter dentem et gingivam. Quod ſi durior erit, et id prohibebit, extrinſecus admovendus erit ſpongiae vapor calidus, imponendumque ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore

pore utendum erit: erit et continendum ore calidum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Itemque ſubcrudum incidendum, ne, ſi ibi diutius pus permanſerit, os laedat. Quod ſi major is tumor eſt, commodius totus exciditur, ſic ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exempto, ſi levis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam continere, et extrinſecus fovere eodem vapore: ſi major eſt, lenticulae cremore uti, iiſdem medicamentis, quibus caetera ulcera oris curantur. Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur, quibus eadem, quae in reliquo ore, ſuccurrunt. Maxime tamen mandere liguſtrum oportet, ſuccumque eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivae ulcere, ſive παροδοντίδες fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, quod dente aut corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximeque id per fiſtulam venire conſuevit. Ubi incidit, locus aperiendus, dens eximendus; teſta oſſis, ſi qua exceſſit, recidenda eſt; ſi quid vitioſi eſt, radendum. Poſt quae, quid fieri debeat, ſupra in aliorum ulcerum curatione comprehenſum eſt. Si vero a dentibus gingivae recedunt, eædem antherae ſuccurrunt. Utile eſt etiam pira aut mala non permatura mandere, et ore eum humorem continere. Idemque praeſtare non acre acetum in ore retentum poteſt.

CAP. XIV.

De Uvae morbo, et curatione.

UVAE vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac abſtinentia neceſſaria eſt, et ſanguis recte mittitur; et, ſi id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque ſuper haec velandum, et ſublimius habendum eſt: tum aqua gargarizandum, in qua ſimul rubus et lenticula decocta ſit. Illinenda autem ipſa uva vel omphacio, vel galla, vel alumine ſciſſili, ſic ut cuilibet eorum mel adjiciatur. Eſt etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium appellatur, conſtat ex his; alumine

ſciſſili, ſquama æris rubri, atramento ſutorio, galla, myrrha, miſy; quae per ſe contrita, miſtaque rurſus paulatim adjecto vino auſtero, teruntur, donec his mellis craſſitudo ſit. Ubi horum aliquo illita uva eſt. Chelidoniæ quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt, fere multa pituita decurrit: cumque ea quievit, ex vino calido gargarizandum. Quod ſi minor in ea inflammatio, laſer terere, eique adjicere frigidam aquam ſatis eſt, eamque aquam cochleari exceptam ipſi uvae ſubjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodem modo ſubjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, quae vel cum laſere, vel ſine eo, hac curatione uvae ſubjecta eſt.

CAP. XV.

De Cancro oris.

SI quando autem ulcera oris cancer invaſit, primo conſiderandum eſt, num malus corporis habitus ſit, eique occurrendum: deinde ipſa ulcera curanda. Quod ſi in ſumma parte id vitium eſt, ſatis proficit anthora, humido ulceri arida inſperſa: ſicciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartæ combuſtæ partes duæ, auripigmenti pars una. Si penitus malum deſcendit, chartæ combuſtæ partes tres, auripigmenti pars quarta aut pares portiones ſalis fricti, et iridis frictæ: aut item pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere, et ſuper adurentia medicamenta imponere; ne vicinum et ſanum locum lædant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem conjiciunt, donec tabeſcere deſinat; deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur; eumque ſalem contritum inſpergunt. Quoties autem medicamentum injicitur; et ante et poſt os diluendum eſt vel cremore lenticulae, vel aqua, in qua aut ervum, aut oleæ, aut verbenae decoctae ſint, ſic, ut cuilibet eorum paulum mellis miſceatur. Acetum quoque ex

ſcilla

ſcilla retentum ore, ſatis adverſus haec ulcera proficit: ex aceto cocto ſali, ſicut ſupra demonſtratum eſt, rurſus miſtum acetum ſed et diu continere utrumlibet, et id bis aut ter die facere, prout vehemens malum eſt, neceſſarium eſt. Quod ſi puer eſt, cui id incidit, ſpecillum lana involutum in medicamentum demittendum eſt, et ſuper ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. Et, ſi dolor in gingivis eſt, moventurque aliqui dentes, refici eos oportet, nam curationes vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non eſt neceſſarium, quoniam excidere commodius eſt. Et id quidem, æque aduſtum, atque exciſum, ſine ea curatione, quæ corpori manu adhibetur, impleri non poteſt. Gingivarum vero oſſa, quae hebetia ſunt, in perpetuum uſtione nudantur; neque enim poſtea caro increſcit. Imponenda tamen aduſtis lenticula eſt, donec ſanitatem, qualis eſſe poteſt, recipiant.

C A P. XVI.

De Parotidibus quae ſub auribus oriuntur.

HÆC in capite fere medicamentis egent. Sub ipſis vero auribus oriri παρωτίδες ſolent; modo in ſecunda valetudine, ibi inflammatione orta; modo poſt longas febres, illuc impetu morbi converſo. Id abſceſſus genus eſt. Itaque nullam novam curationem deſiderat: animadverſionem tantummodo hanc habet neceſſariam, ut, ſi ſine morbo id intumuit, primum reprimentium experimentum eſt: ſi ex adverſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique et quam primum aperiri commodius eſt.

C A P. XVII. *De Umbilici prominentis curatione.*

AD umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum ſit, ante tentandum eſt, ut abſtineant, alvus his ducatur: imponatur ſuper umbilicum id, quod ex his conſtat; Cicutæ et fuliginis, ſingulorum

gulorum p. i. *. cerussae elotae p. iv. *. plumbi eloti p. viii. *. ovis duobus; quibus etiam solani succus adjicitur. Hoc dilutius impositum esse oportet; et interim conquiescere hominem: cibo modico uti, sic ut vitentur omnia inflantia.

CAP. XVIII.

De obscœnarum partium vitiis, et curationibus.

PRoxima sunt ea, quae ad partes obscœnas pertinent; quarum apud Graecos vocabula et tolerabilius se habent, et accepta jam usu sunt, cum omni fere medicorum volumine atque sermone jactentur: apud nos fœdiora verba, ne consuetudine quidem aliqua verecundius loquentium commendata sunt: ut difficilis haec explanatio sit, simul et pudorem, et artis praecepta servantibus. Neque tamen ea res a scribendo deterrere me debuit. Primum, ut omnia, quæ salutaria accepi, comprehenderem: dein, quia in vulgus eorum curatio etiam praecipue cognoscenda est, quæ invitissimus quisque alteri ostendit.

De Colis morbis, et curationibus.

Igitur si ex inflammatione coles intumuit, reducique summa cutis, aut rursus induci non potest, multa calida aqua fovendus locus est. Ubi vero glans contecta est, oriculario quoque clystere inter eam cutemque aqua calida inferenda est; si mollita sic et extenuata cutis ducenti paruit, expeditior reliqua curatio est: si tumor vicit, imponenda est vel lenticula vel marrubium, vel oleæ folia ex vino cocta, sic ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis paulum adjiciatur: sursumque coles ad ventrem deligandus est: quod in omni curatione ejus necessarium est: isque homo continere se, et abstinere a cibo debet, et potione aquae tantum a siti vindicari. Postero die rursus adhibendum iisdem rationibus aquae fomentum est, et cum vi quoque experiundum, an cutis sequatur: eaque, si non parebit, leviter summo scalpello concidenda erit: nam, cum sanies profluxerit, extenuabitur

nuabitur is locus, et facilius cutis ducetur. Sive autem hoc modo victa erit, ſive nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam in cole reperientur: quae neceſſe eſt, aut pura ſiccave ſint, aut humida et purulenta: ſi ſicca ſunt primum aqua calida fovenda ſunt: deinde imponendum lycium ex vino eſt, aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrum. Si levis iis humor eſt, vino eluenda ſunt; tum butyri et roſae et mellis paulum, et reſinae terebinthinae pars quarta adjicienda eſt, eoque utendum. Aut, ſi pus ex iis profluit, ante omnia elui mulſo calido debent: tum imponi piperis p. i. *. myrrhae p. ii. *. croci, miſyos cocti, ſingulorum p. ii. *. quae ex vino auſtero coquuntur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, uvæ madenti oris nariumque ulceribus accommodata eſt. Aliud ad eam, piperis p. i. *. myrrhae p. i. * croci p. ii. *. miſyos cocti p. i. *. æris combuſti p. ii. *. quae primum ex vino auſtero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex paſſi tribus cyathis, et incoquuntur, donec viſci craſſitudinem habeant. Ærugo quoque cum cocto melle, et ea, quae ad oris ulcera ſupra comprehenſa ſunt, curant. Aut Eraſiſtrati compoſitio, aut Cratonis, recte ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleae ex novem cyathis, vini coquuntur; his adjicitur aluminis ſciſſilis p. iv. *. lycii p. viii. *. mellis ſeſquicyathus: ac, ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle: ſi minus, ex vino diluitur. Illud perpetuum eſt; poſt curationem, dum inflammatio manet, quale ſupra poſitum eſt, cataplaſma ſupra dare, et quotidie ulcera eadem ratione curare. Quod ſi pus et multum, et cum malo odore coepit profluere, elui cremore lenticulae debet, ſic, ut ei mellis paulum adjiciatur: aut oleae aut lentiſci folia; vel marrubium decoquendum eſt, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex aerugine et melle ad aures ſit;

aut

aut compositio Andronis; aut anthera, sic, ut ei paulum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum est, lycio ex vino curant.

Si vero ulcus latius atque altius serpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut ærugo, aut omphacium cum melle; aut Andronis compositio; aut marrubii, myrrhae aut croci, aluminis scissilis cocti, rosae foliorum aridorum, gallae, singulorum p. i. *. minii sinopici p. ii. *. quæ per se singula primum teruntur; deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati crassitudinem habeant; tum in æneo vase leniter coquuntur, ne superfluant; cum jam guttae indurescunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum prout opus est, aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per se etiam ad fistulas utile est. Solet etiam interdum ad nervos ulcus descendere; profluitque multa pituita, sanies tenuis malique odoris, non coacta, aut aquæ similis, in qua caro recens lota est: doloresque is locus, et punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta est, tamen lenibus medicamentis curandum est; quale est emplastrum τετραφάρμακον ex rosa liquatum, sic, ut thuris quoque paulum ei misceatur: aut id, quod ex butyro, rosa, resina, melle fit; supra vero a me positum est. Præcipueque id ulcus multa calida aqua fovendum est, velandumque, neque frigori committendum. Interdum autem per ipsa ulcera coles sub cute exesus sic, ut glans excidat. Sub quo casu cutis ipsa circumcidenda est. Perpetuumque est, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vet abscinditur, hanc non esse servandam, ne considat, ulcerique agglutinetur, ac neque reduci possit postea, et fortasse fistulam quoque urinæ cludat. Tubercula etiam, quae φύματα Graeci vocant, circa glandem oriuntur; quae vel medicamentis, vel ferro aduruntur; et cum crustae exciderunt, squama æris inspergitur, ne quid ibi rursus increscat.

De Cancri qui in Cole nascitur, curatione.

Hæc citra cancrum sunt; qui cum in reliquis partibus,

tibus, tum in his quoque vel praecipue ulcera infeſtat. Incipit a nigritie; quæ ſi cutem occupavit, protinus ſpecillum ſubjiciendum, eaque incidenda eſt; deinde orae vulſella prehendendae, tum, quicquid corruptum eſt, excidendum, ſic, ut ex integro quoque paulum demat, idque adurendum. Quoties quid uſtum eſt, id quoque ſequitur, ut imponenda lenticula ſit: deinde, ubi cruſtæ exciderunt, ulcera ſic ut alia curentur. At, ſi cancer ipſum colem occupavit, inſpergenda aliqua ſunt ex adurentibus, maximeque id, quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque ſcalpello, quicquid corruptum eſt, ſic, ut aliquid etiam integri trahat, præcidi debet. Illud quoque æque perpetuum eſt; exciſo cancro, vulnus eſſe adurendum. Sed ſive ex medicamentis, ſive ex ferro cruſtae occalluerint, magnum periculum eſt, ne his decidentibus, ex cole profuſio ſanguinis inſequatur. Ergo longa quiete et immobili pene corpore opus eſt, donec ex ipſo cruſtae purae leviter reſolvantur. At ſi vel volens aliquis, vel imprudens, dum ingreditur immature, cruſtas diduxit, et fluit ſanguis, frigida aqua adhibenda eſt. Si haec parum valet, decurrendum eſt ad medicamenta, quae ſanguinem ſupprimunt. Si ne haec quidem ſuccurrunt, aduri diligenter et timide debet: neque ullo poſtea motu dandus eidem periculo locus eſt.

De Phagedænæ in Cole naſcentis curatione.

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri, quod φαγέδαινα a Græcis nominatur, oriri ſolet. In quo minime differendum, ſed protinus iiſdem medicamentis occurrendum eſt; et, ſi parum valent, ferro adurendum. Quaedam etiam nigrities eſt, quae non ſentitur, et ſerpit, ac, ſi ſuſtinuimus, uſque ad veſicam tendit: neque ſuccurri poſtea poteſt. Si id in ſumma glande, circa fiſtulam urinae eſt, prius in ea tenue ſpecillum demittendum eſt, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: ſi vero alte penetravit, quicquid

occupatum eſt, praecidendum eſt. Cæterum eadem, quae in aliis cancris facienda ſunt.

De Carbunculo, qui in Cole naſcitur.

Occalleſcit etiam in cole interdum aliquid; idque omni pene ſenſu caret; quod ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet, oriculario clyſtere eluendus eſt: deinde ipſe quoque medicamentis urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut ærugine cum cocto melle, aut ovillo ſtercore fricto et contrito cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum eſt, quae ad ora ulceris componuntur.

De Teſticulorum morbis, et eorum curatione.

In teſticulis vero, ſiqua inflammatio ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus eſt: a cibo abſtinendum: imponendum, ex faba farina ex mulſo cocta, cum cumino contrito ex melle cocto; aut contritum cuminum cum cerato ex roſa facto; aut lini ſemen frictum, contritum, et in mulſo coctum; aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo; aut lilii radix contrita. Aut, ſi iidem induruerunt, imponi debet lini vel fœni Graeci ſemen ex mulſo coctum; aut ex cyprino ceratum: aut ſimilia ex vino contrita, cui paulum croci ſit adjectum. Si vetuſtior jam durities eſt, maxime proficit cucumeris agreſtis radix ex mulſo cocta, deinde contrita. Si ex ictu tument, ſanguinem mitti neceſſarium eſt, magiſque, ſi etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex his, quae cum cumino componuntur, ſupraque propoſita ſunt; aut ea compoſitio, quae habet nitri cocti p. i. *. reſinae pineae, gummi, ſingulorum p. ii. *. uvae taminiae ſine ſeminibus p. iv. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Quod ſi ex ictu teſticulis aliquid deſit, fere quoque pus increſcit; neque aliter ſuccurri poteſt, quam ſi, inciſo ſcroto, et pus emiſſum, et ipſe teſticulus exciſus eſt.

De Rhagadiis.

Anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec in ſe multum abhorrentes curationes habet. At pri-

primum in eo ſaepe, et quidem pluribus locis, cutis exciditur, ῥαγάδια Graeci vocant. Id ſi recens eſt, quieſcere homo debet, et in aqua calida deſidere. Columbina quoque ova coquenda ſunt, et, ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, ſic, ut invicem utroque aliquis utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhypodes roſa diluendum eſt; aut hyſſopum recens miſcendum cum cerato liquido ex roſa facto; aut eidem cerato liquido plumbum elotum adjiciendum; aut reſinae terebinthinae myrrha; aut ſpumæ argenti vetus oleum; et quolibet ex his id perungendum. Si quicquid laeſum eſt, extra eſt, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt, et quicquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem caſu, neque acribus cibis utendum, neque aſperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quicquam ſatis utile eſt, niſi admodum paulum. Liquida, lenia, pinguia, glutinoſa, meliora ſunt. Vino leni uti nihil prohibet.

De Condylomate.

Condyloma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflammatione naſci ſolet. Id ubi ortum eſt, quod ad quietem, cibos potioneſque pertinet, eadem ſervari debent, quae proxime ſcripta ſunt. Iiſdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur, ſed deſidere ante homo in aqua debet, in qua verbenae decoctae ſunt ex reprimentibus: tum recte imponitur et lenticula cum exigua mellis parte, et ſertula campana ex vino cocta, et rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto; et cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior: et chalcitis cocta atque contrita, deinde hyſſopo ac roſa excepta; et ex ea compoſitione, quae habet thuris p. i. *. aluminis ſciſſilis p. ii. *. ceruſſae p. iii. *. ſpumae argenti p. v. *. quibus, dum teruntur, invicem roſa et vinum inſtillatur. Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus eſt, qui

ad duo capita duas anſas, ab altera vero parte totidem faſcias habet: cumque ſubjectus eſt, anſis ad ventrem datis, a poſteriore parte in eas adductae faſciae conjiciuntur, atque, ubi arctatae ſunt, dexterior ſiniſtra, ſiniſteriori dextra procedit, circumdataeque circa alvum inter ſe noviſſime nodo deligantur. Sed ſi vetus condyloma jam induruit, neque ſub his curationibus deſidit, aduri medicamento poteſt, quod ex his conſtat; æruginis p. ii. *. myrrhae p. iv. *. gummi p. viii. *. thuris p. xii. *. ſtibis, papaveris lacrymae, acaciae, ſingulorum p. xvi. *. Quo medicamento quidam etiam ulcera, ne quibus proxime dixi, renovant. Si hoc parum in condylomate proficit, adhiberi poſſunt etiam vehementius adurentia. Ubi conſumptus eſt tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum eſt.

De Haemorrhoidibus.

Tertium autem vitium eſt, ora venarum tanquam ex capitulis quibuſdam ſurgentia, quae ſaepe ſanguinem fundunt; αἱμοῤῥοΐδας Græci vocant. Idque etiam in ore vulvae fœminarum incidere conſuevit. Atque in quibuſdam parum tuto ſupprimitur; qui ſanguinis profluvio imbecilliores non fiunt, habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, cum ſanguinis exitum non haberent, inclinata in praecordia ac viſcera materia, ſubitis et graviſſimis morbis correpti ſunt. Si cui vero id nocet, is deſidere in aqua ex verbenis debet: imponere maxime malicorium cum aridis roſae foliis contritum, aut ex his aliqua, quae ſanguinem ſupprimunt. Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus eum locum laeſit. Tum in aqua dulci deſidendum eſt, et id fovendum ovis, imponendi vitelli cum roſae foliis ex paſſo ſubactis: idque, ſi intus eſt, digito illinendum; ſi extra, ſuperillitum panniculum imponendum eſt. Ea quoque medicamenta, quæ recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hic idonea ſunt. Cibis vero in hoc caſu iiſdem, quibus in prioribus, utendum eſt. Si iſta parum juvant, ſolent impoſita medicamenta

menta adurentia ea capitula abſumere. Ac, ſi jam vetuſtiora ſunt, ſub auctore Dionyſio inſpergenda ſandaracha eſt: deinde imponendum, quod ex his conſtat; ſquamae æris, auripigmenti, ſingulorum p. v. *. ſaxi calcis p. viii. *. poſtero die acu compungendum. Aduſtis capitulis fit cicatrix, quae ſanguinem fundi prohibet. Sed, quoties is ſuppreſſus eſt, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia eſt: praetereaque et viris, et fœminis, quibus menſtrua non proveniunt, interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

Si Anus, vel Os vulvae procidit, qua curatione utendum ſit.

At, ſi anus ipſe, vel os vulvae procidit (nam id quoque interdum fit) conſiderari debet, purum ne ſit, quod provolutum eſt, an humore muccoſo circumdatum. Si purum eſt, in aqua deſidere homo debet, aut ſalſa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si humidum, vino auſtero ſubluendum eſt, illinendumque fece vini combuſta. Ubi utrolibet modo curatum eſt, intus reponendum eſt: imponendaque plantago contrita, vel folia ſalicis in aceto cocta, tum linteolum et ſuper lana, æque deliganda, cruribus inter ſe devinctis.

De ulcere Fungo ſimili in ano aut vulva.

Fungo quoque ſimile ulcus in eadem ſede naſci ſolet. Id, ſi hiems eſt, egelida; ſi aliud tempus, frigida aqua fovendum eſt; dein ſquama æris inſpergenda, ſupraque ceratum ex myrteo factum, cui paulum ſquamae, fuliginis, calcis ſit adjectum. Si id hac ratione non tollitur, vel medicamentis vehementioribus, vel ferro adurendum eſt.

CAP. XIX.

De Digitorum ulceribus.

Digitorum autem vetera ulcera commodiſſime curantur, aut lycio, aut myrrha cocta; cum utrilibet vinum adjectum eſt. In iiſdem recedere carun-

cula ab ungue cum magno dolore conſuevit; πτερυγιον Graeci appellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis craſſitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantundem mellis infundere, et radicula miſcere, donec ſimilis croco colore fiat, eoque illinere. Quidam ad eundem uſum decoquere ſimul malunt, cum paria pondera aluminis aridi et mellis miſcuerint. Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda ſunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque ſuper medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, ſquamae æris excipiuntur fico pingui leniter cocto ex melle; aut chartae combuſtae, auripigmenti, ſulphuris ignem non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto; aut æruginis raſae p. i. *. ſquamae p. ii. *. mellis cyatho coguntur; aut pares portiones miſcentur, ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horum impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt. Tertio die digitus reſolvendus eſt, ſi quid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio eſt. Si non vincitur, purgandus eſt ſcalpello, tenuibuſque ferramentis adurendus eſt, et ſicut reliqua uſta, curandus eſt.

At, ubi ſcabri ungues ſunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt: tum ſuper eos ex hac compoſitione æque imponi; ſandarachae, ſulphuris, ſingulorum p. ii. *. nitri, auripigmenti, ſingulorum p. iv. *. reſinæ liquidæ p. viii. *. tertioque id die reſolvendum eſt. Sub quo medicamento vitioſi ungues cadunt, et in eorum locum meliores renaſcuntur.

A. CORN. CELSUS

DE

MEDICINA.

LIBER SEPTIMUS.

INCIPIT.

De Chirurgica, et qui in ea claruerint, et qualis eſſe Chirurgicus debeat, et quid hoc in libro deſcribatur.

TERTIAM eſſe medicinæ partem, quæ manu curet, et vulgo notum, et a me propoſitum eſt. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit; ſed manu tamen plurimum præſtat; eſtque ejus effectus inter omnes medicinae partes evidentiſſimus. Si quidem in morbis cum multum fortuna conferat, eademque ſæpe ſalutaria, ſæpe vana ſint; poteſt dubitari, ſecunda valetudo medicinæ, an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamentis maxime nitimur, quamvis profectus evidentior eſt, tamen ſanitatem et per hæc fruſtra quæri, et ſine his reddi ſæpe, manifeſtum eſt. Sicut in oculis quoque deprehendi poteſt; qui a medicis diu vexati, ſine his interdum ſaneſcunt. At in ea parte, quæ manu curat, evidens eſt, omnem

pro-

profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere. Hæc autem pars, cum ſit vetuſtiſſima, magis tamen ab illo parente omnis medicinæ Hippocrate, quam a prioribus exculta eſt. Deinde, poſteaquam diducta ab aliis habere profeſſores ſuos cœpit, in Ægypto quoque increvit, Philoxeno maxime auctore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentiſſime comprehendit. Gorgias quoque et Soſtratus, et Hieron et Appolonii duo, et Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, ſinguli quædam repererunt. Ac Romae quoque non mediocres profeſſores, maximeque nuper Tryphon pater, et Euelpiſtus, Phlegetis filius, et, ut ex ſcriptis ejus intelligi poteſt, horum eruditiſſimus Meges, quibuſdam in melius mutatis, aliquantum ei diſciplinae adjecerunt.

Eſſe autem Chirurgicus debet adoleſcens, aut certe adoleſcentiæ propior; manu ſtrenua, ſtabili, nec unquam intremiſcente, eaque non minus ſiniſtra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, immiſericors, ſic, ut ſanari velit eum, quem accipit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res deſiderat, properet, vel minus, quam neceſſe eſt, ſecet: ſed perinde faciet omnia, ac ſi nullus ex vagitibus alterius affectus oriatur.

Poteſt autem requiri, quid huic parti proprie vendicandum ſit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi executus ſum, Chirurgici ſibi vendicant. Ego eundem quidem hominem poſſe omnia iſta præſtare concipio: atque, ubi ſe diviſerunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipſe autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; et in quibus vulneribus ulceribuſve plus perfici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad oſſa pertinet. Quæ deinceps exequi aggrediar, dilatiſque in aliud volumen oſſibus, in hoc cætera explicabo: præpoſitiſque his, quae in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quæ proprias ſedes habent, tranſibo.

CAP.

CAP. I. *De Luxatis, et vexatis.*

LUXATA igitur in quacunque parte corporis ſunt, quamprimum ſic curari debent, ut, qua dolor eſt, ea ſcalpello cutis crebro incidatur, detergaturque eodem adverſo profluens ſanguis; quod ſi paulo tardius ſubvenitur, jamque etiam rubor eſt, qua rubet corpus, ſi tumor quoque acceſſit, quacunque is eſt, id optimum auxilium eſt. Tum ſuperdanda reprimentia ſunt; maximeque lana ſuccida ex aceto et oleo. Quod ſi levior is caſus eſt, poſſunt etiam, ſine ſcalpello, impoſita eadem mederi. Et, ſi nihil aliud eſt, cinis quoque; maxime ex ſarmentis: ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

CAP. II.

De his, quae per ſe intumeſcunt, quomodo excidenda, et curanda ſint.

VERUM hoc quidem promptum eſt, in his autem negotium majus eſt, quae per ſe, vitio intus orto, intumeſcunt, et ad ſuppurationem ſpectant. Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui, medicamentaque his idonea executus ſum: nunc ſupereſt, ut dicam in iiſdem quæ manu fieri debeant. Ergo, priuſquam indureſcant, cutem incidere, et cucurbitulam accommodare oportet; quæ, quicquid illum malae corruptaeque materiae coiit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excidat. Neque tamen fas non eſt, nihil cucurbitulam agere. Interdum enim, ſed raro, quicquid abſcedit, velamento ſuo includitur; id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervoſa eſt, dicit, non naſci ſub eo vitio nervum, quo caro conſumeretur, ſed ſubjecto jam vetuſtiore pure, callum circundari. Quod ad curationis rationem nullo loco pertinet; quia quicquid dixi, ſi tunica eſt, idem, ſi callus eſt, fieri debet: neque ulla res prohi-

bet, etiamſi callus eſt, tamen, quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturior haec interdum eſſe conſuevit: ideoque, quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt; ſed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo, ſive id incidit, ſive jam durities eſt, in hac auxilii nihil eſt: et ut alias ſcripſi, vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt, nihil praeterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit, in alis quidem et inguinibus raro ſecandum eſt: item ubicunque mediocris abſceſſus eſt: item quoties in ſumma cute, vel etiam carne vitium eſt; niſi feſtinare cubantis imbecillitas cogit. Satiſque eſt cataplaſmatis efficere, ut per ſe pus aperiatur; nam fere ſine cicatrice poteſt eſſe is locus, qui expertus ferrum non eſt. Si autem altius malum eſt, conſiderari debet, nervoſuſne is locus ſit, an non ſit. Nam, ſi ſine nervis eſt, candenti ferramento aperiri debet; cujus haec gratia eſt, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum patet, parvaque poſtea cicatrix ſit. At, ſi nervi juxta ſunt, ignis alienus eſt; ne vel diſtendantur hi vel membrum debilitent: neceſſaria vero opera ſcalpelli eſt. Sed caetera etiam ſubcruda aperiri poſſunt; inter nervos vero ultima expectanda maturitas eſt, quae cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur. Itemque alia rectam plagam deſiderant, in carne: quia fere vehementer cutem extenuat, tota ea ſuper pus excidenda eſt. Semper autem, ubi ſcalpellus admovetur, id agendum eſt, ut et quam minimae et quam pauciſſimae plagae ſint: cum eo tamen, ut neceſſitati ſuccurramus, et in modo, et in numero. Nam majores ſinus, latius; interdum etiam duabus, aut pluribus lineis incidendi ſunt. Dandaque opera, ut imus ſinus exitum habeat ne quis humor intus ſubſidat, qui proxima et adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda ſit. Nam, ubi poſt longos morbos totus corporis habitus vitiatus eſt, lateque ſi ſinus ſuffudit, et in eo pars cutis pal-

let;

let; ſcire licet, eam jam emortuam eſſe, et inutilem futuram. Ideoque excidere commodius eſt: maxime, ſi circa articulos majores id evenit, cubantemque ægrum fluens alvus exercuit, neque per alimenta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad ſimilitudinem myrtei folii fiat, quo facilius ſaneſcat, idque perpetuum eſt, ubicunque medicus ex quacunque cauſa cutem excidit. Pure effuſo, in alis vel inguinibus linamento opus non eſt, ſpongia ex vino imponenda eſt. In caeteris partibus, ſi æque ea linamenta ſupervacua ſunt, purgationis cauſa paulum mellis infundendum; dein glutinantia ſuperdanda: ſi illa neceſſaria ſunt, ſuper ea quoque ſimiliter dari ſpongia eodem modo ex vino expreſſa debet. Quando autem linamentis opus ſit, quando non ſit alias dictum eſt. Cætera eadem, inciſa ſuppuratione, facienda ſunt, quae ubi per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe propoſui.

CAP. III.

De bonis, maliſve ſignis exulceratorum.

PRotinus autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut ſperari aut timeri debeat, ex quibuſdam ſignis intelligi poteſt; fereque iiſdem, quae in vulneribus expoſita ſunt. Nam bona ſigna ſunt, ſomnum capere, facile ſpirare, ſiti non confici, cibum non faſtidire, ſi febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, læve, non fœdi odoris. Mala ſunt, vigilia, ſpiritus gravitas, ſitis, cibi faſtidium, febris, pus nigrum, aut feculentum, et fœdi odoris: item procedente curatione eruptio ſanguinis; aut ſi, antequam ſinus carne impleatur, oræ carnoſæ fiunt, illa quoque ipſa carne hebete, nec firma. Deficere tamen animam vel ipſa curatione, vel poſtea, peſſimum omnium eſt. Quinetiam morbus ipſe, ſive ſubito ſolutus eſt, dein ſuppuratio exorta eſt; ſive effuſo pure permanet, non injuſte terret. Eſtque inter cauſas timoris, ſi ſenſus in vulnere rodentium non eſt. Sed ut

hæc ipſa fortuna huc illuc ve diſcernit; ſic medici partium eſt, eniti ad reperiendam ſanitatem. Ergo, quoties ulcus reſolverit, eluere id, ſi reprimendus humor videbitur, vino ex aqua pluviali miſto, vel aqua, in qua lenticula cocta ſit, debebit: ſi purgandum erit, mulſo, rurſuſque imponere eadem. Ubi jam repreſſus videbitur humor, ulcuſque purum erit, produci carnem conveniet, et foveri vulnus pari portione vini ac mellis, ſuperque imponi ſpongia ex vino et roſa tincta: per quæ cum caro producatur. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Id eſt, ſolutis jam febribus et cibi cupiditate reddita, balneum rarum; quotidiana, ſed lenis geſtatio: cibi potioneſque corpori reficiendo apteque omnia, quæ per medicamenta quoque ſuppuratione rupta, ſequuntur. Sed, quia magno malo vix ſine ferro mederi licet, in hunc locum reſervata ſunt.

CAP. IV. *De Fiſtulis.*

ADverſus fiſtulas quoque, ſi altius penetrant, ut ad ultimas demitti collyrium non poſſit, ſi tortuoſae ſunt, ſi multiplices, majus in manu, quam in medicamentis praeſidium eſt, minuſque operae eſt, ſi ſub cute tranſverſae feruntur, quam ſi recte intus tendunt. Igitur, ſi ſub cute tranſverſa fiſtula eſt, demitti ſpecillum debet, ſupraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque ſimul ſpecillo et ferro perſequendi ſunt. Idemque faciendum, ſi plures ſe quaſi ramuli oſtendunt. Ubi ad fines fiſtulae ventum eſt, excidendus ex toto callus eſt, ſuperque fibulae dandae, et medicamentum, quo glutinetur. At, ſi recta ſubter tendit, ubi, quo maxime ferat, ſpecillo exploratum eſt; excidi is ſinus debet: dein fibula oris cutis injicienda eſt, et eique glutinantia medicamenta ſuperdanda ſunt; aut, ſi corruptius ulcus (quod interdum oſſe vitiato fit) ubi id quoque curatum eſt, pus moventia. Solent autem inter coſtas fiſtulae ſubter exire. Quod ubi incidit,

eo

eo loco coſta ab utraque parte decidenda et eximenda eſt, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent, ubi coſtas tranſierunt, ſeptum id, quod tranſverſum a ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit, violare. Quod intelligi et ex loco, et ex magnitudine doloris poteſt, et quia nonnunquam ſpiritus eo cum humore quaſi bullante prorumpit, maximeque, ſi hunc ore ille continuit. In eo medicamini locus nullus eſt. In caeteris vero, quæ circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia medicamenta inimica ſunt, cæteris, quæ ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen ſicca linamenta, vel, ſi purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

Ventri nullum os ſubeſt; ſed ibi pernicioſæ admodum fiſtulae fiunt: adeo ut Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere uſus oſtendit. Et quidem, quod maxime mirum videri poteſt, tutior fiſtula eſt contra jecur, et lienem, et ventriculum, quam contra inteſtina: non quo pernicioſior res ibi ſit, ſed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parum modum rei cognoverunt. Nam venter ſæpe etiam telo perforatur, prolapſaque inteſtina conduntur, et oras vulneris ſuturae comprehendunt; quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque, etiam ubi tenuis fiſtula abdomen perrumpit, excidere eam licet, ſuturaque oras conjungere. Si vero ea fiſtula intus patuit, exciſa neceſſe eſt latius foramen relinquat; quod niſi magna vi utique ab interiore parte ſui non poteſt: qua quaſi membrana quædam finit abdomen, quam περιτόναιον Græci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri coepit, rumpitur illa ſutura, atque inteſtina ſolvuntur; quo fit, ut pereundum homini ſit. Sed non omnimodo res ea deſperationem habet: ideoque tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

De Ani fiſtulis.

Propriam etiamnum animadverſionem deſiderant eæ, quae in ano ſunt. In has dimiſſo ſpecillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo fora-

foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipſum perforatum, conjectum ſit. Ibi linum prehendendum vinciendumque cum altero capite eſt, ut laxe cutem, quae ſuper fiſtulam eſt, teneat. Idque linum debet eſſe crudum, et duplex triplexve, ſic tortum, ut unitas facta ſit. Interim autem licet negotia agere, ambulare, lavari, cibum capere, perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis die, ſalvo nodo, ducendum eſt ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quae ſuperior fuerit. Neque committendum eſt, ut id linum putreſcat; ſed tertio quoque die nodus reſolvendus eſt, et ad caput alterum recens linum alligandum eſt, eductoque vetere, id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quae ſupra fiſtulam eſt; incidit: ſimulque et id ſaneſcit, quod a lino relictum eſt: et id, quod ab eo mordetur, inciditur. Haec ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt. Qui feſtinat, adſtringere cutem lino debet, quo celerius ſecetur; noctuque ex peniculo tenuia quædam intus demittere, ut cutis hoc ipſo extenuetur, quo extenditur, ſed haec dolorem movent. Adjicitur celeritati, ſicut tormento quoque, ſi et linum, et id, quod ex penicillo eſt, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus callum exedi poſui. Poterit tamen fieri, ut ad ſcalpelli curationem etiam illo loci veniendum ſit, ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. Igitur in haec genera demiſſo ſpecillo, duabus lineis incidenda cutis eſt; ut media inter eas habenula tenuis admodum ejiciatur, ne protinus ora coeant; ſitque locus aliquis linamentis, quae quam pauciſſima ſuper injicienda ſunt; omniaque eodem modo facienda, qui in abſceſſibus poſitus eſt. Si vero ab uno ore plures ſinus erunt, recte fiſtula ſcalpello erit incidenda, ab eo cæterae, quae jam patebunt, lino excipiendae. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit. Cibus autem in omnibus ejuſmodi caſibus, ſive manu, ſive medicamentis agetur, dari debet humidus; potio liberalis, diuque

diuque aqua, ubi jam caro increfcit, tum demum et balneis raris utendum erit, et cibis corpus implentibus.

CAP. V.

De Telis e corpore extrahendis.

TELA quoque, quae illata corporibus intus haeferunt, magno negotio faepe ejiciuntur. Suntque quaedam difficultates ex generibus eorum; quædam ex his fedibus, in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte qua venit, aut ab ea, in quam tetendit. Illic viam qua redeat, ipfum fibi fecit: hic, a fcalpello accipit, nam contra mucronem caro inciditur. Sed fi non alte telum infedit, et in fumma carne eft, aut certe magnas venas et loca nervofa non tranfit, nihil melius eft, quam, qua venit, id evellere. Si vero plus eft, per quod telo revertendum, quam quod perrumpendum eft; jamque venas nervofque id tranfit, commodius eft aperire quod fupereft, eaque extrahere, nam et propius petitur, et tutius evellitur. Et in majore membro, fi medium mucro tranfiit, facilius fanefcit, quod pervium eft; quia utrinque medicamento fovetur. Sed, fi retro telum recipiendum eft, amplianda fcalpello plaga eft; quo facilius id fequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quæ major fit, fi ab illo ipfo telo, dum redit, corpus laniatur. Item fi ex alia parte vulnus aperitur, laxius effe debet, quam ut telo poftea tranfeunte amplietur. Summa autem utraque parte ita habenda cura eft, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum eft, excipiendum hamo retufo eft, abducendumque fcalpello. Ubi autem fatis incifum eft, telum eximendum eft: tunc quoque eodem modo, et eadem cura habita, ne fub eo, quod eximetur, aliquid eorum laedatur, quae tuenda effe propofui.

Haec communia funt: propria quaedam in fingulis telorum generibus fubjicienda funt, quae pro-

protinus ſubjiciam. Nihil tam facile in corpus, quam ſagitta, conditur, eademque altiſſime inſidit. Haec autem eveniunt, et quia magna vi fertur illa, et quia ipſa in anguſto eſt. Saepius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda eſt; praecipueque, quia fere ſpiculis cingitur; quae magis laniant, ſi retro, quam ſi contra trahuntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento ad ſimilitudinem facto Graecæ literæ ψ: deinde, ubi apparuit ſi mucro, ſi mucroni arundo inhæret, propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi et extrahi poſſit. Si jam illa decidit, ſolumque intus ferrum eſt; mucro vel digitis apprehendi, vel forfice, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi eſt, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit, nam, ampliato vulnere, aut arundo, ſi ineſt, evellenda eſt; aut, ſi ea non eſt, ferrum ipſum. Quod ſi ſpicula apparuerunt, eaque brevia et tenuia ſunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi; ſi eo majora valentioraque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac, nequid lacerent, ſic evellenda ſunt. Et in ſagittis quidem haec obſervatio eſt. Latum vero telum, ſi conditum eſt, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulneri ipſi quoque ingens vulnus adjiciamus. Evellendum eſt ergo genere quodam ferramenti, quod διοκλέους γραφίσκον Græci vocant; quoniam auctorem Dioclem habet; quem inter priſcos maximoſque medicos fuiſſe, jam poſui. Lamina vel ferrea, vel ænea etiam; ab altero capite duos utrinque deorſum converſos uncos habet; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quae ſinuata eſt; inſuper ibi etiam parte inclinata, quae perforata eſt. Hæc juxta telum tranſverſa demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum eſt, paulum torquetur, ut telum foramine ſuo excipiat: cum in cavo mucro eſt, illico duo digiti, ſubjecti partis alterius uncis, ſimul et ferramentum id extrahunt, et telum. Tertium genus telorum eſt, quod interdum evelli debet, plumbea glans, aut lapis,

pis,

pis, aut ſimile aliquid, quod perrupta cute, integrum intus inſedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod ineſt, ea qua venit, forfice extrahendum eſt. Accedit vero aliquid difficultatis ſub omni ictu, ſi telum vel oſſi inhæſit, vel in articulo ſe inter duo oſſa demerſit. In oſſe uſque eo movendum eſt, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; et tum vel manu vel forfice telum extrahendum eſt, quae ratio quoque in dentibus ejicientibus eſt. Et vix unquam ita telum non ſequitur, ſed, ſi morabitur, excuti quoque ictum aliquo ferramento poterit. Ultimum eſt, ubi non evellitur, terebra juxta forare, ab eo quoque foramine, ad ſpeciem literæ ⫛ contra telum os excidere, ſic ut lineæ, quae diducuntur, ad telum ſpectent: eo facto, id neceſſe eſt labet, et facile auferatur. Inter duo vero oſſa ſi per ipſum articulum perruperit, circa vulnus duo membra faſciis habeniſve deliganda, et per has in diverſas partes diducenda ſunt, ut nervos diſtendant: quibus extentis, laxius inter oſſa ſpatium eſt, ut ſine difficultate telum recipiatur. Illud videndum eſt, ſicut in aliis locis poſui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo laedatur, dum id extrahitur, eadem ſcilicet ratione, quae ſupra poſita eſt. At. ſi venenato quoque telo quis ictus eſt, iiſdem omnibus, ſi fieri poteſt, etiam feſtinantius actis, adjicienda curatio eſt, quae vel epoto veneno, vel a ſerpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipſius, extracto telo, medicina non alia eſt, quam quae eſſet, ſi corpore icto nihil inhaeſiſſet, de qua ſatis alio loco dictum eſt.

CAP. VI.

De Gangliis, et Meliceride, et Atheromate, et Steatomate, capitis tuberculis.

HÆC venire in qualibet parte corporis poſſunt: reliqua certas ſedes habent, de quibus dicam, orſus a capite. In hoc multa variaque tubercula oriuntur, γάγγλια, μελικηρίδας, et ἀθερώματα nominant; aliiſque e-

tiamnum vocabulis quaedam alii discernunt; quibus ego στεατώματα quoque adjiciam, quae quamvis et in cervice, et in alis, et in lateribus oriri solent; per se tamen non posui; cum ista omnia mediocres differentias habeant, ac neque periculo terreant, neque diverso genere curentur. Omnia autem ista et ex parvulo incipiunt, et diu paulatimque increscunt, et tunica sua includuntur. Quaedam ex his dura ac renitentia, quaedam mollia cedentiaque sunt: quaedam spatio nudantur, quaedam tecta capillo suo permanent, fereque sine dolore sunt. Quid intus habeant, ut conjectura praesagiri potest; sic ex toto cognosci, nisi cum ejecta sunt, non potest. Maxime tamen in his, quae renituntur, aut lapillis quaedam similia, aut concreti confertique pili reperiuntur. In his vero, quae cedunt, aut melli simile aliquid, aut tenui pulticulae, aut quasi rasae cartilagini, aut carni hebeti et cruentae, quibus aliqui colores esse consuerunt. Fereque ganglia renituntur: atheromati subest quasi tenuis pulticula: meliceridi liquidior humor; ideoque pressu circumfluit: steatomati pingue quiddam, idque latissime patere consuevit, resolvitque totam cutem superpositam sic, ut ea labet; cum in caeteris sit adstrictior. Omnia derasa ante, si capillis conteguntur, per medium oportet incidere, ut effundatur, quicquid intus coiit. Sed steatomatis tunica quoque secanda est: quia non facile a cute subjecta carne ea separaretur. In cæteris ipsa tunica inviolata servanda est. Protinus autem, ista alba et intenta se ostendit, tum scalpelli manubriolo diducenda a cute et carne est, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicæ musculus inhæsit, ne is lædatur, superior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda est. Ubi tota exempta est, committendæ orae, fibulaque his injicienda, et super medicamentum glutinans dandum est. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum est, pus moventia adhibenda sunt.

CAP.

CAP. VII.

De Oculorum vitiis, quae ſcalpello et manu curantur.

SED ut hæc neque genere vitii, neque ratione curationis inter ſe multum diſtant: ſic in oculis, quae manum poſtulant, et ipſa diverſa ſunt, et aliter aliterque curantur. Igitur in ſuperioribus palpebris veſicae naſci ſolent, pingues graveſque; quae vix attollere oculos ſinunt, leveſque pituitae curſus, ſed aſſiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris naſcuntur. Oportet, compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſverſam lineam incidere, ſuſpenſa leviter manu, ne veſica ipſa vulneretur, et ut, locus eſt ei patefactus, ipſa prorumpat; tum digitis eam apprehendere oportet, et evellere; facile autem ſequitur. Dein ſuperungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur; pauciſſimiſque diebus cicatricula inducitur. Moleſtius eſt, ubi inciſa veſica eſt, effundit enim humorem; neque poſtea, quia tenuis admodum eſt, poteſt colligi. Si forte id incidit, eorum aliquid imponendum eſt, quae puri movendo ſunt.

De Crithe tuberculo palpebrarum.

In eadem palpebra ſuper pilorum locum tuberculum parvulum naſcitur, quod a ſimilitudine hordei, a Graecis κριθὴ nominatur. Tunica quiddam, quod difficulter matureſcit, comprehenſum eſt. Id vel calido pane, vel cera ſubinde calefacta foveri oportet ſic, ne nimius is calor ſit, ſed facile ea parte ſuſtineatur; hac enim ratione ſaepe diſcutitur, interdum concoquitur. Si pus ſe oſtendit, ſcalpello dividi debet, et, quicquid intus humoris eſt, exprimi: eodem deinde vapore poſtea quoque foveri, et ſuperinungi, donec ad ſanitatem perveniat.

De Chalazio palpebrarum.

Alia quoque quædam in palpebris huic non diſſimilia naſcuntur; ſed neque utique figurae ejuſdem, et mobilia, ſimul atque digito huc vel illuc impellun-

tur. Ideoque ea, χαλάζια vocant. Hæc incidi debent, ſi ſub cute ſunt ab exteriore parte; ſi ſub cartilagine, ab interiore: dein ſcalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus ſunt. Ac, ſi intus plaga eſt, inungendum primo lenibus, deinde acrioribus: ſi extra, ſuperdandum emplaſtrum, quo id glutinetur.

De Ungue oculorum, quod pterygion a Graecis vocatur.

Unguis vero, quod πτερύγιον Graeci vocant, eſt membranula nervoſa, quae oriens ab angulo quae nonnunquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit. Saepius a narium, interdum etiam a temporum parte naſcitur. Hunc recentem non difficile eſt diſcutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur. Si inveteravit, jamque ei craſſitudo quoque acceſſit, excidi debet. Poſt abſtinentiam vero unius diei, vel adverſus in ſedili contra medicum is homo collocandus eſt, vel ſic averſus, ut in gremium ejus caput reſupinus effundat. Quidam, ſi in ſiniſtro oculo vitium eſt, adverſum: ſi in dextro, reſupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a miniſtro diduci oportet, alteram a medico: ſed ab hoc, ſi ille adverſus eſt, inferiorem; ſi ſupinus, ſuperiorem. Tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, ſubjicere extremo ungui debet, eumque infigere; atque eam quoque palpebram tradere alteri: ipſe, hamulo apprehenſo, levare unguem, eumque acu trajicere linum trahente: deinde acum ponere, lini duo capita apprehendere, et per ea erecto ungue, ſi qua parte oculo inhaeret, manubriolo ſcalpelli diducere, donec ad angulum veniat: deinde invicem modo remittere, modo attrahere, ut ſic et initium ejus, et finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum eſt; ne vel ex ungue aliquid relinquatur, quod exulceratum vix ullam recipiat curationem; vel ex angulo quoque caruncula abſcidatur; quae, ſi vehementius unguis ducitur, ſequitur ideoque decipit ac ſi abſciſſa eſt, pateſcit foramen, per quod poſtea ſemper humor deſcendit: ῥυάδα Graeci vocant. Verus ergo anguli

finis

finis utique noſcendus eſt; qui ubi ſatis conſtitit; non nimium adducto ungue ſcalpellus adhibendus eſt; deinde excidenda ea membranula, ne quid ex angulo laedatur. Eo deinde ex melle linamentum ſuperdandum eſt, ſupraque linteolum, et aut ſpongia aut lana ſuccida: proximiſque diebus diducendus quotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe palpebrae glutinentur (ſiquidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum, ac noviſſime inungendum collyrio, quo ulcera ad cicatricem perducuntur. Sed ea curatio vere eſſe debet, aut certe ante hiemem. De qua re, ad plura loca pertinente, ſemel dixiſſe ſatis erit. Nam duo genera curationum ſunt: alia, in quibus eligere tempus non licet, ſed utendum eſt eo, quod incidit: ſicut in vulneribus, et fiſtulis; alia, in quibus nullus dies urget, et expectare tutiſſimum et facile eſt; ſicut evenit in iis, quae et tarde increſcunt, et dolore non cruciant. In his ver expectandum eſt: aut, ſi quid magis preſſit, melior tamen autumnus vel aeſtas quam hiems eſt; atque is ipſe medius, jam fractis aeſtatibus, nondum ortis frigoribus. Quo magis autem neceſſaria pars erit, quae tractabitur, hoc quoque majori periculo ſubjecta eſt, et ſaepe, quo major plaga facienda, eo magis haec temporis ratio ſervabitur.

De Encanthide tuberculo.

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia naſcuntur, quae ipſa aliis quoque de cauſis oriri ſolent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciſo, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς Graece nominatur. Excidi hamulo, et circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipſo abſcindat. Tum exiguum linamentum reſpergendum eſt vel cadmia, vel atramento ſutorio; inque eum angulum, diductis palpebris, inſerendum, ſupraque eodem modo deligandum: proximiſque diebus ſimiliter nutriendum, tantum ut primis aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

De Ancyloblepharo, oculorum vitio.

Interdum inter ſe palpebrae coaleſcunt, aperirique non poteſt oculus, Cui malo ſolet etiam illud accedere, ut palpebrae cum albo oculi cohaereſcant: ſcilicet, cum in utroque fuit ulcus negligenter curatum, ſaneſcendo enim quod diduci potuit et debuit, glutinabit ἀγκυλοβλέφαρον ſub utroque vitio Graeci vocant. Palpebrae tantum inter ſe cohaerentes, non difficulter diducuntur; ſed interdum fruſtra, nam rurſus glutinantur. Experiri tamen oportet; quia bene res ſaepius cedit. Igitur adverſum ſpecillum inſerendum, diducendaeque eo palpebrae ſunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. Aut, ubi albo ipſius oculi palpebra inhæſit, Heraclides Tarentinus auctor eſt, adverſo ſcalpello ſubſecare, magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quicquam abſcindatur; ac, ſi neceſſe eſt, ex palpebra potius. Poſt haec, inungatur oculus medicamentis, quibus aſpritudo curatur: quotidieque palpebra vertatur, non ſolum ut ulceri medicamentum inducatur, ſed etiam ne rurſus inhæreat: ipſique etiam præcipiatur, ut ſæpe eam duobus digitis attollat. Ego ſic reſtitutum eſſe neminem memini. Meges ſe quoque multa tentaſſe, neque unquam profuiſſe, quia ſemper iterum oculo palpebra inhæſerit, memoriae prodit.

De Aegilope, fiſtula oculorum.

Etiamnum in angulo, qui naribus propior eſt, ex aliquo vitio quaſi parva fiſtula aperitur, per quam pituita aſſidue diſtillat: αἰγίλωπα Graeci vocant. Idque aſſidue male habet oculum: nonnunquam etiam exeſo oſſe, uſque ad nares penetrat. Idque interdum naturam carcinomatis habet: ubi intentae venae et recurvatae ſunt, color pallet, cutis dura eſt, et levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quae conjunctae ſunt, evocat. Ex his eos, qui quaſi carcinoma habent, curare periculoſum eſt; nam mortem quoque ea res maturat. Ea vero, quibus ad nares tendit, ſupervacuum; neque enim ſaneſcunt. At,

quibus

quibus id in angulo eſt, poteſt adhiberi curatio; cum eam, non ignotum ſit, eſſe difficilem, quantoque angulo propius id foramen eſt, tanto difficilior eſt; quoniam peranguſtum eſt, in quo verſari manus poſſit: recenti tamen re mederi facilius eſt. Sed hamulo ſummum ejus foraminis excipiendum: deinde totum id cavum, ſicut in fiſtulis dixi, uſque ad os excidendum; oculoque et caeteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt vehementius, quod ſi jam carie vexatum eſt, quo craſſior his ſquama accedat, quidam adurentia imponunt, ut atramentum ſutorium, vel chalcitidem, vel æruginem raſam, quod et tardius et non idem facit. Oſſe aduſto, curatio ſequitur eadem, quae in caeteris uſtis.

De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.

Pili vero, qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum irritare conſuerunt. Nam modo palpebrae ſuperioris ſumma cutis relaxatur, et procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipſum oculum convertantur, quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit; modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit. qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes vero hæ ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus ferrea ad ſimilitudinem haſtae lata, in ignem conjicienda eſt: deinde candens, ſublata palpebra ſic, ut ejus pernicioſi pili in conſpectum curantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus ab angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae tranſuat: deinde iterum, tertioque uſque ad alterum angulum, quo fit, ut omnes pilorum radices aduſtæ emoriantur. Tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruſtae exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus ſaneſcit. Quidam aiunt, acu tranſſui juxta pilos in exteriorem partem palpebrae oportere, eamque tranſmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus tranſiit, in ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe injiciendum, et per

eum

eum in ſuperiorem palpebrae partem attrahendum, ibique corpori adglutinandum, et imponendum medicamentum, quo foramen quoque glutinetur, ſic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primum fieri non poteſt, niſi in pilo longiore; cum fere breves eo loco naſcantur. Deinde ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tormentum cum toties acus tranſuet magnam inflammationem moveat. Noviſſime, cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo et ante per pilos et tum per palpebræ foramina affecto, vix fieri poteſt, ut gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus eſt, redeat. Ea vero curatio, quae palpebrae laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebrae cutem, ſive ea ſuperior eſt, apprehendere digitis, ac levare, tum conſiderare, quantulo detracto futurum ſit, ut naturaliter ſe habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumſtant: ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi oculus non poſſit; ſi parum, ne nihil actum ſit, et fruſtra ſectus aliquis ſit. Qua deinde incidendum videbitur, per duas lineas attramento notandum eſt ſic, ut de interiore, quae pilos continet, et propiore ei linea, aliquid reliquatur, quod apprehendere acus poſtea poſſit. His conſtitutis, ſcalpellus adhibendus eſt: et, ſi ſuperior palpebra eſt, ante; ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis incidendum: initiumque faciendum in ſiniſtro oculo, ab eo angulo, qui tempori; in dextro, ab eo, qui naribus propior eſt: idque, quod inter duas lineas eſt, excidendum, deinde orae vulneris inter ſe ſimplici ſutura committendae, operiendusque oculus eſt; et, ſi parum palpebra deſcendet, laxanda utique; ſi nimium, aut adſtringenda, aut etiam rurſus tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda. Ubi ſecta eſt, aliæ ſuturæ adjiciendæ, quae ſupra tres eſſe non debent. Praeter hæc, in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt, ut ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent. Idque, ſi levis inclinatio eſt, etiam

etiam ſolum ſatis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, ſpongia, ex aqua frigida expreſſa, ſuper deliganda eſt. Poſtero die glutinans emplaſtrum injiciendum. Quarto ſutura tollenda eſt, et collyrio, quod inflammationes reprimit, ſuperinungendum.

De Lagophthalmo, oculorum.

Nonnunquam autem, nimium ſub hac curatione excifa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam alia de cauſa ſit, λαγώφθαλμον Graeci appellant. In quo ſi nimium palpebræ deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet. Paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus ejus deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagae uſque ad cartilaginem debet, ipſa illa nihil laeſa, nam, ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neque attolli poſtea poteſt. Cute igitur tantum diducta ſit, ut paululum in ima oculi ora deſcendat; hiante ſcilicet ſuper plagam in quam linamentum injiciendum eſt, quod et conjungi diductam cutem prohibeat, et in medio carunculam citet: quae ubi eum locum implevit, poſtea recte oculus operitur.

De Ektropio.

Ut ſuperioris autem palpebrae vitium eſt, quod parum deſcendit, ideoque oculum non contegit: ſic inferioris, quod parum ſurſum attollitur, ſed pendet et hiat, neque poteſt cum ſuperiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex ſimili vitio curationis, interdum etiam ſenectute, ἐκτροπιον Græci vocant, ſi ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinae eſt, quæ ſupra poſita eſt: plagae tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda ſunt. Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento id totum extrinſecus adurendum eſt; deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquæ calidæ fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

De Staphylomate oculi.

Haec fere circa oculum in angulis palpebriſque incidere conſuerunt. In ipſo autem oculo nonnunquam ſumma attollitur tunica, ſive ruptis intus membranis

aliquibus, ſive laxatis; et ſimilis figura acino fit, unde id ςαφύλωμα Graeci vocant. Curatio duplex eſt. Altera, ad ipſas radices per medium transſuere acu duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex ſuperiore parte, alterius ex interiore adſtringere inter ſe, quae paulatim ſecando id excidunt. Altera, in ſumma parte ejus ad lenticulae magnitudinem excidere; deinde ſpodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem facto, album ovi lana excipiendum et imponendum; poſteaque vapore aquæ calidæ fovendus oculus, et lenibus medicamentis ungendus eſt.

De Clavis oculorum.

Clavi autem vocantur calloſa in albo oculi tubercula; quibus nomen a figuræ ſimilitudine eſt. Hos ad imam radicem perforare acu commodiſſimum eſt, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

De Oculorum natura, et eorum ſuffuſione.

Suffuſionis jam alias feci mentionem; quia cum recens incidit, medicamentis quoque ſaepe diſcutitur, ſed ubi vetuſtior facta eſt, manus curationem deſiderat, quae inter ſubtiliſſimas haberi poteſt. De qua antequam dico, paucis ipſius oculi natura indicanda eſt. Cujus cognitio, cum ad plura loca pertineat, tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur ſummas habet duas tunicas: ex quibus ſuperior a Græcis κερατοειδὴς vocatur; ea qua parte alba eſt, ſatis craſſa, pupillae loco extenuatur. Huic inferior adjuncta eſt media parte, qua pupilla eſt, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipſa quoque plenior, quae χοριοειδὴς a Graecis nominatur. Hæ duæ tunicae, cum interiora oculi cingant, rurſus ſub his coeunt; extenuataeque et in unum coactae per foramen, quod inter oſſa eſt, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaereſcunt. Sub his autem, qua parte pupilla eſt, locus vacuus eſt: deinde infra rurſus tenuiſſima tunica; quam Herophilus arachnoeide nominavit. Ea media ſubſidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri ſimilitude, yaloeides Græci vocant. Id neque liquidum, neque aridum eſt; ſed

quaſi concretus humor. Ex cujus colore pupillæ color vel niger eſt, vel cæſius, cum ſumma tota tunica alba ſit. Id autem ſuperveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis: a qua videndi facultas proficiſcitur, κρυσταλλοειδὴς a Graecis nominatur. Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis, qua locum vacuum eſſe propoſui; iſque paulatim indureſcens, interiori potentiae ſe opponit. Vitiique ejus plures ſpecies ſunt, quaedam ſanabiles, quædam quæ curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem vero habet marinae aquae, vel ferri nitentis, et a latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt. Si magna eſt, nigra pars oculi, amiſſa naturali figura, in aliam ſe vertit, ſi ſuffuſioni color cœruleus eſt, aut auro ſimilis, ſi labat, et hac atque illac movetur, vix unquam ſuccurritur. Fere vero pejor eſt, quo ex graviore morbo, majoribuſve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neque idonea curationi ſi ſenilis ætas eſt; quae ſine novo vitio, tamen aciem hebetem habet: at ne puerilis quidem, ſed inter haec media ætas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, ſatis opportunus eſt. Atque ipſius ſuffuſionis quaedam maturitas eſt. Expectandum igitur eſt, donec jam non fluere, ſed durities quaedam concreviſſe videatur. Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abſtinere. Poſt hæc in adverſo ſedili, collocandus eſt loco lucido, lumine adverſo, ſic ut contra medicus paulo altius ſedeat; a poſteriore autem parte caput ejus, qui curabitur, miniſter contineat, et immobile id praeſtet: nam levi motu eripi acies in perpetuum poteſt. Quinetiam ipſe oculus, qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterum lana impoſita et deligata. Curari vero ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet. Tum acus admovenda eſt, aut acuta, aut forte non nimium tenuis, eaque demittenda, ſed recta, eſt per ſummas duas tunicas medio loco

 inter

inter nigrum oculi et angulum tempori propiorem, è regione mediae ſuffuſionis ſic, ne qua vena lædatur. Neque tamen timide demittenda eſt, quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt; quia prementi nihil renititur. Ubi eo ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt, leniterque ibi verti et paulatim eam deducere infra regionem pupillae debet; ubi deinde eam tranſit, vehementius imprimi, ut inferiori parte inſidat. Si hæſit, curatio expleta eſt. Si ſubinde redit, eadem acu magis concidenda, et in plures partes diſſipanda eſt: quæ ſingulæ et facilius conduntur, et minus late officiunt. Poſt hæc educenda acus recta eſt, imponendumque eſt lana molli exceptum ovi album, et ſupra, quod inflammationem coerceat, atque ita devinciendum. Poſt hæc opus eſt quiete, abſtinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui poſtero die ſatis mature datur) primum liquido, ne maxillæ laborent; deinde, inflammatione finita, tali, qualis in vulneribus propoſitus eſt. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, neceſſario accedit.

De Pituita oculorum.

De pituitae quoque tenuis curſu, qui oculos infeſtat, quatenus medicamentis agendum eſt, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quæ curationem ex manu poſtulant. Animadvertimus autem quibuſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere: quæ res aſpritudinem continuat, ex levibus momentis inflammationes et lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infeſtat. Idque in quibuſdam nulla ope adjuvari poteſt, in quibuſdam ſanabile eſt. Quod primum diſcrimen eſt noſſe oportet, ut alteri ſuccurratur, alteri manus non injiciatur. Ac primum ſupervacua curatio eſt in his, qui ab infantibus id vitium habent; quia neceſſario manſurum eſt uſque mortis diem. Deinde non neceſſaria etiam in his, quibus non multa, ſed acris pituita eſt: ſiquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, et

victus

victus ratione, quae craſſiorem pituitam reddit, ad ſanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinae patent. Tum interest, pituitam emittant venae, quae inter calvariam et cutem ſunt, an quae inter membranam cerebri et calvariam: ſuperiores fere per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quae ab oculis ad cerebrum tendunt. Poteſt autem adhiberi remedium his, quae ſupra os fluunt; non poteſt his, quae ſub oſſe. Ac ne his quidem ſuccurritur, quibus pituita utrinque deſcendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infeſtat.

Quid ſit autem, hac ratione cognoſcitur. Raſo capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, a ſuperciliis uſque ad verticem illini debent: ſi ſicci oculi eſſe cœperunt, apparet per eas venas, quae ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madent, manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere: ſi eſt humor, ſed levior, duplex vitium eſt. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos ſuperiores venae exerceant; ideoque pluribus etiam opitulari licet. Idque non in Græcia tantummodo, ſed in aliis quoque gentibus celebre eſt: adeo ut nulla medicinae pars magis per nationes quoque expoſita ſit. Reperti in Græcia ſunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipitio rectis, una ſuper eas transverſa: dein duabus ſuper aures, una inter eas item tranſverſa: tribus inter verticem et frontem rectis. Reperti ſunt, qui a capite recte eas lineas ad tempora deducerent; cognitiſque, ex motu maxillarum muſculorum initiis, leviter ſuper eos cutem inciderent, inductiſque per retuſos hamos oris, insererent linamenta, ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur, et in medio caro increſceret, quæ venas, ex quibus humor ad oculos tranſiret, adſtringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad mediam alteram aurem; deinde a naribus ad verticem: tum ubi lineæ committebantur, ſcalpello inciderunt; et poſt ſanguine fuſo, os ibidem aduſſerunt. Nihilominus autem et in temporibus, et

inter

inter frontem atque calvariam eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt. Frequens curatio eſt, venas in temporibus adurere, quæ fere quidem in ejuſmodi malo tument: ſed tamen, ut inflentur magiſque ſe oſtendant, cervix ante modice deliganda eſt. Tenuibuſque ferramentis, et retuſis venæ adurendæ; donec in oculis pituitæ curſus conquieſcat. Id enim ſignum eſt quaſi excæcatorum itinerum, per quæ humor ferebatur. Valentior tamen medicina eſt, ubi tenues conditæque venæ, ideoque legi non poſſunt, eodem modo cervice deligata, retentoque ab ipſo ſpiritu, quo magis venæ prodeant, atramento notare eas contra tempora, et inter cervicem ac frontem: deinde cervice reſoluta, qua notæ ſunt, venas incidere, et ſanguinem mittere: ubi ſatis fluxit, tenuibus ferramentis adurere; contra tempora quidem, timide: ne ſubjecti muſculi, qui maxillas tenent, ſentiant: inter frontem vero et verticem, vehementer ut ſic ſquama ab oſſe recedat. Efficacior tamen etiamnum eſt Afrorum curatio, qui verticem uſque ad os adurunt ſic, ut ſquamam remittat. Sed nihil melius eſt, quam quod in Gallia quoque comata fit, ubi venas in temporibus et in ſuperiore capitis parte legunt. Aduſta quomodo curanda ſint, jam explicui. Nunc illud adjicio; neque ut cruſtæ decidant, neque ut ulcus impleatur, aduſtis venis, eſſe properandum; ne vel ſanguis erumpat, vel cito pus ſupprimatur: cum per hoc ſicceſcere eas partes opus ſit; per illud exhauriri opus non ſit. Si quando tamen ſanguis eruperit, infricanda medicamenta eſſe, quae ſic ſanguinem ſupprimant, ne adurant. Quemadmodum autem venae deligendæ ſint, quidque lectis his faciendum ſit, cum venero ad crurum varices, dicam.

CAP. VIII.

De Aurium morbis, qui manu et ſcalpello curantur.

VERUM ut oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt: ſic in auribus admodum pauca ſunt, quae in hac medicinae parte tractentur. Solet tamen

tamen evenire vel a prima natali die protinus, vel poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen in ea nullum ſit, ideoque audiendi uſu careat. Quod ubi incidit, ſpecillo tentandum eſt, altene id repletum, an in ſummo tantum glutinatum ſit. Nam ſi alte eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit. Illud attingi non oportet; ne ſine effectus ſpe oriatur diſtentio nervorum, et ex ea mortis periculum ſit: hoc facile curatur. Nam qua cavum eſſe debet, vel medicamentum aliquod imponendum eſt ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam ſcalpello incidendum. Cumque id patefactum, et jam ulcus purum eſt, conjicienda eo pinna eſt, illita medicamento cicatricem inducente: circaque idem, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam ſaneſcat; quo fit, ut ea remota, poſtea facultas audiendi ſit. At ubi aures in viro, puta, perforatae ſunt, et offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu ſatis eſt, ut leniter ejus orae exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: poſtea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, et ſic cicatricem inducat. Quod ſi magnum id foramen eſt, ſicut ſolet eſſe in his, qui majora pondera auribus geſſerunt, incidere, quod ſuper eſt, ad extremum oportet: ſupra deinde oras ſcalpello exulcerare, et poſtea ſuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium eſt, ſi quid ibi curti eſt, ſarcire, quae res cum in labris quoque et naribus fieri poſſit, eandem etiam curationem habet, ſimul explicanda eſt.

CAP. IX.

Curta in auribus, labriſque ac naribus, quomodo ſarciri et curari poſſint.

CURTA igitur in his tribus, ac ſi qua parte parva ſunt, curari poſſunt: ſi qua majora ſunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipſam

ſam deformantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem et naribus deformitas ſola timeri poteſt: in labris vero, ſi nimium contracta ſunt, uſus quoque neceſſarii jactura fit; quia minus facile et cibus aſſumitur, et ſermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; ſed ex vicino adducitur, quod in levi mutilatione, et nihil eripere, et fallere oculum poteſt; in magna, non poteſt. Neque ſenile autem corpus, neque quod mali habitus eſt, neque in quo difficulter ulcera ſaneſcunt, huic medicinae idoneum eſt: quia nuſquam celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur. Ratio curationis ejuſmodi eſt: id quod curtatum eſt, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas tranſverſas incidere, quae citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quae ſic reſolvimus, in unum adducere. Si non ſatis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, et ad plagam converſas immittere, quibus ſumma tantum cutis diducatur: ſic enim fit, ut facilius quod adducitur, ſequi poſſit, quod non vi cogendum eſt; ſed ita adducendum, ut ex facili ſubſequatur, et demiſſum non multum recedat. Interdum autem ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujuſmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naſo imiſve narium partibus, neque ex angulis labrorum quicquam attrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, ſi quid ſummis auribus, ſi quid imis naribus, aut mediis labris deerit. Quae tamen interdum etiam duobus locis curata eſſe conſuerunt: ſed eadem ratio curandi eſt. Si cartilago in eo, quod inciſum eſt, eminet, excidenda eſt: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberae cutis utrinque coitus puris fieri poſſit. Tum junctae orae inter ſe ſuendae ſunt, utrinque cute apprehenſa; et qua priores lineae ſunt, ea quoque ſuturae injiciendae ſunt. Siccis locis, ut in nari-

naribus, illita ſpuma argenti, ſatis proficit. In interiores vero, lunataſque plagas, linamentum dandum eſt; ut caro increſcens vulnus impleat. Summaque cura, quod ita ſutum eſt, tuendum eſſe, apparere ex eo poteſt, quod de cancro ſupra poſui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquae calidae, rurſuſque idem medicamentum injiciendum fereque ſeptimo die glutinatum eſt. Tum ſuturae eximi, et ulcus ad ſanitatem perduci debent.

CAP. X.

De Polypi curatione per ferrum.

POlypum vero, qui in naribus naſcitur, praecipue ferro curari jam alias poſui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum ſpathae facto, reſolvere ab oſſe oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago laedatur; in qua difficilis curatio eſt. Ubi abſciſſus eſt, unco ferramento extrahendus eſt. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur, eoque nares leniter implendæ. Sanguine ſuppreſſo, linamento vulnus purgandum eſt. Ubi purum eſt, eo pinna, eodem modo, quo in aure ſupra poſitum eſt, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id ſaneſcat.

CAP. XI. *De Ozena.*

ID autem vitium, quod ὄζαινα a Græcis vocatur, ſi medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum eſſet, apud magnos Chirurgicos non reperi. Credo, quia res raro ad ſanitatem ſatis proficit; cum aliquod in ipſa curatione tormentum habeat. Apud quoſdam tamen poſitum eſt, vel ſubtilem fiſtulam, vel eodem ſcriptorium calamum in narem eſſe conjiciendum, donec ſurſum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os; deinde aduſtum locum purgandum

eſſe ærugine et melle: ubi purus eſt, lycio ad ſanitatem perducendum. Vel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os, ut et conſpici locus poſſit, et facilius candens ferramentum admoveri. Tum ſui narem debere; et aduſtum quidem ulcus eadem ratione curari: ſuturam vero illini vel ſpuma argenti, vel alio glutinante.

De Oris vitiis, quae manu et ferro curantur.

CAP. XII.

De Dentibus.

IN ore quoque quaedam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum areſcentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter attingat, non ut inſidat. Aduſtae gingivae melle illinendae, et mulſo eluendae ſunt. Ut pura ulcera eſſe cœperunt, arida medicamenta infricanda ſunt ex his, quæ reprimunt. Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo reſolvatur; tum is concutiendus eſt. Eademque facienda, donec bene moveatur, nam dens haerens cum ſummo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur. Idque etiam majore periculo in ſuperioribus dentibus fit; quia poteſt tempora oculoſve concutere. Tum, ſi fieri poteſt, manu; ſi minus, forfice dens excipiendus eſt. Ac ſi exeſus eſt ante, id foramen vel linamento, vel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forfice confringatur. Recta vero forfex ducenda eſt, ne inflexis radicibus os rarum cui dens inhaeret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum eſt; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: ſaepe enim forfex, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingivae prehendit et frangit. Protinus autem, ubi plus ſanguinis

nis profluit, ſcire licet, aliquid ex oſſe fractum eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta, quae receſſit, et volſella protrahenda eſt: ſi non ſequitur, incidi gingiva debet, donec labans oſſis teſta recipiatur. Quod ſi factum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit, ſed imponendum calidum ex farina et fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, oſſis fracti nota eſt. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo laeſo, fiſtula fit, quae eradi debet. Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinenduſque roſae flore contrito, cui gallae quarta pars et altera myrrhae ſit adjecta, continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo caſu velandum caput, ambulatione multa, frictione capitis, cibo non acri utendum eſt. At, ſi ex ictu vel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene hærent, vinciendi ſunt; continendaque ore reprimentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quo galla candens conjecta ſit. Si quando etiam in pueris alter dens naſcitur, quam prior excidat, is qui cadere debuit, circumpurgandus et evellendus eſt; is, qui natus eſt in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad juſtam magnitudinem perveniat. Quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facto forfice, quam ῥιζάν Graeci vocant, eximenda eſt.

De Tonſillis induratis.

Tonſillas autem, quae poſt inflammationes induruerunt, ἀντιάδες autem a Graecis appellantur, cum ſub levi tunica ſint, oportet digito circumradere et evellere; ſi ne ſic quidem reſolvuntur, hamulo excipere, et ſcalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, et illinere vulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimatur.

De Uva.

Uva, ſi cum inflammatione deſcendit, dolorique eſt, et ſubrubicundi coloris, praecidi ſine periculo non poteſt: ſolet enim multum ſanguinem effundere,

itaque melius eſt his uti, quae alias propoſita ſunt. Si vero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem eo ultra juſtum modum a pituita diducta eſt, et eſt, tenuis, acuta, alba, praecidi debet, itemque, ſi ima, livida et craſſa; ſumma, tenuis eſt, Neque quicquam commodius eſt, quam volſella prehendere, ſub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum eſt, ne plus minuſve praecidatur: cum liceat tantum infra volſellam relinquere, quantum inutile eſſe manifeſtum eſt; idque praecidere, quo longior uva eſt, quam eſſe naturaliter debet. Poſt curationem eadem facienda ſunt, quæ in tonſillis proxime poſui.

De Lingua.

Lingua vero quibuſdam cum ſubjecta parte a primo natali die juncta eſt: qui ob id ne loqui quidem poſſunt. Horum extrema lingua volſella prehendenda eſt, ſub eaque membrana incidenda: magna cura habita, ne venae, quae juxta ſunt, violentur, et profuſione ſanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus poſita eſt. Et plerique quidem, ubi conſanuerunt, loquuntur. Ego autem cognovi, qui ſuccifa lingua, cum abunde ſuper dentes eam premeret, non tamen loquendi facultatem conſecutus eſt. Adeo in medicina, etiam, ubi perpetuum eſt, quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt id, quod ſequi convenit.

De Abſceſſu ſub lingua.

Sub lingua quoque interdum aliquid abſcedit; quod fere conſiſtit in tunica, doloreſque magnos movet. Quod ſi exiguum eſt, incidi ſemel ſatis eſt: ſi majus, ſumma cutis uſque ad tunicam excidenda eſt; deinde utrinque orae hamulis excipiendae, et tunica, undique circumdata, liberanda eſt: magna diligentia per omnem curationem habita, ne qua major vena incidatur.

De Labris.

Labra autem ſaepe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc moleſtiam, quod ſermo prohibetur;

tur; qui ſubinde eas rimas cum dolore diducendo ſanguinem citat. Sed has ſi in ſummo ſunt, medicamentis curare commodius eſt, quae ad ulcera oris ſiunt: ſi vero altius deſcenderunt, neceſſarium eſt tenui ferramento adurere, quod ſpathae ſimile, quaſi tranſcurrere, non imprimi debet, poſtea facienda eadem ſunt, quae in auribus aduſtis expoſita ſunt.

CAP. XIII.

De Cervicis vitiis, et curatione.

AT in cervice, inter cutem et aſperam arteriam, tumor increſcit (βρογχοκήλην Græci vocant) quo, modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquæve ſimilis, includitur; interdum etiam minutis oſſibus pili immiſti. Ex quibus quicquid eſt, quod tunica continetur, poteſt adurentibus medicamentis curari. Quibus ſumma cutis cum ſuperjecta tunica exeritur; quo facto, ſive humor eſt, profluit; ſive quid denſius, digitis educitur: tum ulcus ſub linamentis ſaneſcit. Sed ſcalpelli curatio brevior eſt. Medio tumore una linea inciditur uſque ad tunicam: deinde vitioſus ſinus ab integro corpore digito ſeparatur, totuſque cum velamento ſuo eximitur: tum aceto, cui vel ſalem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur; oræque una ſutura junguntur; cæteraque eadem, quae in aliis ſuturis, ſuperinjiciuntur; leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inſpergenda adurentia linamentis idque curandum eſt, cæteris pus moventibus.

CAP. XIV.

De Umbilici vitiis.

SUNT etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum conſtat. Veriſimile eſt autem, id a quoque prætermiſſum, quod ipſe non cognoverat: a nullo id, quod non

non viderat, fictum. Commune omnibus eſt, umbilicum indecore prominere. Cauſæ requiruntur? Meges tres has poſuit: modo inteſtinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem. Soſtratus nihil de omento dixit. Duobus iiſdem adjecit, carnem ibi interdum increſcere, eamque modo integram eſſe, modo carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdum eo dixit irrumpere. Hieron omnibus his quatuor poſitis, et omenti mentionem habuit, et ejus, quod ſimul et omentum et inteſtinum habuerit. Quid autem horum ſit, his indiciis cognoſcitur. Ubi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus, neque mollis eſt: omni frigore comminuitur; non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit: ſonat interdum; atque, ubi reſupinatus eſt aliquis, delapſo inteſtino, ipſe deſidit. Ubi vero omentum eſt, cætera ſimilia ſunt, tumor mollior, et ab ima parte latus, extenuatus in verticem eſt; ſi quis apprehendit, elabitur. Ubi utrunque eſt, indicia quoque miſta ſunt, et inter utrunque mollities. At caro durior eſt, ſemperque etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitioſa eſt, eaſdem notas habet, quas in carcinomate expoſui. Humor autem; ſi premitur, circumfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit: reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati ſimilis, cum periculo tractatur, itaque omittenda eſt. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, et vulnus iiſdem linamentis curant. In reliquis variae ſententiae ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe, res ipſa teſtatur; ut in uterum, ſive inteſtinum, ſive omentum eſt, delabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibuſdam duabus regulis exceptus eſt, vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emori-

moritur: a quibusdam ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriusque lini duobus capitibus diversae partes adstringuntur, (quod in uva quoque oculi fit:) nam sic id, quod supra vinculum est, moritur. Adjecerunt quidam, ut antequam vincirent, summum una linea inciderent: exciderentque quo facilius digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent: tum deinde vinxerunt. Sed abunde est, jubere spiritum continere, ut tumor, quantus maximus esse potest, se ostendat: tum imam basim ejus atramento notare; resupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, si quid delapsum non est, manu cogatur: post haec, umbilicum adtrahere, et qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deinde partem superiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut caetera usta, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum, vel omentum, vel utrunque est; sed etiam, ubi humor est, optime proficit. Sed ante quaedam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum sit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis, aut senex aptus est; sed a septimo fere anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum est id, quod integrum est: at quod mali habitus est, quodque papulas, impetigines, similiaque habet, idoneum non est. Levibus quoque tumoribus facile subvenitur: at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni et autumnale, et hibernum vitandum est. Ver idoneum maxime est. Ac prima aestas non aliena est. Praeter haec, abstinere pridie debet. Neque id satis est: sed alvus quoque ei ducenda est; quo facilius omnia quae excesserunt, intra alvum considant.

CAP. XV. *Quomodo aqua hydropicis emittatur.*

AQUAM his, qui hydropici sunt, emitti oportere, alias dixi; nunc, quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem sub umbilico, fere quatuor interpositis digitis a sinistra parte; quidam, ipso umbi-

umbilico perforato, facere conſuerunt: quidam, cute primum aduſta, deinde interiore abdomine inciſo; quia, quod per ignem diviſum eſt, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale eſſe debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat: demittendumque ita eſt, ut membranam quoque tranſeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut ænea fiſtula injicienda eſt, vel recurvatis in exteriorem partem labris, vel in media circumſurgente quodam nodo; ne tota intus delabi poſſit. Hujus ea pars, quæ intra, paulo longior eſſe debet, quam quæ extra; ut ultra ulteriorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor eſt: atque ubi major pars ejus evocata eſt; cludenda demiſſo linteolo fiſtula eſt; et in vulnere, ſi id uſtum non eſt, relinquenda. Deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittendum, donec nullum aquæ veſtigium appareat. Quidam tamen etiam non uſta cute, protinus fiſtulam recipiunt, et ſuper vulnus ſpongiam expreſſam deligant: deinde poſtero die rurſus fiſtulam demittunt (quod recens vulnus paulum diductum patitur) ut, ſi quid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

CAP. XVI.

De Inteſtinorum vulneratorum curationibus.

NONnunquam autem venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur. Quod ubi incidit, protinus conſiderandum eſt, an integra ea ſint; deinde, an his color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe, jam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt: non quod certa fiducia ſit; ſed quod dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior, interdum enim glutinatur. Tum, ſi utrumlibet inteſtinum lividum, aut pallidum, aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt.

Si

Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt: momento enim alienantur externo et inſueto ſpiritu circundata. Reſupinandus autem homo eſt, coxis erectioribus; et, ſi anguſtius vulnus eſt, quam ut inteſtina commode refundantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat. Ac, ſi jam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paulum admodum olei ſit adjectum. Tum miniſter oras vulneris leviter diducere manibus ſuis, vel etiam duobus hamis, membranae interiori injectis, debet: medicus priora ſemper inteſtina, quae poſteriora prolapſa ſunt, condere ſic, ut orbium ſingulorum locum ſervet. Repoſitis omnibus, leviter homo concutiendus eſt, quo fit, ut per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes deducantur, et in his conſidant. His conditis, omentum quoque conſiderandum eſt: ex quo, ſi quid jam nigri et emortui eſt, forfice excidi debet: ſi quid integrum eſt, leviter ſuper inteſtina diduci: ſutura autem, neque ſummae cutis, neque interioris membranae per ſe, ſatis proficit; ſed utriuſque. Et quidem duobus linis vincienda eſt, ſpiſſior quam alibi; quia et rumpi facilius motu ventris poteſt, et non æque magnis inflammationibus pars ea expoſita eſt. Igitur in duabus acubus fila trajicienda, eaque duabus manibus tenenda: et prius interiori membranae ſutura injicienda eſt ſic, ut ſiniſtra manus in dexteriore ora, dextra in ſiniſteriore a principio vulneris orſa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat, quo fit, ut ab inteſtinis ea pars ſemper acuum longe ſit, quae retuſa eſt. Semel utraque parte trajecta, permutandæ acus inter manus ſunt, ut ea ſit in dextra, quae fuit in ſiniſtra, ea veniat in ſiniſtram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendae ſunt: atque ita tertio et quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus includenda plaga. Poſt hæc, eadem fila, eædemque ad cutem transferendae, ſimilique ratione ei quoque parti utraque ſutura injicienda; ſemper ab interiore parte acubus venientibus, ſemper inter manus trajectis.

jectis. Dein glutinantia injicienda. Quibus aut ſpongiam, aut ſuccidam lanam ex aceto impreſſam accedere debere, manifeſtius eſt, quam ut ſemper dicendum ſit. Impoſitis his leviter deligari venter debet.

CAP. XVII.

De Interiore parte abdominis rupta, et qua ratione curanda.

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius ſpiritu, vel ſub gravi faſce, interior abdominis membrana, ſuperiore cute integra, rumpitur. Quod fœminis quoque ex utero ſaepe evenire conſuevit: fitque praecipue circa ilia. Sequitur autem, cum ſuperior caro mollis ſit, ut non ſatis inteſtina contineat, hiſque intenta cutis indecora intumeſcat. Atque id quoque aliter ab aliis curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis ſic utrinque devinciunt, quemadmodum et in umbilico, et in uva poſitum eſt, ut, quicquid ſuper vinculum eſt, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad ſimilitudinem myrtacei folii (quod ſemper eodem modo ſervandum eſſe jam poſui) et tum oras ſutura jungunt. Commodiſſimum eſt autem, reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia neceſſe eſt, ea parte rupta membrana ſit; quaque integra eſt, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, incidendae ſcalpello duae tunicae ſunt, ut exciſo medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; quia, quod vetus eſt, ſutura non coit. Loco patefacto, ſi qua parte membrana non novam plagam, ſed veterem habet, tenuis excidenda habena eſt, quae tantum ora ejus exulceret. Caetera, quae ad ſuturae reliquam curationem pertinent, ſupra comprehenſa ſunt.

De Varicibus ventris.

Praeter hæc evenit, ut in quorundam ventribus varices ſint, quarum quia nulla alia curatio eſt, quam quæ in cruribus eſſe conſuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo.

CAP.

CAP. XVIII.

De Teſticulorum natura, et morbis eorum.

VENIO autem ad ea, quae in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent, quae quo facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam medullis habent, nam ſanguinem non emittunt, et omni ſenſu carent: dolent autem in ictibus et inflammationibus tunicae, quibus hi continentur. Dependent vero ab inguinibus per ſingulos nervos, quos κρεμαστῆρας Græci nominant, cum quorum utroque binae deſcendunt et venae et arteriae. Hæ autem tunica conteguntur tenui, nervoſa, ſine ſanguine, alba, quae ἐλυτροειδὴς a Graecis nominatur. Super eam valentior tunica eſt, quae interiori vehementer ima parte inhaeret, δαρτὸν Græci vocant. Multæ deinde membranulae venas et arterias, eoſque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas ſuperioribus partibus leves parvulaeque ſunt. Hactenus propria utrique teſticulo et velamenta et auxilia ſunt. Communis deinde utrique, omnibuſque interioribus ſinus eſt, qui jam conſpicitur a nobis ὄσχεον Graeci, ſcrotum noſtri vocant. Iſque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus eſt, a ſuperiore tantum circundatus eſt. Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſuerunt, quae modo ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere propoſui, modo his integris fiunt, ſiquidem interdum vel ex morbo primum inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quæ diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit. Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam inteſtinum: at ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes demiſſum, ſubinde nervoſas tunicas, et ob id, ejus rei patientes diducit, ἐντεροκήλην et ἐπιπλοκήλην Græci vocant: apud nos indecorum, ſed commune his herniæ nomen eſt. Deinde, ſi deſcendit omentum, nunquam in ſcroto

tumor tollitur, ſive inedia fuit, ſive corpus huc illucve converſum, aut aliquo modo collocatum: itemque ſi retentus eſt ſpiritus, non magnopere increſcit, tactu vero inæqualis eſt, et mollis, et lubricus.

At ſi inteſtinum quoque deſcendit, tumor is ſine inflammatione modo minuitur, modo increſcit; eſtque fere ſine dolore et, cum conquieſcit aliquis aut jacet, interdum ex toto deſidit, interdum ſic dividitur, ut in ſcroto exiguae reliquiae maneant: at ſi clamore, et ſatietate, et ſi ſub aliquo pondere is homo nixus eſt, creſcit: frigore omni contrahitur, calore diffunditur: eſtque tum ſcrotum et rotundum, et tactu leve: idque, quod ſubeſt, lubricum eſt; ſi preſſum eſt, ad inguen revertitur; dimiſſumque, iterum cum quodam quaſi murmure devolvitur, et id quidem in levioribus malis evenit. Nonnunquam autem ſtercore accepto vaſtius tumet, retroque compelli non poteſt: adfertque tum dolorem et ſcroto, et inguinibus, et abdomini. Nonnunquam ſtomachus quoque affectus primum ruſam bilem per os reddit, deinde viridem, quibuſdam etiam nigram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor diſtringit. Atque ejus quoque ſpecies duae ſunt. Nam vel inter tunicas is increſcit, vel in membranis, quae ibi circa venas et arterias ſunt, ubi hae gravatae occalluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eſt, una ſedes eſt. Nam modo inter ſummam et mediam, modo inter mediam et imam conſiſtit. Graeci communi nomine, quicquid eſt, ὑδροκήλην appellant: noſtri, ut ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis, hoc quoque ſub eodem nomine, quo priora, habent. Signa autem quaedam communia ſunt, quaedam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locis. Humorem ſubeſſe dicimus, ſi tumor eſt, nunquam ex toto ſe remittens, ſed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: iſque mollis eſt, ſi non nimius humor ſubeſt; at, ſi is vehementer increvit, renititur ſic ut

uter

uter repletus arcte adſtrictus: venæ quoque in ſcroto inflantur; et, ſi digito premimus, cedit humor, circumfluenſque id, quod non preſſus, attollit; et tanquam in vitro cornuve per ſcrotum apparet; iſque, quantum in ipſo eſt, ſine dolore eſt. Sedes autem ejus ſic deprehenditur. Si inter ſummam mediamque tunicam eſt, cum digitis duobus preſſus, paulatim humor inter eos revertens ſubit: ſcrotum ipſius albidius eſt; ſi ducitur, aut nihil, aut parvulum intenditur: teſticulus ea parte neque viſu, neque tactu ſentitur. At, ſi ſub media tunica eſt, intentum ſcrotum magis ſe attollit, adeo ut ſuperior coles ſub tumore delitescat. Praeter haec aeque integris tunicis ramex innaſcitur, κιρσοκήλην Graeci appellant, cum venae intumeſcunt. Hae quoque intortae, conglomerataeque ad ſuperiorem partem, vel ipſum ſcrotum implent, vel mediam tunicam, vel imam: interdum etiam ſub ima tunica, circa ipſum teſticulum nervumque ejus, increſcunt. Ex his eae, quae in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: hae vero, quae mediae imaeve tunicae inſident, ut magis conditae non aeque quidem cernuntur, ſed tamen etiam viſui ſubjectae ſunt: praeterquam quod et tumoris aliquid eſt, pro venarum magnitudine et modo, et id prementi magis renititur, ac per ipſos venarum toros inaequale eſt; et, qua parte id eſt, teſticulus magis juſto dependet. Cum vero etiam ſuper ipſum teſticulum nervumque ejus id malum increvit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorque altero fit, utpote alimento amiſſo. Raro, ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit, σαρκοκήλην Graeci vocant.

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque adfert; et niſi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit; parteſque hae intumeſcunt, nervus, ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimulque indureſcit. Super haec, inguen quoque nonnunquam varices implent, βουβωνοκήλην appellant.

CAP.

CAP. XIX.

De Testiculorum curationibus communibus: et primo de incisione et curatione Inguinis, vel Scroti.

HIS cognitis, de curatione dicendum est. In qua quædam communia omnium sunt, quædam propria singulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quae scalpellum desiderant; nam quae vel sanari non possint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, simul ac ad species singulas venero. Inciditur autem interdum inguen, interdum scrotum. In utraque curatione homo ante triduum bibere aquam; pridie abstinere etiam a cibo debet: ipso autem die collocari supinus: deinde, si inguen incidendum est, idque jam pube contegitur, ante radendum est: et tum, extento scroto, ut cutis inguinis intenta sit, id incidendum sub imo ventre, qua tum abdomine tunicae inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica, quae ipsius scroti est, incidatur, perveniaturque ad eam, qua media est. Plaga facta, foramen deorsum versus subest. In id demittendus est sinistræ manus digitus index, ut deductis intervenientibus membranulis, simul laxet. Minister autem, sinistra manu comprehenso scroto, sursum versus eum debet extendere, et quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipso testiculo, dum medicus omnes membranulas, quae super mediam tunicam sunt, si digito deducere non potest, scalpello abscindat: deinde sine eo, ut is delapsus ipsi plagae jungatur, digitoque inde promatur, et super ventrem cum duabus suis tunicis collocetur. Inde si qua vitiosa sunt, circuncidenda sunt. In quibus cum multae venae discurrant, tenuiores quidem præcidi protinus possunt: majores vero ante longiore lino deligandae sunt; ne periculose sanguinem fundant. Sin media tunica vexata erit, aut sub ea malum increverit, excidenda erit sic, ut alte ad ipsum inguen praecidatur. Infra tamen non tota

tota demenda eſt: nam quod ad baſin teſticuli vehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt, itaque ibi relinquendum eſt. Idem in ima quoque tunica, ſi læſa eſt, faciendum eſt. Sed non a ſumma inguinis plaga, verum infra paulum ea abſcindenda; ne, læſa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea furſum relinquendum eſt; ne poſtea ſinuetur, et ſedem eidem malo praeſtet. Purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum venis, et arteriis, et nervo ſuo leviter demittendus eſt; videndumque, ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quae ita fient, ſi venis vinciendo medicus proſpexerit. Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt: quæ, pure orto, ſine ullo dolore excident, ipſi autem plagae injiciendae duae fibulae ſunt; et inſuper medicamentum, quo glutinentur. Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix major et latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leviter tantum ponenda ſunt; ſupraque ea, quae inflammationem repellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida, vel ſpongia: caetera eadem, quae, ubi pus moveri debet, adhibenda ſunt. At, cum infra incidi oportet, reſupinato homine, ſubjicienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt; deinde id vehementer apprehendendum, et incidendum: ſi parvulum eſt, quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad ſuſtinendum teſticulum, infra relinquatur: ſi majus eſt, etiam amplius, ut paulum tantummodo ad imum, cui teſticulus incidere poſſit, integrum maneat. Sed primo rectus ſcalpellus quam leviſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, ut tranſverſa membrana ſecet, quae inter ſummam mediamque tunicam ſunt. At, ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam attingi non oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt; ſicut tertia quoque, ſi illa vitium tegit. Ubicumque repertum malum eſt, miniſtrum

ſtrum ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet: medicum, digito, manubriolo vel ſcalpello diductam inferiorem partem, tunica extra collocacare; deinde eam ferramento, quod ad ſimilitudinem curvum vocant, incidere ſic, ut intrare duo digiti, index et medius poſſint: his deinde conjectis, excipienda reliqua pars tunicae, et inter digitos ſcalpellus immittendus eſt, eximendumque aut effundendum quicquid eſt noxium.

Quamcumque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem; ut ſupra dixi, quam altiſſime ab inguine; imam autem, paulo infra. Ceterum antequam excidantur, hæ quoque vinciri lino ſumme debent; et ejus lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in aliis quoque venis, quae id requiſierint. Eo facto, teſticulus intus reponendus eſt: oræque ſcroti ſuturis inter ſe committendae; neque paucis, ne parum glutinentur, et longior fiat curatio; neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum eſt, ne quid in ſcroto ſanguinis maneat: tum imponenda glutinantia ſunt. Si quando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi ſubter id debet; purgatoque eo ſpongia, acri aceto madens circumdari. Deligatur autem vulnus omne, quod ex his cauſis factum eſt, ſi dolor nullus eſt, quinque primis diebus non eſt reſolvendum; ſed bis die tantum aceto irroranda, lana vel ſpongia: ſi dolor eſt, tertia die reſolvendum; ubi fibulae ſunt, hæ incidendae; ubi linamentum, id mutandum eſt; roſaque et vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increſcit, adjiciendum prioribus cataplaſma ex lenticula et melle; vel ex malicorio, quod in auſtero vino coctum ſit; vel ex his mixtis. Si ſub his inflammatio non conquierit, poſt diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec ſcrotum ipſum et extenuetur, et rugoſius fiat: tum imponendum cataplaſma ex triticea farina, cui reſina pinea adjecta ſit, quae ipſa, ſi robuſtus curatur, ex aceto; ſi te-

ſi tener, ex melle coquenda ſunt. Neque dubium eſt, quodcunque initium fuit, ſi magna inflammatio eſt, quin ea quae pus movent, imponenda ſint. Quod ſi pus in ipſo ſcroto ortum eſt, paulum id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenus imponendum eſt, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos priore cataplaſmate, dein cerato utendum eſt. Hæc proprie ad ejuſmodi vulnera pertinent. Cætera, et in curatione, et in victu, ſimilia his eſſe debent, quae in alio quoque vulnerum genere praecepimus.

CAP. XX. *De Inteſtini curatione.*

HIS propoſitis ad ſingulas ſpecies veniendum eſt. Ac, ſi cui parvulo puero inteſtinum deſcendit, ante ſcalpellum experienda junctura eſt. Faſcia ejus rei cauſa fit, cui imo loco pila aſſueta eſt ex panniculis facta, quae ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubjicitur: deinde reliqua faſciæ pars arcte circundatur, ſub quo ſaepe et intus compellitur inteſtinum, et inter ſe tunicae glutinantur. Rurſus, ſi ætas proceſſit, multumque inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet, adjiciunturque dolor et vomitus (quae ex ſtercore, et ex cruditate eo delapſo, fere accidunt) ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe, manifeſtum eſt: levandum tantummodo malum, et per alias curationes extrahendum eſt. Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt; ſi minus, certe pro vi corporis quam longiſſime. Eodem vero tempore ſuperhabendum cataplaſma ex lini ſemine, quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hæc, et farina hordeacea cum reſina injicienda; et is demittendus in ſolium aquæ calidæ; cui oleum quoque adjectum ſit; dandumque aliquid cibi lenis calidi. Quidem etiam alvum ducunt. Id deducere aliquid in ſcrotum poteſt. Educere ex eo non poteſt. Per ea vero, quae ſupra ſcripta ſunt, levato malo, ſi quando alias dolor reverterit,

eadem erunt facienda, Sine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſecari ſupervacuum eſt: non quod excludi a ſcroto non poſſint (niſi tamen id inflammatio prohibuit) ſed quo repulſa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, ſed mutatio. At in eo, ſcalpello curari oportebit, ſimul atque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipſas oras apprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberat. Neque enim cum periculo læditur, quae excidenda eſt; cum inteſtinum eſſe, niſi ſub ea, non poſſit. Ubi deducta autem erit, ab inguine uſque ad teſticulum incidi debebit ſic, ne is ipſe laedatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis ætas, et modicum malum recipit. Si vir robuſtus eſt, majuſque id vitium eſt, extrahi teſticulus non debet, ſed in ſua ſede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione uſque ad mediam tunicam ſcalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur ſic, ut a miniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorſum verſus ſcalpello inciditur: ſub eaque index digitus ſiniſtrae manus ad imum teſticulum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dexræ manus duo digiti, pollex atque index, venam et arteriam et nervum tunicamque eorum a ſuperiore tunica diducunt, quod ſi aliquae membranulae prohibent, ſcalpello reſolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica ſit. Exciſis, quae excidenda ſunt, repoſitoque teſticulo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt; quo major plaga ſit, et plus creare carnis poſſit.

C A P. XXI. *De Omenti curatione.*

At ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſupra ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendæque tunicæ ſunt. Conſiderandum autem eſt, majorne is modus, an exiguus ſit. Nam quod

parvulum eſt, ſuper inguen in alvum vel digito vel averſo ſpecillo repellendum eſt: ſi plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex utero prolapſum eſt; idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur et excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, biniſque ſingulorum capitibus diverſas partes adſtringunt. Sub quo æque, ſed tardius emoriatur. Adjicitur, tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper vinculum illinitur medicamentis, quae ſic exedunt, ne erodant, σηπτικὰ Graeci vocant. Fuerunt etiam, qui omentum forfice praeciderent. Quod in parvulo non eſt neceſſarium: ſi majus eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere; ſiquidem omentum quoque venis quibuſdam, etiam majoribus, illigatum eſt. Neque vero, ſi diſcuſſo ventre id, quod prolapſum, forfice præciditur, cum et emortuum ſit, et aliter tutius avelli non poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt. Vulnus autem curari, ſi relictum omentum eſt, ſutura debet: ſi id amplius fuit, et extra emortuum eſt, exciſis oris, ſicut ſupra propoſitum eſt. Si vero humor intus eſt, incidendum eſt: in pueris quidem, inguen; niſi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, et ubicunque multus humor ſubeſt, ſcrotum. Deinde, ſi inguen inciſum eſt, eo protractis tunicis humor effundi debet: ſi ſcrotum, et ſub hoc protinus vitium eſt, nihil aliud quam humor eſt effundendus, abſcindendæque membranulæ ſunt, ſi quae eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quae vel ſalem adjectum, vel nitrum habeat: ſi ſub media, imave tunica, totae hæ extra ſcrotum collocandae, excidendæque ſunt.

CAP. XXII. *De Ramicis curatione.*

RAMEX autem, ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus et acutis ferramentis, quæ ipſis venis infigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter ſe implicatae glomerantur, eo ferrum id admovendum eſt; tum ſuper

farina ex aqua frigida ſubacta injicienda eſt; utendumque eo vinculo, quod idoneum eſſe ani curationibus poſui: tertio die lenticula cum melle imponenda eſt, poſt, ejectis cruſtis, ulcera melle purganda, roſa implenda, ad cicatricem aridis linamentis perducenda ſunt. Quibus vero ſuper mediam tunicam venae tument, incidendum inguen eſt, atque tunica promovenda, ab eaque venae digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparandae, qua parte vero inhaerebunt, et ab ſuperiore et ab inferiore parte lino vinciendae; tum ſub ipſis vinculis praecidendae, reponendusque teſticulus eſt. At, ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt. Deinde, ſi duae treſve venae tument, et ita pars aliqua obſidetur, ut majore vitio vacet, idem faciendum, quod ſupra ſcriptum eſt; ut ab inguine, et a teſticulo deligatae venae praecidantur, iſque condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagam demittendus digitus index erit, ſubjiciendusque venis ſic, ut paulatim protrahat aeque adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat; tum fibulae oris ſic injiciendae, ut ſimul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipſam venam, ſed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur. Venae vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum affert, et filo comprehenſas illas abunde tenet, itaque etiam ſatis eſt, duas fibulas eſſe. Tum venae, quaecunque protractae ſunt in ipſum inguen, adverſo ſpecillo comprehendi debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, et purgato vulnere, eſt; ut una ſimul et oras et venas cicatrix devinciat. Ubi vero inter imam tunicam et ipſum teſticulum nervumque ejus ramex ortus eſt, una curatio eſt, quae totum teſticulum abſcindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, et omnibus indecore, quibuſdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media

tunica promenda, atque excidenda eſt: idem in ima faciendum; nervuſque, ex quo teſticulus dependet, praecidendus. Poſt id venae et arteriae ad inguen lino deligandae, et infra vinculum abſcindendae ſunt.

CAP. XXIII.

De Carne, quae inter tunicas teſticulorum concrevit, et de Nervo indurato.

CARO quoque, ſi quando inter tunicas concrevit, nihil dubii eſt, quin eximenda ſit: ſed id, ipſo ſcroto inciſo, fieri commodius eſt. At, ſi nervus induruit, curari res neque manu, neque medicamento poteſt. Urgent enim, febres ardentes; et aut virides, aut nigri vomitus: praeter haec, ingens ſitis, et linguae aſpritudo; fereque a die tertio ſpumans bilis alvo cum roſione redditur. Atque neque aſſumi facile cibus, neque contineri poteſt: neque multo poſt extremae partes frigeſcunt, tremor oritur, manus ſine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus ſudor, eumque mors ſequitur.

CAP. XXIV. *De Ramice inguinis.*

UBI vero in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui, colligendae venae, vinciendaeque ubi tunicis inhærebunt, et ſub his notis præcidendæ ſunt. Neque quicquam novi curatio vulneris ejus requirit.

CAP. XXV.

Ad tegendam Glandem colis, ſi nuda eſt.

AB his ad ea tranſeundum eſt, quae in cole ipſo fiunt. In quo ſi glans nuda eſt, vultque aliquis eam decoris cauſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale eſt, quam in eo, qui quarundam gentium more circum-

cumciſus eſt; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis ſpatioſior, vero ipſe coles eſt, quam in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, ejuſmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur et extenditur, donec illam ipſam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinae iter, vel venae, quae ibi ſunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; eoque linamenta dantur, ut caro increſcat et id impleat, ſatiſque velamenti ſupra latitudo plagae praeſtat. Sed, donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet; in medio tantum relicto exiguo urinae itinere. At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia, ſummo ſoluto, deduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis rurſus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplaſtrumque circa datur, quod valentem inflammationem reprimat; proximiſque diebus ut prope a fame victus eſt, ne forte eam partem ſatietas excitet. Ubi jam ſine inflammatione eſt, deligari debet a pube uſque circulum: ſuper glandem autem adverſo emplaſtro impoſito induci; ſic enim ſit, ut inferior pars glutinetur; ſuperior ita ſaneſcat, ne inhæreat.

Quomodo Glans penis contecta aperiri poſſit.

Contra, ſi glans ita contecta eſt, ut nudari non poſſit (quod vitium Græci φίμωσιν appellant) aperienda eſt. Quod hoc modo ſit. Subter a ſumma ora, cutis inciditur recta linea uſque ad frænum; atque ita ſuperius tergus relaxatum, cedere retro poteſt. Quod ſi parum ſic profectum eſt, aut propter anguſtias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda eſt ſic, ut vertex ejus ad frænum; baſis in tergo extremo ſit. Tum ſuperdanda linamenta ſunt, aliaque medicamenta quæ ad ſanitatem perducant. Neceſſarium autem eſt, do-

nec

nec cicatrix ſit, conquieſcere: nam ambulatio, atterendo ulcus ſordidum reddit.

Infibulandi ratio.

Infibulare quoque adoleſcentulos interdum vocis, interdum valetudinis cauſa quidam conſuerunt: ejuſque hæc ratio eſt. Cutis, quæ ſuper glandem eſt, extenditur, notaturque utrinque a lateribus atramento, qua perforatur; deinde remittitur. Si ſuper glandem notæ revertuntur, nimis apprehenſum eſt, et ultra notari debet: ſi glans ab his libera eſt, is locus idoneus fibulae eſt. Tum, qua notae ſunt, cutis acu filum ducente tranſuitur, ejuſque fili capita inter ſe deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculae fiant. Ubi hæ confirmatæ ſunt, exempto filo fibula additur, quæ quo melior eo levior eſt. Sed hoc quidem ſæpius inter ſupervacua, quam inter neceſſaria eſt.

CAP. XXVI.

De Urinae reddendae difficultate, et de calculo, curationibusque eorum.

RES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia ſenectute iter ejus collapſum eſt, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit: ac mediocris quoque inflammatio ſaepe eam reddi naturaliter prohibet. Idque non in vires tantummodo, ſed in foeminis quoque interdum neceſſarium eſt. Ergo aeneae fiſtulae fiunt: quae, ut omni corpori, ampliori minorique ſufficiant, ad mares, tres; ad foeminas, duae medico habendae ſunt. Ex virilibus maxima decem et quinque eſt digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex muliebribus major, novem; minor, ſex. Incurvas vero eſſe eas paulum, ſed magis viriles oportet, læveſque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues. Homo tum reſupinus eo modo, quo in curatione ani figuratur, ſuper ſubſellium aut lectum collocandus eſt. Medicus autem a dex-

a dextro latere, ſiniſtra quidem manu colem maſculi continere, dextra vero fiſtulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem veſicæ ventum eſt, ſimul cum cole fiſtulam inclinatam in ipſam veſicam compellere, eamque, urina reddita, recipere. Fœmina brevius urinae iter, ſimiliter et rectius habet, quod mammulae ſimile inter imas oras ſuper naturale poſitum, non minus ſæpe auxilio eget, ſed aliquanto minus difficultatis exigit.

Nonnunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaereſcit. Eum ſi fieri poteſt, oportet vellere, vel oriculario ſpecillo, vel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema quam plurimum attrahenda et, condita glande, lino vincienda eſt: deinde a latere recta plaga coles incidendus, et calculus eximendus eſt: tum cutis remittenda, ſic enim ſit, ut inciſum colem integra pars cutis contegat, et urina naturaliter profluat.

Calculoſis quae curatio adhibeatur.

Cum veſicae vero, calculique facta mentio ſit; locus ipſe exigere videtur, ut ſubjiciam, quae curatio calculoſis, cum aliter ſuccurri non poteſt, adhibeatur. Ad quam feſtinare, cum præceps ſit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni aetate, neque in omni vitio id experiendum eſt: ſed ſolo vere, in eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim exceſſit; et, ſi tantum mali ſubeſt, ut neque medicamentis vinci poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur, quo minus interpoſito aliquo ſpatio interimat, Non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat; ſed quo ſaepius utique in hoc fallat, in quo plura et genera et tempora periculi ſunt; quæ ſimul cum ipſa curatione proponam. Igitur, ubi ultima experiri ſtatutum eſt, ante aliquot diebus victu corpus præparandum eſt, ut modicos, ut ſalubres cibos, ut minime glutinoſos aſſumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter haec exercita-

tione

tione utatur, quo magis calculus ad veficæ cervicem defcendat. Quod an inciderit, digitis quoque, ficut in curatione docebo, demiffis cognofcitur. Ubi ejus rei fides eft, pridie is puer in jejunio continendus eft; et tum loco calido curatio adhibenda: quæ hoc modo ordinatur. Homo praevalens et peritus in fedili alto confidit, fupinumque eum et adverfum, fuper genua fua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductifque ejus cruribus, ipfum quoque jubet, manibus ad fuos poplites datis, eos, quam maxime poffit, attrahere, fimulque ipfe fic eos continet. Quod fi robuftius corpus ejus eft, qui curatur, duobus fedilibus junctis, duo valentes infidunt: quo et fedilia et interiora crura inter fe deligantur, ne diduci poffint. Tum is fuper duorum genua eodem modo collocatur, atque alter, prout confedit, finiftrum crus ejus, alter dextrum, fimulque ipfe poplites fuos attrahit. Sive autem unus, five duo continent, fuper humeros ejus fuis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia finus fuper pubem fine ullis rugis fit extentus, et in anguftum compulfa vefica, facilius calculus capi poffit. Præter hæc, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumftantes, levari vel unum vel duos, qui puerum continent, non finunt.

Medicus deinde, diligenter unguinibus circumcifis, atque finiftra manu duos ejus digitos, indicem et medium, leviter prius unum deinde alterum in anum ejus demittit; dextraeque digitos fuper imum abdomen leviter imponit; ne, fi utrinque digiti circa calculum vehementer concurrerint, veficam laedant. Neque vero feftinanter in hac re, ut in plerifque, agendum eft; fed ita, ut quam maxime id tuto fiat. Nam læfa vefica nervorum diftentiones cum periculo mortis excitat. Ac primum circa cervicem quaeritur calculus; ibi repertus, minore negotio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, nifi cum hoc indiciis fuis cognitum eft. Si vero aut ibi non fuit, aut receffit retro, digiti ad ultimam veficam

dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra tranſlata ſubſequitur. Atque, ubi repertus eſt calculus (qui neceſſe eſt in manus incidat) eo curioſius deducitur, quo minor læviorque eſt; ne effugiat, id eſt, ne ſæpius agitanda veſica ſit. Ergo ultra calculum dextra ſemper manus ejus opponitur; ſiniſtræ digiti eum compellunt deorſum, donec ad cervicem pervenitur. In quam, ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, ut pronus exeat: ſi planus, ſic. ut tranſverſus ſit: ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat: ſi altera parte plenior, ſic, ut prius ea, qua tenuior ſit,evadat. In rotundo nihil intereſſe, ex ipſa figura patet; niſi, ſi lævior altera parte eſt, ut ea antecedat.

Cum jam eo venit, incidi ſuper veſicae cervicem, juxta anum cutis plaga lunata uſque ad cervicem veſicæ debeat, cornibus ad coxas ſpectantibus paulum: deinde ea parte, qua ſtrictior ima plaga eſt, etiamnum ſub cute, altera tranſverſa plaga facienda eſt, qua cervix aperiatur: donec urinæ iter pateat ſic, ut plaga paulo major, quam calculus ſit. Nam, qui metu fiſtulae (quam illo loco οὐριάδης Graeci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, niſi accipit, idque etiam pernicioſius eſt; ſi figura quoque calculi, vel aſpritudo aliquid eo contulit. Ex quo et ſanguinis profuſio, et diſtentio nervorum fieri poteſt, quae ſi quis evaſit, multo tamen patentiorem fiſtulam habiturus eſt rupta cervice, quam habuiſſet, inciſa. Cum vero patefacta eſt, in conſpectum calculus venit: in cujus corpore nullum diſcrimen eſt. Ipſe, ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. Si major, injiciendus a ſuperiore ei parte uncus eſt, ejus rei cauſa factus. Is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpeciem retuſae latitudinis; ab exteriori parte laevis, qua corpori jungitur; ab interiori aſper, qua calculum attingit. Iſque longior potius eſſe debet: nam brevis extrahendi vim habet. Ubi injectus eſt, in utrunque latus inclinandus eſt, ut appareat calculus,

et

et teneatur, quia, ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur. Ideoque eo minime opus eſt, ne, cum adduci uncus coeperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum eſſet, jam ſupra propoſui. Ubi ſatis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus eſt: in utrunque latus; deinde extra, ſic tamen, ut leniter id fiat, paulumque primo calculus attrahatur: quo facto, attollendus uncus extremus eſt, uti intus magis maneat, faciliusque illum producat. Quod ſi aliquando a ſuperiore parte calculus parum commode comprehendatur, a latere erit apprehendendus. Haec eſt ſimpliciſſima curatio.

Sed varietas rerum quaſdam etiamnum animadverſiones deſiderat. Sunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidem delapſi in cervicem, ſine ullo periculo eximuntur. In veſica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel attrahuntur; quoniam, ubi illam convulnerarunt, ex diſtentione nervorum mortem maturant; multoque magis, ſi ſpina aliqua veſicae inhæret, eamque cum duceretur, duplicavit. Colligitur autem eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum eſſe; eo, quod cruenta diſtillat, illum eſſe ſpinoſum: maximeque id ſub digitis quoque experiendum eſt, neque adhibenda manus, niſi id conſtitit. Ac tum quoque leviter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum. Multi hic quoque ſcalpello uſi ſunt. Meges (quoniam is infirmior eſt, poteſtque in aliqua prominentia incidere, inciſoque ſuper illam corpore, qua cavum ſubeſt, non ſecare, ſed relinquere, quod iterum incidi neceſſe ſit) ferramentum fecit rectum, in ſumma parte labroſum, in ima ſemicirculatum acutumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, ſuper pollice impoſito ſic deprimebat, ut ſimul cum carne, ſi quid ex calculo prominebat, incideret. Quo cum ſequebatur, ut ſemel, quantum ſatis eſſet, aperiret,

riret. Quocunque autem modo cervix ea parte fracta eſt, leviter extrahi, quod aſperum eſt, debet; nulla, propter feſtinationem, vi admota.

Signa calculorum, vel arenoſorum, vel mollium.

At calculus arenoſus, et ante manifeſtus eſt; quoniam et urina, quae redditur, arenoſa eſt: et in ipſa curatione; quoniam inter ſubjectos digitos neque æque, ſed leniter renititur, et inſuper dilatatur. Item mollis calculus, et ex pluribus minutisque, ſed inter ſe parum adſtrictis, compoſitus indicatur urina, in ſe attrahens quaſdam quaſi ſquamulas. Hos omneis, leviter permutatis ſubinde digitorum vicibus, ſic oportet abducere, ne veſicam lædant, neve intus aliquae diſſipatae reliquiae maneant, quæ poſtmodum curatione difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conſpectum venit, vel digitis, vel unco eximendum eſt. At, ſi plures calculi ſunt, ſinguli protrahi debent; ſic tamen, ut, ſi quis exiguus ſupererit, potius relinquatur. Siquidem in veſica difficulter invenitur; inventuſque celeriter effugit. Ita longa inquiſitione veſica læditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam ſecti, cum diu fruſtraque per digitos veſica eſſet agitata, deceſſerint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus, ad plagam urina poſtea promovente, excidit. Si quando autem is major non videtur, niſi rupta cervice, extrahi poſſe, findendus eſt, cujus repertor Ammonius, ob id λιθοτόμος cognominatus eſt. In hoc modo fit. Uncus injicitur calculo ſic, ut facile eum concuſſum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur craſſitudinis modicae, prima parte tenui, ſed retuſa, quod admotum calculum, et ex altera parte ictum, findit; magna cura habita, ne aut ipſam veſicam per ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

De Calculis foeminarum.

Hæ vero curationes in fœminis quoque ſimiles ſunt; de quibus parum, proprie tamen quaedam dicenda ſunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus eſt,

eſt, ſcalpellus ſupervacuus eſt; quia is urinam in cervicem non compellit, quae et brevior, quam in maribus, et laxior eſt. Ergo et per ſe ſaepe excidit, et, ſi in primo, quod eſt anguſtius, inhæret, eodem tamen unco ſine ulla noxa educitur. At in majoribus calculis neceſſaria eadem curatio eſt. Sed virgini ſubjici digiti tanquam maſculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, ſub ima ſiniſteriore ora: mulieri vero, inter urinae iter et os pubis, incidendum eſt ſic, ut utroque loco plaga tranſverſa ſit, neque terreri convenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanguinis profluit.

Quae curatio calculo evulſo habenda ſit.

Calculo evulſo, ſi valens corpus eſt, neque magnopere vexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paulum, non alienum eſt, ut excidat, ſi quid intus concreti ſanguinis manſit. Quod ſi per ſe non deſtitit, rurſus, ne vis omnis intereat, ſupprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipſa curatione faciendum eſt. Siquidem, ut diſtentione nervorum pericilitatur aliquis, dum veſica ejus agitatur; ſic alter metus excipitur, remotis medicaminibus, ne tantum ſanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, deſidere is debet in acre acetum, cui aliquantum ſalis ſit adjectum, ſub quo et ſanguis fere conquieſcit, et adſtringitur veſica, ideoque minus inflammatur. Quod ſi parum proficit, agglutinanda cucurbitula eſt, et in inguinibus, et coxis, et ſuper pubem. Ubi jam ſatis vel evocatus eſt ſanguis, vel prohibitus, reſupinus collocandus eſt ſic, ut caput humile ſit, coxæ paulum excitentur: ac ſuper ulcus imponendum eſt duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpoſitis duabus horis. in ſolium is aquae calidae reſupinus demittendus eſt ſic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, cætera veſtimentis circumdata ſint; manibus tantummodo pedibuſque nudatis, ut et minus digeratur, et ibi diutius maneat. Ex quo ſudor multus oriri ſolet: qui ſpon-

gia

gia ſubinde facile detergendus eſt. Finiſque ejus fomenti eſt, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, inducendusque hapſus lanæ mollis, tepido oleo repletus, qui pubem, et coxas, et inguina, et plagam ipſam, contectam eodem ante ſe linteolo, protegat: iſque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt; ut neque frigus ad veſicam admittat, et nervos leniter molliat. Quidam cataplaſmatis calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, quæ veſicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum neceſſarium eſt. Proximo die, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi urina non excedit, ſi locus circa pubem mature intumuit, ſcire licet, in veſica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igitur, demiſſis eodem modo digitis, leniter pertractanda veſica eſt, et diſcutienda, ſi qua coierunt: quo fit, ut per vulnus poſtea procedant. Non alienum etiam eſt, oriculario clyſtere acetum nitro mixtum per plagam in veſicam compellere, nam ſic quoque diſcutiuntur, ſi qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die convenit, ſi timemus, ne quid intus ſit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Cætera eadem facienda ſunt: ut demittatur in ſolium, ut eodem modo panniculus, eadem lana ſuperinjiciatur. Sed neque ſæpe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adoleſcens eſt, infirmus, quam valens; levi, quam graviore inflammatione affectus; is, cujus corpus digeritur, quam is, cujus adſtrictum eſt. Inter hæc vero, ſi ſomnus eſt, et æqualis ſpiritus, et madens lingua, et ſitis modica, et venter imus, ſed et mediocris eſt cum febre modica dolor, ſcire licet, recte procedere curationem. Atque in his inflammatio fere quinto vel ſeptimo die finitur: qua levata, ſolium ſupervacuum eſt, ſupini tantummodo vulnus aqua calida fovendum eſt, ut, ſi quid urinae rodet, abluatur. Imponenda autem medicamenta ſunt pus moventia; et, ſi purgandum ulcus videbitur, melle linendum. Id, ſi rodet, roſa temperabitur. Huic

cura-

curationi aptiſſimum videtur ἐννεαφάρμακον emplaſtrum, nam et ſevum habet ad pus movendum, et mel ad ulcus repurgandum: medulla etiam, maximeque vitulina; quod in id, ne fiſtula relinquatur, praecipue proficit. Linamenta vero tum ſuper ulcus non ſunt neceſſaria: ſuper medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum eſt, puro linamento ad cicatricem perducendum eſt. Quibus temporibus tamen, ſi felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quae praeſagire protinus licet, ſi continua vigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas, ſi lingua arida eſt, ſi ſitis vehemens, ſi venter imus tumet, ſi vulnus hiat, ſi tranſiliens urina id non rodit, ſi ſimiliter ante tertium diem quædam livida excidunt, ſi is aut nihil aut tarde reſpondet, ſi vehementes dolores ſunt, ſi poſt diem quintum magnæ febres urgent, et faſtidium cibi permanet, ſi cubare in ventrem jucundius eſt. Nihil tamen pejus eſt diſtentione nervorum, et, ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis ſit metus, ſuccurri abſtinentia, modicis, et tempeſtivis cibis; inter haec, fomentis, de quibus ſupra ſcripſimus, oportet.

CAP. XXVII.

De Cancro, qui exciſa veſica naſcitur: et qua curatione uti deceat.

PRoximus cancri metus eſt. Is cognoſcitur, ſi, et per vulnus, et per ipſum colem, fluit ſanies mali odoris, cumque eo quædam a concreto ſanguine non abhorrentia, tenueſque carunculæ lanulis ſimiles, præter hæc, ſi oræ vulneris aridæ ſunt, ſi dolent inguina, ſi febris non deſuit, eaque in noctem augetur, ſi inordinati horrores accedunt. Conſiderandum autem eſt, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indureſcit is locus, et rubet, et tactu dolorem excitat, teſticulique intumeſcunt: ſi in ipſam veſicam, ani dolor ſequitur, coxae dureſcunt, non facile crura extendi poſſunt: at, ſi in alterutrum latus, oculis id

id expofitum eft, parefque utrinque eafdem notas, fed minores, habet. Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut fnperior pars femper eadem fit, in quam vitium fertur. Ita, fi ad colem it, fupinus is collocari debet: fi ad veficam, in ventrem: fi in latus, in id quod integrius eft. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum fit, aut cupreffus, aut myrtus; idemque humor clyftere intus adjicietur: tum fuperponetur lenticula cum malicorio mifta; quae utraque ex vino decocta fint; vel rubus, aut oleae folia, eodem modo decocta; aliaque medicamenta, quae ad cohibendos, purgandofque cancros propofuimus, ex quibus, fi qua erunt arida, per fcriptorium calamum infpirabuntur. Ubi ftare coeperit cancer, mulfo vulnus eluetur, vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit, potius plumbum elotum cum vino inungetur: fuper quae idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad fanitatem poteft: cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro faepe affici ftomachum, cui cum vefica quoddam confortium eft: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, fi quis retentus eft, concoquatur, neque corpus alatur; ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali poffit, quae neceffario mortem maturant. Sed ut his fuccurri nullo modo poteft, fic a primo tamen die tenenda ratio curationis eft. In qua quaedam obfervatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, neceffaria eft. Nam cibus inter principia, non nifi humidus dari debet: ubi ulcus purgatum eft, ex media materia, olera et falfamenta femper aliena funt. Potione opus eft, non modica. Nam, fi parum bibitur, accenditur vulnus, et vigilia urget, et vis corporis minuitur: fi plus aequo affumitur, fubinde vefica impletur, eoque irritatur. Non nifi aquam autem bibendam effe, manifeftius eft, quam ut fubinde dicendum fit. Solet vero fub ejufmodi victu evenire, ut alvus non reddatur.

tur. Haec aqua ducenda est, in qua vel foenum graecum, vel malva decocta sit. Idem humor rosa mistus in ipsum vulnus oriculario clystere agendus est, ubi id rodit urina, neque purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit haec: deinde, eo sanescente, dividitur, et pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio mense, interdum non ante sextum, nonnunquam exacto quoque anno fit. Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta cervix est, aut ex cancro multae magnaeque carunculae, simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fistula, vel exigua admodum relinquatur, summa cura providendum est. Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus et cruribus oportet; nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt: sub his enim tardius vesica purgatur. Ideoque diutius plagam patere necessarium est; et tum demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci.

Quod, si antequam vesica purgata est, oræ se glutinarunt, dolorque et inflammatio redierunt; vulnus digitis vel adverso specillo diducendum est; ut torquentibus exitus detur. Hisque effusis, tum diutius pura urina descendit, tum demum, quae cicatricem inducant, imponenda sunt, extendendique, ut supra docui, pedes, quam maxime vincti. Quod si fistulae metus ex his causis, quas proposui, subesse videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coangustetur, in anum quoque danda plumbea fistula est; extentisque cruribus femina talique inter se deliganda sunt, donec, qualis futura est, cicatrix fit.

CAP. XXVIII.

Si Naturalia fœminarum concubitum non admittunt, quomodo curari conveniat.

ET hoc quidem commune esse maribus et fœminis potest. Proprie vero quædam ad fœminas pertinent: ut in primis, quod earum naturalia non-

nunquam, inter ſe glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum exulceratione in his partibus facta, et per malam curationem his oris ſaneſcendo junctis. Si ex utero eſt, membrana ori vulvae oppoſita eſt: ſi ex ulcere, caro id replevit. Oportet autem membranam duabus lineis, inter ſe tranſverſis, incidere ad ſimilitudinem literae x, magna cura habita, ne urinae iter violetur: deinde undique eam membranam excidere. Ac, ſi caro increvit, neceſſarium eſt recta linea patefacere: tum ab ora vel volſella vel hamo apprehenſam, tanquam habenulam, excidere: et intus implicitum in longitudinem linamentum (λημνίσκον Graeci vocant) in aceto tinctum demittere ſupraque ſuccidam lanam aceto madentem deligare: tertio die ſolvere, et ulcus, ſicut alia ulcera, curare. Cumque jam ad ſanitatem tendet, plumbeam fiſtulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: ſupraque idem medicamentum injicere, donec ad cicatricem plaga perveniat.

CAP. XXIX.

Qua curatione partus emortuus ex utero excutiatur.

UBI concipit autem aliqua, ſi jam prope maturus partus intus emortuus eſt, neque excidere per ſe poteſt, adhibenda curatio eſt. Quae numerari inter difficillimas poteſt, nam et ſummam prudentiam moderationemque deſiderat, et maximum periculum affert. Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoſcitur. Oportet autem ante omnia reſupinam mulierem tranſverſo lecto ſic collocare, ut feminibus ejus ipſius ilia comprimantur, quo fit, ut et imus venter in conſpectu medici ſit, et infans ad os vulvae compellatur; quae, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paulum dehiſcere. Hac occaſione uſus medicus, unctae manus indicem digitum

primum

primum debet inferere, atque ibi continere, donec iterum ad os aperiatur, rurfufque alterum digitum demittere debebit, et per eafdem occafiones alios, donec tota effe intus manus poffit. Ad cujus rei facultatem multum confert et magnitudo vulvae, et vis nervorum ejus, et corporis totius habitus, et mentis etiam robur: cum praefertim intus nonnunquam etiam duae manus dari debeant. Pertinet etiam ad rem, quam calidiffimum effe imum ventrem, et extrema corporis; neque dum inflammationem incepiffe, fed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, fi corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, nifi aegerrime poteft; fequiturque faepe cum vomitu, et cum tremore, mortifera nervorum diftentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus fentit, nam aut in caput, aut in pedes converfum eft, aut in tranfverfum jacet: fere tamen fic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo fit. Medici vero propofitum eft, ut eum manu dirigat vel in caput, vel etiam in pedes, fi forte aliter compofitus eft. Ac, fi nihil aliud eft, manus vel pes apprehenfus, corpus rectius reddit, nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum, fi caput proximum eft, demitti debet uncus, undique laevis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti recte injicitur: deinde attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet, nam, fi compreffo vulvae ore id tentatum eft, non emittente eo, infans abrumpitur, et unci acumen in ipfum os vulvae delabitur, fequiturque nervorum diftentio, et ingens periculum mortis. Igitur, compreffa vulva, conquiefcere; hiante, leniter trahere oportet; et per has occafiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; finiftra, intus pofita, infantem ipfum, fimulque dirigere eum debet. Solet etiam evenire, ut is infans humore diftendatur; exque eo profluat foedi odoris fanies. Si quid tale eft, indice digito corpus illud forandum eft, ut, ef-

fuſo humore extenuetur: tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt nam uncus injeꝺtus hebeti corpuſculo facile elabitur, in quo quid periculi ſit, ſupra poſitum. Sed in pedes quoque converſus infans non difficulter extrahitur, quibus apprehenſis per ipſas manus commode educitur. Si vero tranſverſus eſt, neque dirigi potuit, uncus alae injiciendus, paulatimque attrahendus eſt. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput ac reliquum corpus ſpeꝺtat. Remedio eſt, cervix praeciſa; ut ſeparatim utraque pars auferatur. Id unco fit, qui, priori ſimilis, in interiorem tantum partem per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extraꝺta, caput in vacuam vulvam prolabitur, extrahique ſine ſummo periculo non poteſt. Si tamen id incidit., ſuper ventrem mulieris duplici panniculo injeꝺto, valens homo, non imperitus, a ſiniſtro latere ejus debet aſſiſtere, et ſuper imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere, quo fit ut illud caput ad os vulvae compellatur, idque eadem ratione, quae ſupra poſita eſt, unco extrahitur. At, ſi pes alter juxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quicquid protraꝺtum eſt, paulatim abſcindendum eſt. Et, ſi clunes os vulvae urgere coeperunt, iterum retro repellendae ſunt, conquiſituſque pes ejus adducendus. Aliaeque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui ſolidus non exit, conciſus eximi debeat.

Quoties autem infans protraꝺtus eſt, tradendus miniſtro eſt. Is eum ſupinis manibus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra manu leviter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum ſequi uſque ad eas, quas Secundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hiiſque ultimis apprehenſis, venulas membranulaſque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, et, ſi quid intus praeterea concreti ſanguinis remanet. Tum compreſſis in unum feminibus, illa in conclavi collo-

canda

canda eſt, modicum calorem, ſine ullo perflatu, habente. Super imum ventrem ejus imponenda lana ſuccida, in aceto et roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in inflammationibus, et in his vulneribus, quae in nervoſis locis ſunt, adhibetur.

C A P. XXX. *De Ani vitiis, et eorum curatione.*

ANI quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium deſiderant. Ergo, ſi qua ſciſſa in eo vetuſtate induruerunt, jamque callum habent, commodiſſimum eſt, ducere alvum; tum ſpongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, et foras prodeant: ubi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, et ulcera renovare; deinde imponere linamentum molle, et ſuper linteolum illitum melle; locumque eum molli lana implere, et ita vincire: altero die, deincepsque cæteris, lenibus medicamentis uti; quae ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe, alias propoſui: et utique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere, paulatim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco præceptum eſt. Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id apparuit, incidendum eſt; ne anus ipſe ſuppuret. Neque tamen ante properandum eſt, nam, ſi crudum inciſum eſt, inflammationis multum accedit, et puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iiſdemque medicamentis opus eſt.

De Condylomatum curatione.

At tubercula, quae κονδυλώματα appellantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum volſella tuberculum apprehenſum, juxta radices exciditur. Quod ubi factum eſt, eadem ſequuntur, quae ſupra poſt curationem adhibenda eſſe propoſui: tantummodo, ſi quid increſcit, ſquama æris coercendum eſt. Ora etiam venarum, fundentia ſanguinem, ſic tolluntur. Ubi ſanguini, qui effluit, ſanies adjicitur, alvus acrius ducitur; quo magis ora promoveantur, eoque fit, ut omnia vaſa.

quaſi

quaſi capitula conſpicua ſint. Tum, ſi capitulum exiguum eſt, baſimque tenuem habet, adſtringendum lino paulum ſupra eſt, quam ubi cum ano committitur, imponenda ſpongia aqua calida eſt, donec id libeat: deinde aut ungue, aut ſcalpello, ſupra nodum id exulcerandum eſt. Quod niſi factum eſt, magni dolores ſubſequuntur: interdum etiam urinae difficultas. Si id majus eſt, et baſis latior, hamulo uno aut altero excipiendum eſt, paulumque ſupra baſim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum eſt, quod conſequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit. Qua inciſum eſt, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum alligari. Si duo triave ſunt, imum quodque primum curandum eſt: ſi plura, non omnia ſimul; ne tempore eodem undique tenerae cicatrices ſint. Si ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia: deinde linamentum imponendum, ungenda femina, et inguina, et quicquid juxta ulcus eſt, ceratumque ſuperdandum eſt. Farina hordeacea calida implendus is locus, et ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calida debet, eodemque cataplaſmate foveri. Ac bis die, et ante curationem, et poſt eam, cervices ac femina liquido cerato perungenda ſunt; tepidoque is loco continendus. Interpoſitis quinque aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta educenda, ſi capitula ſimul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iiſdemque, quae alibi poſui, ulcera ad ſanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodnm agendum eſſet, jam alias ſuperius expoſui.

C A P. XXXI. *De Varicum curatione.*

AB his ad crura proximus tranſitus eſt. In quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem et earum venularum, quae in capite nocent; et eorum varicum, qui in ventre ſunt, curationem diſtuli: quoniam ubique eadem eſt. Igitur vena omnis, quae noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu

exci-

exciditur. Si recta eſt; Si quamvis tranſverſa, tamen ſimplex; ſi modica, melius aduritur. Si curva eſt, et velut in orbes quoſdam implicatur, pluresve inter ſe involvuntur, utilius eximere eſt. Adurendi ratio hæc eſt. Cutis ſuperinciditur: tum patefacta vena, tenui et retuſo ferramento candente modice premitur; vitaturque, ne plagae ipſius orae adurantur: quas reducere hamulis facile eſt. Id interpoſitis fere quaternis digitis per totum varicem fit: et tum ſuperimponitur medicamentum, quo aduſta ſanantur. At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione ſuper venam inciſa, hamulo oræ excipiuntur; ſcalpelloque undique a corpore vena diducitur; eique retuſus hamulus ſubjicitur; interpoſitoque eodem fere ſpatio, quod ſupra poſitum eſt, in eadem vena idem fit; quæ, quo tendat, facile hamulo extento cognoſcitur. Ubi jam idem, quacunque varices ſunt, factum eſt, uno loco adducta per hamulum vena præciditur: deinde, qua proximus hamus eſt, attrahitur et evellitur; ibi rurſus abſcinditur. Ac ſic undique varicibus crure liberato, tum plagarum oræ committuntur, et ſuper emplaſtrum glutinans injicitur.

CAP. XXXII. *Curatio Digitorum cohaerentium.*

AT, ſi digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem poſtea cohæſerunt, ſcalpello diducuntur: dein ſeparatim uterque non pingui emplaſtro circumdatur: atque ita per ſe uterque ſaneſcit. Si vero fit ulcus in digito, poſteaque male inducta cicatrix curvum eum reddit; primum malagma tentandum eſt: dein, ſi id nihil prodeſt (quod et in veteri cicatice, et, ubi nervi laeſi ſunt, evenire conſuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis ſit. Si nervi eſt, attingi non debet: neque enim ſanabile eſt. Si cutis, tota cicatrix excidenda eſt, quae fere calloſa efficit, ut extendi digitum non patiatur. Tum rectus ſic ad novam cicatricem perducendus eſt.

CAP.

CAP. XXXIII. *De Gangrænæ curatione.*

GAngrænam inter ungues alaſque, aut inguina naſci; et, ſi quando medicamenta vincuntur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum eſt. Sed id quoque cum periculo ſummo fit; nam ſæpe in ipſo opere, vel profuſione ſanguinis vel animae defectione moriuntur. Verum hic quoque nihil intereſt, an ſatis tutum præſidium ſit, quod unicum eſt. Igitur inter ſanam vitiatamque partem incidenda ſcalpello caro uſque ad os eſt ſic, ut neque contra ipſum articulum id fiat, et potius ex ſana parte aliquid excidatur, quam ex ægra relinquatur. Ubi ad os ventum eſt, reducenda ab eo ſana caro, et circa os ſubſecanda eſt, ut ea quoque parte aliquid os nudetur: dein id ſerrula præcidendum eſt, quam proxime ſanae carni etiam inhærenti: ac tum frons oſſis, quam ſerrula exaſperaverit, lævanda eſt, ſupraque inducenda cutis; quæ ſub ejuſmodi curatione laxa eſſe debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, et ſuper id ſpongia ex aceto deliganda. Cætera poſtea ſic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus moveri debet, praeceptum eſt.

A. CORN. CELSUS

DE

MEDICINA.

LIBER OCTAVUS.

CAPUT I.

De poſitu et figura totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quae ad oſſa pertinet. Quae quo facilius accipi poſſit, prius poſitus figuraſque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinſecus gibba, utrinque lævis, et, qua cerebri membranam contegit, et, qua cute, capillum gignente, contegitur. Eaque ſimplex, ab occipitio et temporibus; duplex, uſque in verticem a fronte, eſt. Oſſaque ejus, ab exterioribus, dura; ab interioribus, quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. Interque ea venae diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare, credibile eſt. Raro autem calvaria ſolida, ſine ſuturis eſt: locis tamen aeſtuoſis facilius evenitur, et id caput firmiſſimum, atque a dolore tutiſſimum eſt: ex caeteris, quo ſuturae pauciores ſunt, eo capitis valetudo commodior eſt, neque enim certus earum numerus eſt,

ſicut ne locus quidem. Fere tamen duae, ſuper aures, tempora a ſuperiore capitis parte diſcernunt: tertia, ad aures per verticem tendens, occipitium a ſummo capite diducit: quarta ab eodem vertice per medium caput ad frontem procedit; eaque modo ſub imo capillo deſinit, modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. Ex his caeterae quidem ſuturae in unguem committuntur: hae vero, quae ſuper aures tranſverſae ſunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Craſſiſſimum vero in capite os poſt aurem eſt; quia capillus, ut veriſimile eſt, ob idipſum non gignitur. Sub iis quoque muſculis qui tempora connectunt, os medium, in exteriorem partem inclinatum, poſitum eſt. At facies ſuturam habet maximam; quae a tempore incipiens, per medios oculos, naresque tranſverſa pervenit ad alterum tempus. A qua breves duae ſub interioribus angulis deorſum ſpectant. Et malae quoque in ſumma parte ſingulas tranſverſas ſuturas habent. A mediiſque naribus, aut ſuperiorum dentium gingivis, per medium palatum una procedit; aliaque tranſverſa idem palatum ſecat. Et ſuturae quidem in plurimis hæ ſunt. Foramina autem, intra caput, maximaque oculorum ſunt; deinde narium; tum quæ in auribus habemus. Ex his, quae oculorum ſunt, recta ſimpliciaque ad cerebrum tendunt. Narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur; ſiquidem haec primum a ſuperciliis, angulisque oculorum, oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilagine verſæ, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. Sed ea foramina, quae a ſummis ad imas nares ſimplicia ſunt; ibi rurſus in bina itinera dividuntur: aliaque ex his, ad fauces pervia, ſpiritum et reddunt et accipiunt; alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa et tenuia foramina diſſipantur, per quae ſenſus odoris nobis datur. In aure quoque primo rectum et ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. Quod ipſum juxta cerebrum in multa et tenuia fora-

mina

mina diducitur, per quae facultas audiendi eſt. Juxta ea duo parvuli quaſi ſinus ſunt; ſuperque eos finitur os, quod tranſverſum a genis tendens, ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur. Jugale appellari poteſt ab ea ſimilitudine a qua id Graeci ζυγῶδες appellant. Maxilla vero eſt molle os, eaque una eſt. Cujus eadem et media, et etiam ima pars mentum eſt: a quo utrinque procedit ad tempora; ſolaque ea movetur. Nam malæ cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes exigit, immobiles ſunt. Verum ipſius maxillae partes extremæ quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur, longiusque procedens ſub oſſe jugali ſubit, et ſuper id temporum muſculis illigatur. Alter brevior et rotundior, et in eo ſinu, qui juxta foramina auris eſt, cardinis modo fit; ibique huc et illuc ſe inclinans maxillae facultatem motus praeſtat.

Duriores oſſe dentes ſunt: quorum pars maxillae, pars ſuperiori oſſi malarum haeret. Ex his quaterni primi, quia ſecant, τομικοί a Graecis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere maxillares quaterni ſunt, praeterquam in iis, in quibus tres ultimi, qui ſero gigni ſolent, non increverunt. Ex his priores ſingulis radicibus, maxillares utique binis, quidam etiam ternis, quaterniſve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa eſt. Ex eadem radice in pueris novus dens ſubit, qui multo ſaepius priorem expellit; interdum tamen ſupra infrave eum ſe oſtendit. Caput autem ſpina excipit. Ea conſtat ex vertebris quatuor et viginti. Septem in cervice ſunt, duodecem ad coſtas, reliquae quinque ſunt proximae coſtis. Hae teretes breveſque, ab utroque latere, proceſſus duos exigunt: mediae perforatae, qua ſpinae medulla cerebro commiſſa deſcendit: circa quoque per duos proceſſus tenuibus cavis perviæ, per quae a membrana cerebri ſimiles membranulae deducuntur. Omneſque vertebrae (exceptis tribus

ſummis) a ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentes ſinus habent: ab inferiore alios deorſum verſus proceſſus exigunt. Summa igitur protinus caput ſuſtinet, per duos ſinus receptis exiguis ejus proceſſibus. Quo fit, ut caput ſurſum deorſum verſus tuberibus exaſperetur. Secunda ſuperiori parti inferiore. Quod ad circuitum pertinet, pars ſumma anguſtiore orbe finitur, itaque ſuperior ſummae circumdata in latera quoque caput moveri ſinit. Tertia eodem modo ſecundum excipit. Ex quo facilis cervici mobilitas eſt. Ac, ne ſuſtinere quidem caput poſſet, niſi utrinque recti valenteſque nervi collum continerent, quos καρὸτας Graeci appellant, ſiquidem horum inter omnes flexus alter ſemper intentus ultra prolabi ſuperiora non patitur. Jamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inſerantur, excipit. Caeterae proceſſibus deorſum ſpectantibus in inferiores inſinuantur, ac per ſinus, quos utrinque habent, ſuperiores accipiunt, multisque nervis et multa cartilagine continentur. Ac ſic, uno flexu modico in promptum dato, caeteris negotiis homo et rectus inſiſtit, et alioqui ad neceſſaria opera curvatur. Infra cervicem vero ſumma coſta contra humeros ſita eſt. Inde undecim inferiores usque ad imum pectus perveniunt: haeque, primis partibus rotundae et leniter quaſi capitulatae, vertebrarum tranſverſis proceſſibus, ibi quoque paulum inſinuatis, inhaerent: inde pateſcunt, et in exteriorem partem recurvatae paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rurſus in interiora leniter flexae committuntur cum oſſe pectoris. Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, et a praecordiis, jam ipſum quoque cartilagine mollitum, terminatur. Sub coſtis vero prioribus quinque (quas νοθας Graeci nominant) breves tenuioresque, atque ipſae quoque paulatim in cartilaginem verſæ, extremis abdominis partibus inhaereſcunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, niſi cartilago eſt.

Rurſus, a cervice duo lata oſſa utrinque ad ſcapu-

las

las tendunt: noſtri ſcoptula operta; ὠμοπλάτας Græci nominant. Ea in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque lateſcentia ad ſpinam tendunt; et, quo latiora quaque parte ſunt, hoc hebetiora. Atque ipſa quoque, in imo cartilaginoſa, poſteriore parte velut innatant; quoniam, niſi in ſummo, nulli oſſi inhaereſcunt. Ibi vero validis muſculis nervisque conſtricta ſunt. At a ſumma coſta paulo interius, quam ubi ea media eſt, os excreſcit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato ſcapularum oſſi fit, eo plenius latiusque et paulatim in exteriora curvatum, quod propius altera verticis parte modice intumeſcens, ſuſtinet jugulum. Id autem ipſum recurvum ac neque inter duriſſima oſſa numerandum, altero capite in eo, quod poſui, altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit, paulumque motu brachii movetur, et cum lato oſſe ſcapularum, infra caput ejus, nervis et cartilagini connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrinque capitibus tumidus, mollis, ſine medulla, cartilaginoſus: medius teres, durus, medulloſus: leniter et, in priorem et in exteriorem; gibbus, in poſteriorem et exteriorem partem. Prior autem pars eſt, quae a pectore eſt: poſterior, quae ab ſcapulis: interior, quae ad latus tendit: exterior, quae ab eo recedit, quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius, quam cætera oſſa, de quibus adhuc dixi, verticillatis ſcapularum oſſibus parvo exceſſu inſeritur, ac majore parte ex tranſitu nervis deligatur. At inferius duos proceſſus habet: inter quos, quod medium eſt, magis etiam extremis partibus ſinuatur. Quae res ſedem brachio praeſtat; quod conſtat ex oſſibus duobus. Radius, quem κερκίδα Graeci appellant, ſuperior breviorque, et primo tenuior, rotundo et leniter cavo capite exiguum humeri tuberculum recipit, atque ibi nervis et cartilagine continetur. Cubitus inferior longiorque, et primo plenior, in ſummo capite duobus quaſi verticibus extantibus in ſinum humeri, quem inter duos proceſſus

ceſſus ejus eſſe propoſui, ſe inſerit. Primo vero duobus radiis brachii oſſa juncta paulatim dirimuntur, rurſuſque ad manum coeunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Dein radius, in caput cartilaginoſum conſurgens, in cervicem ejus ſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paulum procedit. Ac, ne ſæpius dicendum ſit, illud ignorari non oportet, plurima oſſa in cartilaginem deſidere, nullum articulum non ſic finiri. Neque enim aut moveri poſſet, niſi lævi inniteretur; aut cum carne nervisque conjungi, niſi ea media quædam materia committeret. In manu vero prima palmae pars ex multis minutisque oſſibus conſtat, quorum numerus incertus eſt. Sed oblonga omnia, et triangula, ſtructura quadam inter ſe connectuntur, cum invicem ſuperior ultimus angulus alterius planities ſit: eoque fit ex his unius oſſis paulum in interiora concavi ſpecies. Verum ex manu duo exigui proceſſus in ſinus radii conjiciuntur. Tum ex altera parte quinque oſſa recta, ad digitos tendentia, palmam explent. A quibus ipſi digiti oriuntur: qui ex oſſibus ternis conſtant, omniumque eadem ratio eſt. Interius os in verticem ſinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum, nervique ea continent. A quibus orti ungues indureſcunt. Ideoque non oſſi ſed carni magis radicibus ſuis inhærent. Ac ſuperiores quidem partes ſic ordinatæ ſunt. Ima vero ſpina in coxarum oſſe deſidit; quod tranſverſum longeque valentiſſimum, vulvam, veſicam, rectum inteſtinum tuetur. Idque ab exteriore parte gibbum; ad ſpinam, reſupinatum; a lateribus, id eſt, in ipſis coxis, ſinus rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, ſuper inteſtina ſub pube tranſverſum, ventrem firmat: rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in fœminis, ne partum prohibeat.

Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum ſunt; cum illa ex cæteris rotundiſſima ſint. Infra vero duos proceſſus a priore

et

et a posteriore parte habent. Dein dura, et medullosa, et ab exteriore parte gibba, rursus ab inferioribus quoque capitibus intumescunt: superiora in sinus coxæ, sicut humeri in ea ossa, quæ scapularum sunt, conjiciuntur; tum infra introrsus leniter tendunt, quo æqualius superiora membra sustineant. Atque in eo inferiora quoque capita media sinuantur, quo facilius excipi a cruribus possint. Quæ commissura osse parvo, molli, cartilaginoso tegitur, patellam vocant. Hæc super innatans, nec ulli ossi inhærens, sed carne et nervis deligata, pauloque magis ad femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur. Ipsum autem crus est ex ossibus duobus. Etenim per omnia femur humero, crus vero brachio simile est: adeo ut habitus quoque et decor alterius ex altero cognoscatur, quod ab ossibus incipiens, etiam in carne respondet. Verum alterum os ab exteriore parte supra positum est: quod ipsum quoque Sura recte nominatur. Id brevius, supraque tenuis, ad ipsos talos intumescit. Alterum a priore parte positum, cui tibiæ nomen est, longius et in superiore parte plenius, solum cum femoris inferiore capite committitur; sicut cum humero cubitus. Atque ea quoque ossa, infra supraque conjuncta, media, ut in brachio dehiscunt. Excipitur autem crus infra osse ex transverso talorum; idque ipsum super os calcis situm est, quod quadam parte sinuatur, quadam excessus habet, et procedentia ex talo recipit, et in sinum ejus inseritur. Idque sine medulla durum, magisque in posteriorem partem projectum, teretem ibi figuram repræsentat. Cætera ossa pedis ad eorum, quæ in manu sunt, similitudinem instructa sunt. Plantæ palmis, digiti digitis, ungues unguibus respondent.

CAP. II.

Ossa vitiata et corrupta quibus signis cognoscantur, et qua ratione curentur.

OMNE autem os, ubi injuria accessit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut collidi-

liditur, aut loco movetur. Id, quod vitiatum eſt, primo fere pingue fit, deinde vel nigrum, vel carioſum, quæ, ſupernatis gravibus ulceribus aut fiſtulis, hisque vel longa vetuſtate, vel etiam cancro occupatis, eveniunt. Oportet ante omnia os nudare, ulcere exciſo, et, ſi latius ejus vitium eſt, quam ulcus fuit, carnem ſubſecare, donec undique os integrum pateat: tum id, quod pingue eſt, ſemel iterumve ſatis eſt admoto ferramento adurere, ut ex eo ſtatu ſecedat; aut eradere, donec jam aliquid cruoris oſtendatur, quae integri oris nota eſt, nam neceſſe eſt aridum ſit id, quod vitiatum eſt. Idem in cartilagine quoque læſa faciendum eſt, ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt, donec integrum id ſit, quod relinquatur. Deinde, ſi vel os ſive cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergendum eſt. Neque alia facienda ſunt, ubi caries, nigritiesve in ſummo oſſe eſt, ſiquidem id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum eſt, qui radit hæc, audacter imprimere ferramentum debet, ut et agat aliquid, et maturius deſinat. Finis eſt, cum vel ad album os, vel ad ſolidum ventum eſt. Albo finiri ex nigritie vitium, ſoliditate quadam ex carie, manifeſtum eſt. Accedere etiam cruoris aliquid integro, ſupra dictum eſt. Si quando autem altius deſcenderit utrumlibet, dubium eſt. In carie quidem expedita cognitio eſt, ſpecillum tenue in foramen demittitur; quod magis minuſve intrando, vel in ſummo cariem eſſe, vel altius deſcendiſſe, teſtatur. Nigrities colligi quidem poteſt etiam ex dolore, et ex febre, quæ ubi mediocria ſunt, illa alte deſcendiſſe non poteſt. Manifeſtior tamen adacta terebra fit, nam finis vitii eſt, ubi ſcobis nigra eſſe deſiit. Igitur, ſi caries alte deſcendit, per terebram urgenda crebris foraminibus eſt, quæ altitudine vitium æquent: tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta ſunt, donec inde ſiccum os ex toto fiat, ſimul enim poſt hæc et reſolvetur ab inferiore oſſe, quodcunque vitiatum eſt; et is ſinus carne replebitur; et humor aut nullus poſtea fere-

feretur, aut mediocris. Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit, oportet excidi. Atque idem quoque in carie, ad alteram partem oſſis penetrante, fieri poteſt. Sed quod totum vitiatum, totum eximendum eſt. Si inferior pars integra eſt, eatenus, quod corruptum eſt, excidi debet. Item ſive capitis, ſive pectoris os, ſive coſta carioſa eſt, inutilis vitio eſt, et excidendi neceſſitas eſt. Neque audiendi ſunt, qui oſſe nudato, diem tertium expectant, ut tunc excidant, ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri poteſt, eodem momento et cutis incidenda eſt, et os detegendum, et omni vitio liberandum eſt. Longeque perniencioſiſſimum eſt, quod in oſſe pectoris eſt: quia vix, etiamſi recte ceſſit curatio, veram ſanitatem reddit.

CAP. III.

Quomodo os excidatur; et de Modiolo, et Terebra, ferramentis ad id paratis.

EXCIDITUR vero os duobus modis. Si parvulum eſt, quod læſum eſt, modiolo, quem χοινίκιον Græci vocant: ſi ſpatioſum, terebris. Utriusque rationem proponam. Modiolus ferramentum concavum, teres, eſt, imis oris ſerratum: per quod medium clavus, ipſe quoque interiore orbe cinctus demittitur. Terebrarum autem duo genera ſunt: alterum ſimile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde ſubito latius fit; atque iterum ab alio principio paulo minus quam æqualiter ſurſum procedit. Si vitium in anguſto eſt, quod comprehendere modiolus poſſit, ille potius aptatur. Et, ſi caries ſubeſt, medius clavus in foramen demittitur. Si nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus fit, qui clavum recipiat, ut, eo inſiſtente, circumactus modiolus delabi non poſſit: deinde is habena quaſi terebra, convertitur. Eſtque quidam premendi modus, ut et foretur, et cir-

cumagatur: quia, ſi leviter imprimitur, parum proficit; ſi graviter, non movetur. Neque alienum eſt, inſtillare paulum roſæ, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur, quod ipſum tamen, ſi copioſius eſt, aciem ferramenti hebetat. At, ubi jam iter modiolo preſſum eſt, medius clavus educitur, et ille per ſe agitur, deinde, cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modiolus removetur. At, ſi latius vitium eſt, quam ut illo comprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea foramen ſit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque, donec totus is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit, atque ibi quoque, quatenus terebra agenda ſit, ſcobis ſignificat. Tum exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſi ambitus ſimilis ei ſit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Utro modo vero id circumductum eſt, idem exciſorius ſcalper, in oſſe corrupto planus, ſummam quamque teſtam læſit, donec integrum os relinquatur. Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit, maximeque ubi vitiata calvaria eſt. Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur, qui depreſſus in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, et ob id renitens aliquid invenit, et madens exit. Si pervium invenit, altius deſcendens inter os et membranam, nihil oppoſitum invenit, educiturque ſiccus: non quo non ſubſit aliqua vitioſa ſanies; ſed quoniam ibi, ut in latiore ſede, diffuſa ſit. Sive autem nigrities, quam terebra detexit, ſive caries, quam ſpecillum oſtendit, os tranſit, modioli quidem uſus fere ſupervacuus eſt; quia latius pateat neceſſe eſt, quod jam alte proceſſit. Terebra vero ea, quam ſecundo loco poſui, utendum; eaque, ne nimis incaleſcat, ſubinde in aquam frigidam demittenda eſt. Sed tum majore cura agendum eſt; cum jam aut ſimplex os dimidium perforatum eſt; aut in duplici ſuperius, illud ſpatium ipſum; hoc ſanguis ſignificat. Ergo tum lentius ducenda habena, ſuſpendendaque

magis

magis ſiniſtra manus eſt, et ſæpius attollenda, et foraminis altitudo conſideranda, ut, quandocunque os perrumpitur, ſentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana lædatur: ex quo graves inflammationes, cum periculo mortis oriuntur. Factis foraminibus, eodem modo media ſæpe, ſed multo circumſpectius, excidenda ſunt; ne forte angulus ſcalpri eandem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranæ cuſtos immittatur, μηνιγγοφύλακα Græci vocant, lamina ænea eſt, firma, paulum reſima, ab exteriore parte lævis. Quæ demiſſa eſt, ut exterior pars ejus cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubjicitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac, ſi excipit ejus angulum, ultra tranſire non patitur eoque et audacius, et tutius, ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum undique os, eadem lamina levetur, tollique ſine ulla noxa cerebri poteſt. Ubi totum os ejectum eſt, circumradendæ lævandæque ſunt oræ, et ſi quis ſcobis membranæ inſedit, colligendum. Ubi, ſuperiore parte ſublata, inferior relicta eſt, non ora tantum, ſed os quoque totum lævandum eſt, ut ſine noxa poſtea cutis increſcat, quae aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatem, ſed novos dolores movet. Patefacto cerebro, qua ratione agendum ſit, dicam, cum ad fracta oſſa pervenero. Si baſis aliqua ſervata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quæ recentibus vulneribus accommodantur; ſupraque imponenda lana ſuccida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus proceſſit, ab ipſo ore caro increſcit, eaque factum manu ſinum complet. Si quod etiam os aduſtum eſt, a parte ſana recedit; ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quae, quod abſceſſit, expellat, eaque fere, quia teſta tenuis et anguſta eſt, λεπίς, id eſt ſquama, a Graecis nominatur. Poteſt etiam evenire, ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; ſed ſummum tamen collidatur, exaſperturque. Quod ubi incidat, radi et lævari ſatis eſt. Hæc quamvis maxime fiunt in capite, tamen caeteris quoque oſſibus communia ſunt;

ut ubicunque idem incidet, eodem remedio ſit utendum. Atque, cum ea fracta, fiſſa, forata, colliſa ſint, quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto.

C A P. IV. *De Calvariae curatione.*

IGITUR, ubi ea pertuſa, protinus requirendum eſt, num bilem is homo vomuerit; num oculi ejus obcaecati ſint; num obmutuerit; num per nares auresve ſanguis ei effluxerit; num conciderit; num ſine ſenſu quaſi dormiens jacuerit. Haec enim non niſi oſſe fracto eveniunt. Atque, ubi inciderunt, ſcire licet, neceſſariam, ſed difficilem curationem eſſe. Si vero etiam torpor acceſſit; ſi mens non conſtat, ſi nervorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt; veriſimile eſt, etiam cerebri membranam eſſe violatam: eoque in anguſto magis ſpes eſt. At, ſi nihil horum ſecutum eſt, poteſt etiam dubitari, an os fractum ſit; et protinus conſiderandum eſt, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit, et hoc ipſo laevi an aſpero, mediocri an vaſtiore, vehementer an leviter, quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei reſtitiſſe credibile eſt. Sed nihil tamen melius eſt, quam certiore id nota explorare. Ergo, qua plaga eſt, demitti ſpecillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum; ne, cum in quoſdam naturales ſinus inciderit, opinionem fracti oſſis fruſtra faciat: neque nimis plenum; ne parvulae rimulae fallant. Ubi ſpecillum ad os venit, nihil niſi lene et lubricum occurrit, integrum id videri poteſt: ſi quid aſperi eſt, utique qua ſuturæ non ſint, fractum os eſſe teſtatur. A ſuturis ſe deceptum eſſe, Hippocrates memoriæ prodidit, more ſcilicet magnorum virorum, et fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio; praecipueque in eo miniſterio quod utilitatis cauſa poſteris traditur; ne qui deci-

pian-

piantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt. Sed haec quidem, alioquin memoria magni profeſſoris, uti interponeremus, effecit. Poteſt autem futura eo nomine fallere, quae æque aſpera eſt; ut aliquis hanc eſſe, etiamſi rima eſt, exiſtimet eo loco, quo ſubeſſe hanc veriſimile eſt. Ergo eo nomine decipi non oportet: ſed os aperire tutiſſimum eſt. Nam neque utique certa ſedes, ut ſupra poſui, futurarum eſt: et poteſt idem et naturaliter commiſſum et ictu fiſſum eſſe, juxtave aliquid fiſſum habere. Quin aliquid etiam, ubi ictus fuerit vehementior, quamvis ſpecillo nihil invenitur, tamen aperire commodius eſt. At, ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt, inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt, deinde ſcalpro id detrahendum, nigritiem enim continet ſi quid fiſſum eſt. Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, et os altera ſiderit. Itaque, ſi graviter aliquis percuſſus eſt, ſi mala indicia ſubſecuta ſunt, neque ea parte, qua cutis diſcuſſa eſt, rima reperitur; non incommodum eſt, parte altera conſiderare, num quis locus mollior ſit, et tumeat; eumque aperire: ſiquidem ibi fiſſum os reperietur. Nec tamen magno negotio cutis ſaneſcit, etiamſi fruſtra defecta eſt. Os fractum niſi ſuccurſum eſt, gravibus inflammationibus afficit, difficiliusque poſtea tractatur. Raro, ſed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid ſanguinis mittat; isque ibi concretus magnos dolores moveat, et oculos quibus obcaecet. Sed fere contra id dolor eſt, et, eo loco cute inciſa, pallidum os reperitur; ideoque id quoque os excidendum eſt. Quacunque autem de cauſa curatio haec neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt, latius aperienda eſt, donec, quicquid laeſum eſt, in conſpectu ſit. In quo ipſo videndum eſt, ne quid ex ipſa membranula quae ſub cute calvariam cingit, ſuper os relinquatur: ſiquidem haec ſcalpro terebriſve lacerata, vehementes febres cum inflammationibus excitat. Ita-

Itaque eam commodius eſt ex toto ab oſſe deduci. Plagam, ſi ex vulnere eſt, talem neceſſe eſt habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda eſt, ea fere commodiſſima eſt, quæ duabus tranſverſis lineis literæ X figuram accipit, ut deinde a ſingulis procedentibus angulis cutis ſubſequatur. Inter quae, ſi ſanguis fertur, ſpongia ſubinde in aceto tincta cohibendus eſt, occupandusque objectis linamentis, et caput altius excitandum. Neque id vitium ullum metum, niſi inter muſculos, qui tempora continent, affert: ſed ibi quoque nihil tutius fit. In omni vero fiſſo fractove oſſe, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius eſt, ante emplaſtra experiri, quae calvariae cauſa componuntur, eorumque aliquid oportet ex aceto mollitum per ſe ſuper fiſſum fractumve os imponere: deinde ſuper id, aliquanto latius quam vulnus eſt, eodem medicamento illitum linteolum, et præterea ſuccidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, et quotidie reſolvere; ſimiliterque curare usque ad diem quintum. A ſexto die etiam vapore aquæ calidae per ſpongiam fovere: cætera ex eadem facere. Quod ſi caruncula increſcere coeperit, et febricula aut ſoluta erit, aut levior, et cupiditas cibi reverterit, ſatisque ſomni accedet, in eodem medicamento erit perſeverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplaſtrum, adjecto cerato ex roſa facto; quo facilius carnem producat, nam per ſe reprimendi vim habet. Hac ratione ſaepe rimae callo quodam implentur; eſtque ea oſſis velut cicatrix, et latius fracta oſſa, ſi qua inter ſe non cohaerebant, eodem callo glutinantur, eſtque aliquanto melius velamentum cerebro, quam caro, quae exciſo oſſe increſcit. Si vero ſub prima curatione febris intenditur, brevesque ſomni, et iidem per ſomnia tumultuoſi ſunt, ulcus madet, neque alitur, et in cervicibus glandulae oriuntur, magni dolores ſunt, cibique ſuper haec faſtidium increſcit; tum demum ad manum ſcalprumque veniendum eſt. Duo vero ſub

ictu

ictu calvariae pericula ſunt; ne vel ſindatur vel medium deſidat. Si fiſſum eſt, poſſunt orae eſſe compreſſae: vel quia altera ſuper alteram exceſſit; vel etiam, quia vehementer rurſus ſe commiſerunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem deſcendat, exitum vero non habeat; ac ſic eam irritet, et graves inflammationes moveat.

Ubi medium os deſedit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibuſdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendum eſt, ut tamen quam minimum ex oſſe dematur. Ergo, ſi ora alteri inſedit, ſatis eſt id, quod eminet, plano ſcalpro excidere. Quo ſublato, jam rima hiat quantum, curationi ſatis eſt. At, ſi orae inter ſe comprimuntur, a latere ejus, interpoſito digiti ſpatio, terebra foramen faciendum eſt: ab eoque ſcalper duabus lineis ad rimam agendus, ad ſimilitudinem C literae; ſic ut vertex ejus a foramine, baſis ad rimam ſit. Quod ſi rima longius patet, ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debebit: et ita nihil latens in eo oſſe concavum eſt, abundeque exitus datur intus laedentibus. Ne ſi fractum quidem os deſedit, totum excidi neceſſe eſt: ſed, ſive totum perfractum eſt, et ab alio ex toto receſſit, ſive circumpoſitae calvariae inhaeret exigua parte, ab eo, quod naturaliter ſe habet, ſcalpro dividendum eſt. Deinde in eo, quod deſedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina addenda ſunt, ſi in anguſto noxa eſt, duo, ſi latius patet, tria; ſeptaque eorum excidenda: et tum ſcalper utrinque ad rimam agendus ſic, ut lunatum ſinum faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent. Deinde, ſi qua labent, ex facili removeri poſſunt, forfice ad id facta colligenda ſunt, maximeque ea, quae acuta membranam infeſtant. Si id ex facili fieri non poteſt, ſubjicienda lamina eſt, quam cuſtodem ejus membranae eſſe, propoſui: et ſuper eam, quicquid ſpinoſum eſt, et intus eminet, excidendum eſt, eadem lamina, quicquid deorſum inſedit, attollendum.

Hoc

Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte fracta offa tamen inhaerent, folidentur: qua parte abrupta funt, fine ullo tormento fub medicamenti tempore excidant, fpaciumque inter haec fatis illi magnum ad extrahendam faniem relinquatur, plusque in offe propugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo excifo.

His factis, ea membrana acri aceto refpergenda eft; ut, five aliquid fanguinis ex ea profluit, cohibeatur, five intus concretus cruor remanet, difcutiatur: tum idem medicamentum eodem modo, qui fupra pofitus eft, mollitum, ipfi membranæ imponendum eft; cæteraque eodem modo facienda funt, quae ad linteolum illitum, et lanam fuccidam pertinent: collocandufque is loco in tepido: et curandum quotidie vulnus; bis etiam, aeftate. Quod fi membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit rofa tepida. Si ufque eo tumebit, ut fuper offa quoque emineat, coercebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, et cum recenti vel butyro, vel adipe anferino mifta: cervixque molliri debebit liquido cerato, ex irino facto. At, fi parum pura membrana videbitur, par modus ejus emplaftri et mellis mifcendus erit; idque fuperinfundendum; ejusque continendi caufa unum aut alterum linamentum injiciendum, et fuper linteolo, cui emplaftrum illitum fit, contegendum. Ubi plus pura membrana eft, eadem ratione adjiciendum emplaftro ceratum, ut carnem producat. Quod ad abftinentiam vero, et primos ulterioresque cibos potionesque pertinet, eadem, quae in vulneribus præcepi, fervanda funt: eo magis, quo periculofius hæc pars afficitur. Quinetiam, cum jam non folum fuftineri, fed ali his quoque apparebunt, tamen erunt vitanda, quaecunque mandenda funt: item fumus, et quicquid excitat fternutamentum. Spem vero certam faciunt, membrana mobilis ac fui coloris, caro increfcens rubicunda, facilis motus maxillae atque cervicis. Mala figna funt, membrana immobilis, nigra, vel livida, vel aliter co-

loris

loris corrupti, dementia, acris vomitus, nervorum vel reſolutio vel diſtentio, caro livida, maxillarum rigor, atque cervicis. Cæteraque, quae ad ſomnum, cibi deſiderium, febrem, puris colorem attinent, eadem, quae in cæteris vulneribus, vel ſalutaria, vel mortifera ſunt. Ubi bene res cedit, incipit ab ipſa membrana; vel, ſi os eo loco duplex eſt, inde quoque caro increſcere, eaque id, quod inter oſſa vacuum eſt, replet: nonnunquam etiam ſuper calvariam excreſcit. Quod ſi incidit, inſpergenda ſquama æris eſt, ut id reprimat, cohibeatque, ea carni ſuperdando, quae ad cicatricem perducant. Omnibusque ea locis commode inducitur, excepta frontis ea parte, quae paulum ſuper id eſt, quod inter ſupercilia eſt. Ibi enim vix fieri poteſt, ut non per omnem aetatem ſit exulceratio: quæ linteolo, medicamentum habente, contegenda ſit. Illa utique, capite fracto, ſervanda ſunt, ut, donec jam valida cicatrix erit, ſolvenda vitentur, frequens balneum, major vini modus.

CAP. V. *De narium fractarum curatione.*

IN naribus vero, et os, et cartilago frangi ſolet, et quidem modo adverſa, modo a latere. Si adverſa fracta ſunt, alterumve ex his, nares deſidunt, difficulter ſpiritus trahitur. Si a latere os fractum eſt, is locus cavus eſt: ſi cartilago, in alteram partem nares declinantur. Quicquid in cartilaginem incidit, excitandum leniter eſt, aut ſubjecto ſpecillo, aut duobus digitis utrinque compreſſis: deinde in longitudinem implicata linamenta, et molli pellicula cincta circumſutaque, intus adjicienda ſunt; aut eodem modo compoſitum aliquid ex arido penicillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili glutine illita, et molli pellicula circumdata, quae deſidere cartilaginem non ſinat. Sed, ſi adverſa ea fracta eſt, æqualiter utraque naris implenda eſt. Si a latere, id, quod inſeritur, craſſius eſſe debet ab ea parte, in qua naſus jacet, ab altera tenuius. Extrinſecus autem cir-

cumdanda habena eſt mollis, media illita miſtis inter ſe ſimila et thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda, et fronti duobus capitibus agglutinanda eſt, id enim corpori quaſi gluten inhaereſcit, et, cum induruit, nares commode continet. Sin, quod intus inditum eſt, laedit; ſicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta eſt, excitatae nares eadem tantummodo habena continendae ſunt: deinde, poſt quatuordecem dies idipſum demendum eſt. Reſolvitur autem aqua calida; eaque tum is locus quotidie fovendus eſt. Sin os fractum eſt, id quoque digitis in ſuam ſedem reponendum eſt: atque ubi adverſum id ictum eſt, utraque naris implenda eſt: ubi a latere, ea, in quam os impulſum eſt: imponendumque ceratum, et paulo vehementius deligandum eſt; quia callus eo loco non ad ſanitatem tantummodo, ſed etiam ad tumorem increſcit, a tertio die fovendum id aqua calida eſt, tantoque magis, quanto propius eſſe ſanitati debet. Quod ſi plura erunt fragmenta, nihilominus extrinſecus ſingula in ſuas ſedes digitis erunt compellenda; imponendaque extrinſecus eadem habena, et ſuper eam ceratum; neque ultra faſcia adhibenda eſt. At, ſi quod fragmentum undique reſolutum cum caeteris non glutinabitur, intelligetur quidem ex humore, qui multus ex vulnere feretur; volſella vero extrahetur: finitiſque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis, quae leniter reprimunt. Pejus eſt, ubi aut oſſi aut cartilagini fractae cutis quoque vulnus acceſſit, id admodum raro fit. Si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in ſuas ſedes excitanda ſunt: cuti vero ſuperimponendum emplaſtrum aliquod ex his, quae recentibus vulneribus accommodata ſunt: ſed inſuper nullo vinculo deligandum eſt.

C A P. VI. *De Aurium fractarum curatione.*

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago. Quod ſi incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum eſt, ſaepe enim ſuppurationem

nem prohibet, et aurem confirmat. Illud et in hac et in naribus ignorari non oportet; non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnem increſcere, ſolidarique eum locum. Itaque, ſi cum cute cartilago rupta eſt, cutis utrinque ſuitur. Nunc autem de ea dico, quae, cute integra, frangitur. In ea vero ſi jam pus natum eſt, aperienda altera parte cutis, et ipſa cartilago contra lunata plaga excidenda eſt: deinde utendum eſt medicamento leniter ſupprimente, quale lycium eſt aqua dilutum, donec ſanguis fluere deſinat: tum imponendum linteolum cum emplaſtro, ſic, ut pingue omne vitetur: et a parte poſteriore lana mollis auri ſubjicienda eſt, quæ, quod eſt inter hanc et caput, compleat: tum leniter ea deliganda eſt, et a tertio die, vapore, ut in naribus poſui, fovenda. Atque in his quoque generibus abſtinentia primi temporis neceſſaria eſt, donec inflammatio finiatur.

CAP. VII.

De Maxillæ fractæ curatione, deque quibuſdam ad omnia oſſa pertinentibus.

AB his ad maxillam venturus indicanda quædam puto communiter ad omnia oſſa pertinentia, ne ſæpius eadem dicenda ſint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur tranſverſum; interdum obliquum: atque id ipſum nonnunquam retuſa habet capita, nonnunquam acuta; quod genus peſſimum eſt: quia neque facile committuntur, quae nulli retuſo innituntur; et carnem vulnerant, interdum quoque nervum aut muſculum. Quinetiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem oſſibus ex toto ſaepe fragmentum a fragmento recedit: maxillæ vero ſemper aliqua parte etiam vexata, oſſa inter ſe cohærent. Igitur inprimis digitis duobus utrinque prementibus, et ab ore, et a cute omnino oſſa in ſuam ſedem compellenda ſunt: deinde, ſi maxilla tranſverſa fracta eſt (ſub quo caſu fere dens ſuper proximum

dentem excidit) ubi ea in ſuam ſedem collocata eſt, duo proximi dentes, aut ſi hi labant, ulteriores inter ſe ſeta deligandi ſunt; id in alio genere fracturae ſupervacuum eſt; cætera eadem facienda ſunt, nam linteolum duplex, madens vino et oleo, ſuperinjiciendum cum eadem ſimila et eadem thuris fuligine eſt: deinde, aut faſcia, aut mollis habena, media in longitudinem inciſa, ut utrinque mentum complectatur; et inde capita ejus ſupra caput adducta ibi deligantur. Illud quoque ad omnia oſſa pertinens dictum erit; famem primum eſſe neceſſariam: deinde, a die tertio, humidum cibum; ſublata inflammatione, paulo pleniorem, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus eſſe alienum. Deinde tertio die reſolvi debere; foverique per ſpongiam vapore aquæ calidæ, eademque, quæ primo fuerunt, ſuperdari; idem quinto die fieri, et donec inflammatio finiatur; quæ vel octavo die, vel ſeptimo fere reſolvitur: ea ſublata, rurſus oſſa eſſe tractanda, ut, ſi quod fragmentum loco ſuo non eſt, reponatur; neque id eſſe ſolvendum, niſi duæ partes ejus temporis, intra quod quæque oſſa conferuntur, tranſierunt. Fere vero inter quartumdecimum et unum et vigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malæ, jugulum, pectus, latus os ſcapularum, coſtæ, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta: inter vigeſimum et trigeſimum diem, crura, brachiaque: inter ſeptimum et vigeſimum et quadrageſimum, humeri et femina. Sed in maxilla illud quoque adjiciendum eſt, quod humidus cibus diu aſſumendus eſt. Atque etiam, cum tempus proceſſit, in lagano, ſimilibuſque aliis perſeverandum, donec ex toto maxillam callus firmarit. Item, primis utique diebus, habendum ſilentium.

C A P. VIII. *De Juguli fracti curatione.*

JUGULUM vero, ſi tranſverſum fractum eſt, nonnunquam per ſe rurſus recte coit, et, niſi movetur, ſanari ſine junctura poteſt: nonnunquam vero, maximeque ubi motum eſt, elabitur; fereque id, quod

quod a pectore ſub id, quod ab humero eſt, in poſteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio eſt, quod per ſe non movetur; ſed cum humeri motu conſentit. Itaque, eo ſubſiſtente, ſub id humerus agitatur. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur: adeo ut magni profeſſores nunquam ſe vidiſſe memoriae mandarint. Sed locuples tamen ejus rei auctor Hippocrates eſt. Verum, ut diſſimilis uterque caſus eſt, ſic quædam diſſimilia requirit. Ubi ad ſcapulas jugulum tendit, ſimul dextra manu plane propellendus in poſteriorem partem humerus eſt, et illuc in priorem attrahendum. Ubi ad pectus converſum eſt, ipſum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus eſt: at, ſi is inferior eſt, non id, quod a pectore eſt, deprimendum eſt, quia immobile eſt; ſed humerus ipſe attollendus: ſi caſu ſuperior eſt, id, quod a pectore eſt, implendum lana, et humerus ad pectus deligandus eſt. Si acuta fragmenta ſunt, incidi contra cutis debet; et ex oſſibus ea, quæ carnem vulnerant, præcidenda ſunt; tunc retuſa oſſa committenda ſunt; ſi quid ab aliqua parte eminet, opponendum ei eſt triplex linteolum in vino et oleo tinctum. Si plura fragmenta ſunt, excipienda ſunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne faſcia diducatur; quæ jugulo compoſito circumdanda eſt ſæpius potius, quam valentius; quod ipſum quoque in omnibus oſſibus fractis perpetuum eſt. A dextro vero jugulo, ſi id fractum eſt, ad alam ſiniſtram; a ſiniſtro, ad dextram, rurſusque ſub ala ſana faſcia dari debet: poſt hæc, ſi jugulum ad ſcapulas inclinatum eſt, brachium ad latus; ſi in partem priorem, ad cervicem deligandum eſt: ſupinusque homo collocandus; cæteraque eadem facienda, quae ſupra comprehenſa ſunt. Sunt vero plura oſſa fere immobilia, vel dura, vel cartilaginoſa, quæ vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel ſinduntur, ut malæ, pectus, latus os ſcapularum, coſtæ, ſpina coſtarum, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio eſt.

Si

Si ſupra vulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriendum eſt, quo ſaneſcente, rimas quoque oſſis, aut, ſi quod ferrumen eſt, callus implet. Si cutis integra eſt, et, os læſum eſſe, ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quieſcendum; imponendumque ceratum eſt, et leniter deligandum, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

C A P. IX. *De Coſtarum fractarum curatione.*

PROPRIE tamen quaedam de coſta dicenda ſunt; quia juxta viſcera eſt, gravioribusque periculis is locus expoſitus eſt. Haec quoque igitur interdum ſic finditur, ut ne ſummum quidem os, ſed interior pars ejus, quae rara eſt, lædatur: interdum ſic, ut eam totam is caſus perruperit. Si tota fracta non eſt, nec ſanguis expuitur, nec febricula ſequitur, nec quicquam ſuppurat, niſi admodum raro, nec dolor magnus eſt; tactu tamen is locus leviter indoleſcit: abunde eſt, eadem quæ ſupra ſcripta ſunt, facere; et a media faſcia incipere deligare, ne in alterutram partem hæc cutem inclinet. Ab uno vero et vigeſimo die, quo utique os eſſe debet glutinatum, id agendum. Cibis uberioribus eſt utendum, ut corpus quam pleniſſimum fiat, quo melius os veſtiat: quod illo loco tenerum adhuc injuriae ſub tenui cute expoſitum eſt. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, ſermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, et quicquid vel tuſſim vel ſternutamentum movet: ne ſpiritum quidem magnopere continere expedit. At, ſi tota coſta perfracta eſt, caſus aſperior eſt. Nam et graves inflammationes, et febris, et ſuppuratio, et ſæpe vitæ periculum ſequitur, et ſanguis ſpuitur. Ergo, ſi vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiuntur, alvus, tamen ſine ullo acri, ducenda eſt; diutiusque inedia pugnandum. Panis vero ante ſeptimum diem non aſſumendus; ſed una ſorbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lino factum, cui cocta quoque reſina adjecta ſit, aut Polyarchi malagma; aut panaces ex

vino

vino et roſa et oleo; ſuperque imponenda lana ſuccida mollis, et duæ faſciæ a mediis orſæ, minimeque adſtrictae. Multo vero magis omnia vitanda, quae ſupra poſui; adeo, ut ne ſpiritus quidem ſæpius movendus ſit. Quod ſi tuſſis infeſtabit, ad id potio ſumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba ſtœchade, vel ex cumino et pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplaſma imponi quoque conveniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars ſit adjecta. Et id quidem interdiu ſuperjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut malagma, aut panni; quia poteſt cataplaſma decidere. Ergo quotidie quoque reſolvetur, donec jam cerato aut malagmate poſſimus eſſe contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur fame corpus: ab undecimo vero ali incipiet; ideoque etiam laxior, quam primo, faſcia circum ligabitur. Fereque ea curatio ad quadrageſimum diem perveniet. Quod ſi modus erit ſuppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si ſuppuratio vicerit, neque per quae ſupra ſcripta ſunt, diſcuti potuerit; omnis mora vitanda erit, ne os infra vitietur: ſed, qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perveniat; idque effundendum. Si nuſquam caput ſe oſtendit, ubi maxime pus ſubit, ſic intelligimus, creta cimolia totum locum illinimus, et ſiccari patiemur: quo loco maxime humor intus in ea perſeverabit, ibi pus proximum erit; eaque uri debebit. Si latius aliquid abſcedet, duobus aut tribus locis erit perforandum; demittendum erit linamentum, aut aliquid ex penicillo, quod ſummum lino ſit devinctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quae in cæteris aduſtis, facienda ſunt. Ubi purum erit ulcus, ali corpus debebit, ne tabes perniciosa futura, id malum ſubſequatur. Nonnunquam etiam, levius ipſo oſſe affecto, et inter initia neglecto, non pus, ſed humor quidam muccis ſimilis, intus coit; molleſcitque contra cutis. In qua ſimili uſtione utendum eſt.

De ſpinae curatione.

In ſpina quoque eſt, quod proprie notemus. Nam ſi id quod ex vertebra excedit, aliquo modo fractum eſt, locus quidem concavus fit; punctiones autem in eo ſentiuntur: quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe, quo fit, ut homo in interiorem partem ſubinde nitatur. Hæc noſcendae rei cauſa ſunt. Medicamentis vero iiſdem opus eſt, quae plurima parte hujus capitis expoſita ſunt.

CAP. X.

De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulſorum, communibus curationibus.

SIMILES rurſus ex magna parte caſus curationesque ſunt humeris et femoribus. Communia etiam quaedam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: ſiquidem ea minime periculoſe media franguntur: quo propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eo pejor eſt, nam et majores dolores affert, et difficilius curatur. Ea maxime tolerabilis eſt ſimplex, tranſverſa: pejor, ubi obliqua, atque ubi fragmenta: peſſimum, ubi eadem acuta. Nonnunquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanent, multo ſaepius excidunt, aliudque ſuper aliud effertur, idque ante omnia conſiderari debet: et ſunt notæ certæ. Si ſuis ſedibus mota, reſima, punctionesque ſenſum repræſentant, tactu inæqualia ſunt. Si vero non adverſa, ſed obliqua junguntur (quod fit, ubi loco ſuo non ſunt) membrum id altero latere brevius eſt, et muſculi ejus tument. Ergo, ſi hoc depreſſum eſt, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi muſculique, intenti per oſſa, contrahuntur: neque in ſuum locum veniunt, niſi illos per vim aliquis intendit. Rurſus, ſi primis diebus id omiſſum eſt, inflammatio oritur. Sub qua et difficile, et periculoſe, vis nervis adhibetur, nam diſtentio nervorum vel cancer ſequitur; vel certum, ut diutiſſime alatur, pus, itaque, ſi ante repoſita oſſa non ſunt, poſt ea, reponenda ſunt. Intendere autem digitum,

gitum vel aliud quoque membrum, ſi adhuc tenerum eſt, etiam unus homo poteſt: cum alteram partem dextra, alteram ſiniſtra prendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diverſa contendant. Si firmiores nervi ſunt, ut in viris robuſtis, maximeque eorum feminibus et cruribus evenit; habenis quoque, vel linteis faſciis utrinque capita articulorum deliganda, per plures et in diverſa ducenda ſunt. Ubi paulo longius, quam naturaliter eſſe debet, membrum vis fecit; tum demum oſſa manibus in ſuam ſedem compellenda ſunt: indiciumque oſſis repoſiti eſt dolor ſublatus. Et membrum alteri parti æquatum, involvendum duplicibus triplicibusve pannis et in vino et oleo tinctis: quos linteos eſſe, commodius eſt. Fere vero faſciis ſex opus eſt. Prima breviſſima adhibenda: quae circa fracturam ter voluta ſurſum verſum feratur, et quaſi in cochlea ſerpat; ſatisque eſt, eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longiore eaque qua parte os eminet, ab ea, ſi totum aequale eſt, undelibet ſuper fracturam incipere debet, priori adverſa, deorſumque tendere; atque iterum de fractura reverſa, in ſuperiore parte ultra priorem faſciam deſinere. Super has injiciendum latiore linteo ceratum eſt, quod eas contineat. Ac, ſi qua parte os eminet, triplex ea pannus objiciendus, eodem vino et oleo madens. Hæc tertia faſcia comprehendenda ſunt, quartaque, ſic, ut ſemper inſequens priori adverſa ſit, et tertia tantum in inferiore parte, tres in ſuperiore finiant: quia ſatius eſt ſaepius circuire, quam adſtringi: ſiquidem id, quod adſtrictum eſt, alienatur, et cancro opportunum eſt. Articulum autem, quamminime vincire opus eſt: ſed, ſi juxta hunc os fractum eſt, neceſſe eſt. Deligatum vero membrum in diem tertium continendum eſt. Eaque junctura talis eſſe debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa viſa ſit; ſecundo laxior; tertio jam pene reſoluta. Ergo tum rurſum id membrum deligandum, adjiciendaque prioribus quinta faſcia iterumque quinto reſolvendum eſt, et ſexto faſciis involvendum, ſic, ut tertia et quinta infra, cæteræ ſupra finiantur. Quotiescunque autem ſolvitur membrum, calida aqua fovendum eſt. Sed, ſi juxta

articulum fractura eſt, diu inſtillandum vinum eſt, exigua parte olei adjecta, eademque omnia facienda, donec ab eo inflammatio ſolvatur, vel levius quoque, quam, ex conſuetudine, id membrum fiat, quod ſi ſeptimus dies non dedit, certe nonus exhibet, tum facillime oſſa tractantur. Rurſus ergo, ſi parum commiſſa ſunt, committi debent: ſi qua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt, deinde eodem modo membrum deligandum, ferulaeque ſuperaccommodandae ſunt, quae fiſſae circumpoſitaeque oſſa in ſua ſede contineant: et, in quam partem fractura inclinat, ab eo latior valentiorque ferula imponenda eſt. Eaſque omnes circa articulum eſſe oportet reſimas, ne hunc laedant, nec ultra adſtringi, quam ut oſſa contineant: et cum ſpatio laxentur, tertio quoque die paulum habenis ſuis coarctari; ac, ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere, donec duae partes ejus temporis, quod quoque os conſervet, compleantur: poſtea levius aqua calida fovere; quia primo digeri materiam opus eſt, tum evocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter eſt ungendum, perfricandaque ſumma cutis eſt; laxiusque id deligandum, eſt. Tertio quoque die ſolvendum, ſic, ut remota calida aqua, cætera eadem fiant; tantummodo ſingulæ faſciæ, quoties reſolutæ fuerint ſubtrahantur.

De Humeri fracti curatione.

Hæc communia ſunt: illa propria. Si quidem humerus fractus, non ſic, ut membrum aliud, intenditur: ſed homo collocatur alto ſedili, medicus autem humiliore adverſus. Una faſcia, brachium amplexa, et cervice ipſius, qui læſus eſt, id ſuſtineat: altera, ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum: tertia juncto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter ſe junctis. Deinde ab occipitio ipſius, miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui, correpto, ſi dexter humerus ducendus eſt, dextro, ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, planam injicit dextram, ſi ſiniſter, ſiniſtram, ſi dexter humerus ſumatur; ſimulque alteram faſciam miniſter attollit, alteram premit medicus: quo fit,

fit, ut leniter humerus extendatur.. Faſciis vero, ſi medium aut imum os fractum eſt, brevioribus opus eſt; ſi ſummum, longioribus: ut ab eo ſub altera quoque ala per pectus et ſcapulas porrigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, ſic inclinandum eſt, id quod afficit ut ante faſciis quoque ſic figurandum ſit, ne poſtea ſuſpenſum aliter, aliter cum deligabatur, humerum inclinet, brachioque ſuſpenſo, ipſe quoque humerus ad latus leniter deligandus eſt, per quae fit, ut minime moveatur, ideoque oſſa ſic ſe habent, ut aliquis compoſuit. Cum ad ferulas ventum eſt, extrinſecus eſſe earum longiſſimae debent: a lacerto breviores; ſed ſub ala breviſſimae. Saepiusque eae reſolvendae ſunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus eſt, ne ibi nervi rigeſcant, et inutile brachium efficiant. Quoties ſolutae ſunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, et molli cerato perfricandus; ferulaeque vel omnino non imponendae contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores ſunt.

De Brachii fracti curatione.

At, ſi brachium fractum eſt, in primis conſiderandum eſt, alterum os, an utrunque comminutum ſit: non quod alia in ejuſmodi caſu curatio admovenda; ſed primum, ut valentius extendatur, ſi utrunque os fractum eſt, quia neceſſe eſt minus nervos contrahi altero oſſe integro, eosque intendente; deinde, ut curioſius omnia in continendis oſſibus fiant, ſi neutrum alteri auxilio eſt, nam, ubi alterum integrum eſt, plus opis in eo, quam in faſciis ferulisque eſt. Deligari autem brachium debet, paulum pollice ad pectus inclinato; ſiquidem is maxime brachii naturalis habitus ſit.: idque involutum mitella commodiſſime excipitur, quae latitudine ipſi brachio, peranguſtis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice ſuſpenſum eſt. Idque paulum ſupra cubiti alterius regionem pendere oportet. Quod ſi ex ſummo cubito id factum ſit, glutinare id vinciendo alienum eſt, fit enim brachium immobile. Ac, ſi nihil aliud quam dolori occurſum eſt, idem, qui fuit, ejus uſus eſt.

De Crurum Femorumque fractorum curatione.

In crure aeque ad rem pertinet, alterum ſaltem os integrum manere, commune vero ei femorique eſt, quod, ubi deligatum eſt, in canalem conjiciendum eſt. Is canalis ab inferiori parte foramina habet, per quae, ſi quis humor exceſſerit, deſcendat: et a planta moram, quae ſimul et ſuſtineat eam, et delabi non patiatur: et a lateribus cava, per quae loris datis, mora quidem crus femurque, ut collocatum eſt, detineat. Eſſe etiam is debet, a planta, ſi crus fractum eſt, circa poplitem; ſi femur, usque ad coxam; ſi juxta ſuperius caput femoris, ſic, ut ipſa quoque ei coxa ſit. Neque tamen ignorari oportet, ſi femur fractum eſt, fieri brevius, quia nunquam in antiquum ſtatum revertitur: ſummisque digitis poſtea cruris ejus inſiſti. Sed multa tamen femori debilitas eſt; foedior tamen, ubi fortunae negligentia quoque acceſſit.

De Digiti fracti curatione.

Digitum ſatis eſt ad unum circulum poſt inflammationem ligari.

Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitosque confractos pertinentes.

His proprie ad ſingula membra pertinentibus, rurſus iſta communia ſunt; primis diebus fames: deinde tum, cum jam increſcere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abſtinentia; fomentum aquae calidae, dum inflammatio eſt, liberale; cum ea deſit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato, membris, et mollis tamen unctio. Neque protinus exercendum id membrum, et ad antiquos uſus reducendum eſt. Gravius aliquanto eſt, cum oſſis fracturae carnis quoque vulnus acceſſit; maximeque, ſi id muſculi femoris aut humeri ſenſerunt, nam et inflammationes multo graviores, et promptiores cancros habent. Ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, fere praecidi neceſſe eſt. Humerus vero quoque in periculum venit; ſed facilius conſervatur. Quibus periculis etiam magis id expoſitum, quod juxta ipſos articulos ictum eſt. Curioſius igitur agendum eſt, et per mediam plagam muſculus quidem tranſverſus praecidendus: ſan-

ſanguis vero, ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia extenuandum. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, et lenius in his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt: his vero neque intendi nervos, neque oſſa tractari, ſatis expedit; ipſique homini permittendum eſt, ut ſic ea collocata habeat, quemadmodum minime lædunt. Omnibus autem his vulneribus imponendum primo linamentum eſt vino madens, cui roſæ paulum admodum adjectum ſit: caetera eadem deliganda faſciis ſunt, aliquanto, quam vulnus, latioribus; ſcilicet laxius, quam ſi ea plaga non eſſet, quanto facilius et alienari et occupari cancro vulnus poteſt, numeris potius faſciarum id agendum eſt, ut laxae quoque aeque contineant. Quod in femore humeroque ſic fiet, ſi oſſa forte recte concurrerint: ſin aliter ſe habebunt, eatenus circumdari faſcia debebit, ut impoſitum medicamentum contineat. Cætera eadem, quæ ſupra ſcripſi, facienda ſunt, præterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quæ vulnus ſaneſcere non poteſt; ſed pluribus tantummodo et latioribus faſciis opus eſt: ingerendumque ſubinde in eas eſt calidum oleum, et vinum; magisque in principio fame utendum; vulnus calida aqua fovendum; frigusque omni ratione vitandum eſt, et tranſeundum ad medicamenta, quæ puri movenda ſunt. Majorque vulneri, quam oſſi cura agenda, ergo quotidie ſolvendum nutriendumque eſt. Inter quæ ſi quod parvulum fragmentum oſſis eminet, id, ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum: ſi acutum, ante acumen ejus longius eſt praecidendum; ſi brevius, limandum, et utrunque ſcalpro limandum, tum ipſum recondendum eſt: ac, ſi id manus facere non poteſt, volſella, quali fabri utuntur, injicienda eſt recte ſe habenti oſſis prominentis cuſpidi, ab ea parte, qua ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt, eminens os in ſuam ſedem compellat. Si id majus eſt, membranuliſque cinguntur, ſinere oportet ea ſub medicamentis reſolvi, idque os, ubi jam nudatum eſt, abſcindere, quod maturius ſcilicet faciendum eſt, poſtque ea ratione et os coire, et vulnus ſaneſcere: illud ſuo tempore; hoc, prout ſe habet. Nonnunquam etiam

in

in magno vulnere evenit, ut fragmenta quædam velut emoriantur, neque cum cæteris coeant; quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis necessarium est, sæpius ulcus resolvere, atque nutrire: sequitur vero, ut id os per se post aliquot dies excidat; cum tam misera antea conditio vulneris sit, tamen id interdum majus diutiusque facies. Saepe enim integra cutis osse abrumpitur, protinusque prurigo et dolor oritur. Quæ solvere, si accidit, maturius oportet, et fovere aqua, per æstatem, frigida; per hiemem, egelida: deinde ceratum myrteum imponere. Interdum fractura quibusdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine et punctionibus cognito, aperire id melius, eosque aculeos praecidere necesse habet. Reliqua vero curatio in utroque hoc casu eadem est, quæ, ubi ictus protinus intulit. Puro jam ulcere, cibis hic quoque utendum est carnem producentibus. Si brevius adhuc membrum est, et ossa loco suo non sunt, paxillus tenuis quam lævissimi generis inter eà demitti debet, sic, ut capite paulum supra ulcus emineat; isque quotidie plenior adigendus est, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus, vulnus sanandum est. Cicatrix inducta fovenda aqua frigida est, in qua myrtus, hedera, aliæve similes verbenae decoctæ sint: illinendumque medicamentum, quod siccet; et magis etiam hic quiescendum, donec id membrum confirmetur. Si quando vero ossa non conferbuerunt, quae sæpe soluta, sæpe mota sunt, in aperto deinde curatio est; possunt enim coire. Si vetustas occupavit, membrum extendendum est, ut aliquid lædatur: ossa inter se manu dividenda, ut concurrendo exasperentur, ut, si quid pingue est, eradatur, totumque id quasi recens fiat; magna tamen cura habita, ne nervi musculive lædantur. Tum vino fovendum est, in quo malicorium decoctum sit; imponendumque idipsum ovi albò mistum: tertio die resolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenae, de quibus supra dixi, decoctae sint, quinto die idem faciendum, ferulæque circumdandæ: cætera, et ante, et post, eadem facienda, quæ supra scripsi. Solent tamen interdum diversa inter se ossa cohærere: eoque et brevius membrum, et indeco-

rum

rum fit, et, ſi capita acutiora ſunt, aſſidue punctiones ſentiuntur. Ob quam cauſam frangi rurſus oſſa et dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa id membrum fovetur, et ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: et inter hæc, medicus pertractans oſſa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit, compellitque id, quod eminet, in ſuam ſedem: et, ſi parum valuit, ab ea parte, in qua os inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, aſſueſcere iterum vetuſtæ ſedi cogit. Nonnunquam autem recte quidem oſſa cœperunt, ſuperincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum eſt ex oleo, et ſale, et nitro: multum aqua calida ſalſa fovendum; et imponendum malagma, quod digerat; adſtrictiusque alligandum: oleribusque, et præterea vomitu utendum, per quæ cum carne callus quoque extenuatur: confertque aliquid de ſinapi quod cum ficu in alterum pariter membrum impoſitum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Ubi his tumor extenuatus eſt, rurſus ad ordinem vitae revertendum eſt.

C A P. XI. *De luxatis Oſſibus.*

AC de fractis quidem oſſibus hactenus dictum ſit. Moventur autem eà ſedibus ſuis duobus modis. Nam modo, quæ juncta ſunt, inter ſe dehiſcunt: ut cum latum os ſcapularum ab humero recedit; et in brachio, radius a cubito; et in crure, tibia a ſura; interdum a ſaltu, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli ſuis ſedibus excidunt. Ante de prioribus dicam. Quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cavus eſt, depreſſuſque digitus ſinum invenit; deinde gravis inflammatio oritur; atque in talis præcipua: ſiquidem febres quoque, et cancros, et nervorum vel diſtentiones, vel rigores, qui caput ſcapulis annectunt, movere conſuevit. Quorum vitandorum cauſa facienda eadem ſunt, quæ in oſſibus mollibus læſis. Aliquid ubi incidit, protinus his locis propoſita ſunt, ut dolor tumorque per ea tollantur. Nam diducta oſſa nunquam rurſus inter ſe junguntur: et ut aliquid decoris eo loco ſit, nihil uſus admittitur.

mittitur. Maxilla vero et vertebra, omnesque articuli, cum validis nervis comprehendantur, excidunt aut vi expulsi, aut aliquo casu nervis vel ruptis, vel infirmatis; faciliusque in pueris et adolescentulis, quam in robustioribus. Hique elabuntur in priorem et in exteriorem partem: quidam omnibus modis, quidam certis. Suntque quædam communia omnium signa, quædam propria sunt cujusque. Siquidem semper ea parte tumor est, in qua os prorumpit; ea sinus, a qua recessit. Et hæc quidem in omnibus deprehenduntur, alia vero si in singulis, quæ, simul atque de quoque dicam, proponenda erunt. Sed ut excidere omnes articuli non possunt, sic non omnes reponuntur. Caput enim nonnunquam compellitur, neque in spina vertebra, neque ea maxilla, quæ, utraque parte prolapsa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rursum, qui nervorum vitio prolapsi sunt, compulsi quoque in suas sedes iterum excidunt. At, quibus in pueritia exciderunt, neque reposita sunt, minus quam cæteri crescunt: omniumque, quæ loco suo non sunt, caro ea increscit, magisque in proximo membro, quam in ulteriore: utputa, si humerus loco suo non est, major in eo ipso fit, quam in brachio; major in hoc, quam in manus acie. Tum pro sedibus, et pro casibus, qui inciderunt, aut major aut minor usus ejus membri relinquitur: quoque in eo plus usus superest, eo minus id extenuatur. Quicquid autem loco suo motum est, ante inflammationem reponendum est. Si illa occupavit, dum conquiescat, tunc lacessendum non est: ubi finita tentandum est in his membris, quae id patiuntur. Multum autem eo confert et corporis et nervorum habitus. Nam, si corpus tenue, si humidum est, si nervi infirmi, expeditius os reponitur; sed et primo facilius excidit, et postea minus fideliter continetur. Quæ contraria his sunt, melius continent: sed id, quod expulsum est, difficulter admittunt. Oportet autem ipsam inflammationem levare, super succida lana ex aceto imposita: a cibo, si valentioris articuli casus est, triduo; interdum etiam quinque diebus abstinere debet; bibere aquam calidam, dum sitim finiat: curiosiusque haec facere,

cere, his ossibus motis, quae validis plenisque musculis continentur: si vero etiam febris accessit, multo magis: deinde ex die quinto fovere ex aqua calida; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum; nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur. Tunc infrictionem ei membro adhibere: cibis uti bonis; uti vino modice: jamque ad usus quoque suos id membrum promovere; quia motus, ut in dolore pestifer, sic alias saluberrimus corpori est. Hæc communia sunt: nunc de singulis dicam.

De Maxillae luxatae curatione.

Maxilla in priorem partem propellitur, sed modo altera parte, modo utraque. Si altera, in contrariam partem, ipsa mentumque inclinatur, dentes paribus non respondent; sed sub his, qui secant, canini sunt. At, si utraque, totum mentum in exteriorem partem promovetur; inferioresque dentes longius, quam superiores excedunt; intentique temporum super musculi apparent. Primo quoque tempore homo in sedili collocandus est, sic, ut minister a posteriore parte caput ejus contineat, vel sic, ut juxta parietem is sedeat, subjecto inter parietem et caput ejus scorteo pulvino duro, eoque caput per ministrum urgeatur, quo sit immobilius; tum medici digiti pollices, linteolis vel fasciis, ne dilabantur, involuti in os ejus conjiciendi, cæteri extrinsecus admovendi sunt; ubi vehementer maxilla apprehensa est, si una parte procidit, concutiendum mentum, et ad guttur adducendum est: tunc simul et caput apprehendendum, et, excitato mento, maxilla in suam sedem compellenda, et os ejus comprimendum est, sic, ut omnia pene uno momento fiant. Si in utraque parte prolapsa est, omnia eadem facienda; sed æqualiter retro est maxilla agenda. Reposito osse, si cum dolore oculorum et cervicis iste casus incidit, ex brachio sanguis mittendus est. Cum omnibus vero, quorum ossa mota sunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his præcipue: adeo ut sermo quoque frequenti motu oris per nervos lædat.

De Capite luxato.

Caput duobus processibus in duos sinus summæ vertebræ demissis super cervicem contineri, in prima parte

propoſui. Hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervus ſub occipitio extendatur, mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque loqui poſſit, interdum ſine voluntate ſemen emittat; quibus celerrime mors ſupervenit. Ponendum autem hoc eſſe credidi, non quo curatio ejus rei ulla ſit; ſed ut res indiciis cognoſceretur, et non putarent ſibi medicum defuiſſe, ſi qui ſic aliquem perdidiſſent.

De Spina luxata.

Idem caſus manet eos, quorum in ſpina vertebrae exciderunt. Id enim non poteſt fieri, niſi ex medulla quæ per medium; et duabus membranulis, quæ per duos a lateribus proceſſus feruntur; et nervis, qui continent, ruptis. Excidunt autem et in poſteriorem partem, et in priorem; et ſupra ſeptum tranſverſum, et infra. Si in utramque partem exciderint, a poſteriore parte vel tumor, vel ſinus oritur. Si ſuper ſeptum id incidit, manus reſolvuntur, vomitus, aut diſtentio nervorum inſequitur, ſpiritus difficulter movetur; dolor urget, et aures obtuſae ſunt. Si ſub ſepto, femina reſolvuntur, urina ſupprimitur, interdum etiam ſine voluntate prorumpit. Ex ejuſmodi caſibus, ut tardius, quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur. Nam, quod Hippocrates dixit, vertebra in exteriorem partem prolapſa, pronum hominem collocandum eſſe, et extendendum, tum calce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, id intus impellere: in his accipiendum eſt, quae paulum exceſſerunt; non in his, quae toto loco motæ ſunt. Nonnunquam enim nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis non exciderit vertebra, paulum tamen in priorem partem promineat, id non jugulat. Ab exteriore ſi propulſum eſt, plerumque iterum redit: ſed ab interiore parte non contingit quidem poſſe, niſi, quod admodum rarum eſt, vis nervis reſtituta eſt.

De Humero luxato.

Humerus autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in alam delapſus eſt, et victus cubitus recedit ab latere, rurſum juxta ejuſdem partis aurem cum humero porrigi non poteſt, longiuſque altero

ro id brachium eſt. Si in priorem partem, ſummum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliusque in priorem partem, quam in poſteriorem cubitus porrigitur. Igitur, ſi in alam humerus excidit, et vel puerile adhuc eſt corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum eſt, ſatis eſt collocare id in ſedili; et ex duobus miniſtris alteri imperare, ut caput lati ſcapularum oſſis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipſum poſteriore parte reſidentem, humerum genu ſub ala ejus cogere, ſimulque et latum os, et altera manu brachium ejus ad latus impellere. At, ſi vaſtius corpus, nervive robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpathula lignea, et quae craſſitudinem duorum digitorum habet, et longitudine ab ala ad digitos pervenit, in qua ſumma capitulum eſt rotundum, et leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit: in ea bina foramina tribus locis ſunt, inter ſe ſpatio diſtantibus; inque ea lora mollia conjiciuntur. Eaque ſpatha faſcia involuta, quo minus tactu laedat, ad alam a brachio dirigitur, ſic, ut caput ejus ſummae alae ſubjiciatur: deinde, loris ſuis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero, paulum ſupra cubitum; tertio, ſupra manum, cui rei protinus intervalla tunc quoque foraminum aptata ſunt. Sic brachium deligatum ſuper ſcalae gallinariae gradum trajicitur, ita altæ, ut conſiſtere homo ipſe non poſſit; ſimulque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium intenditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem, modo cum ſono, modo ſine hoc compellatur. Multas eſſe alias rationes, ſcire facile eſt, uno Hippocrate lecto; ſed non alia magis uſu comprobata eſt. At, ſi in partem priorem humerus excidit, ſupinus homo collocandus eſt; faſciaque, aut habena, media ala circumdanda eſt, capitaque ejus poſt caput hominis miniſtro tradenda; brachium alteri; præcipiendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat: deinde medicus, caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere, dextra vero cubitum cum humero attollere, et os in ſuam ſedem compellere, faciliusque

id in hoc casu, quam in priore revertitur. Reposito humero, lana alæ subjicienda est; si in interiore parte os fuit, ut ei opponatur. Si in priore parte ut tamen commodius deligetur. Tum fascia, primum sub ala obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde profectus ad alteram alam, ab eaque ad scapulas, rursusque ad ejusdem humeri caput tendere. Sæpiusque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur. Si adductus ad latus sit, ad id quoque fascia deligatur.

De Cubiti luxati curatione.

In cubito autem tria coire ossa, humeri, et radii et cubiti ipsius, ex his, quæ prima parte hujus voluminis posita sunt, intelligi potuit. Si cubitus, qui innexus humero est, ab hoc excidit, radius qui adjunctus est, interdum trahitur, interdum subsistit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus potest, sed si in priorem prolapsus est, extentum brachium est, neque recurvatur: si in posteriorem, brachium curvum est, neque extenditur, breviusque altero est; interdum febrem, vomitumque bilis movet: si in exteriorem, interioremve, brachium porrectum est, sed paulum in eam partem, a qua os recessit recurvatum. Quicquid incidit, reponendi ratio una est (neque in cubito tantum est sed in omnibus quoque membris longis, quæ per articulum longa testa junguntur) utrunque membrum in diversas partes extendere, donec spatium inter ossa liberum sit; tum id os, quod excidit ab ea parte, in quam prolapsum est, in contrariam impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera sunt, prout nervi valent, aut ossa huc illucve sederunt. Ac modo manibus solis utendum est, modo quaedam alia adhibenda. Ergo, si in priorem partem cubitus prolapsus est, extendi per duas manus, interdum etiam habenis injectis, satis est: deinde rotundum aliquid, a lacerti parte ponendum est, et super id repente cubitus ad humerum impellendus est. At in aliis casibus commodissimum est eadem ratione brachium extendere, quæ, fracto cubito supra posita est, et tum ossa reponere. Reliqua curatio eadem est, quæ in omnibus. Celerius tan-

tantum ſæpiuſque id reſolvendum eſt; multoque magis aqua calida fovendum, diutius ex oleo et nitro ac ſale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, ſive extra remanſit, ſive intus revertit, callus circumdatur, isque, ſi per quietem increvit, flexus illius poſtea prohibet.

De Manu luxata.

Manus quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt: ſi in priorem, non inclinantur: ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt, aut ad pollicem, aut ad minimum digitum convertitur. Reponi non difficillime poteſt. Super locum durum et renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet, ſic, ut prona ſit, ſi in poſteriorem partem os excidit; ſupina, ſi in priorem; ſi in interiorem exterioremve, in latus. Ubi ſatis nervi deducti ſunt, ſi in alterutrum latus procidit; manus, brachium in contrarium repellendum eſt. At his, quæ in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt, ſuperimponendum aliquid durum, idque ſupra prominens os manu urgendum eſt, per quod vis adjecta facilius in ſuam ſedem compellit.

De Palma luxata.

In palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promoventur, modo in priorem partem, modo in poſteriorem. In latus enim moveri, paribus oſſibus oppoſitis, non poſſunt. Signum id ſolum eſt, quod omnium commune eſt; tumor ab ea, in quam os venit: ſinus ab ea, a qua receſſit. Sed ſine intentione, digito tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem revertitur.

De Digitis luxatis.

At in digitis totidem fere caſus, eademque ſigna ſunt, quae in manibus. Sed in his extendendis non æque vi opus eſt; cum et articuli breviores, et nervi minus validi ſint. Super menſam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in poſteriorem partem exciderunt; tum palma compelli: atque id quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui.

De Femore luxato.

Cum de iis dixerim; de his quoque, quæ in cruribus ſunt,

ſunt, videri poſſum dixiſſe: ſiquidem etiam in hoc caſu quædam ſimilitudo eſt femori et humero, et tibiæ et cubito, pedi et manui, quædam tamen ſeparatim quoque de his dicenda ſunt. Femur in omnes quatuor partes promovetur: ſæpiſſime, in interiorem; deinde in exteriorem; raro admodum in priorem, aut poſteriorem. Si in interiorem partem prolapſum eſt, crus longius altero et vaſtius eſt: extra enim pes ultimus ſpectat. Si in exteriorem, brevius, rarumque fit, pes intus inclinatur; calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima; meliusque id crus ſuperius corpus, quam in priore caſu, fert, minusque baculo eget. Si in priorem, crus extenſum eſt, implicari non poteſt, alteri cruri ad calcem par eſt; ſed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc caſu præcipuus eſt; et maxime urina ſupprimitur. Ubi cum dolore inflammatio quievit, commode ingrediuntur, totusque eorum pes eſt. Sed et ſi in poſteriorem, extendi non poteſt crus, breviusque eſt; ubi conſtitit, calx quoque terram non contingit. Magnum autem femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur: vel repoſitum rurſus excidat. Quidam ſemper iterum excidere contendunt: ſed Hippocrates, et Diocles, et Philotimus, et Nileus, et Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriæ prodiderunt. Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus Protarchus, Heraclides, reperiſſent, ſi id fruſtra eſſet. Sed ut hæc falſa opinio eſt; ſic illud verum eſt: cum ibi valentiſſimi nervi muſculique ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere, ſi non habent, poſtea non contineri. Tentandum igitur eſt, et, ſi tenerius membrum eſt, ſatis eſt habenam alteram ab inguine, alteram a genu intendi: ſi validius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad valida bacula deligarint; tumque eorum fuſtium imas partes oppoſitæ moræ objecerint, ſuperioresque ad ſe utraque manu traxerint. Etiamnum valentius intenditur membrum ſuper ſcamnum, cui ab utraque parte axes ſunt, ad quos habenæ illæ deligantur: qui ut in torcularibus converſi, rumpere quoque, ſi quis perſeveraverit, non

non ſolum extendere nervos et muſculos poſſent. Collocandus autem homo ſuper id ſcamnum eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus, ſic, ut ſemper ea pars ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt; ea etiam inferior, a qua receſſit. Nervis extentis, ſi in priorem os venit, rotundum aliquid ſuper inguen ponendum; ſubitoque ſuper id genu adducendum eſt eodem modo, eademque de cauſa, qua idem in brachio fit; protinusque, ſi complicari femur poteſt, intus eſt. In cæteris vero caſibus, ubi oſſa per vim inter ſe receſſerunt, medicus debet id, quod eminet, retro cogere; miniſter contra inde coxam propellere. Poſito oſſe, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, ſi motum femur fuerit adhuc laxioribus nervis, rurſus erumpat.

De Genu luxato.

Genu vero et in exteriorem, et quoque in interiorem, et in poſteriorem partem excidere, notiſſimum eſt. In priorem non prolabi, plerique ſcripſerunt; poteſtque id vero proximum eſſe; cum inde oppoſita patella, ipſa quoque caput tibiæ contineat. Meges tamen eum, cui in priorem partem excidiſſet, a ſe curatum eſſe, memoriae prodidit. In his caſibus intendi nervi rationibus iiſdem, quas in femore retuli, poſſunt. Et id quidem, quod in poſteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo ſuper poplitem impoſito, adductoque eo crure, reconditur. Caetera vero manibus ſimul, tum oſſa in diverſas partes compelluntur.

De Talo luxato.

Talus in omnes partes prolabitur. Ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem convertitur. Ubi huic contrarius talus, contrarium etiam ſignum extat. Si in priorem partem erumpit, a poſteriore latus nervus durus et inſanus eſt; minusque is opus eſt: ſi in poſteriorem, calx pene conditur, plaga major fit. Reponitur autem is quoque per manus; prius in diverſa pede et crure diductis. Et in hoc quoque caſu diutius in lectulo perſeverandum eſt; ne is talus, qui totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, rurſusque prorumpat. Calceamentis quoque humilioribus primo tempore utendum, ne junctura talum ipſum laedat.

De Planta luxata.

Plantæ oſſa iiſdem modis quibus in manu prodeunt, iiſdemque conduntur. Faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere, ne, cum mediam plantam, imumque ejus vinciri neceſſe eſt, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideoque ſuppuret.

De Digitis luxatis.

In digitis nihil ultra fieri debet, quam quod in his, qui ſunt in manu, poſitum eſt.

Hæc facienda ſunt in his caſibus, ubi ſine vulnere oſſa exciderunt: ſæpe tamen cum vulnere loco moventur. Hic quoque et ingens periculum eſt, et eo gravius, quo majus membrum eſt, quove validioribus nervis aut muſculis continetur. Ideoque humeris, femoribusque, metus mortis eſt; ac, ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt: non repoſitis tamen, nonnullum periculum eſt. Eoque major in utroque timor eſt, quo propius vulnus articulo eſt. Hippocrates nihil tuto reponi poſſe, præter digitos, et plantas, et manus, dixit: atque in his quoque diligenter eſſe agendum, ne præcipitarent. Quidam brachia quoque et crura repoſuerunt: et, ne cancri, diſtentionesque nervorum orirentur, ſub quibus in ejuſmodi caſu fieri et mors matura, ſanguinem ex brachio miſerunt. Verum ne digitus quidem, in quo minimum, ut malum, ſic etiam periculum eſt, reponi debet ante inflammationem, aut poſtea, cum jam vetus res eſt. Si quoque, repoſito oſſe, nervi diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt. Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repoſitum eſt, ſic jacere convenit, ut maxime cubantem juvat: tantum ne moveatur, neve dependeat. In omnique tali morbo magnum ex longa fame præſidium eſt: deinde ex curatione eadem quæ propoſita eſt, ubi oſſibus fractis vulnus acceſſit. Si nudum os eminet, impedimento ſemper futurum eſt. Id, quod excedit, abſcindendum eſt; imponendaque ſuper arida linamenta ſunt, et medicamenta non pinguia; donec, quae ſola eſſe in ejuſmodi re ſanitas poteſt, veniat, nam et debilitas ſequitur, et tenuis cicatrix inducitur, quae neceſſe eſt facile noxae poſtea pateat.

FINIS.